

Stichting Pensioenfonds van
De Nederlandsche Bank NV

Jaarverslag 2021

Vastgesteld 19 mei 2022

Inhoudsopgave

1	Woord van de voorzitter	4
2	Profielschets en kerncijfers	6
3	Interne ontwikkelingen	13
4	Externe ontwikkelingen	17
5	Financiële positie	21
5.1	Geen herstelplan	22
5.2	Haalbaarheidstoets	22
5.3	Toetsingskader bestuur	22
6	Pensioenregeling	25
6.1	Pensioenregeling 2021	25
6.2	Pensioenreglement directeurs DNB	26
7	Premie	27
7.1	Premiebeleid 2021	27
7.2	Premie in 2021	27
8	Toeslagverlening	28
8.1	Toeslagbeleid	28
8.2	Toeslagen in 2021	28
8.3	Niet verleende toeslagen	28
9	Organisatie	30
9.1	Governance	30
9.2	Bestuur	30
9.3	Verantwoordingsorgaan	32
9.4	Raad van toezicht	34
9.5	Overleg met sociale partners en andere stakeholders	34
9.6	Toekomst pensioenfonds	35
9.7	Compliance	35
9.8	Jaarwerk	38
9.9	Klachten en geschillen	38
9.10	Herzieningsbeleid	38
9.11	Geen datalekken	38
9.12	Uitbesteding	38
10	Beloning en kosten	41
10.1	Beloningsbeleid	41
10.2	Administratieve uitvoeringskosten	41
10.3	Kosten van vermogensbeheer	43
11	Communicatie	46
12	Beleggingen	49
12.1	Strategische norm portefeuille	50
12.2	Maatschappelijk verantwoord beleggen	51
12.3	Rendementen	53
13	Risicomanagement	55
13.1	Risicobeheersing	56
13.2	Uitgangspositie	56
13.3	Risicomanagement systeem	57
13.4	Governance	58
13.5	Risicotaxonomie	59
13.6	Integrale risicomanagement rapportage	60
13.7	Eigenrisicobeoordeling	60
13.8	Risico-inventarisatie en risicoprofiel	61
13.9	Toelichting op de risicoclusters en onderliggende risico's	63
14	Actuariële grondslagen	70
15	Externe toezichthouders	72
16	Toekomst pensioenfonds	73

17	Bevindingenrapport raad van toezicht	75
17.1	Reactie bestuur op bevindingenrapport raad van toezicht	80
18	Verslag verantwoordingsorgaan	81
18.1	Reactie bestuur op verslag verantwoordingsorgaan	85
19	Jaarrekening	86
19.1	Balans per 31 december 2021	86
19.2	Staat van baten en lasten	87
19.3	Kasstroomoverzicht	88
19.4	Toelichting op de jaarrekening	89
19.5	Toelichting op de balans per 31 december 2021	97
19.6	Risicobeheer	108
19.7	Toelichting op de staat van baten en lasten over 2021	119
20	Overige gegevens	123
20.1	Statutaire regelingen omtrent de bestemming van het saldo van baten en lasten	123
20.2	Actuariële analyse	123
21	Actuariële verklaring	125
22	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	127
Bijlagen		136
Bijlage 1	Pensioenregeling 2021	137
Bijlage 2	Nevenfuncties verbonden personen	138
Bijlage 3	Overzicht beleggingsportefeuille 2021	141
Bijlage 4	Toeslagverlening 2014 tot en met 2021	142
Bijlage 5	Code Pensioenfonds	145
Bijlage 6	Begrippenlijst	152

1 Woord van de voorzitter

In 2021 heeft het bestuur zich vooral beziggehouden met enkele grote dossiers, naast de reguliere onderwerpen die regelmatig op de bestuursagenda komen. De grote dossiers waren en zijn vooral de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel en de overgang naar een nieuwe pensioenuitvoeringsorganisatie (van TKP naar AZL).

Dekkingsgraad

Na het turbulente jaar 2020, toen de financiële markten flink daalden door de coronacrisis, kenmerkte 2021 zich door een gestaag herstel van de dekkingsgraad. Er is een positief rendement behaald van 4,8% op de gehele beleggingsportefeuille.

De actuele maanddekkingsgraad was aan het eind van 2021 134,1% (ultimo 2020 119,8%) en de beleidsdekkingsgraad 127,7% (ultimo 2020: 113,9%). De stijging van de beleidsdekkingsgraad is mede veroorzaakt door de twaalfmaandsmiddeling, waardoor de slechte maanden van 2020 uit het gemiddelde vallen.

In juni 2022 besluiten we op basis van de beleidsdekkingsgraad per 31 december 2021 over de toeslagverlening.

Nieuwe pensioenregeling

Sociale partners (werkgever en vakorganisaties) zijn voor 2021 – 2024 een nieuwe pensioenregeling overeengekomen, die door het pensioenfonds in uitvoering is genomen. Door de lage rente wordt het pensioen steeds minder goed betaalbaar. Het is dan ook onzeker of de maximale pensioenopbouw van 1,875% haalbaar is voor de komende jaren. Voor 2021 was dit nog wel mogelijk en ook voor 2022 kunnen we de maximale opbouw toekennen, maar voor de jaren daarna is dit ongewis. Met sociale partners is afgesproken dat we in overleg treden als de pensioenopbouw onder 1,49% dreigt uit te komen.

Vooruitlopend op de overgang van de pensioenuitvoering naar AZL zijn met ingang van 2022 enkele wijzigingen in de pensioenregeling aangebracht. Dit betreft met name de betaaldatum van de pensioenuitkeringen, die met ingang van 1 januari 2023 verschuift van de 1e van de maand naar de 23e van de maand. Hierdoor moeten pensioengerechtigden in januari 2023 éénmalig een periode van drie weken extra overbruggen tussen twee pensioenbetalingen. Daarnaast wordt de ingangsdatum van partnerpensioen bij overlijden van een gewezen of pensioengerechtigde deelnemer vervroegd. Deze zal ingaan op de dag na overlijden, in plaats van op de 1e van de maand na overlijden.

Nieuwe pensioenuitvoeringsorganisatie

TKP heeft aangegeven haar dienstverlening uiterlijk 1 januari 2023 te willen beëindigen. Daarom zijn we op zoek gegaan naar een nieuwe pensioenuitvoeringsorganisatie. Deze hebben we gevonden in AZL. Per 1 januari 2023 zal AZL de pensioenadministratie en de communicatie voor ons pensioenfonds verzorgen. Voor de deelnemers veranderen, naast bovengenoemde punten, de contactgegevens en de look-and-feel van de website en het pensioendashboard.

We zullen hier nog uitgebreid met onze deelnemers over communiceren. Dit doen we graag digitaal; geef – als u dat nog niet gedaan heeft – uw privé-e-mailadres door via onze website.

Toekomst

Zoals bekend gaan we richting een nieuw pensioenstelsel. Hoewel de (lagere) wetgeving nog op zich laat wachten, is het pensioenfonds al druk bezig om zich voor te bereiden op de transitie naar het nieuwe stelsel. De keuze voor een flexibel (individueel) contract of een meer solidair (collectief) contract is aan de sociale partners. Het pensioenfonds dient het nieuwe contract echter wel uit te kunnen voeren.

Daarom is er regelmatig contact met sociale partners om de mogelijkheden en de onmogelijkheden met elkaar af te stemmen.

Om de mening van de deelnemers, (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden (hierna steeds aangeduid als deelnemers tenzij anders vermeld) te polsen, voeren we begin 2022 een risicopreferentieonderzoek uit. Voor welk contract er ook gekozen wordt, de risicohouding van de deelnemers dient leidend te zijn voor het beleid van het pensioenfonds. Daarom hechten we erg aan de mening van onze deelnemers.

Later in 2022 voeren we daarom ook een onderzoek uit naar de mening van de deelnemers over maatschappelijk verantwoord beleggen. Hoewel we hier de afgelopen jaren flinke stappen in hebben gezet, willen we graag weten of onze deelnemers nog meer wensen hebben.

Begin 2022 is de wereld geschokt door de verwoestende invasie van Rusland in Oekraïne, die enorme humanitaire gevolgen heeft.

Naar aanleiding van de Russische inval hebben we besloten onze belegging in Rusland te verkopen. Dit betrof een aandelenbelegging in één Russische onderneming. We hebben geen beleggingen in Oekraïne. We houden de situatie nauwgezet in de gaten, omdat de onrust op de financiële markten en de stijgende inflatie impact kan hebben op onze dekkingsgraad.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 geven we de belangrijkste karakteristieken en kerncijfers van het pensioenfonds. In hoofdstuk 3 schetsen we de belangrijkste ontwikkelingen binnen het pensioenfonds, in hoofdstuk 4 de belangrijkste externe ontwikkelingen (zoals wijzigingen in wet- en regelgeving). In hoofdstuk 5 wordt de financiële positie van het pensioenfonds toegelicht.

In de hoofdstukken daarna worden de verschillende onderdelen van het fondsbeleid, de uitkomsten daarvan en de organisatie van het pensioenfonds nader uitgewerkt.

Amsterdam, 19 mei 2022

Roeland van Vledder

2 Profielschets en kerncijfers

Stichting Pensioenfonds van De Nederlandsche Bank NV (het pensioenfonds) is een ondernemingspensioenfonds en voert de pensioenovereenkomsten uit die van toepassing zijn op de (oud)werknemers van De Nederlandsche Bank NV (DNB) en de voormalige Stichting Pensioen- en Verzekeringskamer.

Missie

Het pensioenfonds wil een zo goed mogelijke invulling geven aan de uitvoering van de pensioenovereenkomsten die de sponsor (DNB) heeft afgesloten met haar (gewezen) werknemers. De uitvoering van de overeenkomst dient correct, maatschappelijk verantwoord en (kosten)efficiënt te geschieden. De ambitie is een duurzaam en betrouwbaar pensioenfonds te zijn dat zijn financiële verplichtingen en ambities nu en in de toekomst waar kan maken.

Visie

De toekomst van het pensioenlandschap is vanwege de komende stelselwijziging onzeker. Zeker is echter dat het opbouwen van een goed pensioen onverminderd belangrijk blijft voor de deelnemers. Pensioenfonds DNB wil daarom klaar zijn voor de toekomst, ongeacht hoe het pensioenlandschap zich gaat ontwikkelen. Dat betekent dat het pensioenfonds een professioneel, efficiënt en wendbaar pensioenfonds wil zijn dat in staat is om snel in te spelen op veranderingen en tijdig te acteren om de belangen van de deelnemers op de lange termijn te waarborgen. Een solvabele en stabiele financiële positie en een bijdrage leveren aan een positieve maatschappelijke impact zijn essentieel voor het vertrouwen in het pensioenfonds. Pensioenfonds DNB voert daarom een transparant, verantwoord en simpel beleggingsbeleid met aandacht voor duurzaamheid. Pensioenfonds DNB staat bovendien dicht bij de deelnemer en communiceert aansprekend en persoonlijk over risico's, rechten en koopkracht van actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden, en over de toekomst van het pensioenfonds.

Doelstelling

De doelstelling van het pensioenfonds is het verstrekken van nominale pensioenaanspraken en pensioenrechten, en daarnaast het streven (voorwaardelijk: voor zover de middelen van het pensioenfonds het toelaten en afhankelijk van de dekkingsgraad) naar het waardevast houden van de opgebouwde pensioenaanspraken en pensioenrechten.

Om uitvoering te geven aan deze hoofddoelstelling, de missie en de visie, heeft het bestuur de hoofddoelstelling vertaald in een achttal concrete doelstellingen. Hierna is in het kort weergegeven in hoeverre de doelstellingen in 2021 zijn gerealiseerd. Nadere toelichting hierover is te vinden in de volgende hoofdstukken.

Doelstelling 1: Verantwoorde pensioenopbouw

Het pensioenfonds streeft naar een verantwoorde pensioenopbouw die recht doet aan de door de sociale partners vastgestelde pensioenovereenkomst voor alle actieve deelnemers.

Het pensioenfonds heeft de opdracht tot uitvoering van de door sociale partners afgesproken pensioenovereenkomst aanvaard, waarbij de pensioenopbouw minimaal 1,49% moet zijn. In 2021 en 2022 kan de maximale pensioenopbouw van 1,875% gerealiseerd worden. Indien voor de jaren daarna (2023 en 2024) de opbouw onder 1,49% komt, treedt het bestuur in overleg met sociale partners. Dit wordt getoetst aan de hand van het toetsingskader van het bestuur (zie paragraaf 5.3). Het pensioenfonds voldoet hiermee aan doelstelling 1.

Doelstelling 2: Verstrekken van de nominale pensioenaanspraken

Als het eigen vermogen kleiner of gelijk is aan het vereist eigen vermogen streeft het pensioenfonds ernaar om de nominale pensioenaanspraken en pensioenrechten voor alle (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden zoveel mogelijk te waarborgen, op een wijze die tegemoetkomt aan evenwichtigheid tussen de generaties.

Het pensioenfonds heeft de nominale pensioenaanspraken en pensioenrechten niet hoeven te korten (verlagen), waardoor deze doelstelling is behaald. Middels de vier toetsen uit het toetsingskader wordt regelmatig beoordeeld of het fondsbeleid leidt tot realisatie van de doelstellingen en of dit evenwichtig gebeurt. Ook wordt in de gaten gehouden of de uitkomsten van het beleid binnen de kaders blijven zoals afgesproken met sociale partners (zie paragraaf 5.3)

Ook in de aanloop naar het nieuwe pensioenstelsel wil het bestuur de nominale aanspraken veiligstellen. Het beraadt zich daarom op mogelijke aanpassingen in (met name) het beleggingsbeleid om te zorgen dat het pensioenfonds zonder drastische maatregelen de transitie naar het nieuwe pensioencontract kan uitvoeren. Dit wordt gezien in samenhang met doelstelling 3.

Doelstelling 3: Streven naar waardevast houden van pensioenaanspraken en -rechten

Als het eigen vermogen groter of gelijk is aan het vereist eigen vermogen streeft het pensioenfonds naar het waardevast houden van de pensioenaanspraken en pensioenrechten voor alle (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden, op een wijze die borging geeft aan de evenwichtigheid tussen de generaties.

Het pensioenfonds heeft de afgelopen jaren slechts gedeeltelijk kunnen indexeren, waardoor deze doelstelling helaas maar gedeeltelijk behaald is. Er zijn dus indexatieachterstanden ontstaan voor diverse groepen deelnemers. De maximale achterstand is 10,27%. Het bestuur streeft ernaar deze achterstanden in te halen.

Doelstelling 4: Bewaken en streven naar kostenefficiëntie met behoud van kwaliteit

Het pensioenfonds streeft ernaar om de kosten per deelnemer ten minste op een gemiddeld niveau te houden ten opzichte van vergelijkbare pensioenfonds. Hierbij streeft het pensioenfonds naar een optimale verhouding tussen kosten en kwaliteit van de dienstverlening voor de deelnemers en werkgever.

Bij iedere uitbesteding of inhuur van diensten wordt een gedegen selectietraject doorlopen, waarbij de verschillende partijen op een aantal criteria worden gescoord. Eén van de criteria is de kosten. Het bestuur streeft naar een goede prijs-/kwaliteitsverhouding. In 2021 is dit gebeurd bij de selectie van de nieuwe waarmerkend actuaire, de nieuwe compliance officer en de nieuwe pensioenuitvoeringsorganisatie.

De (pensioenuitvoerings)kosten per deelnemer in 2021 worden acceptabel geacht door het bestuur, gezien het serviceniveau dat wordt nagestreefd, de complexiteit van de regeling en de aard van het pensioenfonds. Ook vindt het bestuur de vermogensbeheerkosten in 2021 acceptabel, gezien het passief beheer van de beleggingsportefeuille en het feit dat er geen sprake is van een performance fee.

Hiermee is deze doelstelling behaald.

Doelstelling 5: Beheerste bedrijfsvoering

Het pensioenfonds streeft naar een beheerste bedrijfsvoering waarbij operationele risico's zijn gemitigeerd binnen acceptabele tolerantiegrenzen en waarbij het pensioenfonds in staat is de wet- en regelgeving en eigen interne richtlijnen te handhaven.

Omdat het pensioenfonds vrijwel alle operationele werkzaamheden heeft uitbesteed, betreft dit vooral de uitvoeringsorganisaties. Het pensioenfonds maakt met al zijn uitvoeringsorganisaties en dienstverleners goede, contractueel vastgelegde, afspraken en monitort deze minimaal ieder kwartaal.

De uitvoeringsorganisaties en dienstverleners hebben een meldplicht bij incidenten. In 2021 hebben zich enkele operationele incidenten voorgedaan. De beheerste bedrijfsvoering is hierdoor

echter niet in gevaar geweest, mede door de noodprocedures die er zijn in geval van calamiteiten.
Bij de selectie van een nieuwe pensioenuitvoeringsorganisatie is gecontroleerd of AZL een beheerste bedrijfsvoering voor het pensioenfonds kan borgen. AZL heeft naar de mening van het bestuur in voldoende mate aangetoond dat zij daartoe in staat is.
De doelstelling is behaald.

Doelstelling 6: Integere bedrijfsvoering

Het pensioenfonds streeft naar een betrouwbare reputatie als pensioenuitvoerder. Het pensioenfonds ziet integriteit als een vast onderdeel in zijn handelen ten behoeve van de borging van een betrouwbare reputatie. Hierbij hanteert het pensioenfonds zijn eigen richtlijnen waarbij minimaal aan de wet- en regelgeving wordt voldaan.

Het pensioenfonds is zich te allen tijde bewust van mogelijke reputatierisico's en heeft dan ook een lage risicotolerantie ten aanzien van integriteitsrisico's. Ieder jaar wordt door de externe compliance officer getoetst of alle verbonden personen zich aan de gedragscode hebben gehouden. Dit bleek in 2021 het geval (zie paragraaf 9.7). Ook beschikt het pensioenfonds over integriteitsbeleid.

Het pensioenfonds stelt hoge eisen aan zijn uitvoeringsorganisaties. Bij hen is in 2021 geen aanleiding geweest om te twifelen aan hun integriteit.
De doelstelling is behaald.

Doelstelling 7: Draagvlak

Het pensioenfonds kent een breed draagvlak onder deelnemers, wat tot uiting komt in een hoog pensioenbewustzijn en tevredenheid bij deelnemers over de uitvoering van de pensioenregeling. Het pensioenfonds streeft hierbij naar een maximale binding van de deelnemers met het pensioenfonds om het draagvlak te behouden.

Het pensioenfonds streeft ernaar zijn deelnemers door goede communicatie mee te nemen in de besluitvorming en de evenwichtigheid daarbij. Daarnaast probeert het pensioenfonds de mening van de deelnemers op te halen. Periodiek wordt onderzoek gedaan hoe deelnemers over het pensioenfonds en zijn communicatie denken. Bij het laatste deelnemersonderzoek (2020) waardeerden de deelnemers het pensioenfonds zeer goed. Omdat het voor de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel van groot belang is wat de risicohouding van de deelnemers is, wordt hier begin 2022 onderzoek naar gedaan (zie hoofdstuk 11).

In 2022 zal ook weer een onderzoek (na dat uit 2019) gedaan worden naar de wensen van de deelnemers op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen.

Het bestuur meent dat het een goed beeld heeft van de wensen van zijn deelnemers en dat onder de deelnemers voldoende draagvlak bestaat voor het pensioenfonds. Het bestuur beschouwt deze doelstelling dan ook als gerealiseerd.

Doelstelling 8: Maatschappelijk verantwoord beleggen

Het pensioenfonds integreert zo veel als mogelijk maatschappelijk verantwoord beleggen in de beleggingscyclus.

Het pensioenfonds heeft een ambitie geformuleerd op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen.

Na de stappen die in 2020 gezet zijn, zijn in 2021 nog aanscherpingen gedaan in het beleid. In 2022 wordt een nieuw onderzoek onder de deelnemers gedaan, aan de hand waarvan mogelijk nog aanpassingen gedaan zullen worden. Ook zal het pensioenfonds in 2022 de mogelijkheden onderzoeken om de doelstelling rondom maatschappelijk verantwoord beleggen verder in lijn te brengen met het klimaatakkoord van Parijs.

Gezien het hoge ambitieniveau zijn er aanvullende inspanningen vereist om volledig aan deze doelstelling te voldoen.

Strategie

Om onze missie, visie en doelstelling te kunnen uitvoeren en hoge kwaliteit te leveren, volgen we het door ons uitgezette beleid, hanteren we de normen voor goed pensioenfondsbestuur en werken we goed samen met de verschillende stakeholders, zoals werkgever, vakorganisaties en belangenvereniging pensioengerechtigden DNB en het verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht. Uitvoerende partijen en dienstverleners worden zorgvuldig uitgekozen en regelmatig geëvalueerd. Het pensioenfonds wil de relatie met zijn deelnemers leidend laten zijn in zijn handelen.

Het bestuur besteedt veel tijd en aandacht aan de toekomst van het pensioenfonds en in hoeverre het pensioenfonds kan doorgaan als zelfstandig pensioenfonds. De conclusie is dat het pensioenfonds zeker nog bestaansrecht heeft en daarom doorgaat als zelfstandig pensioenfonds. Eén van de redenen hiervoor is de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel. Sociale partners hebben de ambitie om dit per 1 januari 2025 te realiseren. Van belang daarbij is dat er zo veel mogelijk eigen keuzes gemaakt kunnen worden en de (goede) financiële positie van het pensioenfonds meegenomen kan worden naar het nieuwe pensioencontract. Dit is makkelijker te realiseren als zelfstandig pensioenfonds dan als onderdeel van een groter geheel.

Het pensioenfonds zal per 1 januari 2023 overgaan naar een nieuwe pensioenuitvoeringsorganisatie.

Succesfactoren

Voor het realiseren van de doelstellingen en de strategie heeft het pensioenfonds succesfactoren benoemd. Door deze te vertalen naar meetbare prestatie indicatoren (KPI's) kan het pensioenfonds periodiek de voortgang met betrekking tot de strategie en doelstellingen meten en waar nodig bijsturen. In de betreffende hoofdstukken staat een toelichting op deze succesfactoren.

Verandervermogen / strategische wendbaarheid

Om de strategie effectief aan te kunnen passen, is het van belang dat het pensioenfonds in staat is tijdig in te spelen op kansen die zich aandienen alsook dat het pensioenfonds voldoende robuust is om de gevolgen van onvoorziene veranderingen op te vangen.

Managen van verwachtingen

Het streven naar een hoog pensioenbewustzijn en tevredenheid dan wel het creëren van draagvlak omvat niet uitsluitend het waarmaken van de (financiële) ambitie, maar vraagt ook om het goed managen van de verwachtingen van actieve deelnemers, gewezen deelnemers en gepensioneerden (o.a. via communicatie).

Integratie van milieu-, sociale- en governancefactoren

Om het maatschappelijk verantwoord beleggen te verankeren in de beleggingscyclus is integratie van milieu-, sociale- en governancefactoren in beleggings-, risicomanagement- en communicatieprocessen noodzakelijk.

Prudent beleggingsbeleid

Een prudent beleggingsbeleid maakt onderdeel uit van een verantwoorde pensioenopbouw.

Balansbeheer

Om te zorgen dat enerzijds voldoende rendement wordt behaald om de ambitie waar te kunnen maken en anderzijds de kans op korten zoveel als mogelijk wordt beperkt, wordt gezorgd voor een optimale balans tussen korte termijn risico's en lange termijn ambitie.

Complexiteit

Voor een (kosten)efficiënte uitvoering wordt de complexiteit in de uitvoering zoveel mogelijk beperkt.

Governance

Een goede governance vormt de basis voor de beheersing van de bedrijfsvoering; adequate besturing en 'checks and balances' versterken de beheersing van risico's.

Regie over de uitbesteding

Om grip te houden op de kwaliteit en continuïteit van de dienstverlening, is een adequate governance rondom de uitbesteding cruciaal.

Compliance raamwerk

Om een betrouwbare reputatie te behouden is een robuust compliance raamwerk met bijpassende risicocultuur benodigd. Hiermee is het pensioenfonds in staat (blijvend) te voldoen aan wet- en regelgeving, interne regels en ethische normen.

Kerncijfers

<i>Standen zijn per het einde van het genoemde jaar; stromen betreffen de gehele verslagperiode. Bedragen x € 1.000.000</i>	2021	2020	2019	2018	2017
<i>Balanswaarde van de beleggingen</i>					
Aandelen	1.020	680	587	435	458
Vastgoed	36	321	270	225	218
Vastrentende waarden	1.271	1.130	1.167	925	499
Derivaten	195	359	195	18	3
Overige beleggingen	80	-7	15	279	708
Totaal	2.602	2.483	2.234	1.882	1.886
Technische voorziening	1.933	2.069	1.866	1.603	1.531
Pensioenpremie van DNB	45	44	41	38	43
<i>Administratieve uitvoeringskosten (x € 1.000)</i>					
Totale administratieve uitvoeringskosten	1.154	1.338	1.197	1.046	1.220
Pensioenuitvoeringskosten in euro's per deelnemer	299	354	340	295	273
<i>Kosten vermogensbeheer (x € 1.000)</i>					
Totale kosten vermogensbeheer excl. transactiekosten	4.595	4.389	3.813	3.040	4.808
Kosten vermogensbeheer als percentage van het gemiddeld belegde vermogen	0,18%	0,19%	0,18%	0,16%	0,26%
<i>Transactiekosten (x € 1.000)</i>					
Totale transactiekosten	1.662	652 ¹	931 ¹	348	1.488
Transactiekosten als percentage van het gemiddeld belegde vermogen	0,07%	0,03%	0,04%	0,02%	0,08%
<i>(percentages)</i>					
Bijdrage rendement beleggingen matching	-5,0%	8,5%	10,4%	2,5%	-1,5%
Bijdrage rendement beleggingen return	9,8%	3,2%	8,5%	-2,9%	5,7%
Totaal rendement beleggingsportefeuille	4,8%	11,7%	18,9%	-0,4%	4,2%
Beleidsdekkingsgraad	127,7%	113,9%	119,8%	123,5%	121,6%
Maanddekkingsgraad	134,1%	119,8%	119,5%	117,3%	123,3%
Marktwaaarde dekkingsgraad	130,2%	112,7%	114,1%	114,7%	120,3%
Reële dekkingsgraad	101,7%	93,4%	97,0%	101,2%	98,5%
<i>Toeslagverlening</i>					
Actieve deelnemers	0,68%	0,10%	2,31%	1,91%	1,42%
Inactieve deelnemers ex-PVK (voor 1 jan 2005)	2,90%	2,80%	2,20%	1,60%	1,20%
Inactieve deelnemers DNB (voor 1 jan 2003)	1,04%	2,07%	1,92%	1,60%	0,85%
Inactieve deelnemers DNB (na 1 jan 2003) en premievrije aanspraken	0,68%	0,10%	2,31%	1,88%	1,03%

¹ Naar aanleiding van een nieuwe opgave van vermogensbeheerder Robeco zijn de transactiekosten voor de categorie aandelen over boekjaren 2020 en 2019 gewijzigd ten opzichte van hetgeen in de respectievelijke jaarverslagen gepubliceerd is.

<i>(aantallen)</i>					
Aantal actieve deelnemers	2.258	2.194	2.044	2.067	2.038
Aantal pensioengerechtigden	1.596	1.582	1.474	1.480	1.446
Aantal gewezen deelnemers	1.978	1.951	1.884	1.756	1.663
Totaal	5.832	5.727	5.402	5.303	5.147

3 Interne ontwikkelingen

In dit hoofdstuk worden de belangrijkste ontwikkelingen binnen het pensioenfonds kort benoemd. In de hoofdstukken 5 en volgende hoofdstukken worden de verschillende onderdelen voor zover nodig nader toegelicht.

Pensioenregeling

Sociale partners zijn de pensioenregeling voor 2021 – 2024 overeengekomen. Een belangrijke wijziging ten opzichte van de regeling voor 2020 is dat het bestuur voortaan elk jaar het opbouwpercentage vaststelt op basis van de beschikbare financiële middelen. Hiervoor worden zowel de premie als, indien nodig, de beschikbare middelen uit het premie-egalisatiepot gebruikt.

Gezien deze significante wijziging is er een ALM-studie (Asset Liability Management) en een nieuwe aanvangshaalbaarheidstoets uitgevoerd, om te kunnen beoordelen of de regeling evenwichtig, uitvoerbaar, communiceerbaar en financieerbaar is. Het bestuur heeft geoordeeld dat dit het geval is en heeft de uitvoering van de regeling aanvaard. Het bestuur heeft de combinatie van de aanpassing van de premiesystematiek in combinatie met het afschaffen van het premie-egalisatiepot als evenwichtig beoordeeld: de nieuwe premiesystematiek, gebaseerd op een gedempte kostendekkende premie leidt tot een hogere nieuwe opbouw voor de actieve deelnemers, maar leidt ook tot een verlaging van het voor toeslagverlening beschikbare vermogen. Het beëindigen van toevoeging van premie aan het premie-egalisatiepot kan daarentegen leiden tot een verhoging van de voor toeslagverlening beschikbare middelen voor verhoging van de opgebouwde aanspraken en rechten van (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden.

Toeslagverlening

Op basis van de toekomstbestendige indexatieregeling en de beleidsdekkingsgraad per 31 december besluit het bestuur over de voorwaardelijke toeslagverlening. Vanaf een beleidsdekkingsgraad van 110% kan er een gedeeltelijke toeslag verleend worden. Er kan een volledige toeslag verleend worden als de beleidsdekkingsgraad minimaal gelijk is aan de Toekomst Bestendige Indexatie (TBI)-grens (zie www.dnbpensioenfonds.nl voor een uitgebreide toelichting op de TBI-grens). In 2021 heeft het bestuur een gedeeltelijke toeslag verleend.

Voor de actieve deelnemers en het merendeel van de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden is de maatstaf de prijsinflatie (CPI). Over de referentieperiode (1 april 2020 tot en met 31 maart 2021) bedroeg deze 1,89%. Op basis van de beleidsdekkingsgraad per 31 december 2020 (113,9%) en een TBI-grens van 122,4% is er per 1 juli 2021 een toeslag verleend van 36% van de maatstaf. Dit betekent voor deze groepen een toeslag van 0,68%.

Voor enkele groepen gewezen en gepensioneerd deelnemers is de maatstaf de loonontwikkeling bij DNB. Deze bedroeg in 2021 2,9%. Dit betekent een toeslag van 1,04% voor deze groepen. Er is nog een kleine groep deelnemers (ex-PVK, uit dienst vóór 2005) waarvoor werkgever de gemiste toeslag aanvult tot 100% van de maatstaf (loonontwikkeling). Voor deze groep betekent dit een toeslag van 2,9%.

Als gevolg van de beperkte toeslagverlening zijn de indexatieachterstanden opgelopen tot 10,27% voor de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden die toeslagen krijgen op basis van de prijsinflatie. Voor de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden die toeslagen krijgen op basis van de loonontwikkeling bij DNB zijn de indexatieachterstanden opgelopen tot 7,78%. Voor actieve deelnemers is de indexatieachterstand 1,59%. Zie verder paragraaf 8.3.

Governance

Bestuur

In 2021 is er één wisseling binnen het bestuur geweest. De zittingstermijn van Anita Jharap liep af. Zij was bestuurslid namens de pensioengerechtigden en is opgevolgd door Jos Kleverlaan. Voor de vacature die ontstond door het aftreden van Anita Jharap is een verkiezingsprocedure in gang gezet, waarbij alle pensioengerechtigden zich kandidaat konden stellen of kandidaten konden voordragen. Anita Jharap stelde zich niet herkiesbaar. Jos Kleverlaan was de enige geschikte voorgedragen kandidaat. Het bestuur hoefde daarom geen verkiezingen uit te schrijven en heeft Jos Kleverlaan benoemd als bestuurslid, na goedkeuring door de raad van toezicht en instemming van de externe toezichthouder.

Per 1 februari 2022 is Dominique Dijkhuis afgetreden in verband met het aanvaarden van een functie die niet verenigbaar is met het bestuurslidmaatschap voor dit pensioenfonds. Voor de vrijgekomen bestuurszetel dient de werkgever kandidaten voor te dragen. Aan de invulling van de vacature wordt gewerkt.

Verantwoordingsorgaan

In het verantwoordingsorgaan zitten onder andere leden die werkzaam zijn bij DNB. Hoewel de taken van een verantwoordingsorgaan wezenlijk anders zijn dan die van bestuursleden, schuilt ook hier het gevaar van (schijn van) belangenverstrengeling. Daarom heeft het bestuur, na overleg met het verantwoordingsorgaan, besloten om de eisen voor benoeming van een lid van het verantwoordingsorgaan aan te scherpen. De divisies/afdelingen binnen DNB zijn ingedeeld in categorieën, waarbij al dan niet een extra toets gedaan moet worden of men zijn reguliere functie bij DNB kan combineren met het lidmaatschap van het verantwoordingsorgaan. Ook wordt getoetst of er vertrouwelijke informatie aanwezig kan zijn vanuit andere contacten.

Dit heeft, samen met een om persoonlijke redenen aftredend lid, geleid tot vijf wisselingen binnen het verantwoordingsorgaan. Met ingang van 1 januari 2021 zijn alle vacatures ingevuld.

Raad van toezicht

In de raad van toezicht ontstond een vacature door het aftreden van Anne Gram in verband met het aanvaarden van een functie die niet verenigbaar is met het bestuurslidmaatschap (nadat zij bijna haar maximale zittingstermijn had volgemaakt). Kees Koedijk is door het verantwoordingsorgaan benoemd als haar opvolger, na instemming van de externe toezichthouder.

Corona/covid-19 virus

Het bestuur heeft gedurende 2021 de coronamaatregelen nageleefd. In de nazomer is enkele malen fysiek vergaderd toen dit gezien de maatregelen mogelijk was. Verder is er digitaal vergaderd. Voor de toekomst (ook als er geen coronamaatregelen meer gelden) is besloten deels fysiek en deels digitaal te vergaderen, afhankelijk van de agenda van de vergadering. Voor sommige (thema)bijeenkomsten is het goed om bij elkaar te zitten, voor andere onderwerpen is het efficiënt om digitaal te vergaderen.

Van de uitbestedingspartners zijn geen signalen ontvangen dat de coronamaatregelen leiden tot productieverlies of andere problemen.

Beleggingen

Rendement

Op de totale beleggingen is gedurende 2021 een rendement behaald van 4,8%. De aandelenportefeuille leverde een rendement op van 32,8%. De vastgoedportefeuille (beursgenoteerd vastgoed) leverde een rendement op van 14,6%. Het totale rendement van de returnportefeuille kwam uit op 26,4%. De vastrentende waarden leverden een rendement op van -0,3%. Samen met de negatieve bijdrage van 4,7% van de renteafdekking kwam het totale rendement van de matchingportefeuille uit op -8,6%. De afdekking van het valutarisico droeg -2,0% bij aan de gehele portefeuille.

De financiële markten zijn na een sterke daling in 2020, grotendeels veroorzaakt door de uitbraak van het covid-19 virus, in 2021 hersteld. Vooral aandelen hebben het in 2021 goed gedaan door het sterke herstel. Obligaties deden het juist niet goed, gezien de lage (kapitaal)marktrente en hoge inflatie.

Strategische norm portefeuille 2021

De beleggingsportefeuille bestond in 2021 uit 42,6% obligaties/LDI, 10% inflatiegerelateerde obligaties, 10% Nederlandse hypotheeklen, 37,4% aandelen en 0% vastgoed. Het renterisico werd voor 75% afgedekt. Het valutarisico op de Amerikaanse dollar, het Britse pond en de Japanse yen werd voor 100% afgedekt.

De verdeling van 37,4% return portefeuille en 62,6% matching portefeuille bleek uit de in 2020 uitgevoerde ALM-studie als meest optimale verdeling. Ook bleek hieruit dat een rente-afdekkingspercentage van 75% nog steeds optimaal was.

Gelet op de huidige lage rentestand lag het niet voor de hand het rente afdekkingspercentage te verhogen. Er is ook niet besloten tot verlagen van het afdekkingspercentage omdat het

pensioenfonds graag de huidige dekkingsgraad wil beschermen om zo met een buffer de overstap naar een nieuw contract te kunnen maken.

Uit de ALM-studie bleek verder dat het strategisch beleggingsbeleid uit 2020 het in de meeste doorgerekende scenario's goed deed, met uitzondering van het zogenaamde stagflatiescenario (stagneren economische groei en hoge inflatie). Omdat het pensioenfonds zich in eerste instantie richt op nominale bescherming, deed de beleggingsportefeuille het minder goed in dit scenario. Bij de invulling van de matching portefeuille is daarom gekeken of met het inflatierisico rekening gehouden kan worden.

Uiteindelijk is besloten om 10% van de totale portefeuille te beleggen in inflatiegerelateerde obligaties, zodat het pensioenfonds iets beter beschermd wordt tegen een stijgende inflatie. Bovendien sorteert het bestuur hiermee al in enige mate voor op het nieuwe pensioenstelsel, waarin de waardevest ambitie belangrijker wordt en de nominale zekerheidsambitie minder zwaar gaat wegen in de beleggingen.

Ook is besloten om Nederlandse hypotheeklen toe te voegen aan de matching portefeuille, waarmee illiquiditeitspremie geïncasseerd kan worden (ook 10% van de totale portefeuille).

Van de zakelijke waarden was een deel belegd in beursgenoteerd vastgoed. Beursgenoteerd vastgoed bleek het in de coronacrisis net zo slecht (en zelfs slechter) te doen als aandelen, terwijl het juist de bedoeling was om diversificatie aan te brengen door in beursgenoteerd vastgoed te beleggen. Daarnaast zijn de vooruitzichten voor vastgoed vanwege de coronacrisis minder gunstig. Daarom heeft het bestuur besloten afscheid te nemen van de investering in beursgenoteerd vastgoed. De vrijkomende gelden zijn toegevoegd aan de aandelenportefeuille.

De inflatiegerelateerde obligaties zijn ondergebracht in de bestaande matching portefeuille. Daarom is het beheer van de inflatiegerelateerde obligaties belegd bij Cardano, die de LDI-portefeuille voor het pensioenfonds beheert.

Voor het beheer van de hypotheeklenportefeuille is na een gedegen selectieprocedure gekozen voor het SAREF hypotheeklenfonds (Syntrus Achmea Real Estate & Finance). Dit is een gerenommeerde partij met een goede track record en een kostenbewuste beheerfee. De implementatieperiode om de 10% allocatie op te bouwen was bij deze partij korter dan bij de andere partijen, maar heeft ook hier wel enige tijd gekost. Daardoor zijn de wijzigingen in de beleggingsportefeuille pas in november 2021 volledig gerealiseerd.

Strategische norm portefeuille 2022

Het bestuur heeft voor 2022 geen wijzigingen aangebracht in de beleggingsportefeuille, met uitzondering van een verlaging van de afdekking van het valutarisico. Deze wordt verlaagd van 100% naar 75%. Doordat de dollar als 'veilige haven' wordt gezien, werkt een verlaging van de valutahedge diversifiërend. Bovendien wordt hiermee voorkomen dat het pensioenfonds overhedged is, wat af en toe gebeurde omdat er gehedged wordt op de benchmark en er per kwartaaleinde wordt geherbalanceerd.

Ook wordt de afdekking van het valutarisico uitgebreid naar alle valuta die meer dan 1% van de beleggingsportefeuille uitmaken. Dit betekent voor 2022 dat naast de Amerikaanse dollar, het Britse pond en de Japanse yen ook de Canadese dollar en de Hong Kong dollar worden afgedekt.

Verder presteert de beleggingsportefeuille naar verwachting en draagt bij aan zowel het verstrekken van de nominale aanspraken als aan het waardevest houden van de pensioenrechten en -aanspraken. Het bestuur kijkt daarbij vooruit richting het nieuwe pensioenstelsel. Om de transitie naar het nieuwe pensioencontract zo optimaal mogelijk te kunnen doen, is het van belang dat de financiële positie van het pensioenfonds zo goed mogelijk is, dus een zo hoog mogelijke dekkingsgraad. Het bestuur beraadt zich dan ook op eventuele aanpassingen in het risicoprofiel van de beleggingen en zal daar de komende jaren in aanloop naar het nieuwe pensioencontract naar blijven kijken.

Maatschappelijk verantwoord beleggen

De doelstellingen van het beleid inzake maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB) zijn in 2020 en 2021 verder aangescherpt. Het pensioenfonds heeft de volgende MVB doelstellingen:

1. Het verbeteren van de SDG-scores met ten minste 10% op totaal portefeuilleniveau;
2. Het reduceren van CO₂ uitstoot met ten minste 15% op totaal portefeuilleniveau;

3. Het uitsluiten van ongewenste beleggingen, op gebied van controversiële wapens en tabak en indien partijen niet voldoen aan de principes of responsible investing (PRI²). Daarnaast worden landen die niet voldoen aan het landenbeleid uitgesloten;
4. Het uitoefenen van actief aandeel- en obligatiehouderschap.

Om bovenstaande doelstellingen (en daarmee de doelstelling ten aanzien van maatschappelijk verantwoord beleggen) te realiseren, is de aandelenportefeuille aangepast in 2021. De MVB doelstellingen gelden voor de totale beleggingsportefeuille. Alle beleggingscategorieën leveren hieraan een bijdrage, maar het meeste effect is te behalen in de aandelenportefeuille.

In 2022 zal bekeken worden of er nadere stappen genomen kunnen worden met betrekking tot het 'vergroenen' van de matchingportefeuille. Daarnaast wordt in 2022 een deelnemersonderzoek uitgevoerd naar maatschappelijk verantwoord beleggen. Dit om te zorgen dat de MVB doelstellingen aansluiten bij de wensen van de deelnemers.

SFDR

Per 10 maart 2021 zijn de level 1 verplichtingen van de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR) van kracht. Deze wetgeving ziet op communicatie en rapportage rondom maatschappelijk verantwoord beleggen. Gedurende 2022 zullen de vereisten voor level 2 van de SFDR duidelijk worden.

Het pensioenfonds heeft in dit kader geoordeeld dat de pensioenregeling classificeert als een 'artikel 8 product'. Dit betekent dat duurzaamheids- of ESG (environment, social, governance) gerelateerde aspecten gepromoot worden. Het pensioenfonds houdt daarbij nog geen rekening met de belangrijkste ongunstige effecten in de zin van artikel 4 van de SFDR. Tot aan de publicatie van de level 2 verplichtingen, kiest het pensioenfonds voor de mogelijkheid om gebruik te maken van de 'opt-out'. In 2022, als de level 2 verplichtingen duidelijk zijn, zal deze keuze worden heroverwogen. Het pensioenfonds heeft verder geoordeeld dat het beloningsbeleid van het pensioenfonds voldoende onderbouwd wordt door de strategische doelstellingen. Het pensioenfonds voldoet aan de communicatie-eisen.

Uitbesteding

Het pensioenfonds heeft beleid inzake uitbesteding van werkzaamheden en inhuur van overige dienstverlening. Bij een selectieprocedure wordt dit beleid doorlopen. Een gedegen selectieproces en goede afspraken met de dienstverleners dragen bij aan de realisatie van de doelstellingen over kostenefficiëntie met behoud van kwaliteit en over beheerste bedrijfsvoering.

Pensioenuitvoeringsorganisatie

TKP heeft laten weten haar dienstverlening aan het pensioenfonds uiterlijk 1 januari 2023 te beëindigen. Daarom heeft het bestuur een selectieproces gestart om een nieuwe pensioenuitvoeringsorganisatie te zoeken.

De keus is uiteindelijk op AZL gevallen. Zie paragraaf 9.6. De transitie naar AZL zal in 2022 uitgevoerd worden, zodat per 1 januari 2023 AZL de pensioenadministratie en communicatie voor het pensioenfonds uitvoert.

Met AZL worden een uitbestedingsovereenkomst en een service level agreement afgesloten.

Waarmerkend actuaris

Omdat er conform het roulatiebeleid een nieuwe waarmerkend actuaris gezocht moest worden, is een selectietraject georganiseerd. De keuze is gevallen op Triple A. Zie paragraaf 9.12.

Compliance officer

Conform het roulatiebeleid moest er ook gewisseld worden van compliance officer. Ook hiervoor is een selectietraject georganiseerd. De keuze is gevallen op Compliance-i-Consultancy. Zie paragraaf 9.7 en paragraaf 9.12.

² PRI: Principles Responsible Investing – zie ook paragraaf 12.2.

4 Externe ontwikkelingen

In dit hoofdstuk worden de belangrijkste externe ontwikkelingen die op het pensioenfonds afkomen kort benoemd. In de hierop volgende hoofdstukken worden de verschillende onderdelen voor zover nodig nader toegelicht.

Economisch herstel, maar...

In 2020 werd de wereld geconfronteerd met de uitbraak van het covid-19 virus, in 2021 werden de eerste stappen richting normalisatie gezet.

Ondanks het feit dat het coronavirus nog niet voldoende onder controle is, heeft de wereldeconomie zich in 2021 stevig hersteld van de klap die in 2020 is uitgedeeld. De mate van herstel verschilt hierbij per regio, afhankelijk van het gevolgde lockdownbeleid, de generositeit van steunpakketten van de overheden en de snelheid waarmee het vaccinatieprogramma is uitgerold. In sommige landen (de Verenigde Staten, China, Nederland) ligt de omvang van de economie inmiddels weer boven het niveau van het vierde kwartaal van 2019, maar veel andere landen zijn nog midden in de herstelfase. Met name landen met een lage vaccinatiegraad, beperkte financiële armslag en een hoge afhankelijkheid van het toerisme blijven achter bij het herstel. Dat ook het Verenigd Koninkrijk achterblijft zal daarnaast tenminste gedeeltelijk een direct gevolg zijn van het brexitproces, wat ook verre van soepel verloopt.

Een andere indicatie dat de herstelfase niet altijd even soepel verloopt, is het optreden van de nodige knelpunten en tekorten in de wereldeconomie. Dit jaar zagen we onder andere berichten over tekorten aan bouwmaterialen, containerschepen, truckers, horecapersoneel, halfgeleiders en gas (in Europa). Het meest directe gevolg van de optredende spanningen tussen vraag en aanbod is de stevige stijging van de inflatie. Zowel in Amerika (6,8%) als de Eurozone (5,0%) is de inflatie aan het einde van het jaar naar het hoogste niveau sinds het begin van de jaren '90 opgelopen, waarbij de vraag centraal staat in hoeverre het hier om een tijdelijk of een blijvend fenomeen gaat. Aan het einde van 2021 lijkt er bij de meeste centrale banken een draai in het denken omtrent inflatie te hebben plaatsgevonden, waarmee 2022 mogelijk het jaar wordt waarin de monetaire teugels wereldwijd zullen worden aangehaald. De mogelijke uitzondering hierop wordt gevormd door de ECB, die vooralsnog vasthoudt aan het extreem ruime monetaire beleid.

Monetair beleid

Ook in 2021 stond het monetaire beleid voor een groot deel in het teken van de covidcrisis, waarbij er duidelijk gekozen werd het ruime monetaire beleid dat ingezet was in 2020 te continueren, inclusief de opkoop van staatsobligaties. Hiermee verleenden de centrale banken wederom steun aan de financiering van het overheidsbeleid gericht op het overbruggen van de diverse lockdown maatregelen, om zo de blijvende schade van de crisis te beperken. In de tweede helft van 2021 kwam deze beleidskeuze echter steeds meer ter discussie te staan, aangezien inflatie wereldwijd een aanzienlijke stijging liet zien. Deze inflatie was mede te danken aan de sterke herstart van de wereldeconomie, wat enerzijds tot een fikse stijging in de prijs van energie leidde, en anderzijds tot allerlei bottlenecks en tekorten in de diverse productie- en vervoerkanalen. Hoewel de centrale banken in eerste instantie het standpunt innamen dat het hier om een tijdelijk fenomeen ging, vond er aan het einde van het jaar een draai plaats, waarbij de Bank of England in december een eerste renteverhoging doorvoerde en waarbij ook de Amerikaanse Federal Reserve een beleidswijziging voor 2022 in het vooruitzicht stelde. In vergelijking daarmee bleef de toon van de ECB relatief gezien terughoudend.

Financiële markten

Resultaten in 2021 varieerden per beleggingscategorie. Voor aandelen is het - wederom - een prima jaar geweest. Niet alleen hebben de aandelenmarkten weten te profiteren van het sterke herstel van de gerapporteerde winstcijfers en de gunstige groeivoorzichten voor 2022, maar bovendien hadden ze de wind in de rug van de wel zeer lage (kapitaal)marktrente. Zeker als je de hoge inflatie in ogenschouw neemt, bieden obligaties momenteel geen aantrekkelijk beleggingsalternatief, waardoor de overstap naar meer risicodragende beleggingsmiddelen voor de hand ligt. Het grote risico van de oplopende inflatie heeft vooralsnog geen echte schade berokkend, waarbij met name de zeer beperkte stijging van de kapitaalmarktrente opmerkelijk te noemen is. De reële rente is inmiddels overal negatief, wat slechts een ondersteuning betekent voor reële waarden als aandelen.

Voor obligaties was het beleggingsjaar 2021 minder gunstig. De kapitaalmarktrente is wereldwijd naar zo'n laag niveau gezakt dat het bijna geen buffer vormt voor eventuele prijsontwikkelingen. Als de kapitaalmarktrente vervolgens ook maar een klein beetje oploopt, duwt dat gelijk het rendement voor de hele asset klasse in het rood. Waar de MSCI All Countries total return index het jaar met een rendement van ruim 27,5% afsloot, was er binnen de obligatiemarkten sprake van een negatief rendement. Deels hangt dit samen met de gestegen rente. De vastrentende beleggingen van het pensioenfonds tonen een minus van 8,6%.

Outlook 2022

Leek 2022 in de eerste twee maanden van het nieuwe jaar voornamelijk in het teken te gaan staan van oplopende inflatie, de daar aan gekoppelde normalisatie in het monetaire beleid en de mogelijke negatieve gevolgen voor de kapitaalmarktrente, veranderde dit beeld eind februari drastisch met de Russische invasie van Oekraïne. Niet alleen leidt dit conflict tot onnodige burgerslachtoffers, het heeft de grootste vluchtelingenstroom sinds de Tweede Wereld Oorlog in gang gezet en werpt zijn schaduw over 2022.

Het Westen reageerde op de gebeurtenissen met een omvangrijk sanctiepakket, waarmee Rusland grotendeels van de Westerse financiële wereld werd afgesloten. De keerzijde hiervan was de aanzienlijke stijging van prijzen van gas, olie, graan en andere grondstoffen, wat een nieuwe impuls aan de inflatoire krachten vormde die sinds 2021 zichtbaar zijn geworden. Daarnaast vormde het ook een bedreiging van met name het Europese groeiherstel, wat tot een stevige correctie in Europese aandelen heeft geleid.

Gegeven de centrale rol van Poetin, is het moeilijk te voorspellen hoe dit conflict zich verder zal ontwikkelen. Gerekend moet worden met blijvend hoge energieprijzen en economische tegenwind, waarmee de korte termijn vooruitzichten op zijn zachts gezegd volatiel blijven. Gegeven het gewicht van de Russische economie - het Russische BBP is qua omvang vergelijkbaar met die van de Benelux - zou de impact op de langere termijn beperkt moeten zijn. Dat neemt niet weg dat deze invasie eigenlijk alleen maar verliezers kent, het Oekraïense volk voorop.

Wet- en regelgeving

Wet toekomst pensioenen

Als vervolg op het pensioenakkoord uit 2019 is op 30 maart 2022 het wetsvoorstel voor de Wet toekomst pensioenen bij de Tweede Kamer ingediend.

De 'Wet toekomst pensioenen', of in ieder geval een aantal onderdelen daarvan, moet op 1 januari 2023 in werking treden.

Het wetsvoorstel bestaat uit onder meer de volgende onderdelen:

- **Het pensioencontract**
De premieovereenkomst zal de enige soort pensioenovereenkomst zijn. De premieovereenkomst zal twee vormen kennen, waarvan de een nieuw is en meer collectief van aard en de ander meer individueel en gestoeld op de bestaande verbeterde premieregeling.
- **Transitie naar nieuwe pensioenovereenkomst**
Er komt een transitie-FTK voor pensioenfondsden die van plan zijn bestaande aanspraken en rechten in te varen. Het is niet verplicht om hiervan gebruik te maken. Hierbij zal een ondergrens gelden voor een dekkingsgraad van 90%: staat de dekkingsgraad per einde jaar onder de 90%, dan moet worden gekort tot 90%.
In aanloop naar de overgang naar de nieuwe pensioenovereenkomst moeten pensioenuitvoerders diverse besluiten nemen. Zij moeten onder andere een implementatieplan opstellen voor de overgang naar het nieuwe stelsel, besluiten of het invaren van bestaande rechten daarvan onderdeel uitmaakt en hoe het vermogen van pensioenfondsden over de rechthebbenden wordt verdeeld.
- **Fiscale wetgeving**
De beschikbare premie kent een voor iedereen gelijk maximum, dus geen leeftijdsafhankelijke premies. Er komen ook nieuwe fiscale grenzen voor het partner- en wezenpensioen.
- **Nabestaandenpensioen en partnerdefinitie**
Het partner- en wezenpensioen onder het nieuwe contract zal op risicobasis zijn; na ingang is het wel kapitaal gedekt. Er komen nieuwe fiscale maxima voor deze pensioenen.

Er komt een nieuwe, wettelijke definitie van het begrip 'partner' voor het partnerpensioen en van het begrip gezamenlijke huishouding.

Het bestuur heeft in 2021 veel aandacht besteed aan het nieuwe pensioenstelsel, ondanks de vertraging in wetgeving. Er is een kennissessie georganiseerd, waarbij ook het verantwoordingsorgaan, de raad van toezicht en het bestuur van de Belangenvereniging Pensioengerechtigden DNB aanwezig waren.

Tevens wordt regelmatig met werkgever, vakorganisaties en Belangenvereniging Pensioengerechtigden DNB overlegd. Het streven van de werkgever is om per 1 januari 2025 over te gaan naar het nieuwe pensioencontract.

Het bestuur wil graag met een gezonde financiële positie het nieuwe pensioencontract ingaan. Om de (hoge) dekkingsgraad te beschermen, kijkt het bestuur of er wijzigingen doorgevoerd kunnen worden in het risicoprofiel van de beleggingen. Zie hiervoor hoofdstuk 3 en hoofdstuk 12.

Om de risicohouding van de deelnemers te kennen, wordt begin 2022 een risicopreferentie-onderzoek uitgevoerd. Zie hiervoor hoofdstuk 11.

Wetsvoorstel uitkering ineens

In 2021 heeft het parlement ingestemd met de Wet bedrag ineens, RVU en verlofsparen. Voor pensioenuitvoerders meest relevant is het onderdeel dat een deelnemer aan een pensioenregeling het recht geeft om bij pensioeningang 10% van de waarde van zijn aanspraken op ouderdomspensioen ineens te kunnen ontvangen. De pensioenuitvoerder moet daaraan meewerken.

Bij de behandeling van het wetsvoorstel bleek dat het voor het netto te genieten bedrag ineens verschil maakt in welke maand een deelnemer AOW-gerechtigd wordt. De AOW-datum is vaak de datum waarop het ouderdomspensioen ingaat en daarmee ook de datum waarop het bedrag ineens genoten kan worden. Wie in januari AOW-gerechtigd wordt, betaalt in het jaar van AOW-ingang minder inkomstenbelasting/premies volksverzekeringen over het bedrag ineens dan iemand die later in het kalenderjaar AOW-gerechtigd wordt. Hoe later in het jaar jarig, hoe hoger de belastingdruk. Het verschil tussen iemand die in december de AOW-gerechtigde leeftijd bereikt en iemand die in januari de AOW-gerechtigde leeftijd bereikt en een bedrag ineens wil opnemen is ruim 15%-punt.

Om die verschillen te niet te doen, wilde de Tweede Kamer dat de wet wordt aangepast: deelnemers moesten de mogelijkheid krijgen om de uitkering uit te stellen en te genieten in het jaar na het jaar van AOW-ingang.

Het wetsvoorstel voor deze wijziging wordt naar verwachting in het tweede kwartaal 2022 ingediend. Het is de vraag of dan de gewenste ingangsdatum van 1 januari 2023 nog gehaald kan worden, gelet op de tijd die nodig is voor pensioenuitvoerders om de benodigde aanpassingen te doen in processen en administratie. Het pensioenfonds bereidt zich in 2022 voor op deze wijziging, onder andere door deelnemers hierover te informeren.

Wetsvoorstel pensioenverdeling bij scheiding

De behandeling van het Wetsvoorstel pensioenverdeling bij scheiding heeft de afgelopen jaren steeds meer vertraging opgelopen. De opvolger van de huidige Wet verevening pensioenrechten bij scheiding zou oorspronkelijk op 1 januari 2021 in werking treden. De behandeling van het wetsvoorstel is inmiddels al zo vaak uitgesteld dat er begin 2022 geen reële verwachting kan worden gegeven over de inwerkingtreding van de wet.

Een complicerende factor is het voorstel voor de Wet toekomst pensioenen dat in 2022 zal worden ingediend. Naast een geheel nieuw pensioencontract voorziet die wet ook in wijziging van het partnerbegrip en een vorm van het nabestaandenpensioen dat sterk afwijkt van het nu meest voorkomende partnerpensioen: defined benefit op opbouwbasis. Het wetsvoorstel voor pensioenverdeling bij scheiding is geënt op de bestaande partnerpensioenen: een wijziging van het meest voorkomende partnerpensioen zou een efficiënte implementatie van de Wet pensioenverdeling bij scheiding lastiger maken. Ook een wijziging van het partnerbegrip kort na invoering van de Wet pensioenverdeling bij scheiding zou opnieuw leiden tot wijziging van de administratie van pensioenuitvoerders. Vanuit de pensioensector is daarom voorgesteld het wetsvoorstel Pensioenverdeling bij scheiding in samenhang met het wetsvoorstel Toekomst pensioenen te behandelen.

Automatische waardeoverdracht kleine pensioenen

Met de invoering van de Wet waardeoverdracht kleine pensioenen is het mogelijk geworden dat pensioenuitvoerders kleine pensioenen automatisch overdragen naar de nieuwe uitvoerder van de aanspraakgerechtigde, zonder dat daarvoor instemming van de gerechtigde nodig is. Intussen is de nodige ervaring opgedaan met de uitvoering van deze wet en het lijkt erop dat de automatische waardeoverdrachten soepel verlopen.

Kleine aanspraken niet ontstaan bij einde deelneming

Deze wet is bedoeld voor kleine pensioenen die zijn ontstaan bij einde deelneming als gevolg van het eindigen van de arbeidsovereenkomst. Er zijn ook kleine aanspraken die op andere wijze zijn ontstaan, met name bij het eindigen van een uitvoeringsovereenkomst tussen een werkgever en de oude pensioenuitvoerder. Deze laatste kan dan niet de kleine aanspraken overdragen aan een latere nieuwe uitvoerder, omdat er sprake is van een collectieve beëindiging van de deelneming en niet van het eindigen van de arbeidsovereenkomst. Pensioenuitvoerders herkennen de verschillende soorten kleine aanspraken niet in de administratie en zouden bij een automatische waardeoverdracht alle kleine aanspraken overdragen.

Eind december 2021 is een wetsvoorstel ingediend dat ervoor moet zorgen dat pensioenuitvoerders in meer gevallen kleine aanspraken kunnen overdragen: ook als een kleine aanspraak is ontstaan bij het einde van de verwerving van aanspraken bij een bepaalde uitvoerder (de werkgever heeft gekozen voor een andere pensioenuitvoerder waar de deelneming wordt voortgezet), kan de oude pensioenuitvoerder de kleine aanspraak overdragen.

De wetswijziging treedt in werking op een nader te bepalen tijdstip.

5 Financiële positie

In 2021 is de beleidsdekkingsgraad gestegen van 113,9% ultimo 2020 naar 127,7% ultimo 2021. De maanddekkingsgraad is per 31 december gestegen van 119,8% (2020) naar 134,1% (2021). De ontwikkeling van de maanddekkingsgraad van het pensioenfonds in 2021 is in figuur 1 weergegeven.

Figuur 1: Ontwikkeling dekkingsgraad 2021

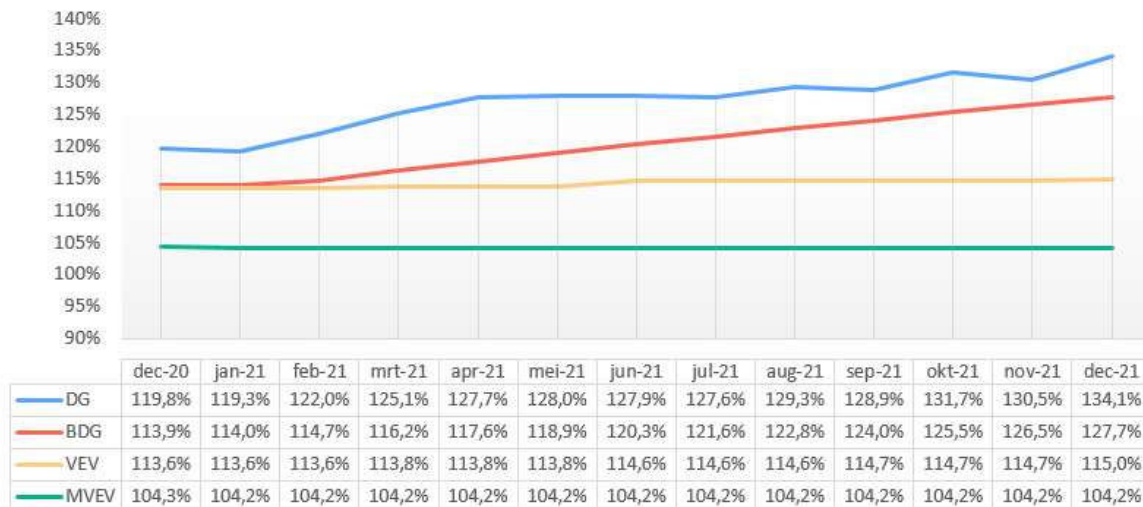

De rentetermijnstructuur (RTS) is van belang voor de waardering van de technische voorziening. In 2021 heeft de stijging van de RTS tot een daling van de technische voorziening geleid met een positief effect op de dekkingsgraad van 8,50%-punt. De beleggingen hebben positief gerendeerd en dus een positief effect op de dekkingsgraad van 6,20%-punt.

Ontwikkelingen dekkingsgraden

Figuur 2 toont het verloop van de financiële positie van het pensioenfonds door een weergave van de dekkingsgraden gedurende 2021.

Figuur 2: Verloop dekkingsgraden gedurende 2021 per maandeinde

De blauwe lijn is de actuele dekkingsgraad en geeft de verhouding weer tussen het pensioenvermogen en de technische voorzieningen uitgedrukt in een percentage. De rode lijn is de beleidsdekkingsgraad, een gewogen gemiddelde van de actuele dekkingsgraden van de afgelopen twaalf maanden.

De oranje lijn is de vereiste dekkingsgraad. Deze vereiste dekkingsgraad is een belangrijke grens voor de beoordeling van de financiële gezondheid van het pensioenfonds. Wanneer de beleidsdekkingsgraad lager is dan de vereiste dekkingsgraad, is er volgens de wetgeving sprake van een financieel tekort. In 2021 is geen sprake geweest van een tekortsituatie.

De groene lijn is de minimaal vereiste dekkingsgraad. Ook deze dekkingsgraad is een belangrijke ondergrens, maar is in 2021 niet overschreden.

Eind 2021 bedraagt de beleidsdekkingsgraad 127,7%, de vereiste dekkingsgraad bedraagt 115,1%.

De reële dekkingsgraad is ultimo 2021 101,7%. In de reële dekkingsgraad wordt rekening gehouden met de verwachte stijging van de prijzen. De reële dekkingsgraad geeft de verhouding weer tussen de beleidsdekkingsgraad en de dekkingsgraad waarbij pensioenen volledig meestijgen met de prijzen. Een reële dekkingsgraad van 100% betekent dat een pensioenfonds de pensioenverplichtingen kan betalen en ook de pensioenen kan verhogen met de verwachte stijging van de prijzen.

5.1 Geen herstelplan

Omdat de beleidsdekkingsgraad gedurende heel 2021 boven het niveau van het vereist eigen vermogen is gebleven, hoeft het pensioenfonds geen herstelplan op te stellen en in te dienen bij toezichthouder DNB.

5.2 Haalbaarheidstoets

Omdat er voor 2021 significante wijzigingen zijn doorgevoerd in de pensioenregeling, is er eind 2020 een nieuwe aanvangshaalbaarheidstoets gedaan. Daarbij is er vanuit gegaan dat als er financiële middelen beschikbaar zijn, het jaarlijkse opbouwpercentage vastgesteld wordt op maximaal 1,875%.

De uitkomsten van de nieuwe aanvangshaalbaarheidstoets blijven binnen de eerder vastgestelde grenzen. Daarom zijn de ondergrens voor het pensioenresultaat (76%) en de bovengrens voor de maximale afwijking in een slecht weer scenario (35%) niet gewijzigd.

Uit de jaarlijkse haalbaarheidstoets in 2021 blijkt dat de uitkomsten binnen deze grenzen blijven: het pensioenresultaat is 108,4% en de afwijking ten opzichte van het slechtweerscenario is 15,9%. De uitkomsten zijn gedeeld met sociale partners.

5.3 Toetsingskader bestuur

Om te kunnen monitoren of het beleid leidt tot realisatie van de doelstellingen, en of de uitkomsten van het beleid binnen de kaders blijft zoals afgesproken met sociale partners, beoordeelt het bestuur de financiële situatie van het pensioenfonds aan de hand van de volgende vier toetsen en wordt gekeken of er wijzigingen in het beleid nodig zijn.

1. Generatietoets
Om onbedoelde overdrachten tussen generaties tot een minimum te beperken.
2. Pensioenresultaat- en indexatietoets
Om zicht te houden in hoeverre het pensioenfonds een waardevast pensioen kan waarmaken.
3. Kortingstoets
Om geen onverantwoorde risico's te nemen en daarmee de nominale uitkering met grote waarschijnlijkheid zeker te stellen.
4. Premietoets
Om vast te stellen wanneer de premie niet meer passend is bij het afgesproken opbouwpercentage.

Afbeelding 1: De besturing van Pensioenfonds DNB

De geformuleerde criteria en de overwegingen bij de vier toetsen zijn de volgende.

1. Generatietoets:
 - a. Waarbij geldt dat het pensioenfonds in principe binnen 15 jaar gemiddeld op een dekkingsgraad moet kunnen uitkomen van de Toekomstbestendig Indexeren (TBI)-grens;
 - b. Daarnaast geldt dat het pensioenfonds de kans op een dekkingsgraad kleiner dan 100% zo klein als mogelijk wenst te krijgen (liefst onder de 2,5%);
 - c. En dat indien het pensioenfonds een dekkingsgraad lager dan 100% heeft, het gecumuleerde effect van de uitkeringen van 70-plussers niet meer mag bedragen dan 1% dekkingsgraadpunt.
2. Pensioenresultaat- en Indexatieresultaattoets
 - a. Vanuit een startdekkingsgraad gelijk aan TBI geldt dat het pensioenresultaat in de mediaan naar verwachting op 100% moet uitkomen;
 - b. Vanuit een startdekkingsgraad gelijk aan het VEV geldt dat het pensioenfonds naar verwachting gemiddeld 70% indexatieresultaat moet kunnen behalen;
 - c. Op basis van een startpositie vanuit de kritische dekkingsgraad afgeleid uit de kortingsstoets dient het pensioenfonds minimaal een nominale uitkering naar verwachting waar te maken, rekening houdend met de realisaties gerekend vanaf 1 januari 2015.
3. Kortingsstoets
 - a. De cumulatieve korting gerekend over 15 jaar mag niet meer bedragen dan 7,5% bij een kans van 2,5%;
 - b. De jaarlijkse korting mag niet meer bedragen dan 1%;
 - c. De marktrenteafdekking bedraagt 50% of hoger. Als het pensioenfonds vanwege marktomstandigheden een marktrenteafdekking lager dan 50% wenst uit te voeren, dient eerst overleg met de werkgever plaats te vinden.

4. Premietoets

- a. Indien, gegeven de maximale premie van 27,4%, de jaaropbouw lager dreigt te worden dan 1,49%, zal overleg plaatsvinden met de werkgever;
- b. Er wordt jaarlijks een analyse gemaakt van de verwachte opbouwpercentages tot en met het laatste jaar van de pensioenovereenkomst. Hierbij dient vastgesteld te worden in hoeverre deze opbouwpercentages nog overeenkomen met de opbouwpercentages uit de afgesproken pensioenovereenkomst.

Indien deze zelf vastgestelde grenzen worden overschreden, zal het pensioenfonds in overleg treden met de werkgever en/of sociale partners.

De uitkomsten van de vier toetsen bleven in 2021 binnen de afgesproken grenzen en gaven derhalve geen aanleiding om met sociale partners in overleg te treden.

6 Pensioenregeling

6.1 Pensioenregeling 2021

De pensioenregeling in 2021 heeft de volgende kenmerken (bedragen in 2021):

Pensioenovereenkomst	
Soort regeling	voorwaardelijke geïndexeerde middelloonregeling
Pensioengevend salaris	het salaris met een maximum van € 112.189
Pensioenrichtdatum	de eerste dag van de maand volgend op de maand waarin de (gewezen) deelnemer de leeftijd van 68 jaar bereikt
Franchise	het deel van het salaris waarover geen pensioenopbouw plaatsvindt: € 14.544 (fiscaal minimum)
Voorwaardelijke indexatie	behoudens voor enkele groepen gewezen deelnemers en pensioengerechtigden is de maatstaf voor de toekenning van de toeslag de consumentenprijsindex voor alle bestedingen (CPI) in het betreffende jaar (meetperiode voor 2021: april 2020 t/m maart 2021)
Ouderdomspensioen	1,875% van de pensioengrondslag (pensioengevend salaris minus de franchise) of lager indien maximale premie niet kostendekkend is
Partnerpensioen	70% van het totaal te bereiken ouderdomspensioen (op risicobasis)
Tijdelijk nabestaandenpensioen	1,875% van de franchise vermenigvuldigd met totaal te bereiken deelnemersjaren
Wezenpensioen	20% van het te bereiken partnerpensioen
Arbeidsongeschiktheidspensioen	maximaal 70% van het meerdere boven het maximum SV-jaarloon (€ 58.311)

De sociale partners hebben in 2020 een onderhandelingsakkoord gesloten over de pensioenregeling voor de jaren 2021 tot en met 2024. Dit betreft onder andere de hoogte van de feitelijke premie, de ambitie voor het opbouwpercentage en het geleidelijk afschaffen van het premiedepot.

De belangrijkste kenmerken van de pensioenregeling 2021 zijn:

- De pensioenrichtleeftijd is 68.
- Het maximale opbouwpercentage ouderdomspensioen is 1,875%.
- Het partnerpensioen is 70% van het ouderdomspensioen en wordt verzekerd op risicobasis. Het opgebouwde uitgestelde partnerpensioen is met instemming van de deelnemers (bij geen bezwaar) per 1 januari 2020 collectief actuarieel neutraal geconverteerd naar een levenslang partnerpensioen.
- Dienstjaren vóór 1 januari 2020 worden tijdens het dienstverband bijverzekerd met een risicoverzekering, als een medewerker geen bezwaar heeft gemaakt tegen de conversie van het partnerpensioen. Hiermee is de hoogte van het partnerpensioen in de nieuwe regeling gelijk aan de oude regeling zolang een medewerker die geen bezwaar heeft gemaakt in dienst is.
- De toeslag is voorwaardelijk op basis van de loonindex voor de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden uit het oude DNB-fonds, waarvoor de deelneming is geëindigd vóór 1 januari 2003 en de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden uit het oude PVK-fonds, waarvoor de deelneming is geëindigd vóór 1 januari 2005. De toeslag is op basis van de prijsindex, voor actieve deelnemers en de overige gewezen deelnemers en pensioengerechtigden.
- Het toekenningsmoment voor toeslag is voor alle deelnemers 1 juli waarbij de peildatum voor de beleidsdekkingsgraad 31 december daaraan voorgaand is.
- De overgangsregeling 'zachte landing' ter compensatie van de overgang van onvoorwaardelijke naar voorwaardelijke toeslagverlening voor actieve deelnemers is beëindigd per 1 januari 2020.

- Het indexatiedepot is komen te vervallen per 1 januari 2020.
- De gedempte kostendeekkende premie wordt bepaald op basis een maximaal verwacht rendement met een ondergrens op basis van een 12 maand gemiddelde premiedekkingsgraad ter grootte van de minimaal vereiste dekkinggraad.
De feitelijke premie bestaat uit een basispremie van 23% en een vaste opslag van 4,4% en is maximaal 27,4% van de ongemaximeerde salarissom. Als de (gedempte) kostendeekkende premie voor 1,875% opbouw lager uitkomt dan 23% van de ongemaximeerde loonsom wordt de basispremie verlaagd en wordt de 4,4% opslag toegevoegd aan de algemene middelen. Als de (gedempte) kostendeekkende premie voor de opbouw van 1,875% hoger uitkomt dan 23% van de ongemaximeerde loonsom wordt de 4,4% opslag gebruikt voor die opbouw en wordt een eventueel overschot toegevoegd aan de algemene middelen. Als de (gedempte) kostendeekkende premie voor de opbouw van 1,875% hoger uitkomt dan 27,4% van de ongemaximeerde loonsom dan wordt gekeken of er nog middelen beschikbaar zijn in het premiedepot voor de financiering van de opbouw. Indien er geen middelen meer beschikbaar zijn wordt de opbouw verlaagd.
- Hiernaast zijn verschillende oude pensioensoorten in het kader van de complexiteitsreductie omgezet per 1 januari 2020.

Jaarlijks wordt per 30 september – bij het vaststellen van de premie voor het komende jaar - een inschatting gemaakt van de ontwikkeling van het opbouwpercentage in de daarop volgende jaren. Naar verwachting loopt het depot voor de premie in 2024 definitief leeg. Op basis van de aannames per 30 september 2021 kan in 2024 naar verwachting nog circa 1,856% opbouw worden toegekend. In 2023 is de maximale opbouw van 1,875% naar verwachting haalbaar.

Deelnemersbestand 2021

	Stand ultimo 2020	Bij	Af	Stand ultimo 2021
Actieve deelnemers	2.194	270	206	2.258
Gewezen deelnemers	1.951	86	59	1.978
Pensioengerechtigden	1.582	99	85	1.596
Waarvan:				
(tijdelijk) ouderdomspensioen	1.144	60	52	1.152
arbeidsongeschiktheidspensioen	71	5	3	73
partnerpensioen	342	33	27	348
wezenpensioen	25	1	3	23
Totaal	5.727	455	350	5.832

6.2 Pensioenreglement directeuren DNB

Voor de directieleden van DNB is een apart pensioenreglement vastgesteld. De bepalingen sluiten aan op de bepalingen uit de pensioenregeling, zoals die door sociale partners is overeengekomen. Omdat er echter een afwijkende procedure voor de pensioenregeling directeuren geldt, is hier een apart reglement voor opgesteld.

7 Premie

7.1 Premiebeleid 2021

Door sociale partners is afgesproken dat de premie maximaal 27,40% van de ongemaximeerde loonsom (dus inclusief het salarisgedeelte boven € 112.189 (niveau 2021) en zonder gebruik van een franchise) bedraagt. De premie is opgebouwd uit de volgende componenten:

- De gedempte kostendeekkende premie, waarbij deze op een maximaal verwacht rendement is gebaseerd, met inachtneming van ondergrens op basis van een 12 maands gemiddelde premiedekkingsgraad ter grootte van de minimaal vereiste dekkinggraad met een maximum van 23%.
- Opslag 4,4%: uit deze opslag kan de jaaropbouw van de pensioenen bekostigd worden. Als na financiering van de opbouw een gedeelte van deze premieopslag resteert, komt het overschot ten gunste van de algemene middelen van het pensioenfonds.
- Daarnaast betaalt de werkgever apart een additionele kostenvergoeding ter dekking van de uitvoeringskosten. Dit betreft de begrote pensioenuitvoeringskosten, minus de vrijval uit de kostenvoorziening.

7.2 Premie in 2021

In 2021 was de feitelijke premie gelijk aan de gedempte kostendeekkende premie; daarmee wordt voldaan aan de wettelijke eis dat de feitelijke premie minimaal gelijk moet zijn aan de gedempte kostendeekkende premie.

Tabel 1 Premies 2021 (x € 1.000)

Zuivere kostendeekkende premie	54.466
Feitelijke premie ³	44.955
Gedempte kostendeekkende premie	44.955

Kostendeekkende premie

Bedragen x € 1.000

	RTS	Gedempt
Actuarieel benodigde premie voor de inkoop van de onvoorwaardelijke onderdelen van de regeling	45.877	41.009
Opslag voor uitvoeringskosten	1.168	1.168
De risicopremie voor premievrijstelling bij invaliditeit	1.110	991
Solvabiliteitsopslag	6.311	1.787
Totaal kostendeekkende premie	54.466	44.955

Feitelijke premie

44.955

3 De ex-ante feitelijke premie betreft de pensioenpremie huidig jaar (€ 44.363) plus de koopsom voor de niet-actieve deelnemers die voor 1 januari 2005 uit dienst zijn getreden bij de PVK (€ 443) en de onttrekking uit het premie-egalisatiepot (€ 1.060) min de voorlopige afrekening 2021 (€ 909).

8 Toeslagverlening

8.1 Toeslagbeleid

Door sociale partners is overeengekomen dat toeslagverlening voorwaardelijk is. Deze wordt alleen verleend als de middelen van het pensioenfonds het toelaten. De toeslag is gebaseerd op de prijsinflatie. Voor de groep gewezen deelnemers en pensioengerechtigden uit het oude DNB fonds, waarvoor de deelneming is geëindigd vóór 1 januari 2003, geldt op basis van toezeggingen uit het verleden dat zij voorwaardelijk geïndexeerd worden conform de loonontwikkeling bij DNB in plaats van conform de prijsinflatie. Voor de groep gewezen deelnemers en pensioengerechtigden uit het Pensioen en Verzekeringskamer (PVK) fonds, waarvan de deelneming is geëindigd vóór 1 januari 2005 geldt dat zij onvoorwaardelijk geïndexeerd worden conform de loonontwikkeling bij DNB. Deze wordt door de werkgever gefinancierd voor zover het pensioenfonds hiertoe de middelen niet heeft.

Toeslagen mogen pas volledig worden toegekend als de beleidsdekkingsgraad boven de toekomstbestendige indexatiegrens uitkomt. Deze grens is variabel, maar ligt in 2021 rond de 125,6%. Als de beleidsdekkingsgraad tussen 110% en de toekomstbestendige indexatiegrens ligt, mag het pensioenfonds gedeeltelijk indexeren.

Het bestuur streeft primair naar het garanderen van de nominale pensioenaanspraken en -rechten. Voor zover daar ruimte voor is, probeert het bestuur daarnaast voorwaarden te scheppen om deze aanspraken en rechten zo goed mogelijk waardevast te houden. Zie hiervoor onze doelstellingen in hoofdstuk 2.

8.2 Toeslagen in 2021

Op basis van de beleidsdekkingsgraad per 31 december 2020 (113,9%) kon er een gedeeltelijke toeslag toegekend worden per 1 juli 2021. De beleidsdekkingsgraad lag boven het wettelijke minimum van 110%, maar onder de grens voor toeslagbestendig indexeren (122,4%). Er kon daarom een toeslag verleend worden van 36% van de maatstaf. De maatstaf is de prijsinflatie (CPI alle bestedingen van 31 maart 2020 tot en met 31 maart 2021) of de loonontwikkeling bij DNB, die gerelateerd is aan de looninflatie.

Per 1 juli 2021 zijn de volgende toeslagen toegekend:

- 0,68% voor de groep gewezen deelnemers en pensioengerechtigden met toeslag gerelateerd aan de prijsinflatie;
- 0,68% voor de actieve deelnemers;
- 1,04% voor de groep gewezen deelnemers en pensioengerechtigden met toeslag gerelateerd aan de loonontwikkeling (ex-DNB, uit dienst vóór 2003);
- 2,9% voor de groep gewezen deelnemers en pensioengerechtigden ex-PVK (uit dienst vóór 2005) met toeslag gerelateerd aan de loonontwikkeling. Conform afspraak betaalt werkgever een kostendeekkende koopsom voor het gedeelte van de toeslag dat niet uit het fondsvermogen gefinancierd kan worden (het verschil tussen 1,04% en 2,9%).

De dekkingsgraad bood geen ruimte om inhaaltoeslagen te verlenen.

De toeslagachterstand loopt op tot 1,59% voor de actieve deelnemers, 10,27% voor de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden met een toeslag gerelateerd aan de prijsinflatie en 7,78% voor de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden met een toeslag gerelateerd aan de looninflatie.

Het effect van de toeslagverlening op de dekkingsgraad was ongeveer -0,9%-punt.

De deelnemers zijn, naast de algemene communicatie over de toeslagverlening, middels een gepersonifieerde brief geïnformeerd over de aan hen verleende toeslag.

8.3 Niet verleende toeslagen

Voor actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden wordt in tabel 2 een specificatie gegeven van het verschil tussen de volledige en de werkelijk toegekende toeslagen. In de uiterst rechtse kolom wordt weergegeven wat het totaal aan niet verleende toeslagen is. Dit

betreft een samengesteld percentage van de niet verleende toeslagen van de individuele voorafgaande jaren.

Tabel 2: Verschil volledige toeslagen en werkelijke toeslagen inactieve deelnemers en actieve deelnemers

Jaar	Verleend e toeslag	Maximaal volgens maatstaf	Niet verleend	Toegeken d vanuit depot	Totaal niet verleend (cumulatief)
Toeslagen gewezen deelnemers o.b.v. prijsindex					
2009	0,00%	0,40%	0,40%		0,40%
2010	0,53%	1,60%	1,07%		1,47%
2011	0,00%	2,70%	2,70%		4,21%
2012	0,00%	2,32%	2,32%		6,63%
2013	0,00%	2,45%	2,45%		9,24%
2014	0,29%	0,88%	0,59%		9,89%
2014 na compensatie					7,70%
2015	0,27%	0,60%	0,33%		8,05%
2016	0,03%	0,07%	0,04%		8,09%
2017	1,03%	1,45%	0,42%		8,54%
2018	1,88%	1,88%	0,00%		8,54%
2019	2,31%	2,65%	0,34%		8,91%
2020	0,10%	0,14%	0,04%		8,95%
2021	0,68%	1,89%	1,21%		10,27%
Toeslagen gewezen deelnemers o.b.v. loonindex					
2009	0,00%	1,00%	1,00%		1,00%
2010	0,00%	0,00%	0,00%		1,00%
2011	0,00%	1,75%	1,75%		2,75%
2012	0,00%	1,21%	1,21%		3,96%
2013	0,00%	0,58%	0,58%		4,61%
2014	0,19%	0,58%	0,39%		5,02%
2014 na compensatie					2,93%
2015	0,52%	1,15%	0,63%		3,57%
2016	0,66%	1,43%	0,77%		4,38%
2017	0,85%	1,20%	0,35%		4,75%
2018	1,60%	1,60%	0,00%		4,75%
2019	1,92%	2,20%	0,28%		5,04%
2020	2,07%	2,80%	0,73%		5,81%
2021	1,04%	2,90%	1,86%		7,78%
Toeslagen actieve deelnemers (o.b.v. prijsindex)					
2015	0,88%	0,88%	0,00%	0,59%	0,00%
2016	0,60%	0,60%	0,00%	0,33%	0,00%
2017	0,07%	0,07%	0,00%	0,04%	0,00%
2018 ⁴	1,45%	1,42%	0,03%	0,39%	0,03%
2019	1,91%	1,88%	0,00%	0,03%	0,00%
2020 (1-1)	2,31%	2,65%	0,34%	n.v.t.	0,34%
2020 (1-7)	0,10%	0,14%	0,04%	n.v.t.	0,38%
2021	0,68%	1,89%	1,21%	n.v.t.	1,59%

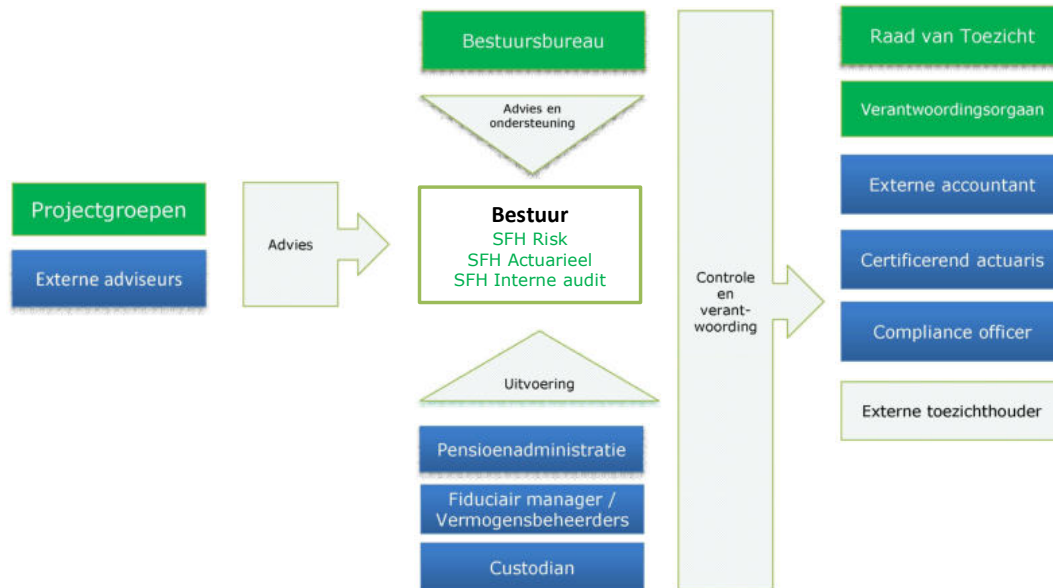
⁴ Per 1 januari 2019 kon naast de reguliere indexatie van 1,88% ook een aanvullende toeslag ter hoogte van de gemiste toeslag over 2017 (0,03%) gefinancierd worden uit het toeslagdepot.

9 Organisatie

9.1 Governance

In onderstaand organogram is de governance binnen het pensioenfonds weergegeven.

Figuur 3: Organogram 2021

9.2 Bestuur

Het bestuur is belast met het besturen en beheren van het pensioenfonds en als zodanig verantwoordelijk voor al hetgeen het pensioenfonds doet. Het bestuur bepaalt het beleid en is bevoegd tot alle daden van beheer en beschikking. De bestuursleden oefenen hun functie uit zonder last of ruggespraak en wegen bij alle besluiten de belangen van de verschillende stakeholders zorgvuldig af.

Teneinde iedere (schijn van) belangenverstrengeling te voorkomen, kunnen medewerkers van DNB geen bestuurslid of adviseur zijn van het pensioenfonds. Het is lastig om de schijn van belangenverstrengeling te voorkomen als bestuursleden kennis kunnen hebben van relevante, vertrouwelijke niet-publieke informatie bij DNB.

Wel heeft het bestuur besloten vast te houden aan een paritair samengesteld bestuur, omdat inbreng vanuit de verschillende geledingen belangrijk is. Er zijn daarom twee bestuursleden namens de werkgever, één bestuurslid namens de werknemers, één bestuurslid namens de pensioengerechtigden en twee onafhankelijke bestuursleden, die niet namens één van de achterbannen zitting hebben in het bestuur.

Er is een rooster van aftreden opgesteld, waarbij ieder jaar twee bestuursleden aftreden. Bestuursleden kunnen tweemaal herbenoemd worden voor een periode van telkens drie jaren. Er is

gekozen voor de datum 1 juli als einde zittingstermijn, aangezien het jaarwerk, waarin het bestuur verantwoording aflegt, voor het voorgaande jaar dan is afgesloten. Dit betekende dat de zittingstermijnen van Roeland van Vledder (onafhankelijk bestuurslid) en Anita Jharap (bestuurslid namens de pensioengerechtigden) per 1 juli 2021 eindigden. Roeland van Vledder is herbenoemd voor een termijn van drie jaar en weer aangewezen als voorzitter. Anita Jharap had aangegeven zich niet herkiesbaar te stellen. Voor de vacature namens de pensioengerechtigden is in 2021 een verkiezingsprocedure gestart waarbij pensioengerechtigden zich kandidaat konden stellen of kandidaten konden stellen en ook de belangenvereniging pensioengerechtigden DNB een kandidaat kon voordragen. Jos Kleverlaan (de door de belangenvereniging pensioengerechtigden DNB voorgedragen kandidaat) bleek de enige geschikte voorgedragen kandidaat, waarna hij benoemd is als bestuurslid, na goedkeuring door de raad van toezicht en instemming van de externe toezichthouder.

Dominique Dijkhuis is op 1 februari 2022 afgetreden vanwege het aanvaarden van een andere functie, die niet verenigbaar is met haar bestuurslidmaatschap. Voor de vacante bestuurszetel zal de werkgever een kandidaat voordragen.

Sleutelfuncties

Vanuit de IORP II wetgeving dienen pensioenfondsen sleutelfuncties in te richten op het gebied van risk, actuariael en interne audit. Per sleutelfunctie dienen een sleutelfunctiehouder en een sleutelfunctie vervuller aangewezen te worden. Het bestuur heeft besloten de sleutelfunctiehouders binnen het bestuur te benoemen. Peter de Groot is sleutelfunctiehouder interne audit, Agnes Joseph is sleutelfunctiehouder actuariael en risk.

Voor de vervullersfuncties zijn externe partijen ingehuurd, te weten Mercer voor de actuariële sleutelfunctie (met ingang van 2022 is dit Triple A), PWC voor de risk sleutelfunctie en BDO voor de interne audit sleutelfunctie.

Er zijn charters vastgesteld voor de drie sleutelfuncties, waarin de taken en bevoegdheden van de sleutelfuncties zijn beschreven.

Het bestuur heeft een three lines of defence model ingesteld. Het bestuur is de eerste lijn, de sleutelfuncties risk en actuariael plus de compliance officer zijn de tweede lijn, de interne audit sleutelfunctie is de derde lijn.

Bestuursbureau

Het bestuursbureau ondersteunt het bestuur in de voorbereiding van besluiten en de monitoring daarvan. Ook de dagelijkse operationele zaken en de afstemming met de diverse uitvoeringsorganisaties en adviseurs worden door het bestuursbureau geregeld.

De medewerkers van het bestuursbureau worden extern ingehuurd, deels als ZZP'er, deels via externe partijen. Het pensioenfonds heeft geen medewerkers in dienst.

Werkwijze bestuur

Er wordt niet gewerkt met commissies. Het bestuur behandelt alle onderwerpen plenair. De voorbereiding wordt gedaan door de portefeuillehouder binnen het bestuur tezamen met het bestuursbureau en indien nodig adviseurs. Wel is het mogelijk projectgroepen in te stellen voor specifieke onderwerpen. Dit is in 2021 van toepassing voor de transitie naar de nieuwe pensioenuitvoeringsorganisatie en de voorbereiding op het nieuwe pensioenstelsel. De bestuursvergadering zijn ingedeeld in bestuursvergadering (voor algemene onderwerpen), beleggingsvergaderingen en themavergaderingen (ter bespreking en nadere diepgang bij bepaalde onderwerpen). In alle vergaderingen is besluitvorming mogelijk.

Evaluatie bestuur

Het functioneren van het bestuur en de gehanteerde werkwijze is in het tweede kwartaal van 2021 geëvalueerd onder begeleiding van een externe partij.

Een van de leerpunten uit deze evaluatie is dat er bij iedere reguliere bestuursvergadering een 'procesobservator' aangewezen wordt, die aan het eind van de vergadering zijn/haar waarnemingen met het bestuur deelt ter bespreking. Verder is afgesproken dat het bestuur zijn functioneren ieder kwartaal in een separate vergadering evalueert. In een themavergadering in het derde kwartaal van 2021 is de werkwijze van het bestuur geëvalueerd en de taakverdeling (in verband met de wisselingen binnen het bestuur) geactualiseerd.

Hierbij is geconcludeerd dat de werkwijze zonder commissies, maar met portefeuillehouders goed voldoet en gehandhaafd blijft. Beleidsbesluiten worden voorbereid door het bestuursbureau, de portefeuillehouder en waar nodig adviseurs. Behandeling in het voltallige bestuur leidt tot goede

discussies en gedragen bestuursbesluiten. Wel is het van belang goed onderscheid te maken tussen onderwerpen die op de bestuurstafel moeten komen en (operationele) onderdelen die door de portefeuillehouder afgehandeld kunnen worden (maar wel ter informatie met het voltallig bestuur gedeeld worden).

Onderwerpen die het beleid raken of financiële consequenties (kunnen) hebben of anderszins grote invloed (kunnen) hebben op de kosten of impact en strategische zaken dienen sowieso door het gehele bestuur besloten te worden. Besluiten die hier niet onder vallen en een financiële impact van niet meer dan € 5.000 hebben, kunnen afgehandeld worden door de portefeuillehouders.

Geschiktheid

Het bestuur vindt permanente educatie van groot belang. Daarom bezoeken bestuursleden bijeenkomsten en seminars van externe partijen, ook van de toezichthouders, en worden opleidingen gevolgd. Ook doet het bestuur aan interne kennisontwikkeling door organisatie van themavergaderingen en kennissessies.

Deze bijeenkomsten zijn bestemd om onderwerpen diepgaand(er) door te spreken, zonder dat er op besluitvorming gekoerst moet worden.

In 2021 zijn zes themavergadering gehouden, waarbij de volgende onderwerpen aan bod zijn gekomen: compliance, risicomanagement, eigen risicobeoordeling, het nieuwe pensioenstelsel, evaluatie en werkwijze bestuur en een opleiding op IT-gebied onder externe begeleiding. Bij een van de themavergaderingen over het nieuwe pensioenstelsel waren ook de raad van toezicht, het verantwoordingsorgaan en een delegatie van het bestuur van de Belangenvereniging Pensioengerechtigden DNB aanwezig.

Het geschiktheidsbeleid is geactualiseerd in 2021, waarbij de aangescherpte eisen van toezichthouder DNB, de aanbevelingen van de Pensioenfederatie en de Code Pensioenfonds zijn meegenomen.

Bestuur in 2021/2022

Naam	Geboorte-jaar	Functie in bestuur	Zittingsperiode
mw. drs. D.F. Dijkhuis	1972	Lid namens de werkgever	18 maart 2020 tot 1 februari 2022
dhr. P. de Groot RA	1958	Lid namens de werkgever, secretaris bestuur, sleutelhouder interne audit	18 maart 2020 tot 1 juli 2022*
mw. drs. A. Jharap	1977	Lid namens de gewezen deelnemers, sleutelhouder risicomanagement	3 juli 2019 tot 1 juli 2021
mw. drs. A.S. Joseph AAG	1980	Onafhankelijk bestuurslid, sleutelhouder actuariael en risicomanagement	18 maart 2020 tot 1 juli 2022*
dhr. J.P. Kleverlaan MFE	1958	Lid namens de pensioengerechtigden	21 juli 2021 tot 1 juli 2024*
mw. drs. M.E.J. Schuit	1967	Lid namens de deelnemers	18 maart 2020 tot 1 juli 2023*
dhr. mr. R.H.A. van Vledder MBA	1959	Onafhankelijk bestuurslid, voorzitter	1 februari 2018 tot 1 juli 2024**

* tweemaal herbenoeming mogelijk tot maximaal drie periodes

** eenmaal herbenoeming mogelijk tot maximaal drie periodes

Voor een overzicht van de nevenfuncties van de bestuursleden zie bijlage 2.

9.3 Verantwoordingsorgaan

Het bestuur van het pensioenfonds legt verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan over het beleid en de wijze waarop het beleid is uitgevoerd. Het verantwoordingsorgaan heeft de bevoegdheid een oordeel te geven over het handelen van het bestuur, over het door het bestuur uitgevoerde beleid en over beleidskeuzes voor de toekomst.

Het verantwoordingsorgaan heeft adviesrechten op het gebied van het beloningsbeleid, de vorm en inrichting van het interne toezicht, de profielschets voor leden van de raad van toezicht, de interne klachten- en geschillenprocedure, het communicatie- en voorlichtingsbeleid, de uitvoeringsovereenkomst, overdracht van verplichtingen van of naar het pensioenfonds, liquidatie, fusie, splitsing, omzetting van het pensioenfonds in een andere rechtsvorm, de samenstelling van de feitelijke premie en de hoogte van de premiecomponenten.

Het verantwoordingsorgaan bestaat uit acht leden, waarvan twee namens de werkgever, twee namens de pensioengerechtigden, drie namens de actieve deelnemers en één namens de gewezen deelnemers, die worden benoemd na voordracht of verkiezing. In het verantwoordingsorgaan zitten leden die werkzaam zijn bij DNB. Hoewel de taken van een verantwoordingsorgaan wezenlijk anders zijn dan die van bestuursleden, schuilt ook hier het gevaar dat een lid beschikt over relevante, vertrouwelijke niet-publieke informatie vanuit zijn reguliere functie bij DNB. Daarom gelden er strenge eisen rondom eventuele kennis over relevante vertrouwelijke niet-publieke informatie vanuit de reguliere functie binnen DNB. De toets op mogelijke belangenverstrengeling geldt voor alle nevenfuncties van leden van het verantwoordingsorgaan.

Na het aantreden van Carel van den Berg, Fenna Eerenbeg en Louis Kuypers per 1 januari 2021 zijn er geen wisselingen geweest in de bemensing van het verantwoordingsorgaan.

Adviezen verantwoordingsorgaan

In 2021 heeft het verantwoordingsorgaan twee adviesaanvragen ontvangen. Het verantwoordingsorgaan heeft een positief advies uitgebracht over het communicatiebeleidsplan 2022-2024, met een aantal aanbevelingen. Het verantwoordingsorgaan heeft begin 2022 positief geadviseerd over de aanpassing van het beloningsbeleid aan de SFDR. Het verantwoordingsorgaan heeft meer in het algemeen enkele opmerkingen gemaakt over het beloningsbeleid, waarover het bestuur met het verantwoordingsorgaan in gesprek gaat.

In 2021 heeft Anne Gram, lid van de raad van toezicht, aangegeven dat zij haar lidmaatschap van de raad van toezicht (kort voor het aflopen van haar laatste zittingstermijn) wil neerleggen in verband met de aanvaarding van een functie bij een ander pensioenfonds. Het verantwoordingsorgaan heeft positief geadviseerd over de voor die vacature geldende profielschets. Het verantwoordingsorgaan heeft, op voordracht van de raad van toezicht, Kees Koedijk met ingang van 1 juni 2021 benoemd tot lid van de raad van toezicht.

Het verantwoordingsorgaan heeft daarnaast op uitnodiging van het bestuur of op eigen verzoek input geleverd op communicatie-uitingen, zoals de vragenlijst die deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden begin 2022 ontvangen in het kader van het risicopreferentieonderzoek.

Verantwoordingsorgaan in 2021

Namens de werkgever:

dhr. S.C. Geenen MSc (1992)
mw. G.F.T. Tiellemans RA (1963), voorzitter

Namens de actieve deelnemers:

dhr. dr. C.C.A. van den Berg (1956)
mw. F. Eerenberg MSc (1996)
mw. drs. A.M.J. Hondius (1972)

Namens de pensioengerechtigden:

dhr. drs. M. de Kogel RA (1950)
dhr. mr. drs. A.C.M. Kuypers (1954)

Namens de gewezen deelnemers:

dhr. E.C. Abeen MSc RA RC (1957)

Voor een overzicht van de nevenfuncties van de leden van het verantwoordingsorgaan zie bijlage 2.

9.4 Raad van toezicht

De raad van toezicht heeft de taak toezicht te houden op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het pensioenfonds. De raad van toezicht is belast met het toezien op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur. De raad van toezicht staat het bestuur met raad ter zijde en is gesprekspartner voor het bestuur.

De raad van toezicht heeft goedkeuringsrechten over het jaarverslag, de profielschets voor bestuurders, het beloningsbeleid (met uitzondering van de eigen beloning), overdracht van verplichtingen van of naar het pensioenfonds, liquidatie, fusie, splitsing en omzetting van het pensioenfonds in een andere rechtsvorm.

De raad van toezicht bestaat uit drie onafhankelijke leden, die op voordracht van de raad van toezicht door het verantwoordingsorgaan worden benoemd. Hiermee wijkt het bestuur af van de Code Pensioenfonds (waar geadviseerd wordt dat het bestuur de leden van de raad van toezicht benoemt), maar het bestuur acht dit de meest zuivere benoemingsprocedure, aangezien het bestuur dan niet zijn eigen toezichthouder benoemt.

In 2021 heeft Anne Gram aangegeven dat zij haar lidmaatschap van de raad van toezicht (kort voor het aflopen van haar laatste zittingstermijn) wil neerleggen in verband met de aanvaarding van een functie bij een ander pensioenfonds, die niet verenigbaar is met haar functie bij Pensioenfonds DNB. Kees Koedijk is, op voordracht van de raad van toezicht, na instemming van de externe toezichthouder, door het verantwoordingsorgaan benoemd als nieuw lid van de raad van toezicht.

Goedkeuring raad van toezicht

De raad van toezicht heeft het profiel voor de vacature in het bestuur, die ontstaan is door het aflopen van de zittingstermijn van Anita Jharap, goedgekeurd. De raad van toezicht heeft ingestemd met de benoeming van Jos Kleverlaan als opvolger van Anita Jharap. Tevens heeft de raad van toezicht ingestemd met de herbenoeming van Roeland van Vledder als voorzitter van het bestuur.

Op 20 mei 2021 heeft de raad van toezicht het voorgenomen besluit van het bestuur tot vaststelling van de jaarrekening en het jaarverslag, gehoord het VO, de externe accountant en de waarmede actuaire, goedgekeurd.

Raad van toezicht in 2020

mw. A. Gram CFA (1965), plaatsvervangend voorzitter (tot 1 juni 2021)

mr. M.J.M. Hendriks (1974), voorzitter

dhr. prof. dr. C.G. Koedijk (1960), sinds 1 juni 2021

dhr. W.S. Zevenbergen MBA (1957), plaatsvervangend voorzitter (sinds 1 juni 2021)

Voor een overzicht van de nevenfuncties van de leden van de raad van toezicht zie bijlage 2.

9.5 Overleg met sociale partners en andere stakeholders

Het bestuur heeft jaarlijks overleg met sociale partners (werkgever en de vakorganisaties betrokken bij het cao-overleg bij DNB). In deze overleggen worden zij bijgepraat over de actuele situatie van het pensioenfonds aan de hand van de uitkomsten van het toetsingskader van het bestuur (zie paragraaf 5.3) en de haalbaarheidstoets (zie paragraaf 5.2). Ook worden recente en komende ontwikkelingen rondom pensioenen en het pensioenfonds besproken. Tussentijds geeft het bestuur een schriftelijke update vanuit het pensioenfonds.

Naast dit overleg vindt er elk kwartaal overleg plaats met de werkgever zodat werkgever en het bestuur goed op de hoogte zijn van de ontwikkelingen binnen (pensioenfonds) DNB. Ook worden uitvoeringstechnische zaken besproken.

Met de vakorganisaties die betrokken zijn bij het cao-overleg bij DNB, de ondernemingsraad bij DNB en de Belangenvereniging Pensioengerechtigden DNB vindt ieder kwartaal overleg plaats, zodat ook zij op de hoogte blijven van de ontwikkelingen binnen het pensioenfonds en het pensioenfonds een klankbord heeft voor de aandachtspunten die leven bij de verschillende achterbanen.

9.6 Toekomst pensioenfonds

Het bestuur heeft veel aandacht voor de toekomst van het pensioenfonds. Daarbij zijn er diverse en onzekere ontwikkelingen die invloed hebben op het pensioenfonds.

In 2020 heeft het bestuur besloten dat het pensioenfonds de komende jaren doorgaat als zelfstandig ondernemingspensioenfonds.

Nieuwe pensioenuitvoeringsorganisatie

In 2021 moest er gezocht worden naar een nieuwe pensioenuitvoeringsorganisatie (pensioenadministratie en communicatie), omdat TKP Pensioen heeft aangegeven haar dienstverlening aan Pensioenfonds DNB uiterlijk 1 januari 2023 te beëindigen. Na een gedegen selectietraject is gekozen voor AZL.

De overgang naar AZL is voorzien voor 1 januari 2023, in 2022 wordt deze transitie voorbereid.

AZL is de grootste partij van de partijen die een offerte hebben uitgebracht en heeft een goede offerte uitgebracht met onderbouwing van een virtuele site visit. AZL biedt de meeste flexibiliteit voor de contractvormen in het nieuwe pensioenstelsel en de overgangskosten naar het nieuwe pensioenstelsel lijken bij AZL het laagst.

AZL had de minste wensen/eisen ten aanzien van de inhoud van de te administreren pensioenregeling. Wel waren er ook bij de keuze voor AZL enkele wijzigingen in de pensioenregeling nodig, waartoe sociale partners inmiddels, op verzoek van het bestuur van het pensioenfonds, hebben besloten:

- ingangsdatum partnerpensioen voor gewezen deelnemers en pensioengerechtigden gelijkstellen aan die van deelnemers (voor gewezen deelnemers en pensioengerechtigden was dit de eerste dag van de maand na overlijden, voor deelnemers is dit de eerste dag na overlijden);
- wijziging betaaldatum pensioenuitkeringen van de 1e van de maand naar de 23e van de maand, waardoor pensioengerechtigden éénmalig in januari 2023 drie weken extra moeten overbruggen.
- enkele aanpassingen in het pensioenreglement, die overeenkomen met de praktijk en niet tot wezenlijke veranderingen voor de deelnemers leiden.

De wijziging van de ingangsdatum partnerpensioen is een voordeel voor de nabestaanden van de gewezen deelnemers. De wijziging van de betaaldatum van de pensioenuitkeringen is een nadeel voor alle deelnemers, maar raakt de pensioengerechtigden direct. (Gewezen) deelnemers merken dit pas op het moment dat zij met pensioen gaan, maar veelal betalen werkgevers het salaris ook rond de 23^e van de maand, waardoor deze aanpassing minder voelbaar zal zijn. Het bestuur is van mening dat de combinatie van beide maatregelen evenwichtig is. Er wordt inmiddels gecommuniceerd over deze wijziging, zodat pensioengerechtigden zich hierop kunnen voorbereiden.

9.7 Compliance

Compliance en integriteit staan centraal binnen het pensioenfonds. Uiteraard wordt er voldaan aan wet- en regelgeving; daarnaast mag er geen enkele twijfel bestaan over de integriteit van alle betrokkenen. Daarbij moet ook iedere schijn van niet-integer handelen vermeden worden.

Er wordt veel aandacht besteed aan de dilemma's rondom compliance en integriteit en het bestuur heeft beleid hierover vastgesteld.

Compliance officer

Met ingang van 1 januari 2022 is er een nieuwe compliance officer aangesteld, te weten Compliance-i-Consultancy. In verband met het roulatiebeleid diende er gewisseld te worden van compliance officer. Na een gedegen selectietraject is gekozen voor Compliance-i-Consultancy, omdat zij een gepassioneerd en gedreven kantoor zijn, waarbij maatwerk mogelijk is. Hun referenties zijn goed en ook de prijs-/ kwaliteitverhouding is gunstig.

Gedragscode

In de gedragscode zijn regels opgenomen over nevenfuncties, het aanvaarden van geschenken, situaties waarin er sprake zou kunnen zijn van een belangen tegenstelling, hoe om te gaan met vertrouwelijke niet-publieke informatie en andere mogelijke integriteitsissues.

De leden van het bestuur, de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan en de medewerkers van het bestuursbureau zijn aangewezen als verbonden persoon; de leden van het bestuur en de medewerkers van het bestuursbureau zijn bovendien insider. De compliance officer onderzoekt ieder jaar of de verbonden personen de gedragscode hebben nageleefd.

De insiderregeling, die is opgenomen in de gedragscode, dient om te voorkomen dat er belangenverstremgeling optreedt (of de schijn ervan ontstaat) tussen privé beleggingstransacties en transacties door het pensioenfonds. Ook dit wordt jaarlijks getoetst door de compliance officer. De gedragscode is in 2021 geactualiseerd, met name in verband met de uitvoering van de insidersregeling.

De compliance officer rapporteert aan het bestuur. In 2021 is gebleken dat de gedragscode is nageleefd.

Regeling melding incidenten en misstanden

Het doel van de regeling melding incidenten en misstanden is om te regelen op welke wijze (operationele) incidenten en misstanden worden geconstateerd, gemeld, vastgelegd en wanneer deze aanleiding zijn voor het nemen van corrigerende maatregelen. Daarnaast geeft deze regeling elke verbonden persoon van het pensioenfonds de gelegenheid om een (vermeende) misstand, al dan niet anoniem, te melden, zodat al het nodige gedaan kan worden in het geval van mogelijke overtredingen van interne of externe regelgeving of andere misstanden. Ook het voorkomen van schade aan de beheerste en integere bedrijfsvoering en goede naam van het pensioenfonds, alsmede het beperken van mogelijke gevolgschade, wordt beoogd.

Er is een externe vertrouwenspersoon aangewezen, waaraan mogelijke incidenten of misstanden gemeld kunnen worden. De vertrouwenspersoon rapporteert aan het bestuur. In 2021 heeft de vertrouwenspersoon geen meldingen ontvangen.

De regeling melding incidenten en misstanden is in 2021 geactualiseerd.

Bij (operationele) incidenten onderzoekt het bestuur de oorzaak van het incident en welke maatregelen moeten worden genomen om herhaling in de toekomst te voorkomen.

In 2021 zijn er enkele operationele incidenten geweest, die alle naar tevreden zijn opgelost. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om kortstondige storingen in de beschikbaarheid van het deelnemersportaal op de website of in de telefonische bereikbaarheid van de pensioendesck. Bij de custodian Caceis heeft zich een wat groter incident voorgedaan, zie hiervoor paragraaf 9.12.

Integriteitsbeleid, inclusief fraudebeleid

In het integriteitsbeleid van het pensioenfonds wordt beschreven hoe het pensioenfonds komt tot beheersing van mogelijke integriteitsrisico's. Daarbij wordt specifiek aandacht besteed aan fraude en de wijze waarop dit voorkomen wordt.

Het integriteitsbeleid is in 2021 geactualiseerd.

Bij benoeming worden kandidaat-leden voor het bestuur en de raad van toezicht getoetst op geschiktheid en betrouwbaarheid. Ook wordt onderzocht of er mogelijke nevenfuncties of andere contacten zijn die zouden kunnen leiden tot belangenverstremgeling.

In het verantwoordingsorgaan hebben een aantal medewerkers van DNB zitting. Bij benoeming of bij verandering van functie wordt getoetst of de functie bij DNB verenigbaar is met het lidmaatschap van het verantwoordingsorgaan.

Bestuursleden kunnen niet werkzaam zijn voor of in opdracht van DNB. De raad van toezicht bestaat sowieso uit onafhankelijke derden.

Het pensioenfonds wil te allen tijde voorkomen dat zelfs maar de schijn van belangenverstremgeling kan ontstaan.

Hiermee wordt bijgedragen aan de doelstelling 'integere bedrijfsvoering'.

IT- en IB-beleid

Het pensioenfonds heeft IT- en IB- beleid (informatietechnologie en informatiebeveiliging) vastgesteld.

Het IT-beleid heeft als doel een goede beheersing van de IT-risico's van het pensioenfonds. Daarom heeft risicobeheersing een belangrijke plaats in het IT-beleid. De IT-risico's van het pensioenfonds dienen dan ook te passen binnen de risicobereidheid van het pensioenfonds. Deze

risicobereidheid is afgeleid van de missie en visie. De IT-visie van het pensioenfonds is hierop gebaseerd en vastgelegd in dit beleid.

Het informatiebeveiligingsbeleid vormt een integraal onderdeel van de bedrijfsprocessen en informatievoorziening van het pensioenfonds. Het informatiebeveiligingsbeleid dient in samenhang met het IT-beleid te worden gezien en legt het fundament om informatiebeveiliging organisatie breed en vanuit een integrale benadering in te richten en deze te waarborgen. De informatiebehoefte van het pensioenfonds en zijn deelnemers, beheerst door een informatie en control cyclus, is hierin leidend. Het informatiebeveiligingsbeleid heeft als primair doel om op een beheerste wijze invulling te geven aan deze informatiebehoefte.

SIRA

In de jaarlijkse systematische integriteit risicoanalyse (SIRA) worden aan de hand van diverse scenario's de integriteitsrisico's benoemd, de beheersmaatregelen benoemd en beoordeeld en de (bruto en netto) risico's ingeschat. De integriteitsrisico's zijn onderverdeeld naar de subcategorieën belangenverstrengeling, witwassen/terrorismedinanciering/sanctiewetgeving, corruptie, maatschappelijk onbetamelijk gedrag, externe fraude/interne fraude, fiscale fraude en cybercrime. Als de netto score buiten de risicotolerantie van het pensioenfonds valt, worden er nadere beheersmaatregelen ingesteld.

In 2021 is uitgebreid stilgestaan bij de integriteitsrisico's binnen de SIRA. Deze risico's zijn opnieuw gescoord, waarna enkele risico's niet binnen de risicotolerantie passen. Voor deze risico's zijn aanvullende maatregelen geformuleerd en geïmplementeerd.

Code pensioenfonds

Het pensioenfonds voldoet aan de 'code pensioenfonds', een guidance van de Pensioenfederatie en de Stichting van de Arbeid waarin aanbevelingen voor goed pensioenfondsbestuur staan. De code gaat uit van het 'pas toe of leg uit' principe. De naleving van de code over 2021 is beoordeeld aan de hand van de eind 2018 herziene code pensioenfonds, waarbij een indeling naar acht thema's is gemaakt. De thema's zijn uitgewerkt in totaal 65 aanbevelingen. Deze acht thema's zijn:

1. vertrouwen waarmaken
2. verantwoordelijkheid nemen
3. integer handelen
4. kwaliteit nastreven
5. zorgvuldig benoemen
6. gepast belonen
7. toezicht houden en inspraak waarborgen
8. transparantie bevorderen

Het pensioenfonds voldoet aan de normen die onder deze thema's vallen, behalve bij het 5e thema.

Onderdeel hiervan is de diversiteit binnen bestuur en verantwoordingsorgaan. Deze dienen een goede afspiegeling te zijn van de belanghebbenden, waarbij in ieder geval één lid onder de 40 jaar en één lid boven de 40 jaar zitten. Voor het bestuur is dit niet het geval. Aangezien een van de bestuursleden de 40 net gepasseerd is, acht het bestuur dit voor dit moment geen groot zorgpunt. De vacature betreffende de bestuurszetel namens de pensioengerechtigden is ingenomen door Jos Kleverlaan. Met 63 jaar is hij relatief jong. Voor de nu openstaande vacature wordt nadrukkelijk gezocht naar een kandidaat jonger dan 40 jaar.

Het bestuur wijkt bewust af van de aanbeveling dat leden van de raad van toezicht benoemd worden door het bestuur, na een bindende voordracht van het verantwoordingsorgaan. Bij dit pensioenfonds worden de leden van de raad van toezicht benoemd door het verantwoordingsorgaan. Het bestuur acht dit de meest zuivere vorm, aangezien het bestuur dan niet zijn eigen toezichthouder benoemt.

Ook wijkt het pensioenfonds af van de aanbeveling dat het bestuur de leden van het verantwoordingsorgaan benoemt. Leden van het verantwoordingsorgaan worden benoemd door het verantwoordingsorgaan, op voordracht van voordragende partijen en na advisering hierover door de raad van toezicht. Het bestuur acht dit de meest zuivere verhouding. Het verantwoordingsorgaan heeft eigen wettelijke en statutaire taken, in het bijzonder ten aanzien van het geven van een oordeel over beleid en uitvoering door het bestuur. Om die goed uit te oefenen

is het ongewenst dat het bestuur de bevoegdheid heeft om leden van het verantwoordingsorgaan te benoemen of te ontslaan.

In bijlage 5 is de uitgebreide analyse van de Code Pensioenfonds opgenomen.

9.8 Jaarwerk

Uit het jaarwerk 2020, dat uitgevoerd is in 2021, kwamen bij de accountantscontrole geen materiële bevindingen naar voren. Ook het jaarwerk 2021 leidde niet tot materiële bevindingen. Met ingang van het jaarwerk 2021 is Triple A de waarmerkend actuaire. In verband met het roulatiebeleid is in 2021 een nieuwe waarmerkend actuaire gezocht en gevonden. De keuze is gevallen op Triple A omdat zij de opdracht goed kunnen uitvoeren, de scope van hun werkzaamheden duidelijk is aangegeven en een fixed fee is afgegeven zonder - bijzondere situaties daargelaten - risico op meerwerkkosten.

9.9 Klachten en geschillen

In 2021 zijn in totaal acht klachten ontvangen en beantwoord. Dit betroffen klachten over (het ontbreken van) de toegang tot het pensioendashboard, foute bedragen op de uniforme pensioenoverzichten en de doorlooptijd van beantwoording van vragen inzake een indicatieve berekening. Verder betrof een klacht het ingaan van de lage periode bij een verevend ouderdomspensioen en de verwerking door de belastingdienst van de aangeleverde gegevens bij een deelnemer waarbij prepensioen en arbeidsongeschiktheidspensioen worden verrekend. Twee deelnemers zijn in het gelijk gesteld. Het bestuur is een andere deelnemer uit coulance gedeeltelijk tegemoetgekomen. Voor het overige hebben de klagers nadere uitleg of toelichting gehad op de situatie.

Het bestuur heeft een aantal gestandaardiseerde brieven die aan deelnemers verzonden worden nog eens kritisch bekeken en aangepast.

9.10 Herzieningsbeleid

In 2021 is het herzieningsbeleid geactualiseerd. In dit beleid is geregeld hoe er omgegaan wordt met een te hoog of te laag vastgesteld (of gecommuniceerd) pensioen. In bijzondere omstandigheden kan het bestuur van deze regeling afwijken.

Een foutief vastgestelde pensioenaanspraak (nog niet ingegaan pensioen) wordt altijd gecorrigeerd.

Een te laag vastgesteld pensioenrecht (reeds ingegaan pensioen) wordt altijd gecorrigeerd (nabetaling).

Een te hoog vastgesteld pensioen wordt naar de toekomst toe gecorrigeerd, tenzij er omstandigheden zijn die ertoe leiden dat er niet of slechts gedeeltelijk kan worden gecorrigeerd. Te veel uitbetaald pensioen wordt niet teruggevorderd als de deelnemer de fout niet had hoeven te onderkennen en er geen sprake is van foutief aangeleverde gegevens.

9.11 Geen datalekken

Er zijn geen datalekken bekend in 2021.

9.12 Uitbesteding

Om voldoende afstand te creëren en te behouden tussen het pensioenfonds en zijn sponsor (die ook prudentieel toezicht en integriteitstoezicht houdt op pensioenfonds) is in 2007, toen het pensioenfonds verder 'op afstand is geplaatst' van de werkgever, besloten om alle operationele activiteiten onder te brengen bij marktpartijen.

In 2020 is een bestuursbureau opgericht.

Het uitbestedingsbeleid is in 2021 geactualiseerd, waarbij ook het contractenregister is bijgewerkt.

Het pensioenfonds heeft de volgende activiteiten uitbesteed:

Activiteit	Uitbestede partij 2021
Bestuursondersteuning	TKP Pensioen B.V.
Financiële administratie en opstelling van het financieel jaarverslag	TKP Pensioen B.V.*
Rapportage aan de toezichthouder	Caceis
Pensioen- en deelnemersadministratie	TKP Pensioen B.V.*
In- en excasso van premies en uitkeringen	TKP Pensioen B.V.*
Pensioencommunicatie naar de deelnemers	TKP Pensioen B.V.*
Actuariële adviesfunctie	Sprekels & Verschuren B.V.
Compliance monitoring en advisering	KPMG Advisory N.V.**
(Fiduciair) vermogensbeheer	BlackRock Netherlands B.V.
Operationeel vermogensbeheer	BlackRock Netherlands B.V. Robeco Institutional Asset Management B.V.
Beheer LDI / matching portefeuille	Cardano Risk Management B.V.
Bewaring van de effecten	Caceis
Waardering van de effecten	Caceis
Certificerend accountant	Ernst & Young Accountants LLP
Waarmerkend actuaris	Mercer (Nederland) B.V. Triple A (m.i.v. 1 oktober 2021)
Vervuller sleutelfunctie risk	PricewaterhouseCoopers Pensions, Actuarial & Insurance Services B.V.
Vervuller sleutelfunctie actuariel	Mercer (Nederland) B.V. Triple A (m.i.v. 1 oktober 2021)
Vervuller sleutelfunctie interne audit	BDO Advisory B.V.
Juridische advisering	Wisselende partijen
Periodieke evaluatie van de uitvoerders en overige opdrachten	Wisselende partijen

* Met ingang van 1 januari 2023 zullen de werkzaamheden die TKP Pensioen B.V. verricht, overgenomen worden door AZL N.V..

** Met ingang van 1 januari 2022: Compliance-i-Consultancy.

Het bestuur blijft te allen tijde verantwoordelijk voor de uitbestede activiteiten en maakt daarom heldere afspraken met de uitvoerders. Daarbij worden ook afspraken over onderuitbesteding door de uitvoerders contractueel verankerd.

Met de uitvoerders worden service level agreements overeengekomen, waarvan de realisatie ieder kwartaal gerapporteerd en door het bestuur beoordeeld wordt. Ook verstrekken de uitvoerders jaarlijks assurance rapporten (ISAE 3402 type II of gelijkwaardig). Deze worden door een externe auditor getoetst. Het bestuur beoordeelt of deze rapporten voldoende comfort bieden voor een goede uitvoering van de uitbestede werkzaamheden en vraagt waar nodig extra assurance. De rapporten over 2021 geven voldoende comfort over een juiste uitvoering van de uitbestede activiteiten.

TKP levert ieder kwartaal een in control statement op, waaruit TKP de geleverde kwaliteit van de totale dienstverlening beschrijft en onderbouwt.

De uitbestedingspartijen en belangrijkste adviseurs worden jaarlijks geëvalueerd. Eén maal in de vijf jaar wordt er een uitgebreide evaluatie gedaan, onder begeleiding van een externe partij, waarbij tevens een marktverkenning gedaan wordt.

In 2021 is een selectietraject uitgevoerd voor een nieuwe pensioenuitvoeringsorganisatie, waarbij de keuze op AZL is gevallen. Zie paragraaf 9.6.

In 2021 is in verband met het roulatiebeleid een nieuwe waarmerkend actuaris / sleutelfunctie vervuller actuariel gezocht. Deze is na een gedegen selectietraject gevonden in Triple A. Het bestuur heeft daarbij besloten de beide functies (waarmerkend actuaris en

sleutelfunctie vervuller actuarieel) in één hand te houden, aangezien dit efficiencyvoordelen (en dus kostenvoordeel) oplevert. Zie paragraaf 9.8.

Ook is een selectietraject gedaan voor een nieuwe compliance officer. Deze is gevonden in Compliance-i-Consultancy (CiC), die per 1 januari 2022 als compliance officer zal optreden. Zie paragraaf 9.7.

Incident bij custodian

Naar aanleiding van de overgang naar een nieuw platform bij Caceis, na de overname van Kasbank, ontstonden problemen bij de rapportage door Caceis. Deze Caceis rapportages vormen de basis voor de rapportages aan toezichthouder DNB. Deze rapportage (over het tweede kwartaal van 2021) kon daarom niet tijdig en correct opgeleverd worden. Hiervan is melding gedaan bij toezichthouder DNB. In het derde kwartaal is een herrapportage ingediend.

Het bestuur heeft extra controles ingesteld op de rapportages door Caceis. Vanaf het vierde kwartaal lopen de rapportages door Caceis weer goed.

Het bestuur blijft de risico's bij Caceis nauwgezet monitoren.

10 Beloning en kosten

10.1 Beloningsbeleid

Het bestuur heeft voor zijn leden, de leden van het verantwoordingsorgaan en de leden van de raad van toezicht een vaste beloning afgesproken zonder resultaatafhankelijkheden. Voor de uitvoerders geldt een vaste beloningsafspraken, zonder resultaatafhankelijke beloning.

Uitgangspunt van het beloningsbeleid voor leden van het bestuur, het verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht is dat er een adequate financiële compensatie moet zijn, die situationeel wordt bepaald en afhankelijk is van het tijdsbeslag. Voor het tijdsbeslag zijn de wettelijke normen gevolgd, de vte-score.

Het verantwoordingsorgaan heeft adviesrecht over het beloningsbeleid, de raad van toezicht goedkeuringsrecht (behalve over zijn eigen beloning).

De beloning van bestuursleden is gemaximeerd op 90% van de WNT-norm (Wet normering topinkomens, voor 2021 € 209.000).

Hoewel de WNT niet op het pensioenfonds van toepassing is, wordt deze wet als een passend referentiekader gezien, mede gezien het karakter van de werkgever en de aard van de werkzaamheden.

De vergoeding voor de leden van de raad van toezicht is met dezelfde overwegingen als bij de bestuursleden gekoppeld aan de WNT. Daarbij wordt een maximale gezamenlijke vergoeding gehanteerd van 70% van de WNT.

De vergoeding voor de externe leden van het verantwoordingsorgaan is gebaseerd op het gemiddelde salarisoniveau bij de werkgever.

In verband met een rechterlijke uitspraak is het vanaf mei 2021 niet meer mogelijk voor bestuursleden, leden van de raad van toezicht en leden van het verantwoordingsorgaan btw in rekening te brengen.

Het beloningsbeleid wordt aangepast aan de eisen van de SFDR. Begin 2022 heeft het verantwoordingsorgaan hier positief over geadviseerd en heeft de raad van toezicht de wijziging goedgekeurd.

10.2 Administratieve uitvoeringskosten

Kostenefficiëntie is het uitgangspunt, waarbij kwaliteit een belangrijke randvoorwaarde is. Het bestuur vindt daarbij kosten transparantie erg belangrijk en volgt de aanbevelingen van de Pensioenfederatie zoveel mogelijk. Jaarlijks wordt een begroting van de kosten voor het komende jaar opgesteld. Per maand wordt de realisatie gemonitord en wordt, waar nodig en mogelijk, bijgesteld. Het bestuur vindt het van belang dat de uitvoeringskosten in lijn zijn en blijven met de gemiddelden in de markt. In de contracten met de uitvoerders en andere uitbestede partijen zijn duidelijke afspraken over de kosten gemaakt. Het bestuur is van mening dat de administratieve uitvoeringskosten gezien het serviceniveau dat wordt nagestreefd, de complexiteit van de regeling en de aard van het pensioenfonds acceptabel zijn, maar blijft de kosten scherp monitoren en waar mogelijk beperken.

Tabel 3: Administratieve uitvoeringskosten

(bedragen x € 1.000)	2021	2020	2019	2018	2017
Totaal administratieve pensioenuitvoeringskosten (jaarrekening)	2.241	2.492	2.159	1.595	1.648
Toerekening algemene kosten pensioenbeheer aan vermogensbeheer	1.087	1.154	962	549	428
Totaal administratieve pensioenuitvoeringskosten	1.154	1.338	1.197	1.046	1.220
Pensioenuitvoeringskosten in euro's per deelnemer (exclusief gewezen deelnemers)	299	354	340	295	273

Bepaling administratieve uitvoeringskosten

Voor de bepaling van de administratieve uitvoeringskosten wordt aangesloten bij de bepalingen uit de Pensioenwet en de methodiek die beschreven wordt in het document 'Aanbevelingen uitvoeringskosten' van de Pensioenfederatie.

Mutatie administratieve uitvoeringskosten

De totale administratieve uitvoeringskosten (jaarrekening) zijn met circa 10% gedaald t.o.v. 2020. Deze daling komt voornamelijk doordat er minder kosten zijn gemaakt m.b.t. de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel en de overgang naar een nieuwe pensioenuitvoeringsorganisatie (van TKP naar AZL).

Toerekening algemene administratieve uitvoeringskosten aan vermogensbeheer

Een gedeelte van de algemene administratieve uitvoeringskosten heeft betrekking op vermogensbeheer. Deze algemene administratieve uitvoeringskosten worden conform aanwijzingen van de Pensioenfederatie naar rato toegerekend aan de administratieve uitvoeringskosten en kosten vermogensbeheer. De methodiek van toerekening is dat naar rato van de omvang van de kosten vermogensbeheer versus de kosten administratie uitvoering, de algemene kosten worden toegerekend aan de vermogensbeheerkosten.

Pensioenuitvoeringskosten in euro's per deelnemer (exclusief gewezen deelnemers)

De pensioenuitvoeringskosten in euro's per deelnemer wordt berekend door de totale administratieve uitvoeringskosten na toerekening van de algemene administratieve uitvoeringskosten die aan vermogensbeheerkosten zijn toegerekend (A) te delen op de het aantal actieve en pensioengerechtigde deelnemers (B). De totale administratieve uitvoeringskosten (A) zijn afgenomen. Dit komt met name door het feit dat er ten opzichte van het voorgaande boekjaar minder kosten zijn gemaakt m.b.t. de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel en de overgang van TKP naar AZL. Het aantal actieve en pensioengerechtigde deelnemers (B) is toegenomen. Beide effecten hebben tot gevolg dat de kosten per deelnemer in euro's afnemen.

	2021	2020
Totale administratieve uitvoeringskosten (jaarrekening)	2.241.000	2.492.000
Algemene administratieve uitvoeringskosten die aan vermogensbeheerkosten zijn toegerekend	-1.087.000	-1.154.000
Totale administratieve uitvoeringskosten die voor de berekening van de kosten per deelnemer is gehanteerd (A)	<u>1.154.000</u>	<u>1.338.000</u>
Aantal actieve en pensioengerechtigde deelnemers (B)	3.854	3.776
Kosten per deelnemer in euro's (A) / (B)	299	354

10.3 Kosten van vermogensbeheer

Het bestuur vindt het van belang dat de vermogensbeheerkosten in lijn zijn en blijven met de gemiddelden in de markt. Bij de keuze van beleggingscategorieën en keuze van een vermogensbeheerder worden de kosten meegewogen. De realisatie van de vermogensbeheer kosten wordt gemonitord. In de contracten met de uitvoerders en andere uitbestede partijen zijn duidelijke afspraken over de kosten gemaakt.

Het pensioenfonds hanteert een 'liabilities driven' beleggingsbeleid, waarbij een groot deel van de nominale verplichtingen wordt afgedekt met beleggingen in vastrentende waarden en renteswaps. Het bestuur is van mening dat de vermogensbeheerkosten, gezien het passief beheer van de beleggingsportefeuille en het feit dat er geen sprake is van een performance fee, acceptabel zijn.

Tabel 4: Kosten vermogensbeheer

Bedragen x € 1.000	2021	2020	2019	2018	2017
Kosten vermogensbeheer excl. transactiekosten	3.508	3.235	2.851	2.491	4.380
Toerekening algemene kosten pensioenbeheer aan vermogensbeheer ⁵	1.087	1.154	962	549	428
Totale kosten vermogensbeheer excl. transactiekosten	4.595	4.389	3.813	3.040	4.808
Vermogensbeheerkosten als percentage van het gemiddeld belegde vermogen	0,18%	0,19%	0,18%	0,16%	0,26%
Totale transactiekosten	1.662	652	931	348	1.488
Gemiddeld belegd vermogen	2.497.594	2.750.000	2.282.500	1.740.000	1.860.000
Transactiekosten als percentage van het gemiddeld belegde vermogen	0,07%	0,03%	0,04%	0,02%	0,08%

De totale kosten vermogensbeheer zijn met € 1.216 duizend toegenomen ten opzichte van 2020. Deze stijging wordt voornamelijk verklaard door een stijging van de indirecte vermogensbeheerkosten (€ 233 duizend) en een stijging van de transactiekosten (€ 1.010 duizend).

De stijging van de indirecte vermogensbeheerkosten wordt voornamelijk verklaard door het toevoegen van de categorie hypotheek. De beheerkosten van deze categorie zijn hoger dan die van de andere categorieën waar het pensioenfonds in investeert. Dit komt voornamelijk doordat de categorie hypotheek illiquide en actief is: de assetmanager moet meer werk verrichten om de portefeuille in te richten.

De stijging van de transactiekosten wordt voornamelijk verklaard door de implementatie van het beleggingsplan 2021. Hierbij zijn posities in beursgenoteerd vastgoed en staatobligaties verkocht en zijn er aandelen, inflatiegerelateerde obligaties en hypotheek aangekocht. Daarnaast heeft er binnen de aandelenportefeuille een verschuiving plaatsgevonden teneinde het beleid inzake maatschappelijk verantwoord beleggen verder te implementeren.

Omdat de portefeuille passief beheerd wordt, is er geen sprake van een performance fee (prestatie gerelateerde vergoedingen).

⁵ Zie paragraaf 10.2 administratieve uitvoeringskosten voor een nadere toelichting.

Tabel 5: Kosten vermogensbeheer naar kostensoort (direct/indirect/transactiekosten)

Bedragen x € 1.000	2021		2020		2019		2018		2017	
Directe kosten vermogensbeheer:										
Schattingen			86							
Beheerfee ⁶	2.937		2.811		2.475		2.233		2.739	
		2.937		2.897		2.475		2.233		2.739
Indirecte kosten vermogensbeheer:										
Management fee	502		160		213		137		1.246	
Administratie fee	69		178		163		121		395	
		571		338		376		258		1.641
Totale kosten vermogensbeheerkosten excl. transactiekosten		3.508		3.235		2.851		2.491		4.380
Toegerekende algemene administratieve uitvoeringskosten aan kosten vermogensbeheer		1.087		1.154		962		549		428
Totaal kosten vermogensbeheer na toerekening algemene administratieve uitvoeringskosten		4.595		4.389		3.813		3.040		4.808
Transactiekosten vermogensbeheer		1.662		652⁷		931⁷		348		1.488
Totaal kosten vermogensbeheer		6.257		5.041		4.744		3.419		6.745

Tabel 6: Kosten vermogensbeheer naar asset categorie

Beheerkosten	2021	2020
Aandelen	976	709
Vastrentende waarden	224	197
Vastgoed	322	253
Derivaten	-	-
Overige beleggingen	-	-
Overige kosten vermogensbeheer die niet aan een assetcategorie kunnen worden toegewezen	1.986	2.075
TOTAAL	3.508	3.235
Transactiekosten		
Aandelen	845	26 ⁷
Vastrentende waarden	280	265
Vastgoed	457	54
Derivaten	80	307
Overige beleggingen	-	-
TOTAAL	1.662	652

⁶ Zoals opgenomen in de jaarrekening, toelichting op de staat van baten en lasten.

⁷ Naar aanleiding van een nieuwe opgave van vermogensbeheerder Robeco zijn de transactiekosten voor de categorie aandelen over boekjaren 2020 en 2019 gewijzigd ten opzichte van hetgeen in de respectievelijke jaarverslagen gepubliceerd is.

Toerekening algemene kosten pensioenbeheer aan vermogensbeheer	1.087	1.154
Totale vermogensbeheerkosten	6.257	5.041

11 Communicatie

De doelstelling van het pensioenfonds met betrekking tot communicatie is het creëren van een breed draagvlak onder deelnemers, gewezen deelnemers en gepensioneerden wat tot uiting komt in een hoog pensioenbewustzijn en tevredenheid bij deelnemers over de uitvoering van de pensioenregeling. Het pensioenfonds streeft hierbij naar een maximale binding van de deelnemers, gewezen deelnemers en gepensioneerden met het pensioenfonds, om het draagvlak te behouden.

Aansprekende en persoonlijke communicatie met de deelnemers en andere stakeholders is een van de middelen om deze doelstelling te bereiken. Communicatie moet in de visie van het bestuur toegankelijk, transparant, efficiënt en persoonlijk zijn. Daarmee wordt beoogd dat een deelnemer zelfstandig, tijdig en weloverwogen pensioenbeslissingen kan nemen, waarbij te hoge verwachtingen in de toekomst worden voorkomen. De communicatie moet aansluiten bij de persoonlijke omstandigheden en informatiebehoefte van de deelnemer. Uiteraard moet de communicatie aan de wettelijke eisen voldoen.

Gelet op de transitie naar AZL en het nieuwe pensioencontract heeft het bestuur het meerjaren communicatiebeleidsplan in 2021 herzien. In dit beleidsplan zijn de doelstellingen en het communicatiebeleid vastgelegd. Hieruit wordt jaarlijks een communicatiejaarplan afgeleid, met daarin de voor het komende jaar geplande activiteiten. Om te toetsen of de inspanningen tot de beoogde resultaten hebben geleid, worden periodiek (minimaal éénmaal per drie jaar) de effecten van de communicatie gemeten. In het najaar van 2020 heeft de laatste meting plaatsgevonden (de '2-meting'). Daarnaast worden de resultaten van campagnes en andere activiteiten die gedurende het jaar plaatsvinden, geanalyseerd. De analyse wordt besproken in het bestuur en de conclusies worden gebruikt om de communicatie verder te verbeteren.

In 2021 is er veel gecommuniceerd met de deelnemers. Daarbij zijn uiteraard de wettelijk verplichte communicatie-uitingen gedaan, zoals het verstrekken van de uniforme pensioenoverzichten (UPO). Het bestuur streeft ernaar de communicatie zo goed mogelijk af te stemmen op de persoonlijke situatie van de deelnemer. Zo is er gecommuniceerd over de overgang naar de nieuwe pensioenuitvoeringsorganisatie per 1 januari 2023 en over het nieuwe pensioencontract.

Begin 2022 is in samenwerking met werkgever een risicopreferentieonderzoek uitgevoerd om de risicotolerantie van de deelnemers te onderzoeken in de aanloop naar het nieuwe pensioenstelsel. De uitkomsten hiervan worden meegenomen bij de keuze (door sociale partners) voor een nieuw pensioencontract.

Campagnes

Afgelopen jaar zijn er vijf campagnes uitgerold. Bij een campagne wordt een bepaald onderwerp verder uitgediept.

In maart was er de campagne 'Digitale bereikbaarheid'. Het pensioenfonds wil zoveel mogelijk digitaal communiceren. Daarvoor is het van belang om over een privé e-mailadres van de deelnemers te beschikken. Doel van deze campagnes was zoveel mogelijk e-mailadressen te verkrijgen.

In mei ging de campagne 'Uw pensioen in 2021' van start. Deze campagne bestond uit een digitale nieuwsbrief die geheel was gewijd aan het Uniform Pensioenoverzicht.

In juli is de campagne 'Wanneer moet ik iets doen', uitgerold. Met deze campagne werd de jonge doelgroep benaderd met voor hen relevante informatie die duidelijk inzicht geeft over wanneer ze iets aan hun pensioen moeten doen.

In november is de campagne 'Inzicht in later' in combinatie met de campagne 'Pensioen3daagse' uitgerold. Eén van de beleidsdoelen van het pensioenfonds is om deelnemers handvatten te geven om financieel zelfredzaam te zijn. Door hen meer inzage te geven in het pensioendashboard en door uit te leggen waarvoor het kan worden gebruikt, wordt het inzicht in de eigen situatie vergroot. De campagnes hadden dan ook tot doel het inzicht in de eigen pensioensituatie te vergroten en aan te zetten tot het ondernemen van actie als dit nodig is.

Alle actieve deelnemers zijn aangeschreven met een digitale nieuwsbrief. Ze ontvingen meer informatie over de keuzemogelijkheden bij pensioneren. Ze werden doorverwezen naar het pensioendashboard op de website om te bekijken wat de verschillende mogelijkheden betekenen voor hun eigen pensioen. Ook werd men gewezen op de mogelijkheid een afspraak te maken voor het pensioensprekkuur.

Deelnemerspanel

Ook in 2021 is het deelnemerspanel actief geweest. Begin 2021 is gekozen voor een nieuwe opzet waarbij het panel zich richt op de campagnes. Het panel denkt mee over de inhoud (boodschap) en vormgeving. In een later stadium leest het panel ook mee met de teksten. De nieuwe opzet pakt goed uit. De input van het panel is constructief en de werkwijze is efficiënt en effectief.

In 2021 zijn nieuwe leden geworven via de pensioenkrant. Inmiddels bestaat het deelnemerspanel uit negen leden. Het deelnemerspanel is divers samengesteld: zowel actieve deelnemers, als gewezen deelnemers als pensioengerechtigden maken deel uit van het deelnemerspanel.

Website

In 2021 zijn 21 nieuwsberichten op de website van pensioenfonds DNB geplaatst. Daarnaast is een vervolg gegeven aan de blogs die bestuursleden, leden van de raad van toezicht en leden van het Verantwoordingsorgaan bij toerbeurt verzorgen. Daarvan verschenen er in 2021 vijf. De leden van het bestuur, de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan vertellen meer over zichzelf op de website.

Individuele gesprekken

Deelnemers met vragen kunnen zich te allen tijde wenden tot de pensioendesk. Hier wordt veel gebruik van gemaakt. Veel deelnemers stellen het op prijs om hun vragen samen met een medewerker van de pensioendesk door te nemen in een persoonlijk gesprek. In mei en in november (tijdens de Pensioen3daagse) hadden deelnemers de mogelijkheid één-op-één in gesprek te gaan met een medewerker van de Pensioendesk. In het gesprek wordt vaak het pensioendashboard doorlopen. Op deze manier krijgen de deelnemers een goed beeld van de financiële consequenties van bepaalde keuzes.

Digitale nieuwsbrieven

In 2021 zijn vier edities van de digitale nieuwsbrief verschenen, waarvan drie themanieuwsbrieven.

Maart

In de nieuwsbrief van maart is aandacht besteed aan de nieuwe pensioenregeling 2021, een kennismaking met Sander Geenen, één van de jongere leden van het verantwoordingsorgaan, het strategisch beleggingsbeleid en de mogelijke pensioenkeuzes die het pensioenfonds biedt.

Mei

In het themanummer van mei wordt uitgelegd wat een Uniform Pensioenoverzicht is en welke informatie hierop te vinden is.

Juli

Het themanummer van juli is geheel gewijd aan 'inzicht in later'. Met behulp van een checklist kan de jongere (gewezen) deelnemer bepalen op welke momenten het handig is stil te staan bij het toekomstige pensioen.

November

In het themanummer van november is aandacht besteed aan het berekenen van de financiële toekomst en mogelijke pensioenkeuzes met behulp van het pensioendashboard. Ook is gewezen op de mogelijkheid om een afspraak te maken met een medewerker van de Pensioendesk.

In juni en december 2021 zijn pensioenkranten verschenen.

In de krant van juni was uitgebreid aandacht voor Maatschappelijk Verantwoord Beleggen in de vorm van een interview met Dominique Dijkhuis (bestuurslid), de nieuwe pensioenregeling 2021-2024, de beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds en een terugblik op het jaar 2020. Jan Westland, voorzitter van de Belangenvereniging Pensioengerechtigden van DNB, werd geïnterviewd. De resultaten van de campagne om emailadressen te verzamelen werden gedeeld.

In de decembereditie is aandacht besteed aan de nieuwe pensioenuitvoeringsorganisatie AZL, werd teruggeblikt op 2021 met Roeland van Vledder, voorzitter van het bestuur, vroeg Agnes Joseph (bestuurslid) in haar blog aandacht voor het risicopreferentieonderzoek en konden we kennismaken met bestuurslid Jos Kleverlaan.

Webinar

In 2021 heeft het pensioenfonds een tweetal webinars georganiseerd. Op 26 mei vond het eerste webinar van 2021 plaats met als onderwerpen de financiële positie, de pensioenregeling 2021 en het MVB-beleid.

Op 3 november vond het tweede webinar plaats met als onderwerpen de pensioenregeling 2022, de nieuwe pensioenuitvoeringsorganisatie AZL per 1 januari 2023, en het nieuw pensioenstelsel. Met name het tweede webinar is goed bezocht. Kijkers blijken behoefte te hebben aan informatie over het nieuwe pensioenstelsel. Hierover zijn veel vragen gesteld tijdens het webinar. Voor zover deze niet tijdens het webinar zijn beantwoord zijn ze met antwoorden op de website geplaatst. In 2022 zal dit onderwerp weer ruimschoots aan bod komen in de webinars en (voor zover mogelijk) deelnemersbijeenkomsten.

Gepensioneerdendag

Jaarlijks organiseert de werkgever een gepensioneerdendag. Het pensioenfonds verleent hieraan zijn medewerking. Als gevolg van het covid-19 virus heeft de werkgever in 2020 en 2021 geen gepensioneerdendag kunnen organiseren.

Informatie aan deelnemers

Het pensioenfonds verstuurt verder ieder jaar in elk geval de volgende informatie:

- Pensioengerechtigden krijgen in januari een eerste uitkeringsspecificatie. Omdat er in januari vrijwel altijd zaken wijzigen (belastingtarieven, bijdrage ziektekosten, AOW-bedragen) krijgen zij bij de eerste specificatie een korte toelichting.
- Het UPO wordt verzonden naar alle actieve deelnemers en pensioengerechtigden. Ook wordt het UPO digitaal aangeboden aan alle gewezen deelnemers.

12 Beleggingen

Het beleggingsbeleid van het pensioenfonds is er primair op gericht om de nominale pensioenaanspraken te verstrekken en waar mogelijk (dus voor zover de financiële positie van het pensioenfonds het toestaat) de pensioenaanspraken en -rechten waardevast te houden. Het beleggingsbeleid is onderdeel van het totale pensioenbeleid en kan niet los worden gezien van de verplichtingen ('liabilities') en andere elementen van het beleid zoals het premiebeleid en toeslagbeleid.

Het pensioenfonds hanteert een 'liabilities driven' beleggingsbeleid, waarbij een groot deel van de nominale verplichtingen wordt afgedekt met beleggingen in vastrentende waarden en renteswaps. Het pensioenfonds baseert zijn strategische beleggingsbeleid op de uitkomsten van een periodieke ALM-studie (Asset Liability Management).

Het bestuur heeft beleggingsbeginselen vastgesteld, waaraan mogelijke nieuwe beleggingscategorieën getoetst worden. De beleggingsbeginselen zijn te vinden op het openbare gedeelte van de website van het pensioenfonds.

Conform de afspraken met sociale partners is bepaald dat het percentage zakelijke waarden (aandelen en vastgoed) mag liggen tussen 30% en 50%. Ook is er een renteaafdeckingsbeleid vastgesteld waarbij in beginsel minimaal 50% van het marktrenterisico wordt afgedekt en maximaal 100%.

Beheerstijl

De beheerstijl van de beleggingsportefeuille gaat volgens het "passief tenzij" principe. Dit betekent dat er in principe een passieve stijl wordt aangehouden waarbij weinig wordt gehandeld met posities die nog lopen, tenzij dit voor een specifieke beleggingscategorie niet goed mogelijk is (onvoldoende gestructureerde markt of geen goede benchmark) of relatief hoge kosten met zich meebrengt. Een uitzondering hierop is het voeren van een actieve afwijking van een grijze benchmark, teneinde de MVB doelstellingen te behalen.

Rente- en valutarisico

De beleggingen zijn gesplitst in een matching portefeuille en een return portefeuille. Met de matching portefeuille (staatsobligaties van Nederland en Duitsland, renteswaps, Eurozone inflatiegerelateerde obligaties uitgegeven door de Duitse en Franse staat, hypotheek en een geldmarktfonds) wordt het marktrenterisico van onze verplichtingen voor 75% afgedekt. De afdekking van het valutarisico wordt ingevuld door forward-contracten. Gedurende het jaar 2021 is de valuta-afdekking voor de Amerikaanse dollar, de Japanse yen en het Britse pond op 100% gehouden.

De mate van renteaafdekking bepaalt in belangrijke mate het absolute rendement van de beleggingen.

Bij een renteaafdekking van 75% hebben de beleggingen voor 75% dezelfde rentegevoeligheid als de op dezelfde marktrente berekende pensioenverplichtingen. Iedere verandering in de rentetermijnstructuur heeft dus nog steeds directe gevolgen voor de financiële positie van het pensioenfonds, maar minder dan als het renterisico niet zou worden afgedekt.

Het beheer van de (nominale en inflatiegerelateerde) obligaties en renteswaps wordt integraal in één portefeuille gedaan. Dit betekent dat zowel obligaties als renteswaps kunnen worden gebruikt in de renteaafdekking, aangezien beide instrumenten in waarde stijgen bij een rentedaling en andersom. Zodoende kunnen ze ingezet worden om het fonds te beschermen tegen een stijging van de waarde van de verplichtingen, veroorzaakt door een rentedaling. De keuze tussen beide instrumenten wordt voor iedere looptijd bepaald, mede op basis van het renteverschuif tussen obligaties en de swapcurve. Renderen obligaties naar verwachting relatief goed ten opzichte van renteswaps, dan wordt dat deel van de pensioenverplichtingen bij voorkeur met obligaties afgedekt en vice versa.

Aanpassingen

In het tweede kwartaal zijn inflatiegerelateerde obligaties aangekocht en gedurende het derde kwartaal zijn hypotheekleningen aangekocht. Beide beleggingen zijn gefinancierd uit de LDI-portefeuille.

Tevens zijn de beleggingen in beursgenoteerd vastgoed omgezet naar aandelen in het tweede kwartaal van 2021. De bovenstaande wijzigingen zijn vastgelegd in het beleggingsplan voor 2021.

In het beheer van de renteafdekking middels de LDI-portefeuille wordt de rentegevoeligheid van de inflatiegerelateerde obligaties en hypotheeklen meegenomen.

Door een stijging van de rente en de onttrekkingen als gevolg van hypotheeklen, daalde de marktwaarde van de LDI-portefeuille. De toegenomen inflatieverwachtingen zorgden juist voor een stijging van de relatieve allocatie naar inflatiegerelateerde obligaties.

In de valuta-afdekking wordt doorgaans iedere maand een derde van de valutatermijncontracten doorgerold in nieuwe driemaandscontracten. In verband met potentieel verminderde liquiditeit per jaareinde is daar voor de maand december van afgeweken, om dit mogelijk minder gunstige moment te mijden.

12.1 Strategische norm portefeuille

In 2021 bestond de strategische beleggingsmix uit een allocatie van 37,4% naar de returnportefeuille en een allocatie van 62,6% naar de matchingportefeuille. Het renterisico werd voor 75% van de verplichtingen afgedekt. Binnen de returnportefeuille en de matchingportefeuille zijn in 2021 een aantal wijzigingen doorgevoerd.

In de returnportefeuille stoppen we met investeren in beursgenoteerd vastgoed. Aan beleggen in deze categorie kleef meer risico dan aan beleggen in aandelen. Bovendien neemt het risico in de totale portefeuille toe door in beursgenoteerd vastgoed te beleggen. Het geld dat we in vastgoed belegden, hebben we in 2021 aan onze aandelenportefeuille toegevoegd. Met aandelen kunnen we ook doelen op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen beter behalen.

Ook de matchingportefeuille verandert. Het bestuur heeft eind 2020 besloten een deel van deze beleggingen te beleggen in inflatiegerelateerde obligaties, zodat het pensioenfonds beter beschermd wordt tegen een stijgende inflatie. Bovendien sorteert het bestuur hiermee al in enige mate voor op het nieuwe pensioenstelsel waarin de waardevast ambitie belangrijker wordt en de nominale zekerheidsambitie minder zwaar gaat wegen in de beleggingen. Verder is besloten Nederlandse hypotheeklen toe te voegen aan de matchingportefeuille, waarmee illiquiditeitspremie kan worden verkregen. Dit is begin 2021 geïmplementeerd.

Tabel 7 geeft een overzicht van de beide 'strategische norm portefeuilles' (SNP).

Tabel 7: SNP 2020, 2021 en 2022

Allocatie		SNP 2020	SNP 2021	SNP 2022
Matching portefeuille	Obligaties / LDI	62,6%	42,6%	42,6%
	Inflatiegerelateerde obligaties	0%	10,0%	10,0%
	Hypotheeklen	0%	10,0%	10,0%
Return portefeuille	Aandelen	26,2%	37,4%	37,4%
	Beursgenoteerd vastgoed	11,2%	0,0%	0,0%
Resultaten		SNP 2020	SNP 2021	SNP 2021

Meetskundig rendement (ML termijn)	3,8%	4,0%	4,3%
Standaarddeviatie	7,8%	8,1%	9,2%
VEV	113,6%	114,2%	114,9%

ALM-studie

Het bestuur voert minimaal één maal per drie jaar een ALM-studie uit. In 2020 is er daarom wederom een ALM-studie gedaan. Deze diende mede ter voorbereiding van de nieuwe strategische norm portefeuille voor 2021. Hierin zijn ook de wijzigingen in de pensioenregeling voor 2021 meegenomen.

In de ALM-studie zijn verschillende beleggingsmixen doorgerekend aan de hand van diverse economische scenario's (zowel positieve scenario's als negatieve scenario's, waarbij ook verschillende scenario's met betrekking tot het covid-19 virus zijn betrokken).

Het bestaande beleggingsbeleid pakte in bijna alle scenario's goed uit. Alleen in het stagflatie scenario deed het bestaande beleid het minder goed. Daarom is gekeken of er mogelijkheden zijn het inflatierisico af te dekken (met inflatiegerelateerde obligaties of swaps). Dit heeft geleid tot het besluit om de matchingportefeuille aan te passen, zie hierboven. Om meer diversificatie aan te brengen in de returnportefeuille en de aangescherpte doelen van het beleid inzake maatschappelijk verantwoord beleggen beter te kunnen behalen, zijn er ook in deze portefeuille wijzigingen doorgevoerd, zie hierboven.

De wijzigingen zijn niet in één keer door te voeren in de beleggingsportefeuille. Daarom is er een plan van aanpak opgesteld om de nieuwe beleggingsmix stapsgewijs te implementeren, welke in het vierde kwartaal 2021 volledig is afgerond.

12.2 Maatschappelijk verantwoord beleggen

Het bestuur is van mening dat maatschappelijk verantwoord beleggen belangrijk is voor het bewerkstelligen van een gezonde, goede en verantwoorde oude dag voor deelnemers. Daarbij staan maatschappelijke consequenties van beleid centraal, los van een mogelijk financieel voordeel uit maatschappelijk verantwoord beleggen.

Het pensioenfonds neemt dit beginsel daarom mee in zijn beleid en monitoring. Ook toetst het pensioenfonds dit beginsel periodiek door zijn beleggingsresultaat te vergelijken met een reguliere benchmark.

In 2019 en 2020 is het beleid inzake maatschappelijk verantwoord beleggen grondig herzien en aangescherpt, waarbij de doelstellingen ambitieuzer zijn neergezet. In 2021 is het beleid uitgebreid met een landenuitsluiting en is het beleid tevens geïmplementeerd. Het fonds kent de volgende doelstellingen:

1. Het verbeteren van de SDG-scores (sustainable development goals) met ten minste 10% op totaal portefeuilleniveau;
2. Het reduceren van CO₂ uitstoot met ten minste 15% op totaal portefeuilleniveau;
3. Het uitsluiten van ongewenste beleggingen, op gebied van controversiële wapens en tabak en indien partijen niet voldoen aan de PRI⁸. Daarnaast worden landen die niet voldoen aan het landenbeleid uitgesloten;
4. Het uitoefenen van actief aandeel- en obligatiehouderschap.

Ad 1: Voor de eerste doelstelling maakt het pensioenfonds gebruik van SDG's. De SDG's zijn in 2015 vastgesteld door de Verenigde Naties en staan centraal in de ontwikkelingsagenda voor 2030. In totaliteit zijn er 17 hoofddoelstellingen met 169 onderliggende targets om de doelen te bereiken.

⁸ PRI: Principles Responsible Investing – zie ook bijlage 7

Het pensioenfonds kiest ervoor om focus aan te brengen door te sturen op onderstaande SDG's, te weten 7, 8, 13, 14 en 15. Het pensioenfonds vindt, net als de werkgever DNB en de deelnemers, klimaatverandering een belangrijk thema. De gekozen SDG's, met name nummer 7 en 13 sluiten aan bij het klimaatakkoord van Parijs. Daarbij sluiten de targets van SDG 14 en 15 aan bij het thema biodiversiteit, dat recentelijk door de DNB is benadrukt. SDG 8 inzake eerlijk werk en economische groei lijkt goed aan te sluiten bij de wensen van de achterban van het pensioenfonds. Daarnaast hebben deelnemers aangegeven dat zij de doelstelling van het pensioenfonds om maatschappelijk verantwoord beleggen zoveel mogelijk in de beleggingscyclus te integreren, belangrijk vinden.

Ad 2: Naast verbetering op gebied van de SDG's wenst het pensioenfonds ook een reductiedoelstelling voor CO₂ op te nemen. Een reductie van 15% is, gezien de strategische allocatie van het pensioenfonds, een passende eerste stap. Het bestuur zal verder onderzoeken welke eventuele verdere reductie passend is bij de portefeuille van het pensioenfonds en tevens goed aansluit bij de gekozen SDG's. Als vervolgstap zal het pensioenfonds in 2022 de mogelijkheden onderzoeken om de doelstelling verder in lijn te brengen met het klimaatakkoord van Parijs.

Ad 3. Het uitsluiten van ongewenste beleggingen, op gebied van controversiële wapens en tabak en indien partijen niet voldoen aan de PRI. Daarnaast worden landen die niet voldoen aan het landenbeleid uitgesloten;

Het pensioenfonds sluit de volgende bedrijven uit. Het bestuur acht, in lijn met de wensen van de deelnemers, dergelijke beleggingen ongewenst:

- Bedrijven die zich bezighouden met de productie, de ontwikkeling, het onderhoud of de verkoop van essentiële onderdelen van controversiële wapens. Onder controversiële wapens verstaan

- wij: clusterbommen, landmijnen, biologische wapens, chemische wapens, wapens op basis van verarmd uranium en nucleaire wapens in strijd met het non-proliferatieverdrag;
- Bedrijven in de tabaksindustrie;
 - Bedrijven die één of meerdere principes van de Verenigde Naties op het gebied van arbeid, milieu, mensenrechten en corruptie (de zogenaamde *UN Global Compact principles*, zie bijlage 8) schenden. Deze principes hebben betrekking op de manier waarop bedrijven opereren;
 - Bedrijven die afkomstig zijn uit landen die tegenstrijdig zijn aan het landenbeleid zoals hieronder beschreven.

Het pensioenfonds hanteert een uitsluitingenbeleid voor bepaalde landen. Dit houdt in dat het pensioenfonds niet belegt in obligaties uitgegeven door de overheid van deze landen. Daarnaast wordt niet belegd in obligaties, aandelen of andere stukken van bedrijven die afkomstig zijn uit de genoemde landen.

Het landenbeleid houdt in dat landen waar sprake is van serieuze overtredingen van mensenrechten of waar sprake is van een ineenstorting van de bestuursstructuur worden uitgesloten. Om het landenbeleid objectief vast te stellen, hanteert het pensioenfonds een lijst van vier criteria. Indien een land op drie van deze vier criteria slecht scoort, wordt het uitgesloten.

1. Wereld Bank: World Governance Index (WGI) on Political Stability and Absence of Violence/Terrorism;
2. Freedom House: Freedom in the World (FIW) index on Political rights and civil liberties;
3. Fund for Peace: Fragile States Index (FSI);
4. Internationale sancties.

Het pensioenfonds staat hier op principiële gronden achter en dit landenbeleid sluit aan bij dat van onze vermogensbeheerder Robeco. Deze keuze borgt dat het landenbeleid in de aandelenportefeuille goed uitvoerbaar is. Het pensioenfonds staat ten minste éénmaal per jaar stil bij het landenbeleid van Robeco, teneinde zeker te zijn dat dit past bij de wensen van het pensioenfonds.

Ad 4: Het pensioenfonds kiest een actieve rol als aandeel- of obligatiehouder conform onderstaande elementen:

- Er wordt gestemd op aandeelhoudersvergaderingen;
- Er wordt ingezet op positieve verandering van bedrijven door het gesprek aan te gaan over ESG (duurzame) thema's. Dit zogenaamde engagement heeft tot doel om duurzame waarde te creëren bij deze bedrijven, waar we op de lange termijn als aandeel- of obligatiehouder voor worden beloond;
- Om de belangen van de deelnemers te behartigen en daarmee invulling te geven aan een sterke governance, kan het pensioenfonds deelnemen aan class actions: door gedupeerde beleggers gezamenlijk gevoerde procedures of claims tegen beursgenoteerde bedrijven.

12.3 Rendementen

Op de totale beleggingen is gedurende 2021 een rendement behaald van 4,8%.

De aandelenportefeuille leverde een rendement op van 32,8%. De vastgoedportefeuille (beursgenoteerd vastgoed) leverde een rendement op van 14,6%.

Het totale rendement van de returnportefeuille kwam uit op 26,4%.

De vastrentende waarden leverden een rendement op van -0,3%. Samen met de negatieve bijdrage van 4,7% van de renteafdekking kwam het totale rendement van de matchingportefeuille uit op -8,6%.

De afdekking van het valutarisico droeg -2,0% bij aan de gehele portefeuille.

In tabel 8 is per beleggingscategorie de waarde en het rendement over 2021 weergegeven.

Tabel 8: Beleggingsresultaten 2021*

Beleggingscategorie	Waarde per ultimo 2021 (bedragen x € 1 miljoen)	Contributie aan totaal rendement
TOTAAL	2.601,7	4,8%
LDI/Matching portefeuille	1.554,4	-5,0%
Hypotheken	238,7	0,0%
Renteafdekking overlay	219,3	-4,7%
Vastrentende waarden	1.096,5	-0,3%
Return portefeuille	1.047,3	9,8%
Aandelen	1.063,3	10,1%
Overig		
Vastgoed	0,1	1,7%
Valuta-afdekking overlay	-16,8	-2,0%
Cash	0,7	0,0%

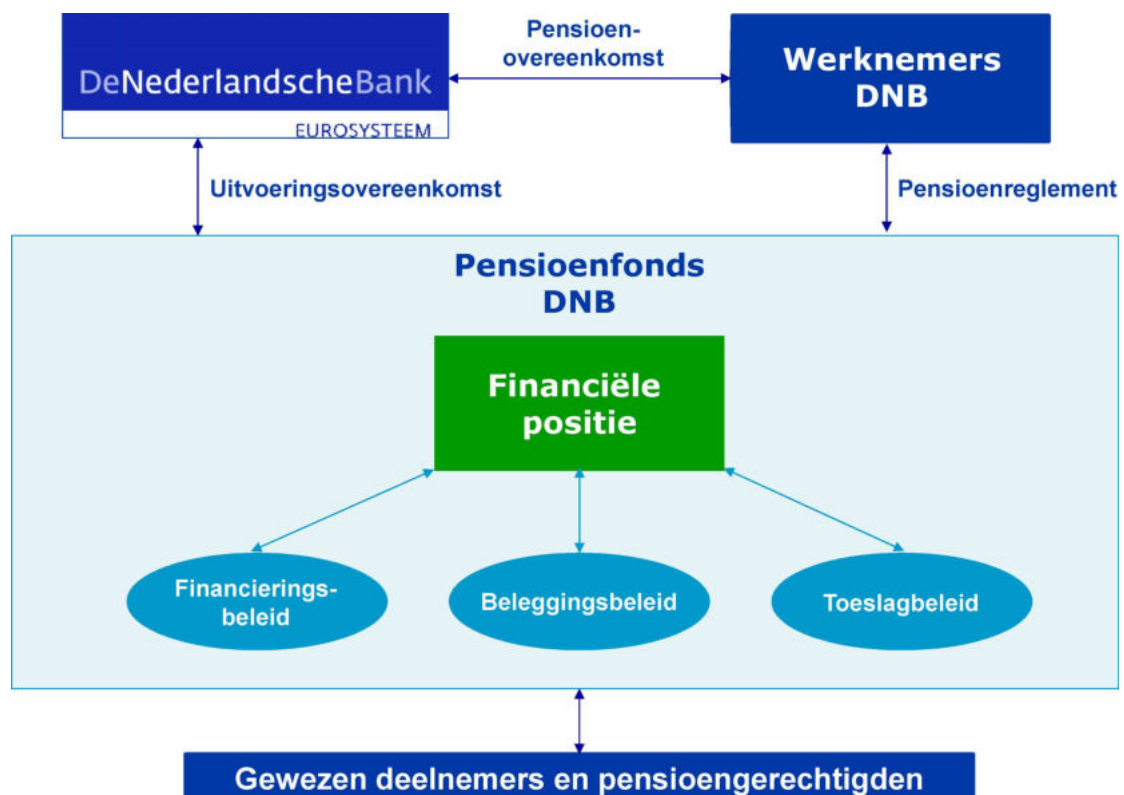
13 Risicomanagement

Integraal risicomanagement (IRM) is het proces waarmee door het pensioenfonds vorm wordt gegeven aan de risicobeheersing en geldt als basis voor het besluitvormingsproces van het bestuur. Het IRM is erop gericht om de doelstellingen van het pensioenfonds te borgen, waarbij de risico's op een juiste wijze worden onderkend en beheerst. Voor het geheel van de risico's waar een pensioenfonds mee te maken krijgt (financieel en niet-financieel) wordt continu een cyclus doorlopen.

Het IRM-raamwerk is gebaseerd op erkende standaarden en richtlijnen zoals COSO ERM, de Handreiking IRM van de Pensioenfederatie en het vroegere risicoraamwerk van DNB: FIRM.

Om de financiële positie van het pensioenfonds te beheersen en de doelstelling van het pensioenfonds te realiseren, heeft het bestuur beleid ontwikkeld op het gebied van financiering, beleggingen en toeslagen. Bij het maken van beleidskeuzes worden de belangen van alle belanghebbenden afgewogen. Het beleid moet worden uitgevoerd binnen de kaders van de pensioenregeling, zoals die overeengekomen is door de sociale partners (werkgever en vakorganisaties) en vastgelegd is in de uitvoeringsovereenkomst tussen pensioenfonds en werkgever. De verschillende partijen worden visueel toegelicht aan de hand van figuur 4.

Figuur 4: Opzet pensioenfonds

Het pensioenfonds heeft, in overleg met sociale partners, eigen kaders ontwikkeld. Ten behoeve van de gemaakte afspraken (de geformuleerde grenzen) zijn er vier toetsen ontwikkeld: de generatietoets, pensioenresultaat- en indexatietoets, kortingstoets en premietoets. Elk kwartaal worden de uitkomsten van de vier toetsen beoordeeld of deze binnen de gestelde grenzen blijven. In paragraaf 5.3 worden deze vier toetsen toegelicht.

Als de geformuleerde grenzen overschreden worden, treedt het bestuur in overleg met sociale partners omdat de pensioenregeling dan, volgens het bestuur, niet meer uitvoerbaar is op basis van de gemaakte afspraken. Sociale partners hebben de mogelijkheid de pensioenregeling aan te passen. Als dit niet gebeurt, moet het pensioenfonds maatregelen nemen. Deze maatregelen kunnen zijn dat er geen toeslagen verleend worden en/of dat de pensioenrechten en -aanspraken gekort (verlaagd) worden. Ook kan het bestuur de pensioenregeling teruggeven aan sociale partners, omdat deze niet uitvoerbaar is.

De toezichthouder meet de solvabiliteit van een pensioenfonds op basis van de dekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad wordt berekend als het ongewogen gemiddelde van de actuele maanddekkingsgraden over de afgelopen twaalf maanden. Hierdoor is de beleidsdekkingsgraad minder gevoelig voor schokken dan de actuele maanddekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad is bepalend voor onder andere het kunnen toekennen van toeslagen en het kunnen laten plaatsvinden van waardeoverdrachten.

Het premie- en toeslagenbeleid, het beleggingsbeleid, het beleid inzake beloningen en kosten en het communicatiebeleid worden in de volgende paragrafen behandeld. In paragraaf 13.3 wordt een beschrijving van het risicomanagement van het pensioenfonds gegeven.

13.1 Risicobeheersing

De risicobeheersing van het pensioenfonds is gericht op een beheerste, integere en effectieve wijze van het behalen van de doelstellingen van het pensioenfonds. Hiertoe heeft het pensioenfonds een integraal risicomanagement (IRM) raamwerk ingericht dat is gebaseerd op erkende standaarden en richtlijnen (zoals COSO ERM, FIRM en de Handreiking IRM van de Pensioenfederatie). Met behulp van het IRM-raamwerk worden risico's waaraan het pensioenfonds is (of kan worden) blootgesteld geïdentificeerd, beoordeeld, beheerst, bewaakt en gerapporteerd.

13.2 Uitgangspositie

Om de ambitie van het pensioenfonds gegeven de missie, visie en strategische doelstellingen te kunnen waarmaken, is het noodzakelijk om risico's te lopen. Met behulp van een risicomanagement systeem is het de bedoeling om verantwoord met de risico's om te gaan binnen de door het pensioenfonds gestelde randvoorwaarden. De risicostrategie komt tot uitdrukking in de risicobereidheid van het pensioenfonds. De risicobereidheid geeft aan welke typen risico's het pensioenfonds bereid is te nemen bij het nastreven van de strategie en doelstellingen, en in welke mate. De financiële positie van het pensioenfonds bepaalt vervolgens in welke mate aan de (financiële) doelstellingen van het pensioenfonds kan worden voldaan.

Vanwege de verslechterde financiële positie over de afgelopen jaren als gevolg van financiële crises geldt dat het pensioenfonds met de financiële maatstaven niet volledig aan de gestelde ambitie kan voldoen. Wel voldoet het pensioenfonds aan 1) de gestelde solvabiliteitseisen, 2) de haalbaarheidstoets, 3) de vier toetsen van het eigen beleid, maar kan 4) geen volledige toeslag verlenen.

Solvabiliteitseisen en haalbaarheidstoets

Het pensioenfonds heeft de risicohouding op korte termijn uitgedrukt in solvabiliteitstermen, waarbij de solvabiliteit van een pensioenfonds wordt gemeten op basis van de hoogte van de dekkingsgraad van het pensioenfonds. Hierbij is het vereist eigen vermogen en de bijhorende vereiste dekkingsgraad van belang. De beleidsdekkingsgraad heeft het hele jaar 2021 boven het vereist eigen vermogen gelegen. Hierdoor was er in 2021 geen herstelplan van toepassing.

In 2015 heeft het pensioenfonds de risicohouding vastgesteld. Daarbij is de risicohouding afgestemd op de in uitvoering genomen pensioenregeling per 1 januari 2015, rekening houdend met de totale deelnemerspopulatie. Het pensioenfonds heeft het beleidskader getoetst op de risicohouding voor de lange termijn conform de wettelijke verplichtingen. Bij de aanvangshaalbaarheidstoets uitgevoerd in 2020 vanwege de nieuwe pensioenregeling vanaf 2021 zijn de grenzen voor de lange termijn risicohouding bevestigd:

- Vanuit de financiële positie waarbij aan het vereist eigen vermogen wordt voldaan, stelt het pensioenfonds een ondergrens van het verwachte pensioenresultaat vast (mediaan) op 76%.
- Vanuit de actuele financiële positie stelt het pensioenfonds een ondergrens van het verwachte pensioenresultaat vast (mediaan) op 76%.

- Vanuit de actuele financiële positie stelt het pensioenfonds een maximale afwijking ten opzichte van de mediaan van het verwachte pensioenresultaat vast (slechtweersituatie, 5^e percentiel) van 35%.
- Het pensioenfonds zal periodiek de risicohouding opnieuw onderzoeken.

Pensioenfondsen moeten vervolgens jaarlijks een haalbaarheidstoets uitvoeren. Hiermee moet worden aangetoond of het verwachte pensioenresultaat op pensioenfondsniveau aansluit bij de (door het pensioenfonds zelf gekozen) ondergrens en in een slecht weer scenario niet te veel afwijkt van het verwachte pensioenresultaat.

Uit de jaarlijkse haalbaarheidstoets in 2021 blijkt dat de uitkomsten binnen deze grenzen blijven: het pensioenresultaat is 108,4% en de afwijking ten opzichte van het slechtweerscenario is 15,9%. Hiermee blijft het pensioenfonds voldoen aan de gestelde eisen voortkomend uit de aanvaarde opdrachtformulering en is op wettelijke basis de uitvoering van de huidige pensioenregeling te continueren.

Eigen beleidstoetsen

Naast deze wettelijke verplichting hebben de sociale partners en het pensioenfonds een eigen beleidskader vormgegeven met behulp van een viertal toetsen. Zie ook paragraaf 5.3. Het eigen beleidskader is strenger dan de uitgangspunten van de haalbaarheidstoets. Als het pensioenfonds aan het eigen beleidskader voldoet, voldoet het daarmee ook aan de haalbaarheidstoets. Indien het pensioenfonds door bijzondere (markt)omstandigheden buiten de kaders komt, zal het bestuur nader overleg voeren met sociale partners (werkgever en vakorganisaties). Op basis van de uitkomst van de premietoets, heeft in 2020 overleg plaats gevonden met sociale partners. Dit heeft geleid tot een nieuwe pensioenregeling, waarin het verwachte opbouwpercentage in de toekomst lager kan zijn.

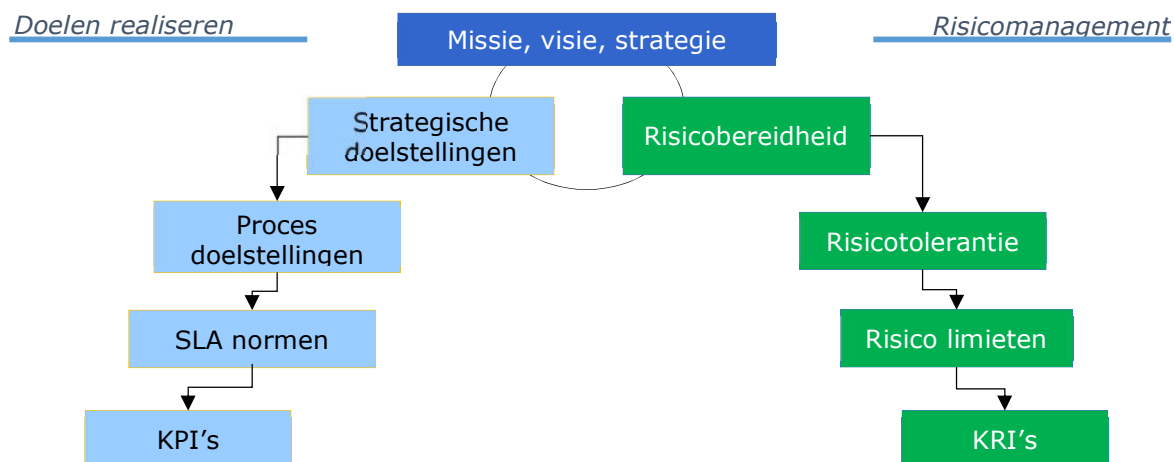
Toeslagverlening

In 2021 was door de financiële positie van het pensioenfonds het bestuur niet in staat om de volledige toeslag te verlenen. Er kon wel een gedeeltelijke toeslag verleend worden. Hierbij geldt dat de toeslagverlening voorwaardelijk is; er is geen recht op een toeslag en het is ook voor de langere termijn niet zeker of en in hoeverre een toeslag zal worden verleend. Hoewel het pensioenfonds blijft streven om het pensioen waardevast te houden, is de gerealiseerde toeslag afhankelijk van de financiële positie van het pensioenfonds.

13.3 Risicomanagement systeem

Aan de basis van het IRM-raamwerk ligt de risicostrategie van het pensioenfonds. Hierbij zijn vanuit de missie en visie twee kanten te belichten: de kant van het behalen van de doelstellingen ('prestatie management') en de kant van het beheersen van risico's ('risicomanagement'). Door vanuit risicomanagement op verschillende niveaus de koppeling te maken met het behalen van de doelstellingen, zorgt het pensioenfonds ervoor dat risicomanagement wordt gezien in lijn met de strategie en doelstellingen en daarmee de missie en visie van het pensioenfonds. In figuur 5 zijn de verschillende niveaus en de koppeling tussen prestatie management en risicomanagement schematisch weergegeven:

Figuur 5: Prestatie- en risicomangement

Om de strategie en doelstellingen te realiseren heeft het pensioenfonds in totaal 9 succesfactoren benoemd. Door deze te vertalen naar meetbare prestatie indicatoren (KPI's) kan het pensioenfonds periodiek de voortgang met betrekking tot de strategie en doelstellingen meten en waar nodig bijsturen.

Het IRM-proces omvat de stappen die continu worden doorlopen in de uitvoering van het IRM:

Figuur 6: IRM-proces

13.4 Governance

Risicomanagement maakt een integraal onderdeel uit van de besluitvorming van het bestuur. Het bestuur is verantwoordelijk voor de integrale aanpak en behandeling. Het bestuur is verantwoordelijk voor de uitvoering binnen het vastgestelde beleid en mandaat en legt over het risicomanagement van het pensioenfonds verantwoording af aan de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan. De uitvoering is ondergebracht bij de geselecteerde

uitvoeringsorganisaties die een intensief contact onderhouden met het bestuur en het bestuursbureau.

Het bestuur beheerst de risico's aan de hand van het 'three lines of defence' model, waarbij:

- De eerste lijn de risico-eigenaar betreft. De risico-eigenaar is verantwoordelijk voor zijn eigen processen en het beheersen van de bijbehorende risico's.
- De tweede lijn is risicomanagement. Deze lijn monitort naast de eerste lijn de uitvoering van risicoanalyses, draagt richtlijnen en standaarden aan en levert onafhankelijke challenge en advies.
- De derde lijn is de interne audit. De derde lijn toetst de inrichting en werking van de eerste en tweede lijn en velt daarover een objectief, onafhankelijk oordeel met mogelijkheden tot verbetering.

Onder de eerste lijn wordt in algemene zin verstaan het bestuur, die vervolgens de dagelijkse monitoring heeft belegd bij de portefeuillehouders binnen het bestuur. De portefeuillehouders bereiden samen met het bestuursbureau en externe adviseurs (indien van toepassing) onderwerpen ter behandeling in het bestuur voor. Voorts werkt het bestuur met een agendacommissie en kunnen project- of werkgroepen worden ingesteld.

Alle portefeuillehouders hebben de volgende taken:

- Het namens het bestuur monitoren van de risico's in de dagelijkse bedrijfsvoering met betrekking tot hun aandachtsgebied;
- Het voorbereiden van het beleid;
- Het periodiek monitoren en escaleren indien nodig van risico's;
- Het periodiek opstellen van integrale risicorapportages;
- Het bespreken van de werking van het risico en controlesysteem van uitbestedingspartijen aan de hand van de testresultaten op de werking van de aanwezige beheersmaatregelen (op basis van onder meer verantwoordingrapportages (zoals ISAE 3402) en audit rapportages).

Het bestuur heeft de functies van sleutelhouder actueel, risicomanagement en interne audit toegewezen aan bestuursleden. Er zijn externe sleutelfunctie vervullers aangesteld, die de sleutelfunctiehouders ondersteunen.

13.5 Risicotaxonomie

Voor een adequate uitvoering van het IRM is eenduidigheid van definities essentieel. Hiertoe heeft het pensioenfonds de risico's gedefinieerd en geclassificeerd, waarbij onderscheid wordt gemaakt naar vier risicoclusters: strategische, financiële, operationele en compliance risico's.

Figuur 7: Risicotaxonomie

Strategische risico's	Financiële risico's	Operationele risico's	Compliance risico's
Strategie	Matching- en rente	Balans- en vermogensbeheer	Juridisch
- Besluitvorming - Middelen - Implementatie - Verandervermogen	- Rente - Valuta - Inflatie	- ALM en SAA - Uitvoering overlay - Selectie en monitoring operationeel vermogensbeheer - Uitvoering operationeel vermogensbeheer - Rapportage	- Wet- en regelgeving - Naleving - Fondsdocumentatie - Aansprakelijkheid - Afdwingbaarheid contracten - Privacy
Draagvlak	Markt	Pensioenadministratie	Integriteit
- Maatschappij - Politiek - MVB – Klimaat - MVB – Mensen en arbeidsrechten - MVB – Energietransitie - MVB – Gebruik van hulpbronnen	- Aandelen - Spread - Concentratie en correlatie	- Uitvoering deelnemers-administratie - Data - Beheer aanspraken - Berekeningen - Toekenningen - Uitkeringen	- Witwassen en terrorismefinanciering - Sanctiewetgeving - Corruptie en fraude - Onoorbaar handelen - Voorwetenschap - Fiscaal

Uitbesteding	Krediet	IT	
- Afhankelijkheid	- Tegenpartij	- Beschikbaarheid	
- Alignement		- Toegang (incl. cyberrisico)	
		- Betrouwbaarheid	
		- Aanpasbaarheid	
Communicatie	Liquiditeit	HR	
- Effectiviteit	- Financieringsliquiditeit	- Beschikbaarheid	
- communicatie	- Marktliquiditeit	- Werving	
- Foutieve communicatie		- Deskundigheid	
Governance	Verzekeringstechnisch		
- Inrichting	- Langleven		
- Informatie	- Kortleven		
- Risicomanagement	- Arbeidsongeschiktheid		
	- Premiemarge		

13.6 Integrale risicomanagement rapportage

Ieder kwartaal worden de doelstellingen van het pensioenfonds getoetst op realisatie en vindt er een beoordeling plaats van de verschillende risicoclusters binnen het risicomanagement raamwerk. De integrale risicomanagement rapportage wordt voorzien van een opinie van de tweede lijn (de actuariële en risicomanagement sleutelfunctie).

13.7 Eigenrisicobeoordeling

ERB-beleid

Een onderdeel van de Europese richtlijn IBPV-II (Instellingen voor Bedrijfspensioenvoorzieningen) vormt het hebben van beleid voor een eigenrisicobeoordeling (hierna ERB). Dit in het kader van het risicomanagement van een pensioenfonds. Met een ERB wordt inzicht verkregen in de samenhang tussen de strategie, de materiële risico's die het pensioenfonds kunnen bedreigen, mogelijke consequenties voor de financiële positie van het pensioenfonds en de impact voor pensioenaanspraken en de deelnemers. Het bestuur heeft ERB-beleid vastgesteld, waarin de uitgangspunten, aannames en de uitvoering van de ERB zijn opgenomen. Ook zijn signalen (triggers) vastgesteld waarbij het bestuur kan besluiten direct een ERB uit te voeren. Zo vormen een daling van de dekkingsgraad met 10%-punt per jaar, een afname van het aantal deelnemers met meer dan 15% per jaar en een significante wijziging in relevante wet- en regelgeving triggers.

In 2020 is het ERB-beleid vastgesteld en is een start gemaakt met de ERB. De start voor de ERB werd ingegeven door de strategische keuze waar het pensioenfonds voor stond ten aanzien van de zoektocht naar een nieuwe pensioenuitvoeringsorganisatie dan wel de overstap naar een Algemeen Pensioenfonds. Hiertoe zijn meerdere scenario's uitgewerkt. Op basis van deze analyse heeft het bestuur ervoor gekozen, na overleg met betrokken partijen, om als zelfstandig ondernemingspensioenfonds door te gaan.

Het pensioenfonds hanteert de volgende uitgangspunten bij het opstellen van een ERB:

1. De ERB moet toekomstgericht en volledig zijn. De ERB houdt rekening met de belangrijkste (materiële) risico's waaraan het pensioenfonds nu of in de toekomst kan worden blootgesteld. Hiermee verkrijgt het bestuur inzicht in de verandering van de risico's en kunnen indien noodzakelijk maatregelen worden getroffen. Om tot een goed onderbouwd en samenhangend beeld van de materiële risico's te komen maakt het pensioenfonds gebruik van scenarioanalyses.
2. De ERB moet pragmatisch zijn. Het pensioenfonds maakt voor de uitvoering van de ERB zoveel mogelijk gebruik van bestaande analyses en risicobeoordelingen. Het ERB-proces brengt deze verschillende documenten en analyses bij elkaar.
3. De ERB moet proportioneel zijn. Bij de uitvoering van de ERB wordt rekening gehouden met de omvang en interne organisatie van het pensioenfonds, alsook de aard, schaal en complexiteit van de risico's.
4. Er moet bestuurlijke betrokkenheid zijn. Het bestuur vervult een actieve rol bij de uitvoering van de ERB. De ERB dient gebruikt te worden in de strategische besluitvorming. Dit vereist dat

- de ERB voldoende doorleefd moet worden door het bestuur, opdat het bestuur de resultaten van de ERB volledig begrijpt.
5. Er moet een goede focus zijn. De ERB start met het formuleren van de centrale vraag en daarmee de doelstelling van de ERB. De centrale vraag hangt samen met de specifieke omstandigheden waarin het pensioenfonds verkeert of vloeit voort uit de aanleiding voor het uitvoeren van de ERB.
 6. De ERB moet actiegericht zijn. De ERB-rapportage benoemt concrete managementacties en follow-up naar aanleiding van gesignaleerde risico's en/of tekortkomingen in de beheersing van de risico's.
 7. De ERB moet concreet zijn. De ERB moet regelmatig worden uitgevoerd en in elk geval bij een significante verandering in het risicoprofiel. Het pensioenfonds heeft een (niet uitputtende) lijst van gebeurtenissen gedefinieerd die aanleiding geven tot een (gedeeltelijke) actualisatie van de ERB.
 8. De ERB moet geïntegreerd worden. De ERB is zoveel als mogelijk geïntegreerd in bestaande processen. Zo is de ERB onder meer onderdeel van het strategische planningsproces van het pensioenfonds en verankerd in het bestuurlijk besluitvormingsproces.

In 2021 heeft het pensioenfonds zijn eerste reguliere ERB doorlopen. Daarnaast is de overgang naar een nieuwe pensioenuitvoeringsorganisatie opgenomen als trigger voor een niet-reguliere ERB. Dit heeft geresulteerd in de volgende centrale vraag:

Wat zijn de materiële risico's, die de strategische doelstellingen van pensioenfonds DNB kunnen bedreigen? Welke vervolgacties zijn noodzakelijk? Welke risico's zijn er specifiek bij de transitie naar een nieuwe pensioenuitvoeringsorganisatie? Wat zijn de eventuele verbeterpunten ten aanzien van de effectiviteit en doelmatigheid van het risicobeheer?

Uit de ERB is geconcludeerd dat de reguliere risico's goed worden beheerst en dat er geen aanleiding is voor nieuwe vervolgacties. Echter, wel blijkt uit de scenarioanalyse dat de doelstellingen van het pensioenfonds met name op het gebied van IT hard geraakt kunnen worden. Daarnaast kan de transitie naar een nieuwe pensioenuitvoeringsorganisatie ook tot risico's leiden. De effectiviteit en doelmatigheid van het risicobeheer is als voldoende beoordeeld.

13.8 Risico-inventarisatie en risicoprofiel

In 2021 heeft het pensioenfonds het Handboek IRM herijkt (naar aanleiding van een uitgebreide herijking van het IRM-raamwerk aan het einde van 2020). Dit was onderdeel van het traject om het IRM-raamwerk opnieuw vast te stellen. Het Handboek IRM is hierbij op de volgende punten herzien:

- de strategie is geactualiseerd;
- de invulling van de IBPV-II richtlijnen is toegelicht;
- de risk appetite statements zijn herijkt;
- de risicotaxonomie is uitgebreid met nieuw geïdentificeerde risico's, zoals de MVB risico's;
- tolerantiegrenzen zijn geherformuleerd;
- de risicowaarderingsschalen zijn in lijn gebracht met de nieuwe tolerantiegrenzen.

Eind 2021 heeft het bestuur het IRM-raamwerk opnieuw herijkt. Tijdens deze herijking heeft het bestuur een risicoanalyse uitgevoerd. Per risico is het bruto risico (kans en impact) geëvalueerd en indien nodig aangepast. Na uitvoerige bespreking heeft het bestuur een top 10 risico's geïdentificeerd.

Het pensioenfonds heeft beheersmaatregelen ingeregeld om de kans dat een risico optreedt te beperken of de impact daarvan te verlagen. Tijdens de IRM herijking in 2021 heeft het bestuur uitgebreid stilgestaan bij de effectiviteit van de beheersmaatregelen. Hierbij zijn de beheersmaatregelen van alle risico's als voldoende of sterk beoordeeld. De beheersmaatregelen omtrent IT-risico's worden in 2022 opnieuw geëvalueerd na het volgen van een IT-training door het voltallige bestuur.

In tabel 9 zijn de top 10 risico's en de belangrijkste beheersmaatregelen opgenomen.

Tabel 9: Top 10 risico's en belangrijkste beheersmaatregelen

Nr.	Risicocluster	Risico	Belangrijkste beheersmaatregelen
1	Strategie	Draagvlak – Maatschappij en politiek	• Communicatiebeleid. • Bestuursleden zijn pensioenprofessionals die de markt kennen en zich verdiepen in de materie. • Monitoren en bepalen mogelijke gevolgen van externe maatschappelijke ontwikkelingen en hier vervolgens naar handelen. • Vermindering complexiteit regelingen. • Aansluiting Pensioenfederatie. • Bespreken toekomstscenario's en uitvoeren ERB (incl. opvolging). • Evalueren en (eventueel) aanpassing van fondsgrondslagen. • Periodiek overleg met werkgever.
2	Strategie	Draagvlak - MVB (klimaat, mensen- en arbeidsrechten, energietransitie en gebruik van hulpbronnen)	• Uitsluiten van bedrijven die een negatieve impact hebben op klimaat SDG's. • CO₂-reductie doelstelling. • Screening. • Engagement.
3	Operationeel	IT-risico's bij de pensioenuitvoerder (beschikbaarheid, toegang (incl. cyberrisico), betrouwbaarheid en aanpasbaarheid)	• Uitbestedingsbeleid (opstellen, evalueren en beoordeling inhoud). • SLA afspraken (met right to audit) en monitoren (incl. prudentieel toezicht). • Monitoren ISAE 3402 rapportages op IT en IB aspecten (incl. prudentieel toezicht). • Back up en recovery proces uitvoerders. • Monitoren beveiligingsincidenten bij uitvoerders. • Monitoren ISAE 3402 rapportages op IT aspecten bij uitvoerders. • Evalueren Business Continuity Plan uitvoerders. • Monitoren van de IT onderuitbesteding bij uitvoerders.
4	Operationeel	IT-risico's bij de vermogensbeheerders (beschikbaarheid, toegang (incl. cyberrisico), betrouwbaarheid en aanpasbaarheid)	
5	Compliance	Integriteit – Corruptie en fraude	• Gedragscode. • Regeling melding incidenten en misstanden. • Integriteitsbeleid. • Statuten.
6	Financieel	Markt – Aandelen	• Uitvoeren van ALM. • Kapitaalbuffer. • Monitoring van de aandelenportefeuille en duiding van de redenen voor de bewegingen.
7	Financieel	Markt – Inflatie	• Geen onvoorwaardelijke toezegging. • ALM studie waarin ook de kans op indexatie wordt beoordeeld en de portefeuillesamenstelling wordt geëvalueerd. • Ten minste jaarlijkse evaluatie inflatierisico en te nemen maatregelen. • Toevoeging Inflation Linked Bonds (ILB) in de matchingportefeuille per 2021.
8	Financieel	Verzekeringstechnisch – Premiemarge	• Periodiek overleg met werkgever. • Periodieke herijking grondslagen. • Herijking pensioenbeleid ten aanzien van gedempte methode en risicoprofiel.
9	Compliance	Juridisch – Aansprakelijkheid	• Opstellen SLA afspraken en ontbindingsvoorwaarden. • Uitbestedingsbeleid. • Contractregister. • Monitoren uitbestedingsovereenkomsten en contractuele afspraken. • Afsluiten en periodiek actualiseren aansprakelijkheidsverzekering. • Registratie en correcte afhandeling van geschillen. • Inhuren juridische ondersteuning en expertise.

10	Financieel	Matching en rente – Rente	• Kapitaalbuffer (VEV voor renterisico). • Rentehedge waarbij 75% van het renterisico wordt afgedekt en per rentebucket een tolerantieniveau is gedefinieerd. • Monitoren tracking error ten opzichte van verplichtingen. • Monitoren effectiviteit van rentehedge. • Stressscenario's waarin renterisico wordt meegenomen als risk driver. • Ten minste jaarlijkse evaluatie renterisico en te nemen maatregelen.
----	------------	---------------------------	---

Daarnaast zijn nog de volgende beheersmaatregelen relevant:

- Crisisplan waarin te nemen maatregelen en volgordelijkheid van maatregelen is beschreven.
- Financieel wendbaar zijn door een zeer liquide beleggingsportefeuille die op korte termijn liquide kan worden gemaakt indien noodzakelijk.
- Communicatieplan en communicatie naar deelnemers over keuzes die het pensioenfonds maakt. Hierin is ook belangrijk dat er helderheid wordt gegeven aan de deelnemers ten aanzien van de compensatie als de positie van het pensioenfonds verbetert/verslechtert (indexatie/kortingen).
- Klachtenregeling: deelnemers en pensioengerechtigden kunnen klachten indienen.

Het pensioenfonds heeft enkele soft controls ingeregeld, zoals een zelfevaluatie van het bestuur en sessies met externe begeleiding; het betrekken en opvolgen van adviezen van de Interne Audit functie en het actiever betrekken van de compliance officer om het bestuur te challengen middels uiteenlopende stellingen omtrent gedrag en cultuur. De compliance officer geeft tevens doorlopend advies aan verbonden personen over compliance- en integriteitsaangelegenheden. Daarnaast ondersteunt hij bij mogelijke incidenten en misstanden, indien deze zich voordoen. Sinds 2020 is tevens een externe vertrouwenspersoon aangesteld ter versteviging van de cultuur binnen het pensioenfonds.

Op basis van de beheersmaatregelen zijn de effectiviteit hiervan en de netto risico's gescoord. Een overzicht van de risico scoring en een toelichting per risicocluster is opgenomen in de volgende paragraaf.

13.9 Toelichting op de risicoclusters en onderliggende risico's

Hieronder zijn per risicocluster de onderliggende risico's weergegeven, inclusief de score die het bestuur eraan geeft. Dit betreft zowel het bruto risico (zonder beheersmaatregelen) als het netto risico (na toepassing van de beheersmaatregelen). Het bestuur probeert met het gevoerde risicomanagementbeleid de kans dat een ongunstige situatie zich voordoet te voorkomen of de impact daarvan door beheersmaatregelen te mitigeren. Door periodiek risico self assessment (RSA) analyses uit te voeren krijgt het bestuur zicht op de ontwikkeling van de geïdentificeerde risico's en kan het mede op basis daarvan de beheersmaatregelen beoordelen, aanscherpen, laten vervallen of nieuwe toevoegen. Onderstaand worden per risicocluster de belangrijkste risico's benoemd en toegelicht.

I. Strategische risico's

Risicobereidheid

De risico acceptatie van het pensioenfonds ten aanzien van strategische risico's is gematigd. Het pensioenfonds streeft ernaar een duurzaam en betrouwbaar pensioenfonds te zijn én te blijven door middel van een effectieve en efficiënte uitvoering van de missie. Het waarmaken van de belofte naar de actieve deelnemers, pensioengerechtigden en/of gewezen deelnemers van een goed pensioen staat hierbij centraal. Effectieve besluitvorming, communicatie en monitoring en controle van de uitvoering van genomen besluiten zijn essentieel om de missie en doelstellingen te behalen.

Risico	Bruto risico			Netto risico		
	Kans	Impact	Score	Kans	Impact	Score
Strategie - Besluitvorming	Onwaarschijnlijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ongewenst	
Strategie – Middelen	Onwaarschijnlijk	Ambitie		Onwaarschijnlijk	Ambitie	
Strategie – Implementatie	Onwaarschijnlijk	Ongewenst		Mogelijk	Ongewenst	
Strategie – Verandervermogen	Onwaarschijnlijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ongewenst	
Draagvlak – Maatschappij	Mogelijk	Ongewenst		Mogelijk	Ongewenst	
Draagvlak – Politiek	Mogelijk	Ongewenst		Mogelijk	Ongewenst	
Draagvlak – MVB – Klimaat	Mogelijk	Ongewenst		Mogelijk	Ongewenst	
Draagvlak – MVB - Mensen en arbeidsrechten	Onwaarschijnlijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ongewenst	
Draagvlak – MVB – Energietransitie	Mogelijk	Ongewenst		Mogelijk	Ongewenst	
Draagvlak – MVB - Gebruik van hulpbronnen	Mogelijk	Ongewenst		Mogelijk	Ongewenst	
Uitbesteding – Afhankelijkheid	Onwaarschijnlijk	Ambitie		Mogelijk	Ambitie	
Uitbesteding – Alignment	Onwaarschijnlijk	Ambitie		Mogelijk	Ambitie	
Communicatie – Effectiviteit communicatie	Onwaarschijnlijk	Ambitie		Onwaarschijnlijk	Ambitie	
Communicatie – Foutieve communicatie	Onwaarschijnlijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ongewenst	
Governance – Inrichting	Onwaarschijnlijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ongewenst	
Governance – Informatie	Onwaarschijnlijk	Ambitie		Onwaarschijnlijk	Ambitie	
Governance - Risicomanagement	Onwaarschijnlijk	Ambitie		Onwaarschijnlijk	Ambitie	

Het bestuur is van mening dat voor het strategisch risico met name de externe omgeving te weten de veranderingen die worden ingegeven door de maatschappij en politiek bepalend zijn voor de risico's die het pensioenfonds loopt. Hierbij heeft het bestuur vastgesteld dat het daarop geen of slechts zeer beperkt invloed heeft. Hierdoor blijft de netto score voor deze twee risico's geel scoren. Het bestuur probeert met name een goede financiële uitgangspositie te bewerkstelligen om het risico te mitigeren.

In 2021 is besloten om de MVB risico's onder de strategische risico's te scharen, aangezien deze van strategisch belang zijn voor het pensioenfonds. In 2021 is het MVB beleid geïmplementeerd.

Communicatierisico ontstaat als het pensioenfonds het draagvlak en vertrouwen onder deelnemers verliest door onjuiste communicatie en/of door onduidelijke communicatie waardoor de afwegingen die het bestuur maakt over evenwichtigheid niet helder worden voor de betrokkenen. Het (crisis)communicatieplan wordt jaarlijks herzien en regelmatig is er een dialoog met deelnemers om een gevoel te krijgen wat er bij deelnemers leeft en wat belangrijk wordt gevonden. Tevens communiceert het bestuur over belangrijke beleidskeuzes inclusief belangenafwegingen, om daarmee het draagvlak en vertrouwen aan de gestelde fondsdoelstelling te laten beantwoorden.

Geplande acties 2022

Op strategisch gebied loopt het pensioenfonds risico in verband met maatschappelijke en politieke ontwikkelingen. Dit hangt samen met het draagvlak van de pensioenregeling en het pensioenstelsel. Dit komt onder andere tot uiting in de Wet toekomst pensioen. Het bestuur bereidt zich, waar mogelijk samen met sociale partners, voor op de transitie naar een nieuw stelsel.

De overgang naar een nieuw pensioenstelsel brengt verschillende risico's met zich mee. Hiertoe heeft het pensioenfonds in 2021 een risk self assessment uitgevoerd. Dit risk self assessment beschrijft risico's en beheersmaatregelen betreffende scope, projectorganisatie en -uitvoering en

besluitvorming. Op verschillende momenten in het proces kan deze risk self assessment herhaald worden. De vervolgacties uit dit risk self assessment worden in 2022 uitgevoerd.

Ten behoeve van het project is in 2021 een projectplanning opgesteld. Hierin zijn de projectstructuur, taken, verantwoordelijkheden en het kritische tijdspad voor pensioenfonds en sociale partners vastgelegd. Na de definitieve overeenstemming tussen de sociale partners start het traject van de opdrachtaanvaarding. Voorafgaand aan dit traject onderzoekt het pensioenfonds de kaders voor de opdrachtaanvaarding. Deze acties worden in 2022 gecontinueerd.

Bij de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel zal communicatie een belangrijke rol spelen. De risico's hieromtrent worden gemonitord tijdens het project naar de transitie van het nieuwe pensioenstelsel dat in 2021 gestart is. Hierin wordt ook het communicatieplan meegenomen.

Om de strategische risico's verder te beheersen en mitigeren streeft het bestuur continu naar een goede financiële positie om een eventuele impact door externe factoren goed op te vangen.

II. Financiële risico's

Risicobereidheid

Voor het realiseren van de missie en doelstellingen is het nemen van bepaalde financiële risico's noodzakelijk. Ook het behalen van financiële rendementen gaat gepaard met het nemen van financiële risico's: het pensioenfonds is bereid gematigd financiële risico's te nemen waarvan wordt verwacht dat hier een structurele vergoeding tegenover staat of dat hierdoor een bepaald risico wordt gemitigeerd. Het pensioenfonds zoekt hierbij steeds naar de balans tussen het voorkomen van kortingen en het waardevast houden van de pensioenaanspraken en pensioenrechten. Indien niet tegelijkertijd aan beide doelstellingen kan worden voldaan, heeft het voorkomen van kortingen prioriteit.

Risico	Bruto risico			Netto risico		
	Kans	Impact	Score	Kans	Impact	Score
Matching en rente – Rente	Onwaarschijnlijk	Ambitie		Onwaarschijnlijk	Ambitie	
Matching en rente – Valuta	Onwaarschijnlijk	Ambitie		Onwaarschijnlijk	Ambitie	
Matching en rente – Inflatie	Mogelijk	Ongewenst		Waarschijnlijk	Ongewenst	
Markt – Aandelen	Mogelijk	Ongewenst		Mogelijk	Ongewenst	
Markt – Spread	Onwaarschijnlijk	Ambitie		Onwaarschijnlijk	Ambitie	
Markt – Concentratie en correlatie	Mogelijk	Ambitie		Mogelijk	Ambitie	
Krediet – Tegenpartij	Onwaarschijnlijk	Ambitie		Onwaarschijnlijk	Ambitie	
Liquiditeit – Financieringsliquiditeit	Onwaarschijnlijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ongewenst	
Liquiditeit – Marktliquiditeit	Onwaarschijnlijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ongewenst	
Verzekeringstechnisch – Langleven	Onwaarschijnlijk	Ambitie		Onwaarschijnlijk	Ambitie	
Verzekeringstechnisch – Kortleven	Onwaarschijnlijk	Ambitie		Onwaarschijnlijk	Ambitie	
Verzekeringstechnisch – Arbeidsongeschiktheid	Onwaarschijnlijk	Ambitie		Onwaarschijnlijk	Ambitie	
Verzekeringstechnisch – Premiemarge	Mogelijk	Ongewenst		Mogelijk	Ongewenst	

Door de oplopende inflatie heeft het bestuur gedurende het hele jaar extra aandacht besteed aan de monitoring van het inflatierisico. De monitoring van het inflatierisico is verder opgezet en de inflatiehedge wordt op kwartaalbasis in kaart gebracht en afgezet tegen de bandbreedtes. Een degelijke monitoring zorgt ervoor dat het risico beter beheerst wordt.

Aangezien de risicobereidheid voor de financiële risico's is vastgesteld op gematigd, vallen alle risico's binnen de risicobereidheid.

Geplande acties 2022

Belangrijke geplande acties betreffen het verder in kaart brengen van de duurzaamheidsrisico's die het pensioenfonds loopt. Het pensioenfonds heeft dergelijke risico's geïdentificeerd, maar voor de meting en monitoring van deze risico's dienen nog stappen te worden gezet. Daarnaast wenst het pensioenfonds te voldoen aan de nieuwe te verwachten regelgeving op het gebied van duurzaamheid (EU Taxonomie en SFDR Level 2). Ook zal er een deelnemersonderzoek met betrekking tot duurzaamheid worden uitgevoerd.

Verder zullen er enkele wijzigingen met betrekking tot het afdekken van valutarisico in 2022 worden geïmplementeerd. Conform de beleggingscyclus zal er ook in 2022 een SAA studie plaatsvinden. Governancetechnisch zal in 2022 meer nadruk komen te liggen op de rol van de fiduciair manager. Dit richt zich met name op het monitoren van de asset managers.

Het bestuur kijkt nadrukkelijk ook vooruit naar de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel. Hoewel nog niet duidelijk is voor welk nieuw pensioencontract sociale partners zullen kiezen, probeert het bestuur al zo veel mogelijk rekening te houden met de keuzes die daarin gemaakt kunnen worden.

Het is onzeker wat de effecten van de Covid-19-pandemie op de korte en lange termijn op de sterftেকansen zullen zijn. Indien er meer of minder deelnemers overlijden dan nu verwacht, kan dit leiden tot extra langlevens- of overlijdensrisico. Het fonds volgt hierbij de discussie binnen het Actuarieel Genootschap.

III. Operationele risico's

Risicobereidheid

De risicobereidheid voor operationele risico's is gematigd. Mensen, processen en systemen zijn ondersteunend aan de kwaliteit van de dienstverlening en producten die worden geleverd aan de deelnemers en de werkgever. Daarbij onderkent het pensioenfonds dat het volledig beheersen van de operationele risico's resulteert in hoge kosten voor de te leveren diensten en producten. Daarom worden lage foutpercentages in de uitvoering geaccepteerd. Het pensioenfonds zal altijd grote aandacht hebben voor het voorkomen van incidenten met grote impact voor de deelnemers. Daarnaast wordt de complexiteit zoveel mogelijk beperkt om de daarmee samenhangende operationele risico's te beperken of weg te nemen. Het pensioenfonds acht het van belang dat afwijkende processen en handmatige handelingen zoveel mogelijk worden geminimaliseerd door automatisering en standaardisering. In geval dat organisatorische veranderingen benodigd zijn (zoals de overstap naar een nieuwe uitvoeringsorganisatie of overgang naar een nieuw pensioenstelsel), accepteert het pensioenfonds tijdelijk een verhoging van de operationele risico's, mits dit op de lange termijn aantoonbaar leidt tot een grotere mate van efficiëntie en effectiviteit. Deze risico's worden nauwlettend gemonitord door het bestuur.

Risico	Bruto risico			Netto risico		
	Kans	Impact	Score	Kans	Impact	Score
Balans en vermogensbeheer - ALM en SAA	Onwaarschijnlijk	Ambitie		Onwaarschijnlijk	Ambitie	
Balans en vermogensbeheer - Uitvoering overlay	Onwaarschijnlijk	Ambitie		Onwaarschijnlijk	Ambitie	
Balans en vermogensbeheer - Selectie en monitoring	Onwaarschijnlijk	Ambitie		Onwaarschijnlijk	Ambitie	
Balans en vermogensbeheer - Uitvoering operationeel vermogensbeheer	Onwaarschijnlijk	Ambitie		Waarschijnlijk	Ongewenst	
Balans en vermogensbeheer – Rapportage	Onwaarschijnlijk	Ambitie		Onwaarschijnlijk	Ambitie	
Pensioenadministratie - Uitvoering deelnemersadministratie	Onwaarschijnlijk	Ambitie		Onwaarschijnlijk	Ambitie	
Pensioenadministratie – Data	Onwaarschijnlijk	Ambitie		Onwaarschijnlijk	Ambitie	
Pensioenadministratie - Beheer aanspraken	Onwaarschijnlijk	Ambitie		Onwaarschijnlijk	Ambitie	
Pensioenadministratie – Berekeningen	Onwaarschijnlijk	Ambitie		Onwaarschijnlijk	Ambitie	
Pensioenadministratie – Toekenningen	Onwaarschijnlijk	Ambitie		Onwaarschijnlijk	Ambitie	
Pensioenadministratie - Uitkeringen	Onwaarschijnlijk	Ambitie		Onwaarschijnlijk	Ambitie	
IT Pensioenfonds – Beschikbaarheid	Onwaarschijnlijk	Ambitie		Onwaarschijnlijk	Ambitie	
IT Pensioenfonds - Toegang (incl. cyberrisico)	Onwaarschijnlijk	Ambitie		Onwaarschijnlijk	Ambitie	
IT Pensioenfonds – Betrouwbaarheid	Onwaarschijnlijk	Ambitie		Onwaarschijnlijk	Ambitie	
IT Pensioenfonds – Aanpasbaarheid	Onwaarschijnlijk	Ambitie		Onwaarschijnlijk	Ambitie	
IT Pensioenuitvoerder – Beschikbaarheid	Onwaarschijnlijk	Ambitie		Onwaarschijnlijk	Ambitie	
IT Pensioenuitvoerder - Toegang (incl. cyberrisico)	Onwaarschijnlijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ongewenst	
IT Pensioenuitvoerder – Betrouwbaarheid	Onwaarschijnlijk	Ambitie		Onwaarschijnlijk	Ambitie	
IT Pensioenuitvoerder – Aanpasbaarheid	Onwaarschijnlijk	Ambitie		Onwaarschijnlijk	Ambitie	
IT Vermogensbeheerders – Beschikbaarheid	Onwaarschijnlijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ongewenst	
IT Vermogensbeheerders - Toegang (incl. cyberrisico)	Onwaarschijnlijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ongewenst	
IT Vermogensbeheerders – Betrouwbaarheid	Onwaarschijnlijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ongewenst	
IT Vermogensbeheerders – Aanpasbaarheid	Onwaarschijnlijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ongewenst	
HR – Beschikbaarheid	Onwaarschijnlijk	Ambitie		Onwaarschijnlijk	Ambitie	
HR – Werving	Onwaarschijnlijk	Ambitie		Onwaarschijnlijk	Ambitie	
HR – Deskundigheid	Onwaarschijnlijk	Ambitie		Onwaarschijnlijk	Ambitie	

Het netto risico voor de uitvoering van het operationeel vermogensbeheer en rapportage is in 2021 toegenomen door de problemen die ontstaan zijn bij Caceis (zie paragraaf 9.12). Het pensioenfonds is voortdurend in gesprek met Caceis om deze risico's te verkleinen en heeft additionele maatregelen getroffen.

In 2021 is IT- en informatiebeveiligingsbeleid opgesteld. Hiermee heeft het pensioenfonds een belangrijke stap gezet in het uitwerken van zijn visie op IT. Doormiddel van een IT-training in december 2021 en januari 2022 heeft het bestuur meer inzicht gekregen in het IT-landschap van het pensioenfonds en zijn uitvoeringsorganisaties. In 2022 zal het IT- en informatiebeveiligingsbeleid herijkt worden.

Op basis van de uitgevoerde risicobeoordeling ten aanzien van pensioenadministratierisico lijkt het bestuur voldoende beheersmaatregelen te hebben om het risico goed te mitigeren in samenwerking met zijn uitbestedingspartner TKP. TKP heeft laten weten haar dienstverlening aan het pensioenfonds uiterlijk op 1 januari 2023 te beëindigen. Het pensioenfonds heeft besloten om zijn pensioenadministratie vanaf 1 januari 2023 onder te brengen bij AZL.

Door de inhuur van meerdere dienstverleners en wisseling van uitbestedingspartijen ontstaat het risico dat er niet goed wordt samengewerkt en er op operationeel gebied hiaten ontstaan. Het

bestuursbureau heeft een belangrijke taak om te zorgen dat alle partijen goed op elkaar aangelijnd zijn en de operationele zaken worden uitgevoerd.

Juridische risico's ontstaan onder andere door incidenten of inbreuk op het gebied van privacy, wat snel leidt tot reputatieschade. Het bestuur is van mening dat door de veelheid aan beheersmaatregelen en de effectiviteit daarvan, het risico wordt beheerst. Het bestuur streeft er naar met behulp van de beheersmaatregelen het aantal klachten, incidenten en datalekken tot een minimum te beperken, maar sluit deze niet uit. Uiteraard dient de pensioenuitvoering te voldoen aan wet- en regelgeving.

Door de inrichting van een eigen bestuursbureau kunnen HR-risico's ontstaan. Deze worden gemitigeerd door de medewerkers van het bestuursbureau in te huren als zelfstandige of via een achterliggende dienstverlener en te zorgen voor goede contractuele afspraken.

In verband met het uitbreken van de coronacrisis in het voorjaar van 2020, heeft het bestuur alle uitvoeringsorganisaties verzocht om het bestuur op de hoogte te houden van de maatregelen die zij nemen om een onverstoord dienstverlening te garanderen. Ondanks de crisis is de dienstverlening aan en van het pensioenfonds ongewijzigd en ongestoord doorgelopen. Alle uitvoeringsorganisaties en het bestuur handelen conform de richtlijnen van de overheid. Zo vinden er alleen fysieke bijeenkomsten plaats indien de overheidsrichtlijnen dit toelaten. Het bestuur vergadert daarnaast telefonisch of via videobellen.

Geplande acties 2022

2022 zal in het teken staan van de overstap naar de nieuwe pensioenuitvoeringsorganisatie AZL. Hierbij zal aandacht zijn voor de beheersing van de operationele risico's.

Daarnaast is een belangrijke actie om het IT- en informatiebeveiligingsbeleid te herijken.

In 2021 is het project betreffende de transitie naar een nieuw pensioenstelsel gestart. Bij deze transitie zal de uitvoering en de datakwaliteit van de huidige regeling belangrijk zijn om het mogelijke invaren van aanspraken in het nieuwe stelsel mogelijk te maken. De complexiteitsreductie, de overgang naar een nieuwe administrateur en het opstellen van IT-beleid, kunnen helpen deze risico's te beheersen. Bij de overgang naar een nieuwe administrateur wordt speciale aandacht gegeven aan het IT-systeem van de nieuwe administrateur, zodat deze ook adequaat is ten aanzien van het nieuwe pensioenstelsel. Aan bovenstaande acties wordt in 2022 vervolg gegeven.

IV. Compliance risico's

Risicobereidheid

De reputatie van het pensioenfonds is cruciaal voor het realiseren van de missie en doelstellingen. Het pensioenfonds handelt integer en in overeenstemming met ethische normen. Het pensioenfonds vermijdt risico's met betrekking tot het niet naleven van interne normen en wet- en regelgeving; de risicobereidheid is daarmee laag. Hierbij wordt tevens rekening gehouden met het feit dat het pensioenfonds als 'fonds van de toezichthouder' extra kritisch wordt beoordeeld.

Risico	Bruto risico			Netto risico		
	Kans	Impact	Score	Kans	Impact	Score
Juridisch - Wet- en regelgeving	Onwaarschijnlijk	Ambitie		Onwaarschijnlijk	Ambitie	
Juridisch - Naleving	Onwaarschijnlijk	Ongewenst		Mogelijk	Ongewenst	
Juridisch – Fondsdokumentatie	Onwaarschijnlijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ongewenst	
Juridisch – Aansprakelijkheid	Onwaarschijnlijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ongewenst	
Juridisch - Afdwingbaarheid contracten	Onwaarschijnlijk	Ambitie		Onwaarschijnlijk	Ambitie	
Juridisch – Privacy	Onwaarschijnlijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ongewenst	
Integriteit - Witwassen en terrorismefinanciering	Onwaarschijnlijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ongewenst	
Integriteit – Sanctiewetgeving	Onwaarschijnlijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ongewenst	
Integriteit - Corruptie en fraude	Onwaarschijnlijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ongewenst	
Integriteit - Onoorbaar handelen	Onwaarschijnlijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ongewenst	
Integriteit - Voorwetenschap	Onwaarschijnlijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ongewenst	
Integriteit - Fiscaal	Onwaarschijnlijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ongewenst	

Naleving van de verschillende wet- en regelgeving heeft veel aandacht gehad in 2021. Zo voldoet het pensioenfonds aan de SFDR vereisten die per 2021 zijn gesteld.

De integrale risicobeoordeling (SIRA) is in 2021 geactualiseerd. Hierin is vooral gefocust op de integriteitsrisico's. Voor verschillende risico's zijn extra aanvullende beheersmaatregelen ingeregeld.

Bij elke vergadering wordt uitvraag gedaan en eventueel melding gemaakt van een (potentieel) conflict of interests, waarna het betrokken bestuurslid of lid van het verantwoordingsorgaan of de raad van toezicht zich dient te onthouden van de discussie en/of de vergadering dient te verlaten.

Geplande acties 2022

Naar aanleiding van de SIRA zijn verschillende beheersmaatregelen in gang gezet.

De risicobeheersing van het pensioenfonds gericht op het op een beheerste, integere en effectieve wijze behalen van de doelstellingen van het pensioenfonds is in 2021 op toereikende wijze uitgevoerd.

14 Actuariële grondslagen

Toe- en uittreding	Bij de vaststelling van de technische voorziening wordt geen rekening gehouden met toekomstige toetredingen en uittredingen anders dan door sterfte.
Uitbetaling	Voor de berekening van de technische voorzieningen voor risico van het pensioenfonds wordt ervan uitgegaan dat de pensioenen aan het begin van elke maand worden uitbetaald. In zoverre er een slotuitkering bij overlijden is, tot het eind van het kwartaal, wordt hier in de voorziening vanaf 30 juni 2020 rekening mee gehouden.
Leeftijd	Voor de actieve en gewezen deelnemer wordt de leeftijd op de berekeningsdatum vastgesteld in maanden nauwkeurig door de pensioenrichtleeftijd te verminderen met de toekomstige duur tot aan de pensioenrichtleeftijd. Voor de deelnemer met een ingegaan pensioen wordt de leeftijd op de berekeningsdatum vastgesteld in maanden nauwkeurig door het verschil te nemen tussen het berekeningsjaar en de geboortedatum.
Hertrouwkanen	Er wordt geen rekening gehouden met hertrouwkanen.
Rekenrente	De rentetermijnstructuur inclusief ultimate forward rate per balansdatum, zoals door toezichthouder DNB vastgesteld en gepubliceerd.
Sterftekanen	Voor mannen en vrouwen worden de sterftekanen ontleend aan de Prognosetafel AG2020 zoals deze is gepubliceerd door het Koninklijk Actuariel Genootschap. Deze kanen zijn omgerekend naar een generatietafel om rekening te houden met de verwachte toekomstige daling van de sterftekanen. Bij het gebruik van de Prognosetafel AG2020 wordt rekening gehouden met leeftijdsafhankelijke ervaringssterfte die is vastgesteld met behulp van het S&V ervaringssterftemodel op basis van levensverwachting naar inkomensniveau. De ervaringssterfte is in 2021 hernieuwd vastgesteld en doorgevoerd per 31 december 2021. Vanaf 31 december 2021 zal de ervaringssterfte in het jaar van aanpassing aan de AG prognosetafel hernieuwd getoetst en vastgesteld worden, voor het eerst in 2024. Voor kinderen worden de sterftekanen verwaarloosd.
Invalideringskanen	Voor de berekening van de technische voorziening voor risico van het fonds worden geen invalideringskanen gehanteerd. Met revalidatie wordt geen rekening gehouden.
Partnerfrequentie	Zolang nog geen pensioenuitkering is ingegaan zijn de partnerfrequenties gebaseerd op de vastgestelde 'CBS 2018, incl. samenwonend', met een frequentie van 100% op de pensioenrichtleeftijd. Voor pensioengerechtigden wordt alleen met een voorziening voor partnerpensioen rekening gehouden, indien en zolang zij gehuwd zijn of een partnerrelatie hebben (bepaalde partner systeem) met de partner waarmee de relatie bestond bij pensioeningang.
Leeftijdsverschil	Voor wat betreft het partnerpensioen wordt verondersteld dat de verzekerde man 2,5 jaar ouder is dan de vrouwelijke partner en de verzekerde vrouw 1,5 jaar jonger is dan de mannelijke partner.
Wezenpensioen	De voorziening voor latent wezenpensioen bedraagt 0,35% van de voorziening voor latent partnerpensioen voor actieve en gewezen deelnemers. De opslag voor latent wezenpensioen in de risicopremie voor het partnerpensioen bedraagt 6,6% van de risicopremie voor het partnerpensioen met ingang van 1 januari 2020. Bij een ingegaan wezenpensioen wordt voor wezen jonger dan 12 jaar aangenomen dat het wezenpensioen voortduurt tot de 18-jarige leeftijd; voor wezen van 12 jaar of ouder wordt aangenomen dat de eindleeftijd van het wezenpensioen jaarlijks oploopt, van 18 jaar op leeftijd 12 tot uiteindelijk 27 jaar.

Arbeids- ongeschiktheid	Voor arbeidsongeschikte deelnemers voor wie de pensioenopbouw zonder verdere betaling van bijdragen wordt voortgezet, wordt de technische voorziening voor risico fonds gelijk gesteld aan de contante waarde van de in totaal bereikbare aanspraken. Hierbij wordt rekening gehouden met toekomstige verwachte onvoorwaardelijke stijgingen van de pensioengrondslag van arbeidsongeschikten. Deze is gebaseerd op een verwachte loonstijging van 2,3% per jaar op de langere termijn.
Excassokosten	De vaste kostenopslag bedraagt 2,25% van de netto technische voorziening.

15 Externe toezichthouders

De toezichthouders hebben geen formele maatregelen opgelegd aan het pensioenfonds. Het afgelopen jaar zijn geen dwangsommen of boetes opgelegd. Evenmin zijn door de toezichthouders aanwijzingen aan het pensioenfonds gegeven, noch is een bewindvoerder aangesteld of is de bevoegdheidsuitoefening van organen van het pensioenfonds gebonden aan toestemming van de toezichthouders.

Er zijn in 2021 enkele sectorbrieven en instructiebrieven gezonden door de toezichthouders. Het pensioenfonds volgt de aanbevelingen, adviezen en instructies die hierin gegeven worden op.

Meldingen aan toezichthouders

In verband met de rapportageproblemen bij de custodian Caceis (zie paragraaf 9.12) is een melding gedaan aan toezichthouder DNB dat voor de kwartaalstaten per tweede kwartaal 2021 gebruik is gemaakt van enkele verouderde gegevens, die gecorrigeerd zijn middels een herrapportage. Daarbij is aangegeven welke extra maatregelen het pensioenfonds heeft getroffen om te zorgen dat de rapportages aan de toezichthouder die gebaseerd zijn op gegevens van Caceis correct zijn.

Onderzoeken toezichthouders

Toeziethouder DNB heeft een uitvraag gedaan naar de inbedding van duurzaamheid in de financiële sector. DNB wil in kaart brengen hoe Nederlandse financiële instellingen omgaan met risico's als gevolg van duurzaamheidsuitdagingen enerzijds en het nastreven van positieve impact op duurzaamheidsuitdagingen anderzijds.

Toeziethouder DNB heeft in 2021 zijn jaarlijkse uitvraag bij (onder andere) Pensioenfonds DNB gedaan naar niet-financiële risico's.

Toeziethouder AFM heeft een uitvraag gedaan bij (onder andere) Pensioenfonds DNB naar het tweedepijlerpensioen.

Het pensioenfonds heeft tijdig op alle uitvragen van de toezichthouders gereageerd.

16 Toekomst pensioenfonds

Het pensioenfonds heeft in 2020 zijn toekomst onderzocht. Conclusie destijds was dat er geen noodzaak is om de uitvoeringsvorm (eigen pensioenfonds) te wijzigen. De financiële situatie van het pensioenfonds is goed. Het pensioenfonds is stabiel en de bestuurlijke invulling is goed. Alle stakeholders zijn geraadpleegd en waren het eens met deze conclusies.

In de periode tot 2027 kan het pensioenfonds in deze vorm, samen met werkgever/sociale partners, keuzes maken ten aanzien van het nieuwe pensioenstelsel. De wendbaarheid in de situatie van een zelfstandig voortbestaan is het grootst.

De toekomst van het pensioenfonds komt periodiek aan bod bij de uitgevoerde en nog uit te voeren eigen risicobeoordelingen.

De werkgever/de sociale partners heeft geen intentie uitgesproken om de uitvoeringsovereenkomst van de regeling niet te continueren/te staken. De huidige pensioenregeling loopt tot 1 januari 2025.

Het pensioenfonds staat voor een aantal grote veranderingen. Als eerste is daar de overgang van pensioenuitvoeringsorganisatie van TKP naar AZL. Per 1 januari 2023 zal de pensioenadministratie en de communicatie door AZL verzorgd worden.

Daarnaast bereidt het pensioenfonds zich voor op de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel. De keuze voor een solidaire premiereregeling of een flexibele premiereregeling moet gemaakt worden door sociale partners. Het pensioenfonds zal de keuze van sociale partners in het kader van de opdrachtaanvaarding beoordelen op evenwichtigheid en uitvoerbaarheid. In het traject naar deze keuze toe, is het pensioenfonds goed aangelijnd, om te voorkomen dat sociale partners keuzes maken die niet (of tegen hoge kosten) uitvoerbaar zijn.

Het pensioenfonds heeft een projectgroep opgezet (NPR) en de werkgever heeft een brede projectstructuur opgezet met deelname vanuit het pensioenfonds, vakorganisaties en belangenvereniging pensioengerechtigden DNB. Er is een planning opgesteld voor het hele traject en een deelplanning voor 2022. Beoogd wordt een ingangsdatum van 1 januari 2025.

Begin 2022 is door werkgever/pensioenfonds een risicopreferentie onderzoek uitgevoerd onder de deelnemers. Ook is regelmatig overleg met de (nieuwe) pensioenadministrateur.

In verband met de situatie in Oekraïne onderzoekt het bestuur verschillende (stress)scenario's. Moet het bestuur iets aanpassen in het beleggingsbeleid, gezien de situatie in Oekraïne?

Het bestuur heeft in elk geval besloten om geen beleggingen in Rusland meer toe te staan. Het pensioenfonds had één belegging in Rusland, waartoe opdracht is gegeven deze te verkopen. In verband met de sanctiemaatregelen jegens Rusland, is dat nog niet mogelijk gebleken, maar bij de eerste mogelijkheid hiertoe zal deze belegging verkocht worden.

Het pensioenfonds heeft geen deelnemers die in Rusland, Belarus of Oekraïne woonachtig zijn, zodat er geen sanctiemaatregelen van toepassing zijn op de uitbetaling van pensioenen.

De oorlog in Oekraïne leidt tot schokken op de financiële markten. Daardoor sluit de economische uitgangssituatie niet meer geheel aan op de aannames uit de SAA en ALM studie. Het pensioenfonds heeft getoetst in hoeverre de ontwikkelingen nog 'binnen de ALM' vallen en in hoeverre deze onderdeel zijn van de in de besluitvorming meegewogen deterministische scenario's (met name stagflatie). Daarnaast heeft het pensioenfonds diverse gevoeligheidsanalyses uitgevoerd met betrekking tot aandelenkoersen en rentestanden. Hier zal inflatie als derde dimensie aan worden toegevoegd.

De technische voorzieningen zijn vastgesteld op basis van de rentetermijnstructuur van De Nederlandsche Bank (DNB) per 31 december 2021 en de factoren zoals genoemd in de grondslagen bij de jaarrekening. DNB heeft op 28 augustus 2020 aangegeven dat invoering van de nieuwe Ultimate Forward Rate methode (UFR) vanaf 1 januari 2021 plaats vindt in vier gelijke stappen. Deze UFR is onderdeel van de rentetermijnstructuur zoals maandelijks gepubliceerd door DNB.

De overgang naar een nieuwe UFR-methode is onderdeel van het advies van de Commissie Parameters uit juni 2019. De stapsgewijze invoering zorgt ervoor dat het effect van de nieuwe UFR-methode op de dekkingsgraad zich geleidelijk in de tijd materialiseert. Hoe 'jonger' een pensioenfonds, hoe hoger de rentegevoeligheid van de pensioenverplichtingen, en hoe groter de impact van de invoering van de nieuwe UFR-methode. Ook een lagere rentetermijnstructuur zorgt voor een grotere impact.

De eerste stap van de nieuwe UFR-methode heeft een verhogend effect van € 15,4 miljoen op de technische voorziening. Het toepassen van de tweede stap van de nieuwe UFR-methode zou op de dekkinggraad van het pensioenfonds per 1 januari 2022 een effect hebben van ongeveer -1,1%-punt.

Amsterdam, 19 mei 2022

Peter de Groot
Agnes Joseph
Jos Kleverlaan
Margreet Schuit
Roeland van Vledder

17 Bevindingenrapport raad van toezicht

Conform de statuten van pensioenfonds DNB legt de raad van toezicht van pensioenfonds DNB (hierna: de RvT) jaarlijks verantwoording af over de uitvoering van de taken en de uitoefening van bevoegdheden aan het verantwoordingsorgaan en in het jaarverslag. Daarnaast legt de RvT zijn waarnemingen en aanbevelingen over het afgelopen boekjaar vast. Dit doet de RvT aan de hand van een vooraf vastgesteld normenkader. Deze rapportage is als volgt opgezet:

- onderdeel 1: algemeen oordeel;
- onderdeel 2: verantwoording;
- onderdeel 3: bevindingen;
- onderdeel 4: speerpunten 2021; en
- onderdeel 5: goedkeuring besluit vaststelling bestuursverslag en jaarrekening.

1. Algemeen oordeel

De RvT begint zijn verslag met een oordeel over het algemene beeld en het oordeel is positief. Het fonds heeft in 2021 gestaag doorgewerkt en flinke stappen gezet, onder andere inzake de uitbesteding van de pensioenadministratie. De RvT is van mening dat het bestuur goed functioneert en adequaat wordt ondersteund door het bestuursbureau. Er zijn onderdelen aan te wijzen die aandacht behoeven of waar de RvT risico's signaleert die volgens de RvT aandacht van het bestuur behoeven; daar wordt in dit verslag nader op ingegaan.

2. Verantwoording

Aan het begin van 2021 bestond de RvT uit Anne Gram, Mechteld Hendriks en Sako Zeverij. De laatste benoemingstermijn van Anne Gram liep af in 2021 en zij is per 1 juni 2021 opgevolgd door Kees Koedijk.

De taak van de RvT wordt bepaald door het wettelijk kader. Hierbij hoort ook de Code Pensioenfonds en de statuten/reglementen van Pensioenfonds DNB. De leden van de RvT zijn allen lid van de VITP (Vereniging Intern Toezicht Pensioensector); de RvT betreft bij het uitoefenen van zijn taak de VITP-Toezichtcode en de Code Pensioenfonds. De wettelijke taak van de RvT bestaat in ieder geval uit het toezicht houden op het bestuursbeleid en de algemene gang van zaken van het fonds, het toezien op een adequate risicobeheersing en het toezien op evenwichtige belangenafweging. Tevens beoordeelt de RvT de wijze waarop door het bestuur wordt omgegaan met de risico's op de korte en de lange termijn en staat de RvT het bestuur met raad ter zijde.

Naast deze wettelijke taken heeft de RvT een aantal goedkeuringsrechten. In dit kader heeft de RvT in 2021 goedkeuring verleend aan de volgende bestuursbesluiten:

- vaststelling functieprofiel voorzitter;
- vaststelling van het bestuursverslag 2020 en de jaarrekening 2020;
- vaststelling functieprofiel vertegenwoordiger pensioengerechtigden;
- vaststelling functieprofiel vermogensbeheer.

Tot slot heeft de RvT getoetst of voorgedragen bestuursleden voldoen aan het betreffende functieprofiel.

De RvT heeft in 2021, naast de reguliere vergaderingen, vergaderd dan wel gesproken met het bestuur, het verantwoordingsorgaan, de sleutelfunctiehouders, de certificerend actuaire en de accountant. Tevens heeft de voorzitter van de RvT ieder kwartaal overleg gehad met de voorzitters van het bestuur en het verantwoordingsorgaan en hebben de leden van de RvT vergaderingen van het bestuur bijgewoond als toehoorder. De RvT wordt proactief geïnformeerd over belangrijke beleidsbeslissingen van het fonds, ook als die niet de goedkeuring van de RvT behoeven.

In september 2021 heeft de RvT (in de nieuwe samenstelling) een zelfevaluatie gehouden. De resultaten zijn uitgebreid onderling besproken en vervolgens gedeeld en besproken met het verantwoordingsorgaan.

De RvT heeft een toezichtsplan 2021 opgesteld en gedeeld met het bestuur en het verantwoordingsorgaan. In dit toezichtsplan staan de speerpunten van de RvT vermeld, alsmede de inzet van de toezichtsmiddelen van de RvT, de werkwijze van de RvT en het normenkader dat de RvT hanteert.

3. Bevindingen

In dit onderdeel worden de bevindingen voor 2021 toegelicht aan de hand van het normenkader. Hierbij wordt telkens eerst de van toepassing zijnde norm genoemd en worden vervolgens de bevindingen van de RvT toegelicht.

a. Algemeen beleid

Norm: Het bestuur van een fonds heeft tot taak zo goed mogelijk uitvoering te geven aan de pensioenregeling. Een pensioenfondsbestuur dient daartoe de doelstellingen van het fonds en de gehanteerde uitgangspunten (in overleg met andere organen) vast te stellen. Tevens dient het bestuur een visie te hebben op een toekomstbestendige uitvoering. Het beleid van het bestuur en de overwegingen die daaraan ten grondslag liggen dienen voldoende kenbaar te zijn.

Bevindingen

In 2021 zijn belangrijke stappen gezet voor wat betreft de toekomstbestendige uitvoering van de pensioenregeling. Het bestuur heeft besloten als zelfstandig fonds verder te gaan. Omdat de huidige partij voor de pensioenadministratie (TKP) heeft aangegeven haar dienstverlening te beëindigen, heeft het fonds, na een uitgebreid selectietraject, gekozen om over te gaan naar AZL. Hierbij is uitgebreide aandacht geweest voor reductie van de complexiteit van de pensioenregeling. De RvT hecht hier veel waarde aan, mede met het oog op het nieuwe pensioencontract. De RvT is hierover regelmatig en proactief op de hoogte gehouden door het bestuur en de RvT waardeert de transparante opstelling van het bestuur. Op de uitbesteding van de pensioenadministratie wordt nader ingegaan bij norm f (uitbesteding).

Voor wat betreft de overgang naar het nieuwe pensioencontract is de RvT van mening dat het bestuur hiervan inhoudelijk goed op de hoogte is en voldoende aandacht geeft aan het opzetten van een planning en een projectstructuur. Dit zal naar verwachting in 2022 zijn beslag krijgen en veel aandacht vragen van de bestuursleden. De RvT adviseert beleidsuitgangspunten en keuzes in dit kader vast te leggen en zal dit proces in 2022 nadrukkelijk volgen. Hierbij verzoekt de RvT het bestuur om de diverse gremia ruimschoots van tevoren te betrekken bij strategische keuzes, ook als dit niet wettelijk verplicht is. De RvT is van mening dat dit bijdraagt aan een soepele overgang naar het nieuwe pensioencontract.

Ook in 2021 speelde de Corona-crisis een grote rol waardoor het vergaderen op afstand nog vaak noodzakelijk was. De RvT constateert dat de diverse gremia hierin hun weg gevonden hebben en dat dit niet ten koste ging van de kwaliteit van de besturing van het fonds.

De RvT is van mening dat het overige beleid en de hieraan ten grondslag liggende overwegingen kenbaar zijn; de RvT acht de bedrijfsvoering beheerst en integer.

b. Governance

Norm: De structuur van een fonds dient zodanig te zijn dat goede besturing bij voortduring is geborgd. Voorts dienen individuele bestuursleden en het bestuur als geheel voldoende geschikt te zijn. Het bestuur dient een beleid te hebben ter bevordering van diversiteit.

Bevindingen

Het proces inzake herbenoeming van de voorzitter van het bestuur is soepel verlopen. Inzake het proces voor de benoeming van de vertegenwoordiger van pensioengerechtigden is gebleken dat de verwachtingen over en weer niet helder waren, hetgeen niet heeft bijgedragen aan het proces. Zowel het bestuur als de RvT hebben dit intern besproken en zullen begin 2022 de bevindingen en verbeterpunten voor dit proces met elkaar delen. De RvT reflecteert met het bestuur over het voorgaande traject, zodat beide gremia de benoemde verbeterpunten kunnen toepassen.

In 2021 heeft het bestuur een zelfevaluatie gehouden waarbij nadrukkelijk aandacht is gegeven aan de werkwijze van het bestuur. Hierbij zijn de taken verdeeld danwel bevestigd en is de werkwijze geëxpliciteerd. De RvT vindt dit een goede zaak omdat dit volgens de RvT kan voorkomen dat zaken niet naar wens verlopen omdat verwachtingen niet uitgesproken zijn.

De RvT heeft gedurende het jaar met de individuele bestuursleden gesproken over de invulling van het bestuurslidmaatschap. Net als het voorgaande jaar ervaart de RvT deze gesprekken als waardevol. De RvT waardeert in deze gesprekken de openheid van de bestuurders en ervaart de sfeer als ontspannen en constructief. In voorkomende gevallen fungeert de RvT in deze gesprekken als spiegel of klankbord. De RvT is voornemens deze werkwijze in 2022 voort te zetten.

Voor wat betreft geschiktheid heeft de RvT vernomen dat het bestuur voornemens is om extra scholing te volgen op het gebied van IT/cybercrime. De RvT onderschrijft het belang hiervan en gaat graag met het bestuur in gesprek over de (beheersing van de) risico's op dit gebied. De RvT spreekt bijvoorbeeld graag over de wijze waarop IT-risico's besproken worden met de pensioenuitvoerder en over het al dan testen van beheersingsmaatregelen met betrekking tot cybercrime.

De RvT is van mening dat er een goede relatie is met het verantwoordingsorgaan, waarbij beide gremia elkaar laagdrempelig weten te vinden.

c. Financiële opzet

Norm: Het fonds dient een deugdelijke financiële opzet te hebben. De financiële opzet dient zodanig te zijn dat de pensioenregeling ook op de lange termijn kan worden waargemaakt.

Bevindingen

De RvT constateert dat het bestuur een deugdelijk financieel beleid voert. De RvT heeft de vergaderstukken en andere documentatie bestudeerd. Hieruit blijkt dat er een goed proces is om het financiële beleid te controleren, dat de afwegingen zorgvuldig gedaan worden.

d. Evenwichtige belangenafweging

Norm: Het bestuur van een fonds dient ervoor te zorgen dat belanghebbenden zich op een evenwichtige wijze vertegenwoordigd weten door het bestuur van het fonds.

Bevindingen

De RvT constateert dat het bestuur bij het nemen van beleidsbeslissingen de belangen van de verschillende partijen op een evenwichtige wijze afweegt. De overwegingen worden vastgelegd in de notulen van de bestuursvergaderingen. Tevens wordt nadrukkelijk aandacht besteed aan evenwichtige belangenafweging in de voorleggers die worden gebruikt bij de bestuursvergadering.

De RvT heeft eerder geadviseerd om, ter voorbereiding op het nieuwe contract, uitgangspunten te formuleren voor evenwichtige belangenafweging. In reactie hierop heeft het bestuur aangegeven dat dit onderwerp geadresseerd is aan de projectgroep die is opgericht voor de overgang naar het nieuwe pensioencontract. De RvT acht het van groot belang dat alle afwegingen in dit kader worden vastgelegd en dat de keuzes inzake evenwichtige belangenafweging gedurende dit gehele traject worden vastgelegd. Op deze wijze kan achteraf gemotiveerd worden aangegeven op welke wijze de belangen van de diverse belanghebbenden zijn gewogen. De RvT gaat ervan uit dat het bestuur dit bewaakt en hierover terugkoppeling geeft aan de RvT.

e. Risicomanagement

Norm: Het bestuur bevordert en borgt een cultuur waarin risicobewustzijn vanzelfsprekend is en zorgt voor een adequate organisatie van het integrale risicomanagement. Het bestuur houdt expliciet rekening met risico's en risicobeheersing bij het bepalen van het beleid en het nemen van besluiten. Deze risicoafweging wordt vastgelegd.

Bevindingen

De RvT constateert dat risicobeheersing in het fonds adequaat is. Processen die nodig zijn om risico's te bewaken zijn in orde. De RvT heeft met het bestuur gesproken over de combinatie van bestuursfuncties en sleutelfunctiehouderschap. In principe worden hierdoor eerste- en tweedelijnsfuncties verenigd in één persoon. De RvT erkent dat de huidige bestuurders meer dan goed zijn toegesneden op hun taken, waardoor de toegevoegde waarde van de tweede lijn voldoende tot uiting komt. Stapeling van functies kan tot problemen leiden bij opvolging van bestuurders, hetgeen in het verslagjaar tot uiting kwam. Het vinden van nieuwe bestuursleden met dezelfde combinatie van kennis en vaardigheden is niet vanzelfsprekend. De RvT beveelt aan bij successieplanning rekening te houden met de keuze om de sleutelfuncties in het bestuur te houden.

De RvT heeft kennisgenomen van de evaluatie van het risicomanagementbeleid die het bestuur in november heeft uitgevoerd. Uit de evaluatie blijkt dat het bestuur zelfkritisch is. Het raamwerk geeft weer dat het beleid duidelijk is, en geeft ook aan dat de uitvoering van het risicomanagementbeleid op sommige punten beter kan. De RvT adviseert om tijdlijnen te koppelen aan de acties en de verwachtingen goed te managen.

f. Uitbesteding

Norm: Het bestuur dient een visie op de uitvoering van de activiteiten van het pensioenfonds te hebben, inclusief een aanvaardbaar niveau van de kosten en zicht op de keten van uitbesteding. Daarbij dient het bestuur in control te zijn. De overwegingen bij de keuze voor de wijze van uitvoering worden vastgelegd en beschikbaar gesteld aan belanghebbenden. Partijen waar werkzaamheden aan worden uitbesteed, dienen op regelmatige basis te worden geëvalueerd. Hetzelfde geldt ten aanzien van de adviseurs waarmee het bestuur werkt.

Bevindingen

De RvT signaleert dat de evaluatie van uitbestedingspartijen steeds planmatiger plaatsvindt. Het bestuursbureau speelt hierin een nadrukkelijke rol.

Op het gebied van vermogensbeheer heeft een evaluatie plaatsgevonden van diverse partijen. Ook heeft een evaluatie plaatsgevonden van uitbestede compliancewerkzaamheden. De evaluatie wordt voorbereid door een delegatie van het bestuur en het bestuursbureau en vervolgens besproken door het gehele bestuur. Dit acht de RvT een juiste werkwijze.

De meeste werkzaamheden hebben plaatsgevonden inzake de uitbesteding van de pensioenadministratie. Per 1 januari 2023 zal de pensioenadministratie niet meer zijn uitbesteed aan TKP, maar aan AZL. De RvT constateert dat het bestuur een gedegen onderzoek heeft uitgevoerd naar mogelijke toekomstscenario's en daarbij gebruik heeft gemaakt van vooraf gestelde criteria. Ook ziet de RvT dat er nadrukkelijke aandacht is gegeven aan de uitvoerbaarheid van de pensioenregeling en de daarmee samenhangende noodzakelijke wijzigingen bij de overgang naar AZL. De RvT waardeert de gedegen wijze waarop dit heeft plaatsgevonden. In 2022 zal de RvT nadrukkelijk aandacht geven aan het proces waarbij de pensioenadministratie wordt overgedragen van TKP naar AZL. De RvT verwacht dat het bestuur de RvT hierbij proactief blijft betrekken.

Het aanleggen van het contractenregister is opgepakt en wordt naar verwachting begin 2022 afgerond. De RvT adviseert om dit register up-to-date te houden en de keten van uitbesteding, inclusief de bijbehorende risico's regelmatig te bespreken.

g. Beleggingsbeleid en vermogensbeheer

Norm: Een pensioenfonds dient een beleggingsbeleid te hebben dat in overeenstemming is met de verplichtingen van het fonds en de vastgestelde risicohouding. In dit beleid dient aandacht te zijn voor maatschappelijk verantwoord beleggen. De opdracht aan de vermogensbeheerder dient in overeenstemming te zijn met dit beleid en er dienen effectieve begrenzings opgenomen te zijn in deze opdracht. Volgens de Nederlandse Pensioenwet zijn Nederlandse pensioenfondsden verplicht om in hun jaarverslag verantwoording af te leggen over de gevolgen van hun investeringsbeslissingen op het gebied van milieu, klimaat en mensenrechten en hun deelnemers te betrekken bij de keuzes die worden gemaakt in het verantwoord beleggingsbeleid.

Bevindingen

Het vermogensbeheer heeft zich in 2021 goed ontwikkeld. De ontwikkeling in het afgelopen jaar kenmerkte zich door hogere rentes en positieve beleggingsrendementen. Deze beide zaken hebben geleid tot een aanmerkelijke stijging van de dekkingsgraad. Begin 2021 bedroeg deze 119.8 procent en eind van het jaar was de dekkingsgraad gegroeid naar 134.5 procent. De portefeuille van het pensioenfonds wordt gekenmerkt door relatieve eenvoud en heeft zich in deze volatiele periode goed ontwikkeld. Het bestuur heeft naar de mening van de RvT op kundige wijze invulling gegeven aan het vermogensbeheer. Wel blijven er aandachtspunten:

- In de eerste plaats het belang van koersvastheid en het stelselmatig integreren en toetsen van de Investment Beliefs van het fonds bij de verschillende besluiten omtrent de invulling van de portefeuille.
- Een tweede punt van aandacht betreft het niet werken met een beleggingscommissie door het bestuur. Naar de mening van de RvT zou het werken met een beleggingscommissie een duidelijke toegevoegde waarde kunnen hebben. Het zou zorgen voor een 'countervailing force' voor de aansturing van het vermogensbeheer door verschillende partijen. Door het uitwisselen van nieuwe ontwikkelingen en andere gezichtspunten wordt bijgedragen aan een sfeer van vertrouwen die nodig is voor het optimaal functioneren van een effectieve vermogensbeheer organisatie. Daarnaast kan deze werkwijze leiden tot een (te) hoge

workload bij de bestuurders. De RvT heeft het afgelopen jaar een aantal malen zijn standpunt hieromtrent gedeeld en besproken met het bestuur.

- Een derde punt van aandacht betreft het ESG en MVB beleid. De RvT is blij om te zien dat het fonds in het afgelopen jaar haar inspanningen op dit gebied heeft aangescherpt. De RvT blijft wel aandacht vragen voor een integrale MVB-benadering over alle delen van de portefeuille. Tevens benadrukt de RvT nogmaals de noodzakelijke aandacht voor het integreren van klimaatrisico's, het aantonen van de werkelijke resultaten van engagement, het aantonen van 'real life' impact en het maken van een MVB meerjarenplan. De RvT is blij dat het bestuur voornemens is om haar inspanningen op het gebied van ESG en MVB beleid door middel van een 'second opinion' op de implementatie verder door te lichten en waar mogelijk verder aan te scherpen.

h. Communicatie

Norm: Het bestuur zorgt voor een adequaat communicatiebeleid, waarbij de persoonlijke pensioeninformatie goed toegankelijk is en het pensioenbewustzijn van belanghebbenden wordt bevorderd. Het bestuur meet de effectiviteit van de ingezette communicatiemiddelen periodiek, in elk geval elke drie jaar.

Bevindingen

De RvT constateert dat er een communicatiebeleidsplan is, dat is uitgewerkt in een communicatiejaarplan. De voortgang van de uitvoering van het communicatiejaarplan wordt gemonitord en besproken in het bestuur.

De RvT ziet dat het verantwoordingsorgaan zich nauw betrokken voelt inzake het onderwerp communicatie. Dit uit zich in een uitgebreide en inhoudelijke reactie voor wat betreft de adviezen inzake het communicatiebeleid maar ook in het fungeren als klankbord voor diverse communicatie uitingen. De RvT is van mening dat dit toegevoegde waarde heeft en moedigt zowel bestuur als verantwoordingsorgaan aan dit te continueren waarbij het uiteraard van belang is dat de rolbewustheid niet uit het oog wordt verloren.

In november heeft het bestuur een webinar georganiseerd. Hierbij is ingegaan op de financiële situatie van het fonds, de toekomst van het fonds en het pensioenakkoord. Twee bestuursleden van het fonds waren sprekers. De RvT heeft deelgenomen aan dit webinar en geeft hiervoor complimenten aan het bestuur. Het webinar was naar de mening van de RvT toegankelijk en informatief.

i. Code Pensioenfondsen

Norm: het bestuur leeft de normen van de Code Pensioenfondsen na, rapporteert zo nodig over normen of geeft gemotiveerd aan waarom van een norm wordt afgeweken. De RvT rapporteert hierover aan de hand van de acht thema's uit de Code Pensioenfondsen.

Bevindingen

De RvT constateert dat het bestuur op gedegen wijze een inventarisatie heeft gemaakt van de naleving van de normen uit de Code Pensioenfondsen door het fonds. De RvT sluit zich aan bij de bevindingen van het bestuur hieromtrent.

j. Follow-up aanbevelingen

Norm: Het intern toezicht beoordeelt de opvolging die het bestuur geeft aan eerdere aanbevelingen van het intern toezicht.

Bevindingen

De RvT rekent het tot zijn taak te beoordelen of en in hoeverre opvolging is gegeven aan eerdere bevindingen en aanbevelingen en de termijn waarbinnen dit gebeurt. In 2021 is de opvolging van alle aanbevelingen vastgelegd en gedeeld met het verantwoordingsorgaan en de RvT. De constructieve wijze waarop dit is gebeurd draagt volgens de RvT bij aan de monitoring van aanbevelingen. De RvT gaat ervan uit dat het bestuur het komende jaar op eenzelfde wijze een terugkoppeling geeft op de opvolging van de aanbevelingen.

De reactie van het bestuur inzake de opvolging van de aanbevelingen is besproken met het bestuur en het bestuur heeft bij enkele aanbevelingen toegelicht waarom het bestuur heeft gekozen deze niet op te volgen.

k. Bevindingen speerpunten 2021

De RvT stelt jaarlijks speerpunten vast. De bevindingen met betrekking tot deze speerpunten zijn verwerkt in de bevindingen bij de diverse normen. Achter de genoemde speerpunten is een verwijzing naar de betreffende norm opgenomen. De speerpunten voor 2021 waren:

- a) werking bestuurlijk model: bevindingen beschreven bij norm b;
- b) beleid rondom maatschappelijk verantwoord beleggen: bevindingen beschreven bij norm g;
- c) werking van het control framework: bevindingen beschreven bij norm e;
- d) uitbesteding pensioenadministratie: bevindingen beschreven bij norm f;
- e) overgang naar het nieuwe pensioencontract: bevindingen beschreven bij norm a.

4. Speerpunten 2022

Voor het boekjaar 2022 heeft de RvT de volgende speerpunten vastgesteld:

- a) overgang nieuwe pensioencontract;
- b) werking bestuurlijk model;
- c) uitbesteding pensioenadministratie; en
- d) beleid rondom maatschappelijk verantwoord beleggen.

5. Goedkeuring besluit vaststelling bestuursverslag en jaarrekening

De RvT constateert dat het proces van totstandkoming van het besluit van het bestuur tot vaststelling van het bestuursverslag en de jaarrekening over 2021 zorgvuldig is geweest. Volgens de RvT heeft het bestuur voldoende blijk gegeven van een adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging bij de uitoefening van zijn taak en bij het opstellen van dit besluit en de onderliggende stukken. De RvT geeft daarom goedkeuring aan het bestuursbesluit tot de vaststelling van het bestuursverslag en de jaarrekening 2021.

De RvT dankt het bestuur en het verantwoordingsorgaan voor de prettige en constructieve samenwerking.

Amsterdam, 19 mei 2022

Mechteld Hendriks (voorzitter)
Kees Koedijk
Sako Zeverijn

17.1 Reactie bestuur op bevindingenrapport raad van toezicht

Het bestuur bedankt de raad van toezicht voor zijn bevindingenrapport en voor de constructieve overleggen gedurende het jaar. De goede communicatie zorgt ervoor dat aandachtspunten of vragen tijdig worden besproken. De punten die nog worden benoemd in het bevindingenrapport worden door het bestuur ter harte genomen.

Het bestuur stelt het op prijs dat de raad zich duidelijk ook als sparringpartner voor het bestuur opstelt.

Het bestuur vervolgt de goede samenwerking graag in 2022 en daarna, waarbij er extra aandacht uit zal gaan naar de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel.

18 Verslag verantwoordingsorgaan

Inleiding

Het verantwoordingsorgaan (hierna: VO) van het pensioenfonds DNB (hierna: Pf DNB) wil op een betrokken, deskundige, kritische en inlevende manier bijdragen aan het bereiken van de doelstellingen van Pf DNB. Het VO wil een verbinding zijn tussen bestuur en alle deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden, hierna samen aan te duiden als gerechtigden. Het VO gaat bewust om met de voorbeeldrol van Pf DNB en houdt oog voor de rollen van de verschillende organen binnen het pf DNB.

Om de ambitie waar te maken en sturing te geven aan de zaken waarmee het VO zich bezighoudt, heeft het VO een eigen werkplan met speerpunten, normenkader en taakverdeling. Het geactualiseerde plan is gedeeld met het Bestuur en de Raad van Toezicht (hierna: RvT). Het is echter een levend document: het VO bespreekt elke vergadering of aanpassingen nodig zijn.

Bevindingen

Het VO heeft geconstateerd dat het Bestuur in het verslagjaar de vragen van het VO adequaat heeft beantwoord. Wel was het gedurende 2021 zoeken naar de beste manier om het VO tijdig te betrekken bij de voor het VO relevante besluiten van het Pf DNB. Aanvankelijk leek het toehoren van bestuursvergadering door VO-leden een goede manier. Uiteindelijk is de oplossing gevonden in een maandrapportage van het bestuur aan het VO en een kwartaaloverleg tussen VO en bestuur. Daarnaast waren individuele bestuursleden op uitnodiging van het VO aanwezig in de vergadering van het VO om een toelichting te geven op hun beleidsterreinen en om vragen te beantwoorden. Het VO is tevreden over deze manier van informatievoorziening. Wel heeft het VO in het verslagjaar nogmaals aandacht gevraagd voor een tijdige schriftelijke terugkoppeling van het Bestuur op adviezen, vragen en voorstellen van het VO⁹. Ook heeft het VO het belang van informatievoorziening over voorgenomen besluiten onder de aandacht gebracht¹⁰, omdat het VO immers zelf moet kunnen beoordelen of een voorgenomen besluit adviesplichtig is of dat het VO een ongevraagd advies wil uitbrengen¹¹. Ten slotte zou het VO overleg en uitwisseling van kennis en informatie met de RvT willen intensiveren. VO en RvT pakken dit op in 2022.

Oordeel over bestuurshandelen en beleid

Het VO komt tot het oordeel dat het Bestuur in zijn handelen een consistent beleid heeft gevoerd. Bij de besluitvorming van het Bestuur zijn alle betrokken geledingen voldoende betrokken en het bestuur heeft adequaat en evenwichtig rekening gehouden met de belangen van alle gerechtigden.

Taken, verantwoording en werkwijze

Het VO neemt verantwoording af van het Bestuur over het gevoerde beleid en de uitvoering van beleidskeuzes en beleidsvoornemens. Het VO adviseert het Bestuur gevraagd en ongevraagd en verplicht of onverplicht over wettelijke en overige thema's. Deze wettelijke thema's zijn het beloningsbeleid, het sluiten, wijzigen en beëindigen van de uitvoeringsovereenkomst, vorm en inrichting van het intern toezicht, profielschets van de leden van het intern toezicht, het vaststellen en wijzigen van de klachten- en geschillenprocedure, vaststellen en wijzigen van het communicatie- en voorlichtingsbeleid, samenstelling van de feitelijke premie en de hoogte van de premiecomponenten, liquidatie, fusie of splitsing, wijziging van de rechtsvorm of samenvoeging, gehele of gedeeltelijke overdracht van de verplichtingen van Pf DNB of de overname van verplichtingen door Pf DNB, en tot slot doelen en uitgangspunten, waaronder de risicohouding. Het VO benoemt en ontslaat leden van de RvT. Ten slotte oordeelt het VO over het handelen van het

⁹ 115° Pw

¹⁰ 115 Pw Het pensioenfonds verstrekt desgevraagd aan het verantwoordingsorgaan tijdig alle inlichtingen en gegevens, die deze voor de vervulling van zijn taak redelijkerwijze nodig heeft. De inlichtingen worden desgevraagd schriftelijk verstrekt. Zie ook gelijke tekst 104.9 Pw.

¹¹ 115a.5 Pw Het advies van het verantwoordingsorgaan wordt op een zodanig tijdstip gevraagd dat het van wezenlijke invloed kan zijn op de in het derde lid bedoelde besluiten.
115a.6 Pw Bij het vragen van advies wordt aan het verantwoordingsorgaan een overzicht verstrekt van de beweegredenen voor het besluit en van de gevolgen die het besluit naar verwachting voor de deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden zal hebben.

Bestuur op basis van onder andere overleggen met het Bestuur en de RvT, het bestuursverslag, de jaarrekening en de bevindingen van het intern toezicht.

Het VO heeft zich een oordeel gevormd over het handelen van het Bestuur en het gevoerde beleid in 2021. Het VO heeft hiervoor drie gesprekken met het Bestuur gevoerd en individuele bestuursleden zijn twee keer te gast geweest tijdens de vergadering van het VO in eigen kring om een toelichting te geven op onderwerpen uit hun portefeuille. Het VO heeft drie gesprekken met de RvT gevoerd. Daarnaast is er een gezamenlijke kennissessie van bestuur, RvT, VO en BP geweest over het nieuwe pensioencontract. Het VO heeft in 2021 negenmaal in eigen kring vergaderd. Ten slotte heeft het VO kennisgenomen van nieuwe of aangepaste fondsdocumenten. Daarnaast ontving het VO het conceptjaarverslag 2021, de bevindingen van de externe accountant en de actuaris, het bevindingenrapport van de RvT en de notulen van het Bestuur.

Mutaties in de samenstelling van het VO

Per 1 januari 2021 heeft het VO drie nieuwe leden benoemd, waarmee het VO uit acht leden bestaat. Het VO is daarmee compleet. Het gaat om:

- Mevrouw F. Eerenberg en de heer C.C.A. van den Berg, als vertegenwoordigers van de actieve deelnemers na voordracht door de Ondernemingsraad.
- De heer A.C.M. Kuypers, als vertegenwoordiger van de pensioengerechtigden na voordracht door de Belangenvereniging Pensioengerechtigden (hierna: BP).

Mevrouw Tiellemans blijft de voorzitter en het VO heeft de heer Kuypers als vice-voorzitter gekozen. In de eerste vergadering van 2021 stelde het VO het nieuwe rooster van aftreden vast.

Uitgebrachte adviezen

Het VO heeft in 2021 twee adviesaanvragen ontvangen, beide in december.

Communicatiebeleidsplan

Het VO heeft in december positief geadviseerd op de adviesaanvraag voor een herziening van het communicatiebeleidsplan 2022-2024. De aangekondigde overgang naar een nieuwe pensioenuitvoeringsorganisatie en de nieuwe wet- en regelgeving voor pensioenen vormden de aanleiding voor een nieuw communicatiebeleidsplan. In haar advies heeft het VO aandacht gevraagd voor de communicatie met gewezen deelnemers en het inzichtelijk maken dat wet- en regelgeving op het gebied van pensioencommunicatie wordt nageleefd. Verder zou het VO willen dat de diverse doelgroepen beter bereikt worden, bijvoorbeeld door gerechtigden hun digitale gegevens te laten delen met Pf DNB.

Beloningsbeleid

In januari 2022 gaf het VO een tweeledig advies op de adviesaanvraag over het beloningsbeleid, die het medio december ontving. Het VO heeft geen bezwaar tegen de vaststelling van het voorgelegde beloningsbeleid en heeft positief geadviseerd over het voorgenomen besluit om het beloningsbeleid in overeenstemming te brengen met de Sustainable Finance Disclosure Regulation. Daarnaast adviseerde het VO om een brede herziening van het beloningsbeleid uit te voeren, waarbij aandacht gegeven wordt aan de link tussen de uitgangspunten en de uitwerking daarvan in het beloningsbeleid, en voor de aankomende transitieperiode en de eisen die in verband daarmee worden gesteld aan de verschillende organen van Pf DNB.

Andere onderwerpen

Naast bovengenoemde adviezen besprak het VO in 2021 onderstaande onderwerpen.

Communicatie

Het VO wil graag een bijdrage leveren aan de kwaliteit van de communicatie van Pf DNB naar gerechtigden. Daarom heeft het VO het bestuur aangeboden om de belangrijkste communicatie-uitingen mee te lezen. Het bestuur heeft hier in 2021 gebruik van gemaakt. Zo was het VO betrokken bij het beoordelen van de conceptvragenlijst voor het risicopreferentieonderzoek.

Het VO heeft ook met het bestuur gesproken op welke wijze de gerechtigden beter digitaal aangesloten zijn bij het pensioenfonds. Eén van de acties die daaruit voortgekomen is, is de mogelijkheid om na het vervallen van het @dnb.nl adres een eigen privé e-mailadres door te geven aan het pensioenfonds.

Een ander aandachtspunt was de communicatiestrategie van AZL.

Beloningsbeleid

Het VO heeft discussie gevoerd met het bestuur over de tijdsbesteding van de VO-leden. Het bestuur heeft toegezegd dat dit punt wordt meegenomen in de evaluatie in 2022.

Samenstelling van het bestuur

Het VO besprak de samenstelling van het bestuur, nadat het bestuur nieuwe verkiezingen uitschreef na aftreden van de bestuurder namens de pensioengerechtigden. Het VO heeft geadviseerd bij (her)benoemingen van de vertegenwoordiger van deelnemers, gewezen deelnemers en gepensioneerden voldoende gelegenheid te geven aan alle gerechtigden om zich kandidaat te stellen. Bij de verkiezing van een te benoemen kandidaat-bestuurder die de gepensioneerden vertegenwoordigt zou het bestuur verkiezingen onder de gewezen deelnemers en gepensioneerden moeten stimuleren met inachtneming van het door de RvT opgestelde profiel.

Benoeming nieuwe leden van de RvT

In 2021 was het VO actief betrokken bij de samenstelling van de RvT. Het VO heeft in 2021 geparticipeerd in de sollicitatieprocedure voor de invulling van de vacature die ontstond doordat mevrouw A. Gram de RvT verliet na het aflopen van haar zittingstermijn. Het VO heeft daarna de heer C. Koedijk benoemd onder voorbehoud van goedkeuring door de toezichthouder. Deze goedkeuring heeft plaatsgevonden.

In afwijking van de Code Pensioenfonds benoemt het VO de leden van de RvT. Hierdoor wordt voorkomen dat het Bestuur zijn eigen interne toezicht uitkiest en benoemt. De rol van het Bestuur blijft beperkt tot het identificeren van en adviseren rond potentiële situaties van belangenverstrengeling.

Nieuwe pensioenuitvoeringorganisatie

Het bestuur gaf op diverse momenten een update over de selectie van een nieuwe pensioenuitvoeringsorganisatie (hierna: PUO). Een nieuwe PUO was nodig, omdat de huidige uitvoerder, TKP, had aangegeven de strategie aan te passen en dat Pf DNB niet meer zou passen binnen die strategie. Bij de selectie van de nieuwe PUO heeft het bestuur de toekomst van het pensioenfonds laten meewegen.

Het bestuur heeft de gevolgen voor de pensioenovereenkomst en het pensioenreglement als gevolg van de overgang naar AZL met het VO besproken. De voorgenomen wijzigingen betreffen het vervroegen van de ingangsdatum van het partnerpensioen en het opschuiven van de uitkeringsdatum van het pensioen van de 1ste naar de 23ste dag van de maand. Deze door het bestuur van het pensioenfonds voorgestelde wijzigingen in de pensioen CAO zijn overeengekomen door de sociale partners. De BP (Belangenvereniging Pensioengerechtigden DNB) was betrokken bij het proces. Omdat toepassing van de – voor inactieven eenzijdig – gewijzigde pensioenregeling op alle tot 1 januari 2022 (partnerpensioen), respectievelijk 1 januari 2023 (uitbetalingsmoment), opgebouwde pensioenaanspraken van alle gerechtigden, niet leidt tot een materiële wijziging (of aantasting) van die aanspraken acht het bestuur het niet noodzakelijk om die opgebouwde pensioenaanspraken via een collectieve interne waardeoverdracht (CWO) onder de werkingssfeer van de nieuwe pensioenregeling te brengen. Het VO onderkende de balans die het bestuur heeft gevonden bij de voor de overgang naar AZL noodzakelijke wijzigingen, maar heeft aandacht gevraagd voor het nut en de noodzaak van een advies van het VO.

Governance

Het VO besprak een aantal keren de governance van het pensioenfonds. Onderwerpen die hierbij aan bod kwamen zijn:

- Het VO heeft het proces van hoor en wederhoor binnen het bestuur met het bestuur besproken. Het bestuur heeft aangegeven vanuit de evaluatie een taakverdeling te hebben en tegelijkertijd met het voltallige bestuur alle belangrijke beslissingen nemen.
- Het VO heeft het bestuur voorgesteld om bij ieder overleg tussen het bestuur en een vertegenwoordigde achterban, naast de vertegenwoordigers van die achterban in het bestuur, één van beide onafhankelijke bestuursleden aanwezig te laten zijn. Het VO vindt dat dit de governance van Pf DNB versterkt. Alternatief was dat de beide onafhankelijke bestuurders buiten het overleg zouden blijven met alle vertegenwoordigde achterbannen. Het bestuur volgt de laatstgenoemde optie. Het VO heeft ook voorgesteld dat vertegenwoordigers van een geleding in het VO samen met de vertegenwoordigers van die geleding in het bestuur participeren in het achterbanoverleg, zodat er sprake is van een gezamenlijk overleg van alle

vertegenwoordigers in organen van PF DNB met de betreffende achterban. Uiteindelijk is besloten dat vertegenwoordigers in beide organen van Pf DNB hun eigen overleg voeren met de achterban.

- Sleutelfuncties. Het VO heeft zich verdiept in de wijze waarop het bestuur zowel de inrichting als het functioneren van de sleutelfuncties heeft verankerd in de governance van het pensioenfonds DNB.
- Het bestuur heeft er qua inrichting voor gekozen het houderschap van de 3 sleutelfuncties Risk, Actuarieel en Internal Audit in het bestuur te beleggen en de vervullerstaak aan externe partijen uit te besteden. Het VO heeft kennisgenomen van de uitkomsten van overleggen tussen de RvT en het bestuur over de vereniging van de eerste- en tweedelijnsfuncties in één persoon (bestuurslid en sleutelfunctiehouder). Het VO onderschrijft de bevindingen van de RvT, zowel ten aanzien van het "2-petten-probleem" als de aanbeveling om bij de opvolging van bestuursleden rekening te houden met de gemaakte keuze om de sleutelfuncties in het bestuur te houden.
- Ten aanzien van het functioneren, heeft het VO geconstateerd dat de charters van de sleutelfuncties up-to-date zijn. De wijze van rapportage door de sleutelfunctiehouders aan en de bespreking daarvan binnen het bestuur is door het VO met het bestuur besproken. Verdere ontwikkeling in 2021 heeft plaatsgevonden en kan verder worden versterkt, bijvoorbeeld de toevoeging van een samenvattende (control)conclusie in (kwartaal)verslagen, al dan niet melden aan de toezichthouder (art. 143a PW), het opstellen van een jaarverslag en de helderheid in de bestuursnotulen over de hoedanigheid waarin de sleutelfunctiehouder/bestuurslid inbreng heeft gegeven en de conclusie van het bestuur als geheel over de rapportage.
- Risk Management. Over het Risk Management heeft het VO in het bijzonder aandacht besteed aan de uitwerking van de opzet en het bestaan van de risicobeheersingsprocessen in het risk charter en in de risk self assessment. Om een indruk te krijgen van de effectieve werking van de beheersingsmaatregelen heeft het VO gesproken met de sleutelfunctiehouder en met de RvT. Het VO concludeert op basis van onderzoek en gesprekken dat opzet en bestaan toereikend zijn en de controls voor de beheersing van de (inherente) risico's ingeregeld zijn, maar dat de feitelijke toetsing van de effectieve werking van de beheersmaatregelen nog verder kan verbeteren. Het bestuur heeft toegezegd deze toetsing in 2022 verder te optimaliseren en het VO ziet dan ook graag dat dit separaat in het Risk Plan voor 2022 wordt opgenomen, inclusief een tijdsplanning/doorlooptijd.

Statuten

Het VO heeft een aantal keren de uitkomsten van een analyse van de statuten van Pf DNB besproken. De volgende onderwerpen zijn daarbij aan bod gekomen:

- Vragen rondom het bestuursmodel: het VO besprak of er nog steeds sprake is van een paritair model binnen de grenzen die de wetgever heeft gesteld en welke risico's er verbonden zijn aan de huidige invulling van het paritaire model. Het VO heeft de uitleg van het bestuur gevolgd dat sprake is van een paritair bestuur met twee onafhankelijke leden en vier leden op voordracht van partijen.
- De benoemingsprocedure van VO leden: het VO besprak de benoemingsprocedure van VO-leden. Het VO vindt het belangrijk dat er een open en transparante aanmeldingsmogelijkheid voor potentiële kandidaten bestaat (passief kiesrecht).
- Het VO besprak het quorum: besluiten van het VO worden genomen bij meerderheid van uitgebrachte stemmen. In de vergadering moeten ten minste twee leden van de geleding deelnemers, respectievelijk de pensioengerechtigde/gewezen deelnemers aanwezig zijn en één lid benoemd namens de werkgever. De vraag is of de pariteit tot uitdrukking moet komen in het quorum. Het VO vindt dat de bepaling over het quorum geen blokkerende werking moet hebben voor tijdige en geldige besluitvorming. Bij een volgende statutenwijziging zal het VO voorstellen de bepaling over het quorum te verduidelijken. Tot die tijd zal de voorzitter van het VO zorgdragen voor het waarborgen van de pariteit bij besluiten van het VO.

Overige zaken die het VO besprak:

- Vraag over de pensioenovereenkomst 2021-2024: het VO en het bestuur hebben gesproken over het karakter van de pensioenovereenkomst. Het bestuur heeft de pensioenovereenkomst juridisch en fiscaal laten toetsen op basis waarvan het bestuur heeft geconcludeerd dat sprake is van een uitkeringsovereenkomst. Het bestuur heeft besloten het eventuele risico, dat toch sprake zou blijken te zijn van een hybride uitkeringsovereenkomst te accepteren.

- Het VO heeft het bestuur verzocht de klachten- en geschillenregeling op de website uit te breiden met een toelichting, nadat het bestuur het eerdere advies van het VO heeft overgenomen om de klachten- en geschillenregeling separaat op de website te vermelden
- In 2021 zijn binnen het pensioenfonds voorbereidende werkzaamheden getroffen voor de overgang naar het nieuwe pensioencontract. Het bestuur heeft op meerdere momenten het VO bijgepraat over de voorbereidingen. Het VO heeft aangegeven dat het goed aangehaakt wil zijn op de ontwikkelingen en wil beschikken over relevante fondsdocumenten.

Vooruitblik

Het VO wil in het verslagjaar 2022, net als in 2021, in het bijzonder aandacht besteden aan de volgende onderwerpen:

1. Het nieuwe pensioencontract
2. Governance
3. Communicatie
4. Risicomanagement en compliance, en
5. Beleggingsbeleid/MVB.

Het VO bedankt het Bestuur en de RvT voor de prettige samenwerking.

Amsterdam, 19 mei 2022

Erich Abeen
Carel van den Berg
Fenna Eerenberg
Sander Geenen
Annemarie Hondius
Ries de Kogel
Louis Kuypers
Diny Tiellemans (voorzitter)

18.1 Reactie bestuur op verslag verantwoordingsorgaan

Het bestuur bedankt het verantwoordingsorgaan voor zijn verslag en voor de constructieve overleggen gedurende het jaar. Het verantwoordingsorgaan heeft in 2021 enkele adviezen uitgebracht die bijdragen aan het goed functioneren van het pensioenfonds.

Ook de input van het verantwoordingsorgaan buiten de adviezen om, helpen het bestuur om tot een goede afweging te komen bij besluitvorming en de uitvoering van besluiten.

Het bestuur ziet uit naar continuering van de goede samenwerking in 2022 en daarna. Het bestuur zal zorgen dat het verantwoordingsorgaan tijdig betrokken wordt bij grote dossiers, zoals de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel.

19 Jaarrekening

Bedragen x € 1.000, tenzij anders vermeld.

19.1 Balans per 31 december 2021

(Na resultaatbestemming)

		31-12-2021	31-12-2020
ACTIVA			
Beleggingen voor risico pensioenfonds	(1)		
Vastgoedbeleggingen		36.117	321.214
Aandelen		1.020.114	679.533
Vastrentende waarden		1.270.814	1.129.644
Derivaten		222.453	369.341
Overige beleggingen		79.918	-7.121
		<u>2.629.416</u>	<u>2.492.611</u>
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	(2)	393	488
Vorderingen en overlopende activa	(3)	1.150	911
Overige activa	(4)	6.651	12.128
		<u>2.637.610</u>	<u>2.506.138</u>
TOTAAL ACTIVA			
PASSIVA			
Stichtingskapitaal en reserves	(5)	662.821	414.936
Technische voorzieningen	(6)	1.933.047	2.069.100
Derivaten	(7)	27.687	9.921
Overige schulden en overlopende passiva	(8)	14.055	12.181
		<u>2.637.610</u>	<u>2.506.138</u>
TOTAAL PASSIVA			

(-) De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de balans vanaf pagina 96.

19.2 Staat van baten en lasten

		2021	2020
Baten			
Premiebijdragen voor risico pensioenfonds	(9)	44.814	43.600
Beleggingsresultaten risico pensioenfonds	(10)	115.222	256.605
Baten uit herverzekering	(11)	-95	-7
Overige baten	(12)	10	0
Totaal baten		<u>159.951</u>	<u>300.198</u>
Lasten			
Pensioenuitkeringen	(13)	49.437	48.218
Pensioenuitvoeringskosten	(14)	2.241	2.492
Mutatie technische voorzieningen voor risico van het pensioenfonds	(15)		
- Pensioenopbouw		46.518	37.983
- Toeslagverlening		14.848	5.674
- Rentetoevoeging/onttrekking		-11.031	-6.051
- Onttrekking voor uitkeringen en uitvoeringskosten		-50.844	-49.489
- Wijziging marktrente		-152.300	250.392
- Wijziging actuariële uitgangspunten		19.063	-42.476
- Wijziging uit hoofde van		3.743	2.257
- Overige mutaties technische voorzieningen		-5.385	3.625
		<u>-135.388</u>	<u>201.915</u>
Mutatie overige technische voorzieningen	(16)	-665	1.055
Saldo herverzekering	(17)	0	20
Saldo overdracht van rechten	(18)	-3.610	-1.829
Overige lasten	(19)	51	28
Totaal lasten		<u>-87.934</u>	<u>251.899</u>
Saldo van baten en lasten		<u>247.885</u>	<u>48.299</u>
<i>Bestemming van het saldo van baten en lasten</i>			
Algemene reserve		248.945	45.192
Bestemmingsreserves		-1.060	3.107
		<u>247.885</u>	<u>48.299</u>

(-) De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de staat van baten en lasten vanaf pagina 116.

19.3 Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode.

	2021	2020
Kasstroom uit pensioenactiviteiten		
Ontvangsten		
Ontvangen premies	45.628	43.935
Ontvangen in verband met overdracht van rechten	3.651	2.605
Overig	654	242
	49.933	46.782
Uitgaven		
Betaalde pensioenuitkeringen	-49.260	-49.342
Betaald in verband met overdracht van rechten	-48	-821
Betaalde premies herverzekering	0	-20
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-2.598	-3.188
	-51.906	-53.371
Totale kasstroom uit pensioenactiviteiten	-1.973	-6.589
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten		
Ontvangsten		
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	40.809	44.244
Verkopen en aflossingen van beleggingen	3.554.530	2.895.284
Mutatie beleggingsliquiditeiten en andere financiële activa	-166.405	161.209
	3.428.934	3.100.737
Uitgaven		
Aankopen beleggingen	-3.430.856	-3.089.493
Betaalde kosten van vermogensbeheer	-2.623	-2.985
Koers- en omrekenverschillen op liquide middelen	1.041	-468
	-3.432.438	-3.092.946
Totale kasstroom uit beleggingsactiviteiten	-3.504	7.791
Netto kasstroom	-5.477	1.202
Mutatie liquide middelen	-5.477	1.202
Samenstelling geldmiddelen		
	2021	2020
	€	€
Liquide middelen primo boekjaar (4)	12.128	10.926
Liquide middelen ultimo boekjaar (4)	6.651	12.128

19.4 Toelichting op de jaarrekening

Algemeen

Activiteiten

Stichting Pensioenfonds van De Nederlandsche Bank NV (hierna 'het pensioenfonds'), is statutair gevestigd te Amsterdam. De stichting is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 41199645.

Het doel van het pensioenfonds is het nu en in de toekomst verstrekken van de nominale pensioenaanspraken en pensioenrechten, alsmede het streven (voorwaardelijk: voor zover de middelen van het pensioenfonds het toelaten en afhankelijk van de dekkingsgraad) naar het waardevast houden van de pensioenrechten.

Het pensioenfonds wil een zo goed mogelijke invulling geven aan de pensioenovereenkomsten die de werkgever (De Nederlandsche Bank NV) heeft afgesloten met zijn (gewezen) werknemers. De uitvoering van de overeenkomst dient correct, maatschappelijk verantwoord en (kosten)efficiënt te geschieden. De ambitie is een duurzaam en betrouwbaar pensioenfonds te zijn dat zijn financiële verplichtingen en ambities nu en in de toekomst waar kan maken.

Overeenstemmingsverklaring

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9 Boek 2 BW en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving, in het bijzonder RJ 610 Pensioenfonds. Het bestuur heeft op 19 mei 2022 de jaarrekening opgemaakt.

Referenties

In de balans en de staat van baten en lasten zijn referenties opgenomen waarmee wordt verwezen naar de toelichting.

Grondslagen

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaande jaar, met uitzondering van de toegepaste schattingswijzigingen zoals opgenomen in paragraaf "schattingwijzigingen".

Algemene grondslagen

Alle bedragen in de jaarrekening zijn vermeld in duizendtallen, tenzij anders is aangegeven.

Continuïteitsveronderstelling

De jaarrekening is opgesteld op basis van 'going-concern' uitgangspunten.

Opname van een actief of een verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Verantwoording van baten en lasten

Baten worden in de rekening van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post 'nog af te wikkelen transacties'. Deze post kan zowel een actief als een passief zijn.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Vreemde valuta

Functionele valuta

De jaarrekening is opgesteld in euro's, zijnde de functionele en presentatievaluta van het pensioenfonds.

Transacties, vorderingen en schulden

Transacties in vreemde valuta gedurende de verslagperiode zijn in de jaarrekening verwerkt tegen de koers op transactiedatum. Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. De uit de afwikkeling en omrekening voortvloeiende koersverschillen komen ten gunste of ten laste van de staat van baten en lasten.

De koersen van de belangrijkste valuta zijn:

	31 december 2021	Gemiddeld 2021	31 december 2020	Gemiddeld 2020
USD	0,8794	0,8483	0,8173	0,8541
GBP	1,1910	1,1541	1,1172	1,1487
JPY	0,0076	0,0078	0,0079	0,0081

Schattingswijziging

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld.

Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

Om rekening te houden met het gegeven dat de fonds populatie af kan wijken van de totale populatie waarop de prognosetafel is gebaseerd, is een leeftijdsafhankelijke correctiefactor op de sterftekansen toegepast. In 2021 heeft het pensioenfonds de correctiefactoren op de sterftekansen

getoetst. Deze toetsing heeft geleid tot aanpassing van de correctiefactoren. Aanpassing van deze correctiefactoren heeft geleid tot een stijging van de technische voorzieningen met 0,2%-punt (€ 3,6 miljoen).

De gemiddelde marktrente is per 31 december 2021 0,57% (2020: 0,19%) en daarmee 0,38%-punt hoger dan per 31 december 2020. De wijziging van de rekenrente heeft een effect van € - 136,9 miljoen op de technische voorziening voor risico van het pensioenfonds. Hierin zit het effect van de aanpassing van de UFR-methodiek zoals door DNB per 1 januari 2021 is geëffectueerd van € 15,4 miljoen inbegrepen.

Dekkingsgraden

De beleidsdekkingsgraad is gebaseerd op het rekenkundig gemiddelde van de dekkingsgraden over de laatste 12 maanden.

De dekkingsgraad van het pensioenfonds wordt berekend door op balansdatum het pensioenvermogen te delen op de totale technische voorzieningen zoals opgenomen in de balans.

Bij het berekenen van de reële dekkingsgraad van het pensioenfonds wordt de voorziening pensioenverplichtingen herrekend, rekening houdend met de verwachte loon- en prijsinflatie.

Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Beleggingen

Algemeen

Financiële instrumenten worden bij de eerste opname verwerkt tegen de reële waarde plus eventuele direct toerekenbare transactiekosten. De reële waarde is het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een verplichting kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde partijen die tot een transactie bereid en die onafhankelijk van elkaar zijn. Hierbij wordt ervan uitgegaan dat de transacties niet in het kader van executie of liquidatie worden uitgevoerd.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden verantwoord in de staat van baten en lasten, onder indirecte beleggingsopbrengsten.

Vastgoedbeleggingen

Beleggingen in direct vastgoed worden gewaardeerd tegen de actuele waarde, zijnde de reële waarde per balansdatum, gebaseerd op periodieke door onafhankelijke deskundigen verrichte taxaties. Indien daartoe aanleiding is, wordt bij de waardering rekening gehouden met de feitelijke verhuursituatie en/of renovatieactiviteiten.

Beursgenoteerde (indirecte) vastgoedbeleggingen worden gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers. Niet-beursgenoteerde (indirecte) vastgoedbeleggingen worden gewaardeerd op de per ultimo verslagperiode berekende intrinsieke waarde. De intrinsieke waarde wordt ontleend aan de op lokale grondslagen gebaseerde meest recente opgaven van de desbetreffende fondsmanagers welke uitgaan van waardering op marktwaarde.

Aandelen

Beursgenoteerde aandelen en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers. Participaties in beleggingsfondsen in aandelen die geen beursnotering kennen worden gewaardeerd op de per ultimo verslagperiode berekende intrinsieke waarde. De intrinsieke waarde wordt ontleend aan de op lokale grondslagen gebaseerde meest recente opgaven van de desbetreffende fondsmanagers welke uitgaan van waardering op marktwaarde.

Vastrentende waarden

Beursgenoteerde vastrentende waarden en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers. Participaties in

beleggingsfondsen in vastrentende waarden die geen beursnotering kennen worden gewaardeerd op de per ultimo verslagperiode berekende intrinsieke waarde. De intrinsieke waarde wordt ontleend aan de op lokale grondslagen gebaseerde meest recente opgaven van de desbetreffende fondsmanagers welke uitgaan van waardering op marktwaarde.

Derivaten

Derivaten worden gewaardeerd op reële waarde, te weten de relevante marktnoteringen of, als die niet beschikbaar zijn, de waarde die wordt bepaald met behulp van waarderingsmodellen. Het pensioenfonds belegt in valutaderivaten (fx forwards) en rentederivaten (interest rate swaps, index futures en warrants) waarvan de reële waarde is bepaald aan de hand van netto contante waarde berekeningen.

Indien een derivatenpositie negatief is, wordt het bedrag onder de schulden verantwoord.

Overige beleggingen

Overige beleggingen worden gewaardeerd op marktwaarde. Indien geen marktwaarde beschikbaar is, wordt de waarde bepaald met behulp van marktconforme en toetsbare waarderingsmodellen.

De overige beleggingen bestaan uit liquide middelen, money market funds, collateraal en vorderingen en schulden inzake beleggingen.

Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Uitgaande herverzekeringspremies worden verantwoord in de periode waarop de herverzekering betrekking heeft. Vorderingen uit herverzekeringscontracten op risicobasis worden verantwoord op het moment dat de verzekerde gebeurtenis zich voordoet.

Bij de waardering worden de herverzekerde uitkeringen contant gemaakt tegen de rentetermijnstructuur, onder toepassing van de actuariële grondslagen van het pensioenfonds. De actuariële grondslagen van het pensioenfonds zijn gespecificeerd onder het onderdeel 'technische voorzieningen'.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden vorderingen gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten) onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid.

Liquide middelen

Liquide middelen worden tegen nominale waarde gewaardeerd. Onder de liquide middelen zijn opgenomen die kas- en banktegoeden die onmiddellijk opeisbaar zijn dan wel een looptijd korter dan twaalf maanden hebben. Zij worden onderscheiden van tegoeden in verband met beleggingstransacties. Liquide middelen uit hoofde van beleggingstransacties worden gepresenteerd onder de beleggingen. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden.

Stichtingskapitaal en reserves

Stichtingskapitaal en reserves worden bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle actiefposten en posten van het vreemd vermogen, inclusief de voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds en overige technische voorzieningen, volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen in de balans zijn opgenomen.

De statutaire reserves en de overige wettelijke reserves die het pensioenfonds conform artikel 2:389 en artikel 2:390 BW vormt, blijken op grond van artikel 2:373 lid 1 BW afzonderlijk uit de balans.

Bestemmingsreserve

Ten gevolge van de afspraken in de CAO heeft het pensioenfonds in het kader van de overgang naar een gemaximeerde premie per 1 januari 2015 een premie-egalisatiedepot ingesteld. Het premie-egalisatiedepot is per 1 januari 2021 bevroren. Met ingang van 1 januari 2021 vinden er buiten de rendementsbijschrijving geen stortingen meer plaats. Bij een premietekort zal er aanvulling plaatsvinden vanuit het premie-egalisatiedepot totdat het premie-egalisatiedepot leeg is. Zodra het premie-egalisatiedepot leeg is zal het premie-egalisatiedepot worden afgeschaft.

Peildatum voor de berekening van de onttrekking van middelen uit het depot in een bepaald kalenderjaar is 30 september van het voorgaande jaar. Deze onttrekking vindt vervolgens jaarlijks op de volgende wijze plaats:

- Indien en voor zover van toepassing, wordt het verschil tussen de benodigde premie (gedempte premie plus premieopslag) en de maximale premie uit het premie-egalisatiepot onttrokken.
- Jaarlijks wordt in september het premie-egalisatie depot vermeerderd met het fondsrendement over de eerste drie kwartalen.

Technische voorzieningen

Technische voorzieningen voor risico van het pensioenfonds

De voorziening voor pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen.

Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken inclusief de eventueel op 1 januari daaropvolgend toe te kennen verhoging in verband met toeslagverlening. De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de marktrente, waarvoor de actuele rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door de toezichthouder wordt gebruikt. Er is geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen.

- Als rekenrente voor de technische voorzieningen wordt gehanteerd de rentetermijnstructuur per 31 december 2021 zoals die door de toezichthouder is gepubliceerd.
- Voor arbeidsongeschikte deelnemers wordt de technische voorzieningen voor het arbeidsongeschikte deel berekend als de contante waarde van de op de pensioendatum in uitzicht gestelde pensioenen bij een tot die datum voortgezette pensioenopbouw.
- Voor mannen en vrouwen is gebruik gemaakt van de door het AG gepubliceerde prognosetafel 2020 (2020: AG2020). Om rekening te houden met het gegeven dat de werkende populatie gezonder is dan de niet-werkende populatie is een leeftijdsafhankelijke afslag op de sterftekansen toegepast. Deze ervaringssterfte is per 31 december 2021 vastgesteld op basis van het Aon Hewitt postcodemodel.
- Zolang nog geen pensioenuitkering is ingegaan, wordt voor de berekening van de voorziening voor partnerpensioen de partnerfrequentie gebaseerd op "CBS 2018 inclusief samenwonend". Voor pensioengerechtigden wordt alleen met een voorziening voor partnerpensioen rekening gehouden, indien en zolang zij gehuwd zijn of een partner hebben (bepaalde partner systeem).
- Het leeftijdsverschil tussen man en vrouw wordt gesteld op 2,5 en 1,5 jaar respectievelijk.
- De leeftijd en duur worden in maanden nauwkeurig vastgesteld.
- De leeftijd op balansdatum is gelijk aan de reglementaire pensioenleeftijd verminderd met de toekomstige duur.
- Voor toekomstige excasso- en administratiekosten wordt 2,25% van de netto technische voorzieningen opgenomen.
- De risicopremie voor premievrijstelling bedraagt 2,5% van de actuariële premie voor onvoorwaardelijke onderdelen plus 2,5% van de risicopremie voor het nabestaandenpensioen.
- Voor latent wezenpensioen wordt een opslag van 0,35% van de technische voorzieningen van het partnerpensioen voor actieven en pensioengerechtigden opgenomen.

Overige technische voorzieningen

Onder de overige technische voorzieningen worden voorzieningen opgenomen voor met de pensioenverplichtingen samenhangende risico's voor zover niet opgenomen in de berekening van de pensioenvoorziening, zijnde arbeidsongeschiktheidsuitkeringen.

Er wordt een voorziening opgenomen voor deelnemers die ziek zijn en wellicht arbeidsongeschikt worden. Deze voorziening wordt jaarlijks vastgesteld en bedraagt tweemaal de risicopremie voor arbeidsongeschiktheid en premievrijstelling.

De voorziening voor WAO hiaat/WIA is onderdeel van de overige technische voorzieningen en is gebaseerd op dezelfde grondslagen als de technische voorziening voor risico van het pensioenfonds.

Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten).

Kortlopende schulden hebben een looptijd korter dan een jaar.

Grondslagen voor bepaling van het resultaat

Algemeen

De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn in belangrijke mate gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderingsgrondslagen voor beleggingen en de technische voorziening voor risico van het pensioenfonds. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden rechtstreeks verantwoord in het resultaat.

Premiebijdragen (van werkgevers en werknemers)

Onder premiebijdragen van werkgevers en werknemers wordt verstaan de aan derden in rekening gebrachte c.q. te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen onder aftrek van kortingen. Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben. Extra stortingen en opslagen op de premie zijn eveneens als premiebijdragen verantwoord.

Conform de nieuwe afspraken tussen sociale partners wordt de feitelijke premie vastgesteld op een rekenrente gebaseerd op een 12-maandsmiddeling van de officieel gepubliceerde RTS, inclusief UFR. Hierbij wordt een opslag van 4,4%-punt opgeteld, die indien beschikbaar kan worden toegevoegd aan het premie-egalisatie depot.

De premie kan echter niet meer dan 27,4% van de ongemaximeerde loonsom bedragen.

Beleggingsresultaten risico pensioenfonds

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten worden verstaan de gerealiseerde en ongerealiseerde waardewijzigingen en valutaresultaten. In de jaarrekening wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen. (In)directe beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten wordt in dit verband verstaan rentebaten en -lasten, dividenden en soortgelijke opbrengsten.

Dividend wordt verantwoord op het moment van betaalbaarstelling.

Kosten vermogensbeheer

Onder kosten van vermogensbeheer worden de externe kosten verstaan. Afschrijvingen en andere exploitatiekosten van onroerende zaken in exploitatie zijn in de kosten van vermogensbeheer opgenomen.

Verrekening van kosten

Met de directe en indirecte beleggingsopbrengsten zijn verrekend de aan de opbrengsten gerelateerde transactiekosten, provisies, valutaverschillen e.d.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de aan deelnemers uitgekeerde bedragen inclusief afkopen. De pensioenuitkeringen zijn berekend op actuariële grondslagen en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Pensioenuitvoeringskosten

De pensioenuitvoeringskosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Mutatie technische voorziening voor risico pensioenfonds

Pensioenopbouw

Bij de pensioenopbouw zijn aanspraken en rechten over het boekjaar gewaardeerd naar het niveau dat zij op balansdatum hebben.

Indexering en overige toeslagen

Voor actieve en niet-actieve deelnemers is de toeslag voorwaardelijk, de maatstaf voor de toekenning van de toeslag is de consumentenprijsindex voor alle huishoudens in het betreffende jaar (meetperiode april-maart). Het bestuur beslist jaarlijks over de toeslagverlening voor deze deelnemers.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen zijn opgerent met -0,53% (2020: -0,32%), op basis van de éénjaarsrente van de DNB-curve aan het begin van het verslagjaar.

Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Vooraf wordt een actuariële berekening gemaakt van de toekomstige pensioenuitvoeringskosten (met name excassokosten) en pensioenuitkeringen die in de technische voorziening worden opgenomen. Deze post betreft de vrijval ten behoeve van de financiering van de kosten en uitkeringen van het verslagjaar.

Wijziging markttrente

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder het hoofd wijziging markttrente.

Wijzigingen actuariële uitgangspunten

Jaarlijks worden de actuariële grondslagen en/of methoden beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid. Dit betreft onder meer de vergelijking van veronderstellingen ten aanzien van sterfte, langlevens, arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen, zowel voor de gehele bevolking als voor de populatie van het pensioenfonds.

De vaststelling van de toereikendheid van de voorziening voor pensioenverplichtingen is een inherent onzeker proces, waarbij gebruik wordt gemaakt van schattingen en oordelen door het bestuur van het pensioenfonds. Het effect van deze wijzigingen wordt verantwoord in het resultaat op het moment dat de actuariële uitgangspunten worden herzien.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

Een resultaat op overdrachten kan ontstaan doordat de vrijval van de voorziening plaatsvindt tegen fondstarieven, terwijl het bedrag dat wordt overgedragen gebaseerd is op de wettelijke factoren voor waardeoverdrachten. De tarieven van het pensioenfonds wijken af van de wettelijke tarieven.

Overige mutaties technische voorziening

De overige mutaties ontstaan door mutaties in de aanspraken door overlijden, arbeidsongeschiktheid en pensioneren.

Saldo overdrachten van rechten

De post saldo overdrachten van rechten bevat het saldo van bedragen uit hoofde van overgenomen dan wel overgedragen pensioenverplichtingen.

Overige baten en lasten

Overige baten en lasten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is volgens de directe methode opgesteld. Alle ontvangsten en uitgaven worden hierbij als zodanig gepresenteerd. Onderscheid wordt gemaakt tussen kasstromen uit pensioenactiviteiten en beleggingsactiviteiten.

19.5 Toelichting op de balans per 31 december 2021

ACTIVA

1. Beleggingen voor risico pensioenfonds

Huidig jaar	Vastgoed- beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2021	321.214	679.533	1.129.644	359.420	-7.121	2.482.690
Aankopen	47.709	853.374	1.608.294	0	921.478	3.430.855
Verkopen	-	-736.323	-1.451.927	15.154	-1.000.016	-3.554.772
Waardeontwikkelingen	48.854	220.989	-12.247	-179.808	0	77.788
Overige mutaties	0	2.541	-2.950	0	165.577	165.168
Stand per 31 december 2021	36.117	1.020.114	1.270.814	194.766	79.918	2.601.729
Schuldpositie derivaten (credit)						27.687
						2.629.416

De aan- en verkopen onder de categorie "overige beleggingen" betreffen transacties van geldmarktfondsen, zogenaamde Money Market Funds. De aan- en verkopen van de derivaten (fx forwards, interest rate swaps, index futures en warrants) zijn gesaldeerd opgenomen onder de verkopen. Daardoor zijn de aankopen van de derivaten nihil.

De overige mutaties in bovenstaand verloop hebben betrekking op opgebouwde rente, dividenden, liquide middelen, collateraal en overige mutaties ultimo 2021 ten opzichte van 2020. De overige mutatie onder de categorie 'overige beleggingen' bestaat voornamelijk uit de mutatie collateraal ultimo 2021 ten opzichte van 2020.

Het pensioenfonds heeft besloten afscheid te nemen van de investering in beursgenoteerd vastgoed i.v.m. de tegenvallende resultaten en vooruitzichten. De afbouw van de portefeuille vindt gefaseerd plaats. De vrijkomende gelden zijn toegevoegd aan de aandelenportefeuille.

Vorig jaar	Vastgoed- beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2020	269.983	586.451	1.166.903	195.313	15.401	2.234.051
Aankopen	102.425	199.787	1.301.796	0	1.485.091	3.089.099
Verkopen	-8.556	-146.863	-1.346.264	-43.166	-1.350.445	-2.895.294
Waardeontwikkelingen	-42.638	40.081	5.771	207.270	-468	210.016
Overige mutaties	0	77	1.438	3	-156.700	-155.182
Stand per 31 december 2020	321.214	679.533	1.129.644	359.420	-7.121	2.482.690
Schuldpositie derivaten (credit)						9.921
						2.492.611

Vastgoedbeleggingen

	31-12-2021	31-12-2020
Indirecte vastgoedbeleggingen, zijnde participaties in beleggingsinstellingen die beleggen in vastgoed	36.117	321.214

Ultimo boekjaar bedragen de volgende posten meer dan 5,0% van de betreffende beleggingscategorie:

	31-12-2021		31-12-2020	
	%		%	
Prologics Inc.	5.934	16,4	0	-
Crown Castle International Corp.	4.518	12,5	0	-
Equinix Inc.	4.424	12,3	0	-
CB Richard Ellis Group Inc.	4.390	12,2	0	-
Digital Realty Trust Inc.	4.071	11,3	0	-
Alexandria Real Est. Equity. Inc	4.028	11,2	0	-
American Tower Corp.	3.736	10,3	0	-
Boston Properties Inc.	3.156	8,7	0	-
Northern Trust vastgoedfonds	0	-	299.969	93,4
	34.257	94,9	299.969	93,4

	31-12-2021	31-12-2020
Aandelen		
Beursgenoteerde aandelen	1.016.356	678.317
Vorderingen	3.758	1.216
	1.020.114	679.533

De vorderingen betreffen nog te ontvangen dividend (€ 2.558) en dividendbelasting (€ 1.200).

Ultimo boekjaar zijn er geen posities binnen de betreffende beleggingscategorie met een belang groter dan 5%.

	31-12-2021	31-12-2020
Vastrentende waarden		
Obligaties	1.262.588	1.117.819
Vorderingen	8.226	11.828
Schulden	0	-3
	1.270.814	1.129.644

De vorderingen hebben betrekking op nog te ontvangen interest.

Ultimo boekjaar bedragen de volgende posten meer dan 5,0% van de betreffende beleggingscategorie:

	2021		2020	
Nederlandse staatsobligaties	97.690	7,7	625.325	55,4
Duitse staatsobligaties	610.700	48,1	492.494	43,6
Hypotheekfonds	238.684	18,8	0	-
Duitse inflatie gerelateerde obligaties	147.623	11,6	0	-
Franse staatsobligaties	128.690	10,1	0	-
	1.223.387	96,3	1.117.819	99,0

Derivaten

Onderstaande tabel geeft een samenvatting van de derivatenpositie op 31 december 2021:

2021 Type contract	Gemiddelde looptijd	Contract- omvang	Saldo waarde	Positieve waarde	Negatieve waarde
Valutaderivaten	Jan 2022 - Mrt 2022	748.784	-16.759	398	17.157
Rentederivaten	Mrt 2024 - Mrt 2071	1.582.130	211.525	222.055	10.530
		2.330.914	194.766	222.453	27.687

Onderstaande tabel geeft een samenvatting van de derivatenpositie op 31 december 2020:

2020 Type contract	Gemiddelde looptijd	Contract- omvang	Saldo waarde	Positieve waarde	Negatieve waarde
Valutaderivaten	Jan 2021 - Mrt 2021	715.766	18.362	19.072	710
Rentederivaten	Jan 2021 - Feb 2067	1.465.855	341.058	350.269	9.211
		2.181.621	359.420	369.341	9.921

	31-12-2021	31-12-2020
Overige beleggingen		
Liquide middelen	7.365	8.969
Onderpandverplichtingen uit hoofde van ontvangen	-198.899	-366.890
Money Market funds	271.209	350.396
Overige vorderingen	243	404
	79.918	-7.121

Het pensioenfonds heeft eind 2021 € 209,1 miljoen, waarvan € 126 pending, (2020: 369,3 miljoen) aan onderpand ontvangen in de vorm van liquiditeiten als gevolg van positieve waardeontwikkeling van de derivaten. Het ontvangen onderpand staat niet ter vrije beschikking.

Het pensioenfonds heeft eind 2021 € 10,1 miljoen (2020: 2 miljoen) aan onderpand verstrekt in de vorm van liquiditeiten en € 6,9 miljoen aan onderpand verstrekt in de vorm van (staats) obligaties als gevolg van negatieve waardeontwikkeling van derivaten. De verstrekte (staats) obligaties zijn verantwoord onder de vastrentende waarden.

Het pensioenfonds stelt geen deel van de aandelen- en obligatiebeleggingen beschikbaar voor het in bruikleen geven van effecten.

Ultimo boekjaar bedragen de volgende posten meer dan 5,0% van de betreffende beleggingscategorie:

	31-12-2021	31-12-2020
	%	%
Money Market Funds	270.963 97,3	350.396 97,5*

Schattingen en oordelen

Zoals vermeld in de toelichting zijn de beleggingen van het pensioenfonds nagenoeg allemaal gewaardeerd tegen actuele waarde per balansdatum en is het over het algemeen mogelijk en gebruikelijk om de actuele waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. Voor sommige andere financiële instrumenten, zoals beleggingsvorderingen en -schulden, geldt dat de boekwaarde de actuele waarde benadert als gevolg van het kortetermijnkarakter van de vorderingen en schulden. De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum benadert de actuele waarde.

Voor de meerderheid van de financiële instrumenten van het pensioenfonds kan gebruik worden gemaakt van marktnoteringen. Echter, bepaalde financiële instrumenten, zoals bijvoorbeeld derivaten zijn gewaardeerd door middel van gebruikmaking van waarderingsmodellen en -technieken, inclusief verwijzing naar de huidige reële waarde van vergelijkbare instrumenten.

Op basis van de boekwaarde kan het volgende onderscheid worden gemaakt:

	Genoteerde marktprijzen	Onafhankelijk e taxaties	Netto contante waardeberekening	Andere methoden	Totaal
Per 31 december 2021					
Vastgoedbeleggingen	36.047	0	0	70	36.117
Aandelen	1.016.356	0	0	0	1.016.356
Vastrentende waarden	1.023.905	0	0	238.683	1.262.588
Derivaten	0	0	194.766	0	194.766
Overige beleggingen	278.574	0	0	0	278.574
	2.354.882	0	194.766	238.753	2.788.401

	Genoteerde marktprijzen	Onafhankelijk e taxaties	Netto contante waardeberekening	Andere methoden	Totaal
Per 31 december 2020					
Vastgoedbeleggingen	320.959	0	0	255	321.214
Aandelen	678.243	0	0	73	678.316
Vastrentende waarden	1.117.819	0	0	0	1.117.819
Derivaten	0	0	359.420	0	359.420
Overige beleggingen	359.365	0	0	0	359.365
	2.476.386	0	359.420	328	2.836.134

Schattingen van de actuele waarde zijn een momentopname, gebaseerd op de marktomstandigheden en de beschikbare informatie over het financiële instrument. Van de vastgoedbeleggingen vindt de waardering van het daadwerkelijke onroerend goed plaats op basis van Net Asset Value.

De vorderingen en schulden inzake beleggingen en de beleggingsliquiditeiten zijn niet meegenomen in bovenstaande opstelling.

De waardering van derivaten vindt plaats door gebruik te maken van de netto contant waarde berekening.

Het pensioenfonds neemt geen deel aan securities lending programma's.

	31-12-2021	31-12-2020
2. Herverzekeringsdeel technische voorzieningen		
Verzekering op risicobasis	393	488

Deze verzekering is opgezegd en eindigt per 1 januari 2021 en is per diezelfde datum door de werkgever rechtstreeks ondergebracht bij een verzekeraar. Het saldo heeft betrekking op de verplichting met betrekking tot de lopende uitkeringen welke in de loop van 2022 zal worden overgedragen aan de verzekeraar.

	31-12-	31-12-2020
3. Vorderingen en overlopende activa		
Debiteuren	192	4
Overige vorderingen	14	0
Vordering belastingdienst	35	45
Vordering op de werkgever	909	862
	1.150	911

De vordering op de werkgever bestaat uit de premieafrekening 2021.
Alle vorderingen hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

	31-12-2021	31-12-2020
4. Overige activa		
Liquide middelen	6.651	12.128

De tegoeden bij banken staan ter vrije beschikking van het pensioenfonds.

PASSIVA

5. Stichtingskapitaal en reserves

	Algemene reserve	Bestemmings-reserves	Totaal
Stand per 1 januari 2020	364.147	2.490	366.637
Bestemming van saldo baten en lasten	45.192	3.107	48.299
Stand per 1 januari 2021	409.339	5.597	414.93
Bestemming van saldo baten en lasten	248.945	-1.060	247.88
Stand per 31 december 2021	658.284	4.537	662.82

Bestemmingsreserves

Premie- egalisatiedepot

Ten gevolge van de afspraken in de CAO heeft het pensioenfonds in het kader van de overgang naar een gemaximeerde premie per 1 januari 2015 een premie-egalisatiedepot ingesteld. Het premie-egalisatiedepot is per 1 januari 2021 bevroren. Met ingang van 1 januari 2021 vinden er buiten de rendementsbijschrijving geen stortingen meer plaats. Bij een premietekort zal er aanvulling plaatsvinden vanuit het premie-egalisatiedepot totdat het premie-egalisatiedepot leeg is. Zodra het premie-egalisatiedepot leeg is zal het premie-egalisatiedepot worden afgeschaft.

Het rendementsbijschrijving over 2021 betrof € 31 (2020: € 329). In 2021 is € 1.091 aan het depot onttrokken (2020: dotatie € 2.778). Deze mutaties zijn via de bestemming van het resultaat verwerkt.

Dekkingsgraad en vermogenspositie

	2021	2020
	%	%
De dekkingsgraad is ultimo jaar als volgt:		
Actuele dekkingsgraad	134,1	119,8
Reële dekkingsgraad	101,7	93,4
Beleidsdekkingsgraad	127,7	113,9

De beleidsdekkingsgraad is gebaseerd op het rekenkundig gemiddelde van de dekkingsgraden over de laatste 12 maanden.

De dekkingsgraad van het pensioenfonds wordt berekend door op balansdatum het pensioenvermogen te delen op de totale technische voorzieningen zoals opgenomen in de balans. Het premie-egalisatiedepot wordt buiten beschouwing gelaten bij de bepaling van de dekkingsgraad.

Bij het berekenen van de reële dekkingsgraad van het pensioenfonds wordt ten behoeve van deze berekening de voorziening pensioenverplichtingen herrekend rekening houdend met de verwachte loon- en prijsinflatie.

Omdat de beleidsdekkingsgraad (127,7%) hoger is dan de dekkingsgraad behorend bij het minimaal vereist eigen vermogen (104,2%) en het vereist eigen vermogen (115,1%), is ultimo 2021 geen sprake van een reservetekort.

Voor het bepalen van het vereist eigen vermogen (de solvabiliteitstoets) maakt het pensioenfonds gebruik van het standaardmodel. De vereiste solvabiliteit per risicofactor is aan de hand van een (wortel)formule gecombineerd tot een totaal vereiste solvabiliteit (inclusief een opslag voor actief risico). Verondersteld wordt dat er geen sprake is van materiële risico's die niet door het standaardmodel (op het actief risico na) gedekt worden. Het concentratierisico en liquiditeitsrisico worden als niet materieel beschouwd. Het bestuur acht het gebruik van het standaardmodel passend voor de risico's van het pensioenfonds. De uitkomsten van de solvabiliteitstoets zijn opgenomen in de risicoparagraaf.

Op basis hiervan bedraagt het (minimaal) vereist vermogen op 31 december:

	2021	2020
Stichtingskapitaal en reserves	662.821	414.936
Minimaal vereist eigen vermogen	80.979	88.212
Vereist eigen vermogen	291.502	282.030

De vermogenspositie van het pensioenfonds kan worden gekarakteriseerd als een situatie met een toereikende solvabiliteit. Voor het pensioenfonds is geen herstelplan van toepassing.

Statutaire regelingen omtrent de bestemming van het saldo van baten en lasten

Er zijn geen statutaire bepalingen betreffende de bestemming van het resultaat.

Na aftrek van de onttrekking aan de bestemmingsreserve is het resterend saldo van de staat van baten en lasten van € 248.945 gedoteerd aan de algemene reserve.

	31-12-2021	31-12-
6. Technische voorzieningen		
Technische voorziening voor risico van het pensioenfonds	1.929.628	2.065.016
Overige technische voorzieningen	3.419	4.084
	1.933.047	2.069.100

	2021	2020
Technische voorziening voor risico van het pensioenfonds		
Stand per begin boekjaar	2.065.016	1.863.101
Pensioenopbouw	46.518	37.983
Toeslagverlening	14.848	5.674
Rentetoevoeging	-11.031	-6.051
Onttrekking voor uitkeringen en uitvoeringskosten	-50.844	-49.489
Wijziging marktrente	-152.300	250.392
Wijziging actuariële uitgangspunten	19.063	-42.476
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	3.743	2.257
Overige mutaties technische voorzieningen	-5.385	3.625
	<u>1.929.628</u>	<u>2.065.016</u>

Ultimo boekjaar bedraagt de gemiddelde discontovoet 0,57% (2020: 0,19%).

Pensioenopbouw

Onder pensioenopbouw is opgenomen de actuariel berekende waarde van de diensttijdopbouw. Dit is het effect op de technische voorziening van de in het verslagjaar opgebouwde nominale rechten ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen. Verder is hierin begrepen het effect van de individuele salarisontwikkeling.

Toeslagverlening

Het pensioenfonds streeft ernaar de opgebouwde pensioenrechten van de actieve deelnemers jaarlijks aan te passen aan de ontwikkeling van de prijsindex. De toeslagverlening heeft een voorwaardelijk karakter. Dit betekent dat geen recht op toeslagen bestaat en dat het niet zeker is of en in hoeverre in de toekomst toeslagverlening kan plaatsvinden. Een eventuele achterstand in de toeslagverlening kan in principe worden ingehaald.

Het pensioenfonds streeft ernaar de ingegane pensioenen en de premievrije pensioenrechten (gewezen deelnemers) jaarlijks aan te passen aan de ontwikkeling van de prijsindex. Ook deze toeslagverlening heeft een voorwaardelijk karakter.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen zijn opgerent met -0,53% (2020: -0,32%), op basis van de 1-jaarsrente van de RTS-curve aan het begin van het verslagjaar.

Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuariel berekend en opgenomen in de technische voorziening. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de verwachte pensioenuitkeringen in de verslagperiode.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele RTS. Het effect van de verandering van de RTS wordt verantwoord onder het onderdeel wijziging marktrente.

De gemiddelde marktrente is per 31 december 2021 0,57% (2020: 0,19%) en daarmee 0,38%-punt hoger dan per 31 december 2020. De wijziging van de rekenrente heeft een effect van € -152,3 miljoen op de technische voorziening voor risico pensioenfonds. Hierin zit niet het effect van de aanpassing van de UFR-methodiek zoals door DNB per 1 januari 2021 is geëffectueerd van € 15,4 miljoen inbegrepen. Deze is onder wijzigingen actuariële uitgangspunten gepresenteerd.

Wijziging actuariële uitgangspunten

Jaarlijks worden de actuariële grondslagen en/of methoden beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de technische voorziening. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid. Dit betreft onder meer de vergelijking van veronderstellingen ten aanzien van sterfte, lang leven, arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen, zowel voor de gehele bevolking als voor de populatie van het pensioenfonds.

De vaststelling van de toereikendheid van de voorziening voor pensioenverplichtingen is een inherent onzeker proces, waarbij gebruik wordt gemaakt van schattingen en oordelen door het

bestuur van het pensioenfonds. Het effect van deze wijzigingen wordt verantwoord in het resultaat op het moment dat de actuariële uitgangspunten worden herzien.

Om rekening te houden met het gegeven dat de fonds populatie af kan wijken van de totale populatie waarop de prognosetafel is gebaseerd, is een leeftijdsafhankelijke correctiefactor op de sterftekans toegepast. In 2021 heeft het pensioenfonds de correctiefactoren op de sterftekans getoetst. Deze toetsing heeft geleid tot aanpassing van de correctiefactoren. Aanpassing van deze correctiefactoren heeft geleid tot een stijging van de technische voorzieningen met 0,2% (€ 3,6 miljoen).

De gemiddelde marktrente is per 31 december 2021 0,57% (2020: 0,19%) en daarmee 0,38%-punt hoger dan per 31 december 2020. De wijziging van de rekenrente heeft een effect van € 136,9 miljoen. Hierin zit het effect van de aanpassing van de UFR-methodiek zoals door DNB per 1 januari 2021 is geëffectueerd van € 15,4 miljoen inbegrepen.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

	2021	2020
Toevoeging aan de technische voorzieningen	3.790	3.138
Onttrekking aan de technische voorzieningen	-47	-881
	<u>3.743</u>	<u>2.257</u>

Overige mutaties technische voorziening

	31-12-2021	31-12-2020
Resultaat op kanssystemen:		
Sterfte	-6.162	2.066
Arbeidsongeschiktheid	-486	2.023
Mutaties	406	-464
	<u>-6.242</u>	<u>3.625</u>

De technische voorziening is naar categorieën als volgt samengesteld:

	2021		2020	
	Aantallen		Aantallen	
Actieven	718.950	2.258	801.019	2.194
Gepensioneerden	836.883	1.596	879.534	1.582
Slapers	377.542	1.978	388.547	1.951
Voorziening voor pensioenverplichtingen	<u>1.933.375</u>	<u>5.832</u>	<u>2.069.100</u>	<u>5.727</u>

Korte beschrijving pensioenregeling

De pensioenregeling die van toepassing is kan voor actieve en gewezen deelnemers worden gekenmerkt als een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling met een pensioenleeftijd van 68 jaar. Jaarlijks wordt een aanspraak op ouderdomspensioen opgebouwd van 1,875% van de in dat jaar geldende pensioengrondslag. De pensioengrondslag is gelijk aan 13 maandsalarissen en het vakantiegeld onder aftrek van een franchise. De franchise wordt jaarlijks vastgesteld. Tevens bestaat er recht op nabestaanden- en wezenpensioen. Jaarlijks beslist het bestuur van het pensioenfonds de mate waarin de opgebouwde aanspraken worden geïndexeerd. Overeenkomstig artikel 10 van de Pensioenwet kwalificeert de pensioenregeling als een uitkeringsovereenkomst.

Toeslagverlening

De toeslagen op pensioenrechten en pensioenaanspraken worden jaarlijks vastgesteld door het bestuur van het pensioenfonds. Er bestaat een ambitie om jaarlijks de pensioenrechten en pensioenaanspraken aan te passen. De daadwerkelijke toeslag in een jaar is voorwaardelijk en is afhankelijk van de hoogte van de beschikbare middelen. De toeslag bedraagt maximaal de stijging

van de consumentenprijsindex (CPI) in het voorgaand jaar (meetperiode april - maart), zoals vastgesteld door het CBS.

Actieve deelnemers

Voor actieve deelnemers probeert het pensioenfonds ieder jaar de opgebouwde pensioenen te verhogen met de prijsontwikkeling. Het betreft een voorwaardelijke toeslagverlening die afhankelijk van de financiële situatie van het pensioenfonds verleend wordt.

De toeslagen worden gefinancierd door overrendement. Het opgebouwde pensioen is over 2021 voor actieve deelnemers per 1 juli 2021 met 0,68% verhoogd.

Niet actieve deelnemers

Voor voormalige werknemers van DNB die voor 1 januari 2003 uit dienst zijn getreden en voormalig werknemers van PVK die voor 1 januari 2005 uit dienst zijn getreden is de toeslagverlening gekoppeld aan de loonontwikkeling van de werkgever. Voor de andere niet-actieve deelnemers probeert het pensioenfonds ieder jaar de opgebouwde pensioenen te verhogen met de prijsontwikkeling. Het betreft een voorwaardelijke toeslagverlening die afhankelijk van de financiële situatie van het pensioenfonds verleend wordt.

De opgebouwde pensioenen zijn voor de niet-actieve deelnemers die voor 1 januari 2005 uit dienst zijn getreden bij de PVK per 1 juli 2021 met 2,90% verhoogd. Hiertoe stort de werkgever, conform afspraken, een aanvullende koopsom voor de aanvulling van 1,04% naar 2,90%. De opgebouwde pensioenen van de niet-actieve deelnemers die voor 1 januari 2003 uit dienst zijn getreden bij DNB zijn per 1 juli 2021 met 1,04% verhoogd. Voor de andere niet-actieve deelnemers zijn de aanspraken per 31 december 2021 met 0,68% verhoogd.

Ten gevolge van de afspraken in de CAO heeft het pensioenfonds in het kader van de overgang naar een gemaximeerde premie per 1 januari 2015 een premie-egalisatiedepot ingesteld.

Inhaaltoeslagen

Onder bepaalde omstandigheden kunnen inhaaltoeslagen worden toegekend. Inhaaltoeslagen zijn toeslagen die worden toegezegd, voor zover in het verleden niet voor 100% is geïndexeerd. Om inhaaltoeslagen te kunnen toekennen is een dekkingsgraad ter hoogte van de TBI grens vereist. Op 31 december 2021 was de TBI grens 125,6%, de beleidsdekkingsgraad per december 2021 bedroeg 127,7%. Het bestuur van het pensioenfonds geeft in zijn jaarrekening elk jaar een specificatie van het verschil tussen de volledige en de werkelijk toegekende toeslagen.

Voor de premievrije deelnemers en de gepensioneerden is deze specificatie in de volgende tabel opgenomen.

	Volledige toeslag- verlening	Toegekende toeslagen	Verskil	Cumulatief verschil (t.o.v.)
	%	%	%	%
Actieven				
2015	0,88	0,88	-	-
2016	0,60	0,60	-	-
2017	0,07	0,07	-	-
2018	1,45	1,42	0,03	0,03
2019	1,88	1,91	-	-
2020	2,79	2,41	0,38	0,38
2021	1,89	0,68	1,21	1,59

	Volledige toeslag- verlening	Toegekende toeslagen	Vershil	Cumulatief verschil (t.o.v.)
	%	%	%	%
Inactieven ex-PVK				
2015	1,15	1,15	-	-
2016	1,43	1,43	-	-
2017	1,20	1,20	-	-
2018	1,60	1,60	-	-
2019	2,20	2,20	-	-
2020	2,80	2,80	-	-
2021	2,90	2,90	-	-

	Volledige toeslag- verlening	Toegekende toeslagen	Vershil	Cumulatief verschil (t.o.v.)
	%	%	%	%
Inactieven DNB (voor 1 jan 2003)				
2015	1,15	0,52	0,63	3,57
2016	1,43	0,66	0,77	4,38
2017	1,20	0,85	0,35	4,75
2018	1,60	1,60	-	4,75
2019	2,20	1,92	0,28	5,04
2020	2,80	2,07	0,73	5,81
2021	2,90	1,04	1,86	7,78

	Volledige toeslag- verlening	Toegekende toeslagen	Vershil	Cumulatief verschil (t.o.v.)
	%	%	%	%
Inactieven DNB (na 1 jan 2003)				
2015	0,60	0,27	0,33	8,05
2016	0,07	0,03	0,04	8,09
2017	1,45	1,03	0,42	8,54
2018	1,88	1,88	-	8,54
2019	2,65	2,31	0,34	8,91
2020	0,14	0,10	0,04	8,95
2021	1,89	0,68	1,21	10,27

Overige technische voorzieningen

	31-12-2021	31-12-2020
Voorziening voor arbeidsongeschiktheid		
Stand per begin boekjaar	4.084	3.029
Onttrekking	0	-97
Overige actuariële wijzigingen	-665	1.152
	<u>3.419</u>	<u>4.084</u>

	31-12-2021	31-12-2020
7. Derivaten		
Derivaten	<u>27.687</u>	<u>9.921</u>

	<u>31-12-2021</u>	<u>31-12-2020</u>
8. Overige schulden en overlopende passiva		
Schuld aan werkgever	11.602	10.563
Pensioenuitkeringen	0	12
Belastingen en premies sociale verzekeringen	1.183	613
Crediteuren en overlopende posten	<u>1.270</u>	<u>993</u>
	<u>14.055</u>	<u>12.181</u>

De schuld aan de werkgever bestaat uit vooruit ontvangen premies 2022.

De belastingen en premies sociale verzekeringen zijn in 2021 hoger ten opzichte van 2020 doordat in 2021 alleen maandelijks loonheffing is afgedragen en in 2020 maandelijks en per kwartaal.

Het saldo onder crediteuren en overlopende posten betreft:

- overlopende posten (€ 970)
- crediteuren (€ 300)

Onder de overlopende kosten is een bedrag opgenomen van € 454 voor kosten vermogensbeheer met betrekking tot 2021.

Alle schulden hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

19.6 Risicobeheer

Onderstaand wordt een nadere toelichting gegeven op de voornaamste risico's die door het bestuur zijn onderkend, alsmede op het beleid van het bestuur voor het mitigeren van deze risico's.

De belangrijkste doelstelling van het pensioenfonds is het nakomen van de pensioentoezeggingen, daarbij wordt het pensioenfonds bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's.

Doel is het beheersen van belangrijke risico's die de doelstellingen van het pensioenfonds kunnen bedreigen. De mate waarin het pensioenfonds bereid is risico's te lopen (risicobereidheid), is bepaald op basis van de missie, visie, strategische doelstellingen en de met de sociale partners afgestemde risicohouding. De daaruit verkregen risicobereidheid dient door een passende set aan maatregelen, afgestemd op risico-omgeving, maar ook rekening houdend met absorptievermogen van het pensioenfonds, beheerst te worden.

De risicohouding op lange termijn wordt uitgedrukt in het pensioenresultaat en vanuit de doelstelling van het maximaliseren van het pensioenresultaat, wordt dit uitgedrukt in een drietal beleidskaders gebaseerd op de zogenoemde haalbaarheidstoets.

Het Integraal Risicomanagement (IRM) van het pensioenfonds is gericht op het op een beheerste en effectieve wijze behalen van de doelstellingen. Hiertoe heeft het pensioenfonds een IRM-raamwerk ingericht dat is gebaseerd op erkende standaarden en richtlijnen (zoals COSO ERM en de Handreiking IRM van de Pensioenfederatie). Met behulp van het IRM-raamwerk worden risico's waaraan het pensioenfonds is (of kan worden) blootgesteld geïdentificeerd, beoordeeld, beheerst, bewaakt en gerapporteerd.

Solvabiliteitsrisico's

Een belangrijk risico voor het pensioenfonds is het solvabiliteitsrisico. Dit betreft het risico dat het pensioenfonds niet beschikt over voldoende vermogen om de pensioenverplichtingen na te komen. Indien de solvabiliteit zich negatief ontwikkelt, bestaat het risico dat het pensioenfonds de gedempte kostendekkende premie moet verhogen en dat geen ruimte is voor (volledige) toeslagverlening. In het uiterste geval kan het noodzakelijk zijn dat het pensioenfonds de verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten moet verminderen (korten). In de wet- en regelgeving zijn voorschriften opgenomen hoe met dit risico moet worden omgegaan.

De aanwezige dekkingsgraad heeft zich als volgt ontwikkeld:

	2021	2020
	%	%
Dekkingsgraad per 1 januari	119,8	119,5
Premie	-0,4	-0,1
Uitkering	0,5	0,6
Toeslagverlening	-0,8	-0,3
Benodigde intrest		
Beleggingsopbrengsten- return	6,2	14,2
Beleggingsopbrengsten- matching		
Wijziging rentetermijnstructuur technische voorziening	8,5	-14,1
Sterfte/ langleven		
Wijziging grondslagen	-0,2	2,5
Overige oorzaken	0,5	-2,5
Dekkingsgraad per 31 december	134,1	119,8

De overige oorzaken betreffen kruiseffecten.

Het Vereist Eigen Vermogen (VEV) is de omvang van het eigen vermogen waarover een pensioenfonds minimaal moet beschikken. Het VEV is het vermogen dat hoort bij de evenwichtssituatie van een pensioenfonds. In deze situatie is het eigen vermogen zodanig dat het over 1 jaar met een zekerheid van 97,5% meer bezittingen heeft dan verplichtingen. Het pensioenfonds bepaalt het VEV met behulp van het standaardmodel dat door de toezichthouder is vastgesteld. Indien een pensioenfonds niet over dit vermogen beschikt is er sprake van een reservetekort en moet het een herstelplan indienen bij de toezichthouder.

Ultimo boekjaar is met het standaardmodel per risicofactor de vereiste solvabiliteit bepaald. De vereiste solvabiliteit per risicofactor is aan de hand van een (wortel)formule gecombineerd tot een totaal vereiste solvabiliteit (inclusief een opslag voor actief risico).

Het vereist eigen vermogen is gebaseerd op de strategische portefeuille en bedraagt ultimo boekjaar 15,0%. Als het vereist eigen vermogen wordt bepaald op basis van de werkelijke portefeuille per ultimo boekjaar, dan bedraagt het vereist eigen vermogen 16,2%. De berekening van het vereist eigen vermogen en het hieruit voortvloeiende surplus aan het einde van het boekjaar is als volgt:

	2021	2020
	%	%
S1 Renterisico	0,5	0,1
S2 Risico zakelijke waarden	13,1	12,9
S3 Valutarisico	2,9	1,7
S4 Grondstoffenrisico		
S5 Kredietrisico	1,5	
S6 Verzekeringstechnisch risico	3,7	3,7
S7 Liquiditeitsrisico		
S8 Concentratierisico		
S9 Operationeel risico		
S10 Actief risico	2,2	
Diversificatie-effect	-8,8	-4,9
Totaal	15,1	13,6

	2021	2020
Vereist pensioenvermogen	2.224.549	2.351.130
Voorziening pensioenverplichting	1.933.047	2.069.100
Vereist eigen vermogen	291.502	282.030
Aanwezig eigen vermogen	658.284	409.339
Overschot	366.782	127.309

Het zakelijke waarden risico (aandelen) vormt het grootste risico voor het pensioenfonds. Diversificatievoordeel ontstaat doordat in het standaardmodel met behulp van een (wortel)formule wordt verondersteld dat niet alle risico's gelijktijdig optreden.

Beleggingsrisico

De belangrijkste beleggingsrisico's betreffen het markt-, krediet- en liquiditeitsrisico. Het marktrisico is uit te splitsen in renterisico, valutarisico en prijs(koers)risico. Marktrisico wordt gelopen op de verschillende beleggingsmarkten waarin het pensioenfonds op basis van het vastgestelde beleggingsbeleid actief is. De beheersing van het risico is geïntegreerd in het beleggingsproces. Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid kunnen zich voorts risico's manifesteren uit hoofde van de geselecteerde managers en bewaarbedrijven (zogenoeten manager- en custody risico), en de juridische bepalingen omtrent gebruikte instrumenten en de uitvoeringsovereenkomst (juridisch risico). Het marktrisico wordt beheerst doordat met de vermogensbeheerder specifieke mandaten zijn afgesproken, welke in overeenstemming zijn met de beleidskaders en richtlijnen zoals deze zijn vastgesteld door het bestuur. Het bestuur monitort de mate van naleving van deze mandaten. De marktposities worden periodiek gerapporteerd.

Renterisico (S1)

Renterisico is het risico dat de waarde van de portefeuille vastrentende waarden en de waarde van de pensioenverplichtingen veranderen als gevolg van ongunstige veranderingen in de marktrente. Maatstaf voor het meten van rentegevoeligheid is de duration. De duration is de gewogen gemiddelde resterende looptijd in jaren, ook te omschrijven als de waardeverandering van de vastrentende waarde als gevolg van een rente/inflatie wijziging met 1%. Voor de afdekking van het renterisico worden obligaties, renteswap en een geldmarktfonds ingezet.

Volgens de afspraken met sociale partners en conform de vastlegging in de uitvoeringsovereenkomst met de werkgever is bepaald dat het pensioenfonds het renteafdekkingpercentage mag variëren tussen 50% en 100%. Het pensioenfonds hanteert strategisch per ultimo boekjaar een afdekking van 75%.

De beleggingen zijn gesplitst in een matching portefeuille en een return portefeuille. Met de matching portefeuille (staatsobligaties van Nederland en Duitsland, renteswaps, Eurozone inflatiegerelateerde obligaties uitgegeven door de Duitse en Franse staat, hypotheek en een geldmarktfonds) wordt het marktrenterisico voor 75% afgedekt. Ultimo boekjaar is 74,7% van het renterisico afgedekt (2020: 73,4%).

De duration en het effect van de renteafdekking kan als volgt worden samengevat:

	31-12-2021		31-12-2020	
	Durati		Duratie	
Vastrentende waarden (vóór derivaten)	1.270.814	4,1	1.129.644	7,9
Vastrentende waarden (na derivaten)	1.490.097	18,1	1.430.809	24,6
(Nominale) pensioenverplichtingen	1.933.047	20,0	2.069.100	20,4

De samenstelling van de vastrentende waarden naar looptijd is als volgt:

	31-12-2021		31-12-2020	
	%		%	
Resterende looptijd < 1 jaar	747.960	58,9	706.628	62,6
Resterende looptijd > 1 jaar en < 5 jaar	96.895	7,6	31.832	2,8
Resterende looptijd > 5 jaar	66.493	5,2	53.444	4,7
Resterende looptijd > 10 en < 20 jaar	132.197	10,4	78.019	6,9
Resterende looptijd > 20 jaar	227.269	17,9	259.721	23,0
	1.270.814	100,0	1.129.644	100,0

De presentatie van de vastrentende waarden in bovenstaande looptijden hangt samen met het lange termijn karakter van de investeringen van het pensioenfonds en het hiermee samenhangende beleid en ter vergelijking met de looptijden van de verplichtingen zoals in onderstaand overzicht weergegeven.

De resterende looptijd van de verplichtingen kan als volgt worden weergegeven:

	31-12-2021		31-12-2020	
	%		%	
Resterende looptijd < 5 jaar	243.865	12,6	240.517	11,6
Resterende looptijd > 5 en < 10 jaar	257.394	13,3	261.126	12,6
Resterende looptijd > 10 en < 20 jaar	541.158	28,0	580.096	28,0
Resterende looptijd > 20 jaar	890.630	46,1	987.361	47,8
	1.933.047	100,0	2.069.100	100,0

Risico zakelijke waarden (S2)

Zakelijke waarden risico is het risico dat de waarde van de zakelijke waarden (voornamelijk aandelen en beursgenoteerd indirect vastgoed) verandert door veranderingen in de marktprijzen voor deze waarden.

De blootstelling aan het marktrisico wordt beperkt door te sturen op de gewenste procentuele verdeling tussen zakelijke waarden en vastrentende waarden. De afweging van het percentage aan zakelijke waarden in de totale beleggingsportefeuille is grotendeels gekoppeld aan de financiële positie van het pensioenfonds. In principe geldt dat bij hogere dekkingsgraden (dekkingsgraden vanaf circa 110%) meer zakelijke waarden aan de portefeuille worden toegevoegd, maar nooit meer dan nodig is voor het bereiken van de doelstellingen. Het bestuur kan sturen binnen de met sociale partners afgesproken bandbreedte van 30% tot maximaal 50% zakelijke waarden. Jaarlijks

wordt op basis van de vier beleids-toetsen van het pensioenfonds en de dan geldende dekkingsgraad de nieuwe strategische portefeuille vastgesteld. Voor 2021 is, evenals voor 2020, voor een zakelijke waarden portefeuille van 37,4% gekozen.

Het bestuur voert minimaal één maal per drie jaar een ALM-studie uit. In 2020 is de meest recente ALM-studie uitgevoerd. Deze diende mede ter voorbereiding van de nieuwe strategische norm portefeuille voor 2021. Hierin zijn ook de wijzigingen in de pensioenregeling voor 2021 meegenomen.

In de ALM-studie zijn verschillende beleggingsmixen doorgerekend aan de hand van diverse economische scenario's (zowel positieve scenario's als negatieve scenario's, waarbij ook verschillende scenario's met betrekking tot het covid-19 virus zijn betrokken).

Het bestaande beleggingsbeleid pakte in bijna alle scenario's goed uit. Alleen in het stagflatie scenario deed het bestaande beleid het minder goed. Daarom is gekeken of er mogelijkheden zijn het inflatierisico af te dekken (met inflatiegerelateerde obligaties of swaps). Dit heeft geleid tot het besluit om de matchingportefeuille aan te passen, zie hierboven. Om meer diversificatie aan te brengen in de returnportefeuille en de aangescherpte doelen van het beleid inzake maatschappelijk verantwoord beleggen beter te kunnen behalen, zijn er ook in deze portefeuille wijzigingen doorgevoerd.

De wijzigingen zijn niet in één keer door te voeren in de beleggingsportefeuille. Daarom is er een plan van aanpak opgesteld om de nieuwe beleggingsmix stapsgewijs te implementeren, welke in het 3e kwartaal 2021 volledig is afgerond.

Van de zakelijke waarden was een deel belegd in beursgenoteerd vastgoed. Beursgenoteerd vastgoed bleek het in de coronacrisis net zo slecht (en zelfs slechter) te doen als aandelen, terwijl het juist de bedoeling was om diversificatie aan te brengen door in vastgoed te beleggen. Daarnaast zijn de vooruitzichten voor vastgoed vanwege de coronacrisis minder gunstig. Daarom heeft het bestuur besloten afscheid te nemen van de investering in beursgenoteerd vastgoed. De vrijkomende gelden zijn toegevoegd aan de aandelenportefeuille.

Valutarisico (S3)

De afdekking van het valutarisico wordt ingevuld door forward-contracten. Gedurende het jaar 2021 is de valuta- afdekking voor de Amerikaanse dollar, de Japanse yen en het Britse pond op 100% gehouden (2020:100%). In de valuta-afdekking wordt doorgaans iedere maand een derde van de forwards doorgerold in nieuwe driemaands contracten.

De valutapositie van de beleggingsportefeuille exclusief collateralen per 31 december 2021 vóór en na afdekking door valutaderivaten is als volgt weer te geven:

	2021		
	Totaal	Valuta-derivaten	Netto positie
	Voor	Afdekking	Na afdekking
EUR	1.876.797	716.039	2.592.836
GBP	38.253	-36.911	1.342
JPY	34.855	-57.888	-23.033
USD	631.992	-637.999	-6.007
SEK	7.523	0	7.523
SGD	13.577	0	13.577
HKD	40.163	0	40.163
AUD	7.823	0	7.823
CAD	35.326	0	35.326
CHF	20.975	0	20.975
DKK	14.207	0	14.207
ILS	507	0	507
NOK	6.754	0	6.754
NZD	3.036	0	3.036
Overige	73.372	0	73.372
	2.805.160	-16.759	2.788.401

De valutapositie van de beleggingsportefeuille exclusief collateralen per 31 december 2020 vóór en na afdekking door valutaderivaten is als volgt weer te geven:

	2020		
	Totaal Voor	Valuta- derivaten Afdekking	Netto positie Na afdekking
EUR	1.905.143	713.664	2.618.807
GBP	40.041	-41.279	-1.238
JPY	80.424	-82.009	-1.585
USD	586.518	-572.284	14.234
SEK	11.446	43	11.489
SGD	10.609	123	10.732
HKD	41.110	104	41.214
AUD	24.426	0	24.426
CAD	30.862	0	30.862
CHF	25.192	0	25.192
DKK	3.737	0	3.737
ILS	613	0	613
NOK	1.128	0	1.128
NZD	1.064	0	1.064
Overige	55.455	0	55.455
	2.817.768	18.362	2.836.130

Prijrisico

Prijrisico is het risico van waardewijzigingen door de ontwikkeling van marktprijzen. Het wordt veroorzaakt door factoren gerelateerd aan een individuele belegging, de uitgevende instelling of generieke factoren.

Door de spreiding binnen de portefeuille (diversificatie) wordt het prijsrisico gedempt en dat is daarmee één van de belangrijkste mitigerende beheersmaatregelen. Periodiek wordt met behulp van een ALM-studie vastgesteld of de gekozen portefeuille voldoet aan de gewenste risico versus rendementsafweging.

De segmentatie van de aandelenportefeuille naar regio is als volgt:

	2021		2020	
		%		%
Europa	224.873	21,9	128.439	18,8
Noord-Amerika	615.576	60,4	398.118	58,6
Midden- en Zuid-Amerika	14.851	1,5	9.402	1,4
Azië en Japan	60.704	6,0	75.763	11,2
Pacific	97.518	9,6	61.564	9,1
Overig	6.492	0,6	6.247	0,9
Totaal	1.020.014	100,0	679.533	100,0

De segmentatie van de aandelenportefeuille naar sectoren is als volgt:

	2021		2020	
		%		%
Energie	179	-	21.288	3,1
Bouw- en grondstoffen	42.424	4,2	33.089	4,9
Industrie	131.536	12,9	67.634	10,0
Duurzame consumentengoederen	88.896	8,7	89.905	13,2
Consumentengebruiksgoederen	29.036	2,9	50.157	7,4
Gezondheidszorg	82.809	8,1	82.631	12,2
Informatietechnologie	292.991	28,7	151.484	22,3
Telecommunicatie	89.027	8,7	62.018	9,1
Nutsbedrijven	70.880	7,0	22.088	3,3
Financiële instellingen	187.261	18,4	97.742	14,4
Overige	4.975	0,4	1.497	0,1
Totaal	1.020.014	100,0	679.533	100,0

Kredietrisico (S5)

Kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor het pensioenfonds als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop het pensioenfonds (potentiële) vorderingen heeft. Naast het hanteren van minimale creditratings en concentratielimieten op individuele tegenpartijen en/of uitgevende instellingen wordt het risico op tegenpartijen voor buitenbeurstransacties (het OTC plaatsen van deposito's en het afsluiten van swaps) afgedekt door middel van onderpandstelling. In het verlengde van de risicobeheersing maatregelen voor het tegenpartijrisico, houdt de fiduciair manager zich bezig met het continu monitoren en analyseren van het kredietrisico van uitgevende instellingen.

De samenstelling van de vastrentende waarden naar regio's kan als volgt worden samengevat:

	2021		2020	
		%		%
Europa	1.270.814	100,0	1.129.644	100,0

De vastrentende waarden worden via gereguleerde markten verhandeld. Voor de bepaling van de credit rating wordt afhankelijk van beschikbaarheid gebruik gemaakt van S&P en Moody's of Fitch.

Onderstaande tabel geeft, ter illustratie van het kredietrisico binnen de vastrentende waarden portefeuille, de verdeling naar de verschillende kredietkwaliteiten weer.

	2021		2020	
		%		%
AAA	1.134.151	89,3	1.129.644	100,0
AA	136.663	10,7	0	-
Totaal	1.270.814	100,0	1.129.644	100,0

Verzekeringstechnische risico's (actuariële risico's, S6)

Het verzekeringstechnisch risico is het risico dat voortvloeit uit mogelijke afwijkingen van actuariële inschattingen die worden gebruikt voor de vaststelling van de technische voorzieningen en de hoogte van de premie. De belangrijkste actuariële risico's zijn de risico's van langlevens, overlijden (kortleven), arbeidsongeschiktheid en het toeslagrisico.

Langlevensrisico

Langlevensrisico is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld wordt bij de bepaling van de technische voorziening. Als gevolg hiervan volstaat mogelijk de opbouw van het pensioenvermogen niet voor de uitkering van de pensioenverplichting aan deze langer levende deelnemers.

In 2020 is de AG-prognosetafel aangepast, waarbij een correctie wordt toegepast in de vorm van een leeftijdsafhankelijke afslag op de sterftekanssen. Dit gebeurt om rekening te houden met het gegeven dat de werkende populatie gezonder is dan de niet-werkende populatie. Deze ervaringssterfte is ultimo 2021 vastgesteld op basis van het bijgewerkte Aon Hewitt postcodemodel. In de AG-prognosetafel 2020 is geen rekening gehouden met de mogelijke impact van COVID-19.

De komende jaren zal pas duidelijk worden wat de uiteindelijke impact van COVID-19 op de sterfteontwikkeling zal zijn of in de toekomst juist weer tot ondersterfte zal leiden, ook in combinatie met de sterfte door griep. Nu is nog moeilijk in te schatten of de oversterfte door COVID-19 structureel van aard zal zijn. Ten tijde van de berekening van de AG2020 prognosetafels was er nog geen statistische informatie over de effecten van COVID-19 bekend. Ook nu kunnen die effecten nog niet statistisch betrouwbaar worden bepaald. Er is dus nog weinig met zekerheid te zeggen over de gevolgen voor de sterfteontwikkeling. Derhalve heeft het Koninklijk AG ervoor gekozen om de AG2020 prognose vooralsnog niet aan te passen. Dit vormt dus een onzekerheid voor de toekomst.

Overlijdensrisico

Het overlijdensrisico houdt in dat het pensioenfonds in geval van overlijden mogelijk een nabestaandenpensioen moet toekennen waarvoor door het pensioenfonds geen voorzieningen zijn getroffen. Voor het overlijdensrisico wordt een risicopremie in rekening gebracht. Het verschil tussen de risicopremie en de werkelijke kosten wordt verwerkt via het resultaat. De actuariële uitgangspunten voor de risicopremies worden periodiek herzien. Het nabestaandenpensioen is met ingang van 1 januari 2020 volledig op risicobasis verzekerd.

Arbeidsongeschiktheidsrisico

Het arbeidsongeschiktheidsrisico betreft het risico dat het pensioenfonds voorzieningen moet treffen voor premievrijstelling bij invaliditeit en voor het toekennen van een arbeidsongeschiktheidspensioen. Voor het arbeidsongeschiktheidsrisico wordt een risicopremie in rekening gebracht. Het verschil tussen de risicopremie en de werkelijke kosten wordt verwerkt via het resultaat. De actuariële uitgangspunten voor de risicopremies worden periodiek herzien.

De WIA-excedentverzekering gaat per 01-01-2021 uit de pensioenregeling bij het pensioenfonds en wordt per diezelfde datum door de werkgever restreeks ondergebracht bij een verzekeraar.

Toeslagrisico

Het bestuur van het pensioenfonds heeft de ambitie om toeslagen op de pensioenen toe te kennen. De mate waarin dit kan worden gerealiseerd is afhankelijk van de ontwikkelingen in de rente, rendement, looninflatie en demografie. Uitdrukkelijk wordt opgemerkt dat de toeslagverlening voorwaardelijk is.

De zogenaamde reële dekkingsgraad geeft inzicht in de mate waarin toeslagen kunnen worden toegekend (ook wel aangeduid als de toeslagruimte). Voor het bepalen van de reële dekkingsgraad worden onvoorwaardelijke nominale pensioenverplichtingen verdisconteerd tegen een reële, in plaats van nominale, rentetermijnstructuur. Omdat er op dit moment geen markt voor financiële instrumenten aanwezig is waaruit de reële rentetermijnstructuur kan worden afgeleid, wordt gebruik gemaakt van een benaderingswijze.

De nominale rente kan worden verminderd met een bepaald (vast) percentage dat de toeslagambitie op lange termijn weergeeft. Ook kan gebruik worden gemaakt van de verwachte loon- of prijsinflatie (afhankelijk van de bepalingen omtrent toeslagverlening in het reglement).

Uit 2021 bedraagt de reële dekkingsgraad 101,7% (31 december 2020: 93,4%). Bij het berekenen van de reële dekkingsgraad van het pensioenfonds wordt ten behoeve van deze berekening de voorziening pensioenverplichtingen herrekend rekening houdend met de verwachte loon- en prijsinflatie.

Liquiditeitsrisico (S7)

Liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen, waardoor het pensioenfonds op korte termijn niet aan zijn verplichtingen kan voldoen. Waar de overige risicocomponenten vooral de langere termijn betreffen (solvabiliteit), gaat het hierbij om de kortere termijn. Dit risico kan worden beheerst door in het strategische en tactische beleggingsbeleid voldoende ruimte aan te houden voor de liquiditeitsposities. Er moet eveneens rekening worden gehouden met de directe beleggingsopbrengsten en andere inkomsten zoals premies.

Gezien de liquiditeitsbehoefte van het pensioenfonds op de korte- en middellange termijn, in relatie met de liquiditeit van de beleggingsportefeuille, is er geen noodzaak om voor het liquiditeitsrisico een buffer aan te houden. Het pensioenfonds heeft een significante hoeveelheid beleggingen in money market funds en een groot percentage van de beleggingsportefeuille bestaat uit liquide beleggingen.

Concentratierisico (S8)

Concentraties kunnen ertoe leiden dat het pensioenfonds bij grote veranderingen in bijvoorbeeld de waardering (marktrisico) of de financiële positie van een tegenpartij (kredietrisico) grote (veelal financiële) gevolgen hiervan ondervindt. Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie in de beleggingsportefeuille in producten, regio's of landen, economische sectoren of tegenpartijen. Naast concentraties in de beleggingsportefeuille kan ook sprake zijn van concentraties in de verplichtingen en de uitvoering.

De spreiding in de beleggingsportefeuille is weergegeven in de tabel die is opgenomen bij de toelichting op het kredietrisico. Grote posten kunnen een post van concentratierisico zijn. Om te bepalen welke posten dit betreft worden per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur opgeteld. Als grote post wordt aangemerkt elke post die meer dan 2% van het balanstotaal uitmaakt. Ultimo 2021 zijn de volgende posten met meer dan 2% van het balanstotaal aanwezig:

	31-12-2021		31-12-2020	
	%		%	
Vastgoed				
Northern Trust vastgoedfonds	0	-	299.969	12,0
Vastrentende waarden				
Duitse staatsobligaties	610.700	23,1	492.494	19,6
Nederlandse staatsobligaties	97.690	3,7	625.325	25,0
Hypotheekfondsen	238.684	9,1	0	-
Duitse inflatie gerelateerde obligaties	147.623	5,6	0	-
Franse staatsobligaties	128.753	4,9	0	-
Overige beleggingen				
BlackRock (Money Market Funds)	270.963	10,3	350.396	14,0
totaal	1.494.413	56,7	1.768.184	70,6

Operationeel risico (S9)

Operationeel risico is het risico dat optreedt bij de uitvoering van het pensioen- en vermogensbeheer, bestuursondersteuning en de integrale advisering van het pensioenfonds inzake het beleid op communicatie-, juridisch, fiscaal, actuair en beleggingsterrein en heeft betrekking op de continuïteit, integriteit en kwaliteit van de dienstverlening. Het pensioenfonds heeft de genoemde werkzaamheden uitbesteed aan TKP, Sprenkels & Verschuren, Caceis, Robeco, Cardano en BlackRock.

Uitbestedingsrisico

Uitbestedingsrisico is het risico dat de continuïteit, integriteit en/of kwaliteit van de aan derden uitbesteede werkzaamheden dan wel door deze derden ter beschikking gestelde apparatuur en personeel worden geschaad. Het pensioenfonds zorgt voor een zodanige vormgeving van de uitbesteding dat de aansluiting tussen de (informatie over) de uitbesteede processen en de overige bedrijfsprocessen te allen tijde gewaarborgd is en dat de verantwoordelijkheid van het bestuur voor de organisatie, uitvoering en beheersing van de uitbesteede werkzaamheden en het toezicht daarop niet worden ondermijnd en in lijn is met de ABTN.

Het bestuur zorgt voor voldoende waarborgen om volledig in control te kunnen zijn. Deze waarborgen behelzen onder andere het schriftelijk vastleggen van gemaakte afspraken, het duidelijk vastleggen van exit voorwaarden en het verkrijgen van uitgebreide managementinformatie en verantwoording over de uitvoering door de uitvoerders aan het bestuur. De volgende maatregelen zijn genomen:

- Per kwartaal wordt door de uitvoerders een rapportage opgeleverd over de nakoming van de afspraken. Deze rapportages worden zowel in het bestuur als met de uitvoerders besproken.
- De uitvoerders verstrekken het bestuur ISAE 3402 type II (of vergelijkbare) rapportages, die door het bestuur geanalyseerd en beoordeeld worden aan de hand van de gemaakte afspraken.
- Jaarlijks evalueert het bestuur de dienstverlening van de uitvoerders en worden de afspraken waar nodig herzien. Periodiek worden de uitvoerders uitgebreid, eventueel met behulp van een externe partij, geëvalueerd.
- De compliance officer voert bij de hoofdvoerder compliance scans uit.

Het bestuur is van mening dat zij door deze opzet, vastgelegd in het uitbestedingsbeleid, het uitbestedingsrisico verkleint en beheerst, waardoor het risico als laag/beperkt wordt gekwalificeerd.

Integriteitsrisico

Het integriteitsrisico wordt gedefinieerd als het risico dat de integriteit van het pensioenfonds dan wel het financiële stelsel wordt beïnvloed als gevolg van niet integere en onethische gedragingen van de organisatie/management/ medewerkers.

Pensioenfondsen dienen conform het Besluit Uitvoering Pensioenwet een systematische analyse te maken van de risico's die samenhangen met uitbestedingen. Het gaat er hierbij om dat pensioenfondsen voorkomen dat zij betrokken raken bij handelingen die tegen de wet ingaan en/of handelingen die maatschappelijk onbetamelijk zijn.

Het bestuur onderkent het belang van een goede, gedegen en systematische integriteitsanalyse. Het bestuur heeft daarom een integriteitsanalyse uitgevoerd, waarbij expliciet aandacht is besteed aan soft controls/gedrag en cultuur bij het pensioenfonds en de uitbestedingspartners.

Mede op basis van de gebruikersgids van de toezichthouder is een risicoanalyse uitgevoerd waarbij bruto en netto risicoscores zijn vastgesteld. Hieruit is onder andere als concrete actie voortgekomen dat het melden van een conflict of interest of een ander mogelijk integriteitsissue als vast agendapunt wordt opgenomen in de bestuursvergaderingen om mogelijke (schijn van) belangenverstrengeling te voorkomen.

Periodiek zal de risicoanalyse opnieuw worden uitgevoerd, waarbij het bestuur op basis van het vastgelegde integriteitsbeleid van mening is dat het resterende netto risico als laag/beperkt gekwalificeerd kan worden.

IT-risico

Het bestuur is zich bewust van de IT-risico's, mede ingegeven door de snelle ontwikkelingen van de afgelopen jaren op dit terrein. Daarnaast geldt dat voor het pensioenfonds informatie en communicatietechnologie essentieel is. Communicatie verloopt steeds meer digitaal. Daarbij geldt dat, alhoewel het pensioenfonds geen eigen IT-systemen heeft, het bestuur wel eindverantwoordelijk is voor de gehele keten van uitbesteding.

De IT-risico's worden jaarlijks besproken en waar nodig worden beheersmaatregelen bijgesteld of toegevoegd. Het bestuur monitort het IT-risico mede door periodiek site visits bij de uitvoerders uit te voeren. Op basis van de laatste RSA is het netto risico door het bestuur als laag/beperkt gekwalificeerd.

Overige niet financiële risico's

Het omgevingsrisico betreft het risico als gevolg van buiten het pensioenfonds komende veranderingen op het gebied van belanghebbenden, reputatie en ondernemingsklimaat. Door het bestuur en de uitvoerders worden de wetgeving en de best practices actief gevolgd en besproken. Daarnaast volgt het bestuur de ontwikkelingen bij de sponsor.

Het bestuur heeft naar de toekomst strategie gekeken. Uit de eigen analyse blijkt het pensioenfonds voor de korte termijn voldoende levensvatbaar te zijn waardoor het pensioenfonds door het monitoren van de omgeving en het volgen van de wetgeving en best practices, het risico als laag/beperkt kwalificeert.

Het bestuur is van mening dat het netto omgevingsrisico is toegenomen. Dit komt doordat het pensioenfonds meer bezig is op de externe ontwikkelingen in te spelen. De toenemende complexiteit van het onderwerp pensioenen vraagt hier ook om. Hierdoor krijgt het pensioenfonds een beter beeld van de risico's die op het pensioenfonds afkomen. De risico's zijn moeilijk te mitigeren, maar het bestuur is wel in staat om er snel en goed op te anticiperen. Daarbij is het pensioenfonds wel gebonden aan de geldende kaders. Het bestuur monitort het omgevingsrisico per kwartaal.

Ook de juridische en operationele risico's worden gemonitord door het bestuur. Het bestuur volgt de discussies en de informatie die wordt verstrekt rondom de toekomst van het pensioenstelsel. Wel is er nog onvoldoende duidelijkheid en te veel onzekerheid om een richting te kunnen bepalen. Het bestuur laat zich daarom periodiek informeren over de voortgang en de verwachte oplossingsrichting. Het bestuur is van mening dat door de ingezette beheersmaatregelen en het feit

dat de uitvoerders de uitbesteding standaard in lijn brengen met de verplichtingen in het kader van de wet- en regelgeving, beide risico's als laag gekwalificeerd kunnen worden.

Systeemrisico

Systeemrisico betreft het risico dat het mondiale financiële systeem (de internationale markten) niet langer naar behoren functioneert, waardoor beleggingen van het pensioenfonds niet langer verhandelbaar zijn en zelfs, al dan niet tijdelijk, hun waarde kunnen verliezen. Net als voor andere marktpartijen, is dit risico voor het pensioenfonds niet beheersbaar. Het systeemrisico maakt geen onderdeel uit van de door de toezichthouder voorgeschreven solvabiliteitstoets.

Derivaten

Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt gebruik gemaakt van financiële derivaten. Hoofregel die hierbij geldt, is dat derivaten uitsluitend worden gebruikt voor zover dit passend is binnen het beleggingsbeleid van het pensioenfonds. Derivaten worden hoofdzakelijk gebruikt om de hiervoor vermelde vormen van marktrisico zo veel mogelijk af te dekken.

Derivaten hebben als voornaamste risico het kredietrisico. Dit risico wordt beperkt door alleen transacties aan te gaan met goed te boek staande partijen en door zoveel mogelijk te werken met onderpand.

Gebruik kan worden gemaakt van onder meer de volgende instrumenten:

- Futures: dit zijn standaard beursgenoteerde instrumenten waarmee snel posities kunnen worden gewijzigd. Futures worden gebruikt voor het tactische beleggingsbeleid. Tactisch beleggingsbeleid is slechts zeer beperkt mogelijk binnen de grenzen van het strategische beleggingsbeleid.
- Valutatermijncontracten: dit zijn met individuele banken afgesloten contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot het verkopen van een valuta en de aankoop van een andere valuta, tegen een vooraf vastgestelde prijs en op een vooraf vastgestelde datum. Door middel van valutatermijncontracten worden valutarisico's afgedekt.
- Swaps: dit betreft met individuele banken afgesloten contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot het uitwisselen van rentebetalingen over een nominale hoofdsom. Door middel van swaps kan het pensioenfonds de rentegevoeligheid van de portefeuille beïnvloeden.

Het pensioenfonds heeft eind 2021 € 209,1 miljoen (waarvan € 126 pending) (2020: 369,3 miljoen) aan onderpand ontvangen in de vorm van liquiditeiten als gevolg van positieve waardeontwikkeling van de derivaten. Het ontvangen onderpand staat niet ter vrije beschikking.

Het pensioenfonds heeft eind 2021 € 10,1 miljoen (2020: 2 miljoen) aan onderpand verstrekt in de vorm van liquiditeiten en € 6,9 miljoen aan onderpand verstrekt in de vorm van (staats) obligaties als gevolg van negatieve waardeontwikkeling van derivaten. De verstrekte (staats) obligaties zijn verantwoord onder de vastrentende waarden.

Het pensioenfonds stelt geen deel van de aandelen- en obligatiebeleggingen beschikbaar voor het in bruikleen geven van effecten.

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Langlopende contractuele verplichtingen

Het pensioenfonds heeft een uitbestedingsovereenkomst gesloten met TKP Pensioen BV per 1 oktober 2007. Het betreft een overeenkomst inzake pensioenadministratie en bestuursondersteuning. De overeenkomst is opgezegd door TKP per 1 januari 2024. De pensioenadministratie wordt overgebracht naar AZL, de bestuursondersteuning naar het bestuursbureau. De vergoeding voor TKP in 2021 bedraagt € 1,0 miljoen (2020: € 0,9 miljoen).

Daarnaast heeft het pensioenfonds contracten afgesloten met BlackRock Netherlands BV voor fiduciair management, met Cardano voor beheer van de matching assets, met Caceis als custodian en met Robeco voor het beheer van de aandelenportefeuille.

Het contract met BlackRock is per direct opzegbaar en kent geen opzegtermijn voor het pensioenfonds. De vergoeding over 2021 bedraagt € 0,6 miljoen (2020: € 0,6 miljoen).

Het contract met Cardano is per halfjaar opzegbaar en kan aan het einde van elke kalendermaand worden opgezegd, ingaand volgend op de maand waarop is opgezegd. De vergoeding voor Cardano over 2021 bedraagt € 0,6 miljoen (2020: € 0,9 miljoen).

Het contract met Caceis is voor onbepaalde tijd aangegaan en heeft een opzegtermijn van 90 kalenderdagen. De vergoeding over 2021 bedraagt € 0,7 miljoen (2020: € 0,7 miljoen).

Het pensioenfonds is met Robeco een contract aangegaan voor onbepaalde tijd en kan het contract maandelijks opzeggen, ingaand volgend op de maand waarop is opgezegd. De vergoeding over 2021 bedraagt € 1,0 miljoen (2020: € 0,7 miljoen).

Verbonden partijen

Transacties met (voormalige) bestuurders

Inzake de beloning van bestuurders wordt verwezen naar de toelichting op de staat van baten en lasten. Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op, (voormalige) bestuurders. De bestuurders die in dienst zijn geweest bij De Nederlandsche Bank nemen deel aan de pensioenregeling van het pensioenfonds op basis van voorwaarden in het pensioenreglement.

Overige transacties met verbonden partijen

Het pensioenfonds heeft in het kader van de nieuwe pensioenregeling een herziene uitvoeringsovereenkomst gesloten met de werkgever ten aanzien van de uitvoering van het pensioenreglement per 1 januari 2015 met een looptijd van vijf jaar. Vanaf 2021 geldt dat de overeenkomst jaarlijks opzegbaar is met een opzeggingstermijn van 6 maanden.

Gebeurtenissen na balansdatum

Nieuwe UFR-methode

De technische voorzieningen zijn vastgesteld op basis van de rentetermijnstructuur van De Nederlandsche Bank per 31 december 2021 en de factoren zoals genoemd in de grondslagen bij de jaarrekening.

De Nederlandsche Bank (DNB) heeft op 28 augustus 2020 aangegeven dat invoering van de nieuwe UFR-methode vanaf 1 januari 2021 plaats vindt in vier gelijke stappen. Deze Ultimate Forward Rate (UFR) is onderdeel van de rentetermijnstructuur zoals maandelijks gepubliceerd door DNB.

De overgang naar een nieuwe UFR-methode is onderdeel van het advies van de Commissie Parameters uit juni 2019. De stapsgewijze invoering zorgt ervoor dat het effect van de nieuwe UFR-methode op de dekkingsgraad zich geleidelijk in de tijd materialiseert. Hoe 'jonger' een pensioenfonds, hoe hoger de rentegevoeligheid van de pensioenverplichtingen, en hoe groter de impact van de invoering van de nieuwe UFR-methode. Ook een lagere rentetermijnstructuur zorgt voor een grotere impact.

Het toepassen van de tweede stap van de nieuwe UFR-methode zou op de dekkingsgraad van het pensioenfonds per 1 januari 2022 een effect hebben van ongeveer -1,1%-punt.

Oekraïne

Na balansdatum is de wereld opgeschrikt door de Russische inval in Oekraïne. Naast het persoonlijke leed dat hiermee gepaard gaat, heeft dit ook economische gevolgen. Het pensioenfonds blijft de (sanctie)maatregelen volgen. Het pensioenfonds heeft geen deelnemers die woonachtig zijn in Rusland, Belarus of Oekraïne. Er was één belegging (0,03% van de aandelenportefeuille) in een Russische entiteit, waarvoor opdracht is gegeven deze te verkopen. Zodra dit mogelijk is, zal dit geëffectueerd worden.

19.7 Toelichting op de staat van baten en lasten over 2021

9. Premiebijdragen voor risico pensioenfonds

De premiebijdragen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	2021	2020
	€	€
Pensioenpremie huidig jaar	44.363	40.616
Pensioenpremie voorgaand jaar	8	39
Koopsommen	443	167
Pensioenpremie aanvullende dotatie	0	2.778
	44.814	43.600

De pensioenpremie huidig jaar bestaat uit:

- ontvangen voorschotten van werkgever (€ 43.454)
- voorlopige afrekening 2020 (€ 909)

Pensioenpremie aanvullende dotatie

Jaarlijks wordt indien en voor zover van toepassing, het verschil tussen de benodigde premie (gedempte premie plus premieopslag) en de maximale premie uit het premie-egalisatiedepot onttrokken.

Met ingang van 1 januari 2021 wordt niet meer aan het premie-egalisatiedepot gedoteerd en enkel onttrokken indien van toepassing.

De kostendekkende premie is de benodigde premie voor voorwaardelijke toezeggingen gebaseerd op ambitie en inschattingen. Het pensioenfonds maakt gebruik van de mogelijkheid om de kostendekkende premie te dempen. Het pensioenfonds voldoet aan de eis dat de feitelijke premie minimaal gelijk moet zijn aan de gedempte kostendekkende premie. De kostendekkende, gedempte en feitelijke premie zijn als volgt:

	2021	2020
	€	€
Kostendekkende premie (ex-post)	54.466	44.424
Feitelijke premie (ex-ante)	44.955	39.921
Gedempte premie (ex-ante)	44.955	39.921

In bovenstaand overzicht wordt de ex-ante feitelijke premie afgezet tegen de ex-ante gedempte kostendekkende premie. De ex-ante feitelijke premie betreft de pensioenpremie huidig jaar (€ 44.363) plus de koopsom voor de niet-actieve deelnemers die voor 1 januari 2005 uit dienst zijn getreden bij de PVK (€ 443) en de onttrekking uit het premie-egalisatiedepot (€ 1.060) min de voorlopige afrekening 2021 (€ 909).

De aan het boekjaar toe te rekenen feitelijke premie is als bate in de staat van baten en lasten verantwoord. De samenstelling van de kostendekkende premie is als volgt:

Kostendekkende premie

	2021	2020
Actuarieel benodigd voor onvoorwaardelijke onderdelen	45.877	36.353
Opslag voor instandhouding van het vereist eigen vermogen	6.311	5.272
Opslag voor uitvoeringskosten	1.168	1.165
Risicopremie WIA excedent en premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid (PVI)	1.110	1.634
Totaal kostendekkende premie	54.466	44.424

Feitelijke premie (ex-ante)

	2021	2020
Actuarieel benodigd voor onvoorwaardelijke onderdelen	42.000	34.136
Opslag voor uitvoeringskosten	1.168	1.165
Opslag voor instandhouding van het vereist eigen vermogen	1.787	4.620
Totaal feitelijke premie	44.955	39.921

Gedempte premie

	2021	2020
Actuarieel benodigd voor onvoorwaardelijke onderdelen	41.009	32.646
Opslag voor instandhouding van het vereist eigen vermogen	1.787	4.620
Opslag voor uitvoeringskosten	1.168	1.165
Risicopremie WIA excedent en premievrijstelling bij	991	1.490
Totaal gedempte premie	44.955	39.921

10. Beleggingsresultaten risico pensioenfonds

2021	Directe beleggings-opbrengst	Indirecte beleggings-opbrengst	Kosten vermogens-beheer	Totaal
Vastgoedbeleggingen	680	48.854	0	49.534
Aandelen	16.230	220.989	0	237.219
Vastrentende waarden	5.258	-12.247	-895	-7.884
Derivaten	17.056	-179.808	0	-162.752
Overige beleggingen	1.419	-272	0	1.147
Kosten van vermogensbeheer			-2.042	-2.042
	40.643	77.516	-2.937	115.222

2020	Directe beleggings-opbrengst	Indirecte beleggings-opbrengst	Kosten vermogens-beheer	Totaal
Vastgoedbeleggingen	9.363	-42.638	0	-33.275
Aandelen	13.335	40.081	0	53.416
Vastrentende waarden	10.365	5.771	-926	15.210
Derivaten	14.887	207.270	0	222.157
Overige beleggingen	1.450	-468	0	982
Kosten van vermogensbeheer			-1.885	-1.885
	49.400	210.016	-2.811	256.605

Onder de kosten van vastrentende waarden zijn de kosten voor Cardano verantwoord voor beheer van de matching portefeuille. Er is geen sprake van performance gerelateerde kosten.

De transactiekosten voor aan- en verkopen van beleggingen zijn conform de aanbevelingen van de Pensioenfederatie bepaald. De transactiekosten worden verrekend met het beleggingsresultaat (indirecte beleggingsopbrengsten). De transactiekosten bedragen over 2021 € 452 (2020: € 550).

Omdat de portefeuille passief beheerd wordt, is er geen sprake van een performance fee.

	2021	2020
11. Baten uit herverzekering		
Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen	-95	-7
12. Overige baten		
Overige baten	10	0
13. Pensioenuitkeringen		
Ouderdomspensioen	36.821	35.455
Prepensioen	2.885	3.450
Partnerpensioen	7.956	7.625
Eenmalige uitkering (vakantiegeld)	1.076	1.085
Wezenpensioen	158	136
Arbeidsongeschiktheidspensioen	550	456
Afkoop pensioenen en premierestitutie	0	13
Overige uitkeringen	-9	-2
	49.437	48.218
14. Pensioenuitvoeringskosten		
Bestuurskosten	277	295
Kosten verantwoordingsorgaan en Raad van toezicht	99	76
Administratiekostenvergoeding	1.048	883
Accountantskosten	64	62
Certificerend actuaaris	25	29
Adviserend actuaaris	194	385
Overige advieskosten	349	580
Contributies en bijdragen	31	21
Dwangsommen en boetes	0	0
Overige	52	56
Kosten toezicht DNB/AFM	102	105
	2.241	2.492

De totale overige advieskosten bedragen € 451 waarvan € 102 aan de werkgever is doorbelast. Deze doorbelaste kosten betreffen eenmalige kosten met betrekking tot de nieuwe pensioenregeling 2025 en kosten die zijn gemaakt voor de transitie naar de nieuwe pensioenuitvoerder.

Governancekosten

De bestuurskosten bevatten onder andere de vacatiegelden en de kostenvergoedingen voor de statutaire bestuurders. De bezoldiging voor de (voormalige) bestuurders tezamen bedraagt € 237 (2020: € 249).

Aan betrokkenen zijn geen leningen, voorschotten of garanties verstrekt.

De honoraria van de accountant voor controle van de jaarrekening zijn toegerekend aan het boekjaar waarop deze controle betrekking heeft.

Accountantshonoraria

De honoraria van de onafhankelijke externe accountant(s) zijn als volgt:

	2021	2020
Controle van de jaarrekening	64	62

15. Mutatie technische voorzieningen voor risico van het pensioenfonds

Voor het verloop van en de toelichting op de technische voorziening voor risico pensioenfonds wordt verwezen naar de staat van baten en lasten, respectievelijk de toelichting op de balans.

	2021	2020
16. Mutatie overige technische voorzieningen		
Mutatie overige technische voorzieningen	-665	1.055

17. Saldo herverzekering

	2021	2020
Premie herverzekering	0	20

18. Saldo overdracht van rechten

	2021	2020
Inkomende waardeoverdrachten	-3.672	-2.608
Uitgaande waardeoverdrachten	62	779
	-3.610	-1.829

19. Overige lasten

	2021	2020
Interest premies	34	27
Overig	17	1
	51	28

Amsterdam, 19 mei 2022

Peter de Groot
Agnes Joseph
Jos Kleverlaan
Margreet Schuit
Roeland van Vledder (voorzitter)

20 Overige gegevens

20.1 Statutaire regelingen omtrent de bestemming van het saldo van baten en lasten

Er zijn geen statutaire bepalingen betreffende de bestemming van het resultaat. Na aftrek van de onttrekking aan de bestemmingsreserve is het resterend saldo van de staat van baten en lasten van € 247.885 gedoteerd aan de algemene reserve.

20.2 Actuariële analyse

Oordeel van de externe actuaris over de financiële positie

De financiële positie van het pensioenfonds is naar mening van de certificerend actuaris voldoende.

Actuariële analyse van het resultaat

Bedragen x € 1.000	2021	2020
Wijziging rentetermijnstructuur	136.863	-250.392
Beleggingsopbrengsten	126.253	262.655
Resultaat premie	-2.250	4.263
Resultaat waardeoverdrachten	-133	-427
Resultaat kosten	-31	-238
Resultaat uitkeringen	286	181
Resultaat toeslagverlening	-14.405	-5.507
Resultaat kanssystemen	6.242	-3.481
Resultaat overige (incidentele) mutatie technische voorziening	-3.911	7.125
Resultaat andere oorzaken	-1029	-26
Totaal resultaat	247.885	48.299

Hieronder wordt kort ingegaan op de belangrijkste onderdelen van het actuariële resultaat.

Wijziging rentetermijnstructuur

De RTS ultimo 2021 ligt boven de RTS ultimo 2020. Wanneer beide curves worden uitgedrukt in één gemiddeld rentepercentage is de rente in 2021 met circa 0,4%-punt gestegen, wat leidt tot een afname van de voorziening en dus tot een positief resultaat.

Beleggingsopbrengsten

Er is in 2021 een beleggingsrendement gerealiseerd van 4,8% hetgeen heeft geleid tot een positief resultaat.

Resultaat kanssystemen

Aan het vaststellen van de technische voorziening liggen kanssystemen ten grondslag. De belangrijkste is sterfte (+ € 6.162 duizend) en arbeidsongeschiktheid (+ € 486 duizend). Dit wordt veroorzaakt doordat de aantallen deelnemers die zijn overleden, arbeidsongeschikt zijn geraakt of zijn geverifieerd niet precies overeenkomen met wat aan het begin van het jaar was ingeschat.

Overige mutaties technische voorziening

Een aanpassing van de actuariële grondslagen of methoden in het verslagjaar leidt tot nieuwe eisen ten aanzien van de prudentie van de grondslagen. Deze heeft geleid tot een resultaat op mutaties (€ -3.626 duizend).

Onderstaand wordt de specificatie van de (gedempte) kostendekkende premie weergegeven.

Kostendeekkende premie

Bedragen x € 1.000

	RTS	Gedempt
Actuarieel benodigde premie voor de inkoop van de onvoorwaardelijke onderdelen van de regeling	45.877	41.009
Opslag voor uitvoeringskosten	1.168	1.168
De risicopremie voor WIA excedent en premievrijstelling bij invaliditeit	1.110	991
Solvabiliteitsopslag	6.311	1.787
Totaal kostendeekkende premie	54.466	44.955

Feitelijke premie

44.955

In bovenstaand overzicht wordt de ex-ante feitelijke premie afgezet tegen de gedempte kostendeekkende premie. De ex-ante feitelijke premie betreft:

de pensioenpremie huidig jaar	€ 44.955 duizend
exclusief: voorlopige afrekening 2021	€ 909 duizend

Het pensioenfonds voldoet aan de eis dat de feitelijke premie minimaal gelijk moet zijn aan de gedempte kostendeekkende premie.

Het vereist eigen vermogen eind 2021 is 115,0% en is gebaseerd op de strategische portefeuille.

21 Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds De Nederlandsche Bank N.V. te Amsterdam is aan Triple A – Risk Finance Certification B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2021.

Onafhankelijkheid

Als waarmede actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds De Nederlandsche Bank N.V., zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 25.900.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 1.290.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen;
- het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen conform de wettelijke bepalingen zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-personregel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn, als geheel gezien, toereikende technische voorzieningen vastgesteld. Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum hoger dan het wettelijk vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is hoger dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds De Nederlandsche Bank N.V. is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening voldoende.

In het kader van dit oordeel wijs ik op de ontwikkelingen na balansdatum als gevolg van de Oekraïne crisis, zoals die door het pensioenfonds in het jaarverslag zijn toegelicht.

Amsterdam, 19 mei 2022

drs. Jack Tol AAG RBA
verbonden aan Triple A – Risk Finance Certification B.V

22 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur van Stichting Pensioenfonds van De Nederlandsche Bank N.V.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2021

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening voor het boekjaar geëindigd op 31 december 2021 van Stichting Pensioenfonds van De Nederlandsche Bank N.V. te Amsterdam gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds van De Nederlandsche Bank N.V. per 31 december 2021 en van het resultaat over 2021 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2021
- de staat van baten en lasten over 2021
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie *Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening*.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds van De Nederlandsche Bank N.V. (hierna ook wel het pensioenfonds) zoals vereist in de Europese verordening betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang, de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevindingen moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Ons inzicht in het pensioenfonds

Stichting Pensioenfonds van De Nederlandsche Bank NV (het pensioenfonds) is een ondernemingspensioenfonds en voert de pensioenovereenkomsten uit die van toepassing zijn op de (oud)werknemers van De Nederlandsche Bank NV (DNB) en de voormalige Stichting Pensioen- en Verzekeringskamer. Vermogensbeheer en pensioenbeheer zijn uitbesteed aan gespecialiseerde dienstverleners. Wij hebben bijzondere aandacht in onze controle besteed aan deze onderwerpen op basis van de activiteiten van het pensioenfonds en onze risicoanalyse.

Wij beginnen met het bepalen van de materialiteit en het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten, om in reactie op deze risico's de controlewerkzaamheden te bepalen ter verkrijging van controle-

informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.

Materialiteit

Materialiteit	€ 25.900.000 (2020: € 12.300.000)
Toegepaste benchmark	1% van het pensioenvermogen per 31 december 2021, zijnde het totaal van de technische voorzieningen en het stichtingskapitaal en reserves.
Nadere toelichting	Wij hebben voor deze grondslag gekozen omdat dit het vermogen betreft dat de basis vormt voor de berekening van de (beleids)dekkingsgraad. Voor het bepalen van het percentage hebben wij gelet op de financiële positie van het pensioenfonds en de mate waarin de beleidsdekkingsgraad zich rondom een kritieke grens bevindt. Gelet op het reserveoverschot hebben wij de materialiteit gesteld op 1,0% van het pensioenvermogen.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met het bestuur overeengekomen dat wij aan het bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven €1 miljoen rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Opdrachtteam en gebruikmaken van het werk van specialisten

Wij hebben zorggedragen dat het opdrachtteam over de juiste kennis en vaardigheden beschikt die nodig zijn voor de controle van een ondernemingspensioenfonds. Wij hebben in het opdrachtteam specialisten opgenomen op het gebied van IT-audit.

Onze focus op fraude en het niet-naleven van wet- en regelgeving

Onze verantwoordelijkheid

Hoewel wij niet verantwoordelijk zijn voor het voorkomen van fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving en van ons niet verwacht kan worden dat wij het niet-naleven van iedere wet- en regelgeving ontdekken, is het onze verantwoordelijkheid om een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen dat de jaarrekening als geheel geen afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude.

Onze controle-aanpak met betrekking tot frauderisico's

Wij identificeren en schatten risico's in op een afwijking van materieel belang op de jaarrekening die het gevolg is van fraude. Wij hebben tijdens onze controle inzicht verkregen in het pensioenfonds en diens omgeving, de componenten van het interne beheersingssysteem, waaronder het risico-inschattingsproces en de wijze waarop het bestuur inspeelt op frauderisico's en het interne beheersingssysteem monitort en de wijze waarop de raad van toezicht het toezicht uitoefent, alsmede de uitkomsten daarvan.

Wij hebben de opzet en de relevante aspecten van het interne beheersingssysteem en in het bijzonder de frauderisicoanalyse geëvalueerd alsook bijvoorbeeld de gedragscode en de incidentenregistratie. Wij hebben de opzet en het bestaan geëvalueerd van interne beheersmaatregelen gericht op het mitigeren van frauderisico's.

Als onderdeel van ons proces voor het identificeren van frauderisico's, hebben wij frauderisicofactoren overwogen met betrekking tot frauduleuze financiële verslaggeving, oneigenlijke toe-eigening van activa en omkoping en corruptie. Wij hebben geëvalueerd of deze factoren een indicatie vormden voor de aanwezigheid van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude.

In onze controle bouwen wij een element in van onvoorspelbaarheid. Ook hebben wij de uitkomst van andere controlewerkzaamheden beoordeeld en overwogen of er bevindingen zijn die aanwijzing geven voor fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving.

Zoals in al onze controles houden wij rekening met het risico dat het bestuur interne beheersmaatregelen kan doorbreken. Vanwege dit risico hebben wij onder meer data-analyse gebruikt om journaalposten met een verhoogd risico te signaleren en te toetsen. Verder hebben wij schattingen beoordeeld op tendenties die mogelijk een risico vormen op een afwijking van materieel belang, met name gericht op belangrijke gebieden die oordeelsvorming vereisen en significante schattingsposten, waaronder de subjectieve elementen in de waardering van de technische voorzieningen, zoals toegelicht in toelichting 'Technische voorzieningen' in de jaarrekening.

Wij verwijzen in dit kader verder naar het kernpunt 'Waardering van en toelichting ten aanzien van de technische voorzieningen'.

Wij hebben kennis genomen van de beschikbare informatie en om inlichtingen gevraagd bij leden van het bestuur, sleutelfunctionarissen (waaronder sleutelfunctiehouders, de compliance officer, medewerkers van het bestuursbureau en de uitvoeringsorganisatie(s)).

Uit onze evaluatie van het risico op mogelijke doorbreking van interne beheersmaatregelen of andere ongeoorloofde vormen van beïnvloeding van het proces van financiële verslaggeving, ontvangen inlichtingen en andere beschikbare informatie volgen geen specifieke aanwijzingen voor fraude of vermoedens van fraude met een mogelijk materieel belang voor het beeld van de jaarrekening.

Onze controle-aanpak met betrekking tot het risico van niet voldoen aan wet- en regelgeving

Wij hebben de omstandigheden ingeschat met betrekking tot het risico van niet-naleven van wet- en regelgeving waarvan redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze van materiële invloed kunnen zijn op de jaarrekening. In lijn met NBA-handreiking 1144 Specifieke verplichtingen vanuit de toezichtwet- en regelgeving voor de interne auditor en de externe accountant bij pensioenfonds, is onze inschatting gebaseerd op onze ervaring in de sector, afstemming met het bestuur, het lezen van notulen, het kennisnemen van rapporten van de compliance officer en het uitvoeren van gegevensgerichte werkzaamheden gericht op transactiestromen, jaarrekeningposten en toelichtingen.

We hebben verder kennis genomen van correspondentie met toezichthouders en zijn alert gebleven op indicaties voor een (mogelijke) niet-naleving gedurende de controle. Ten slotte hebben we schriftelijk de bevestiging ontvangen dat alle bekende gebeurtenissen van niet-naleving van wet- en regelgeving met ons zijn gedeeld.

Onze controle-aanpak met betrekking tot de continuïteitsveronderstelling

Het bestuur heeft een specifieke beoordeling gemaakt van de mogelijkheid van het pensioenfonds om zijn continuïteit te handhaven en de activiteiten voort te zetten voor ten minste de komende 12 maanden. Wij hebben de specifieke beoordeling met het bestuur besproken en professioneel-kritisch geëvalueerd. Wij hebben overwogen of de specifieke beoordeling van het bestuur op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, alle gebeurtenissen en omstandigheden bevat waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of het pensioenfonds zijn activiteiten in continuïteit kan voortzetten en in hoeverre het pensioenfonds voldoet aan de vereisten rondom solvabiliteit en liquiditeit. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen.

Op basis van onze werkzaamheden hebben wij geen serieuze bedreiging van de continuïteit geïdentificeerd voor de komende 12 maanden. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een pensioenfonds zijn continuïteit niet langer kan handhaven.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met het bestuur gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

In vergelijking met voorgaand jaar, hebben wij geen wijzigingen aangebracht in de kernpunten van onze controle.

Ontwikkeling van de (beleids)dekkingsgraad

Risico	De solvabiliteit van een pensioenfonds wordt gemeten aan de hand van de dekkingsgraad. De dekkingsgraad brengt de verhouding tussen de (netto) activa en pensioenverplichtingen tot uitdrukking en is daarmee een graadmeter voor de financiële positie van een pensioenfonds. De beleidsdekkingsgraad is de gemiddelde dekkingsgraad van de twaalf maanden voorafgaand aan het moment van vaststelling. Het pensioenfonds is wettelijk verplicht om de beleidsdekkingsgraad te hanteren als basis voor bepaalde beleidsbeslissingen, bijvoorbeeld inzake indexatie en kortingen. Daarnaast is de beleidsdekkingsgraad onder meer van belang om te bepalen of het pensioenfonds voldoende buffers heeft. De dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad zijn toegelicht in toelichting 5. Stichtingskapitaal en reserves van de jaarrekening. Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de (beleids)dekkingsgraad niet juist wordt vastgesteld.
Onze controleaanpak	Door controle van de balans onderzoeken wij de samenstellende delen van de dekkingsgraad. De balans en daarmee de dekkingsgraad per 31 december 2021 hebben wij mede met gebruikmaking van de werkzaamheden van de certificerend actuaris gecontroleerd. Wij hebben de ontwikkelingen in de financiële positie van het pensioenfonds beoordeeld op basis van het actuarieel rapport van de certificerend actuaris en onze controle van de jaarcijfers. Vanwege de gevoeligheid van schattingselementen hebben wij specifiek aandacht besteed aan de waardering van de (illiquide) beleggingen en de waardering van de technische voorzieningen. De werkzaamheden die wij in dit kader hebben uitgevoerd zijn in de kernpunten hierna beschreven. Wij controleren geen andere maandelijkse dekkingsgraden dan de dekkingsgraad ultimo boekjaar. Ten aanzien van andere maandelijkse dekkingsgraden hebben wij de navolgende toetsingswerkzaamheden verricht, die minder zekerheid geven dan een controle van twaalf maands-dekkingsgraden: - Wij hebben de opzet van het totstandkomingsproces van de berekening van de maandelijkse dekkingsgraad onderzocht alsmede de juiste maandoerekening van zogenaamde key items vastgesteld. Dit jaar betroffen key items: de wijziging van de UFR-methodiek en de aanpassing van de leeftijdsafhankelijke correctiefactor op de sterftekansen. - Daarnaast heeft de certificerend actuaris een plausibiliteitstoets uitgevoerd op de ontwikkeling van de dekkingsgraad gedurende het jaar in relatie tot de ontwikkelingen in de belangrijkste factoren, zoals de rentecurve. Wij hebben kennisgenomen van de uitkomst van deze werkzaamheden van de certificerend actuaris. Tevens hebben wij de toelichtingen met betrekking tot de (beleids)dekkingsgraad geëvalueerd.

Belangrijke observaties	Wij hebben geen materiële afwijkingen geconstateerd in de vaststelling van de dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad per 31 december 2021 en de gerelateerde toelichting in de jaarrekening.
-------------------------	--

Waardering en toelichting van beleggingen zonder genoteerde marktprijzen

Risico	De beleggingen voor risico pensioenfonds (hierna: beleggingen) zijn een significante post op de balans van het pensioenfonds. Alle beleggingen dienen krachtens de Pensioenwet te worden gewaardeerd op marktwaarde. [Voor een groot deel] van de beleggingen is deze marktwaarde te verifiëren aan transacties die tot stand zijn gekomen op de financiële markten (marktprijzen). Er zijn ook beleggingen die worden gewaardeerd op basis van onafhankelijke taxaties, netto contante waardeberekeningen of een andere geschikte methode, waaronder de intrinsieke waarde per participatie voor posities in niet (beurs)genoteerde fondsen. De waarderingsonzekerheid neemt inherent toe bij netto contante waardeberekeningen en hangt samen met de beschikbaarheid en toepasbaarheid van marktgegevens. Bij het pensioenfonds betreffen dit de posities in derivaten. De posities in niet-(beurs)genoteerde fondsen, te weten indirect vastgoed kennen eveneens inherent relatief veel waarderingsonzekerheid doordat de waarde wordt ontleend aan de meest recente rapportages van de fondsmanagers gecorrigeerd voor kasstromen en marktontwikkelingen tot aan balansdatum. Het pensioenfonds heeft de waarderingsgrondslagen voor de beleggingen beschreven in paragraaf 19.4 'Grondslagen voor waardering van activa en passiva' en een nadere toelichting opgenomen in toelichting 'Beleggingen voor risico pensioenfonds'. Uit deze toelichting blijkt dat per 31 december 2021 € 195 miljoen is belegd in derivaten en € 0,1 miljoen is belegd in niet-beursgenoteerde vastgoedfondsen. Dit betreft 7,0% van de totale beleggingen. Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de beleggingen zonder genoteerde marktprijzen niet juist gewaardeerd zijn en dat de toelichting niet voldoet aan relevante verslaggevingsvereisten.
Onze controleaanpak	Bij de controle van de beleggingen hebben wij gebruikgemaakt van de werkzaamheden van een andere accountant. Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel, hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de beleggingen, rekening houdend met omvang en risicoprofiel van de beleggingen, en deze vastgelegd in instructies. Daarnaast hebben wij een kwaliteitsreview uitgevoerd met betrekking tot de uitgevoerde werkzaamheden en de uitkomsten daarvan. Door deze werkzaamheden, gecombineerd met de hierna beschreven werkzaamheden, hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de beleggingen verkregen om een oordeel te geven over de jaarrekening. Wij hebben de gehanteerde waarderingsgrondslagen geëvalueerd en controlewerkzaamheden, waaronder het evalueren van de juiste werking van de interne beheersmaatregelen, uitgevoerd op de waardering van de beleggingen per 31 december 2021: - De waardering van beursgenoteerde beleggingen en van belangen in genoteerde beleggingsfondsen waarvoor wij hebben vastgesteld dat er een actieve markt bestaat, hebben wij zelfstandig afgestemd met de prijsbron. Voor beleggingsfondsen is er sprake van een actieve markt als de intrinsieke waarde dagelijks wordt gepubliceerd en deze intrinsieke waarde

	de basis is voor dagelijkse toe- en uittreding door (institutionele) beleggers. Voor beleggingsfondsen waarvoor wij niet zelfstandig kunnen vaststellen dat er sprake is van een actieve markt, hebben wij de waarderingsgegevens geverifieerd met gecontroleerde jaarrekeningen 2021 van deze beleggingsfondsen en vastgesteld of de gehanteerde waarderingsgrondslagen en de belangrijkste uitgangspunten in de jaarrekeningen van deze beleggingsfondsen aansluiten op de grondslagen van de stichting. - Voor de waardering van de derivaten hebben wij een controle uitgevoerd voor een selectie van de derivaten op het waarderingsmodel en de gehanteerde veronderstellingen getoetst aan marktinformatie. Tevens hebben wij de toelichtingen met betrekking tot de beleggingen voor risico pensioenfonds geëvalueerd.
Belangrijke observaties	Wij hebben geen materiële afwijkingen geconstateerd ten aanzien van de waardering van de beleggingen zonder genoteerde marktprijzen per 31 december 2021 en de gerelateerde toelichting in de jaarrekening.

Waardering van en toelichting ten aanzien van de technische voorzieningen

Risico	De technische voorzieningen waaronder de voorziening pensioenverplichtingen betreffen een significante post in de balans van het pensioenfonds. De technische voorzieningen dienen krachtens de Pensioenwet te worden gewaardeerd op marktwaarde. De waardering is gevoelig voor de gehanteerde (actuariële) veronderstellingen en schattingselementen. Hier ligt een aantal belangrijke conventies aan ten grondslag namelijk dat voor de waardering uitgegaan wordt van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur alsmede de meest recente informatie (tafels) omtrent de levensverwachting, zoals gepubliceerd door het Koninklijk Actuarieel Genootschap (AG). In aanvulling op de tafels wordt gecorrigeerd voor de ingeschatte ervaringssterfte bij het pensioenfonds, zijnde de fondsspecifieke ervaringssterfte. Deze veronderstellingen hebben tezamen met de hoogte van de kostenopslag, waaraan eveneens schattingen ten grondslag liggen, bijzondere aandacht gehad in onze controle. Wij hebben aan het subjectieve element ervaringssterfte van de bepaling van de technische voorziening een frauderisico gekoppeld en de waardering en de toelichting daarop als kernpunt van onze controle aangemerkt. Het pensioenfonds heeft de waarderingsgrondslagen voor de voorziening pensioenverplichtingen beschreven in paragraaf 19.4 'Grondslagen voor waardering van activa en passiva' en een nadere toelichting opgenomen in toelichting 'Technische voorzieningen'. Uit deze toelichting blijkt dat (schattings)wijzigingen hebben plaatsgevonden door wijziging van de UFR-methodiek en de aanpassing van de leeftijdsafhankelijke correctiefactor op de sterftekansen op basis van nader onderzoek. Volgens deze toelichting is de voorziening pensioenverplichtingen hierdoor € 19 miljoen hoger uitgekomen. Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de technische voorzieningen niet toereikend gewaardeerd en toegelicht zijn.
Onze controleaanpak	Bij de controle van de technische voorzieningen hebben wij gebruikgemaakt van de werkzaamheden van de certificerend actuaris van het pensioenfonds. De certificerend actuaris onderzoekt onder meer de toereikendheid van de technische voorzieningen en de naleving van een aantal specifieke wettelijke bepalingen. De certificerend actuaris heeft daarbij gebruikgemaakt van de

	door ons in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens, waaronder de pensioenaanspraken van deelnemers. Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel over de jaarrekening als geheel hebben wij met de certificerend actuaaris onze planning, werkzaamheden, verwachtingen en uitkomsten afgestemd voor de controle van boekjaar 2021. Hierbij hebben wij specifiek aandacht gevraagd voor de toets van de ervaringssterfte op basis van de toegepaste prognosetafels, de toereikendheid van de kostenopslag alsmede de toepassing van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. Wij hebben de gehanteerde waarderingsgrondslagen geëvalueerd en controlewerkzaamheden uitgevoerd op de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen per 31 december 2021: - Daartoe hebben wij ons een beeld gevormd van de redelijkheid van de aannames en schattingen van het bestuur met betrekking tot de gekozen actuariële grondslagen, alsmede de uitkomsten van het actuariële grondslagenonderzoek en de gehanteerde waarderingsgrondslagen besproken met de certificerend actuaaris. - Hierbij hebben wij met inachtneming van het oordeel van de certificerend actuaaris gelet op de besluitvorming van het bestuur, de recentheid van beschikbaar grondslagenonderzoek, de toetsing op de onderbouwing van de daarin opgenomen veronderstellingen, de uitkomsten van beschikbare tussentijdse evaluaties, de uitkomsten van de actuariële analyse over meerdere jaren en de aanwezigheid van een consistente gedragslijn. - Daarnaast hebben wij controlewerkzaamheden uitgevoerd om de gehanteerde basisgegevens te toetsen mede met behulp van data-analyse, waaronder het evalueren van de juiste werking van de interne beheersmaatregelen bij de pensioenuitvoeringsorganisatie, het verrichten van aansluitwerkzaamheden met de pensioenadministratie voor wat betreft de aantallen en de aanspraken en het beoordelen van het verloop en de uitkomsten van de actuariële analyse. Tevens hebben wij de toelichtingen ten aanzien van de technische voorzieningen geëvalueerd.
Belangrijke observaties	Wij hebben geen materiële afwijkingen geconstateerd ten aanzien van de waardering per 31 december 2021 of de toelichting van de technische voorzieningen.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Het jaarverslag omvat andere informatie naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist voor het bestuursverslag en de overige gegevens.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verklaring betreffende overige door wet- of regelgeving gestelde vereisten

Benoeming

Wij zijn door het bestuur op 26 juli 2017 benoemd als accountant van Stichting Pensioenfonds van De Nederlandsche Bank N.V. vanaf de controle van het boekjaar 2017 en zijn sinds dat boekjaar tot nu toe de externe accountant.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of het pensioenfonds in staat is om zijn werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om het pensioenfonds te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of het pensioenfonds zijn activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Het besluit van het bestuur tot vaststelling van de jaarrekening is onderworpen aan de goedkeuring van de raad van toezicht.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. De sectie 'Informatie ter ondersteuning van ons oordeel' hierboven, bevat een informatieve samenvatting van onze verantwoordelijkheden en de uitgevoerde werkzaamheden als basis voor ons oordeel.

Onze controle bestond verder onder andere uit:

- Het in reactie op de ingeschatte risico's uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van het pensioenfonds.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan

- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Communicatie

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met het bestuur hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Den Haag, 19 mei 2022

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. S.B. Spiessens RA

Bijlagen

Bijlage 1 Pensioenregeling 2021

Het pensioenfonds had in 2021 twee pensioenreglementen waarin actieve deelnemers deel kunnen nemen:

- De Pensioenregeling 2021, welke van toepassing is op alle medewerkers die op 1 januari 2021 al in dienst waren of daarna in dienst zijn gekomen bij DNB en niet vallen onder het pensioenreglement Directeuren DNB.
- Pensioenreglement Directeuren DNB, welke van toepassing is op de huidige directieleden van DNB.

Inhoud van de pensioenreglementen

De belangrijkste kenmerken van de pensioenregeling 2021 zijn:

- Geïndexeerde middelloonregeling
- Maximaal pensioengevend salaris € 112.189 (niveau 2021)
- Opbouwpercentage ouderdomspensioen 1,875% per jaar
- Franchise van € 14.544 (niveau 2021)
- Pensioenrichtleeftijd 68 jaar
- Partnerpensioen voor pensioendatum op risicobasis
- Tijdelijk partnerpensioen op risicobasis

Overgangsbepalingen gelden voor medewerkers op wie de tot 1 januari 2006 geldende regelingen (pensioenregeling 2003 (oud DNB) of pensioenregeling 2005 (ex-PVK)) van toepassing waren. Daarnaast gelden overgangsbepalingen voor deelnemers met aanspraken opgebouwd vóór 1 januari 2021. In 2020 hebben deze deelnemers kunnen kiezen voor conversie van opgebouwde aanspraken op uitgesteld partnerpensioen, tijdelijk ouderdomspensioen, prepensioen en ongehuwden ouderdomspensioen naar levenslange aanspraken op respectievelijk partnerpensioen of ouderdomspensioen.

Bijlage 2 Nevenfuncties verbonden personen

Relevante nevenfuncties verbonden personen per 1 januari 2022

Verbonden persoon	Nevenfunctie(s)
E. Abeen	Abeen Interim Internal Audit en Finance, eigen bedrijf <i>Pensioenfonds DNB, Verantwoordingsorgaan</i>
E. Bernaert	KPMG, Senior manager <i>Pensioenfonds DNB, Compliance Officer</i>
C. van den Berg	DNB, Coordinator International Technical Cooperation DNB, lid Ondernemingsraad <i>Pensioenfonds DNB, Verantwoordingsorgaan</i>
J. Cratsborn	PWC, People & Organisation, Sr. Associate <i>Pensioenfonds DNB, Bestuursbureau</i>
G. Cremers	Sprenkels & Verschuren, Consultant <i>Pensioenfonds DNB, Bestuursbureau</i>
M. van Dasler	KPMG, consultant <i>Pensioenfonds DNB, ondersteuning Compliance Officer</i>
F. Eerenberg	DNB, Beleidsmedewerker Divisie Resolutie <i>Pensioenfonds DNB, Verantwoordingsorgaan</i>
D. Dijkhuis	Eenmanszaak, eigenaar Pensioenfonds APF, lid Raad van Toezicht Pensioenfonds Metaal en Techniek (Vermogensbeheer), bestuurder en voorzitter commissie beleggingen Stichting Tuchtraad Banken, bestuurder Waarborgfonds Sociale Woningbouw, Governancecommissie <i>Pensioenfonds DNB, Bestuur</i>
S.C. Geenen	DNB, Beleidsadviseur Divisie Financiële Stabiliteit Financieel Attach, Gedetacheerd <i>Pensioenfonds DNB, Verantwoordingsorgaan</i>
A. Gram	ASN Beleggingsfondsen, voorzitter Raad van Commissarissen CBR, lid beleggingscommissie Toeslagendepot Pensioenfonds HAL, lid permanente visitatiecommissie Pensioenfonds Horeca en Catering, lid Raad van Toezicht Pensioenfonds Huisartsen, lid beleggingscommissie Pensioenfonds IBM Nederland, voorzitter beleggingscommissie Pensioenfonds UWV, lid beleggingscommissie <i>Pensioenfonds DNB, Raad van Toezicht</i>

P. de Groot	Advieshuis.org, directeur Pensioenfonds Architectenbureaus, bestuurder Pensioenfonds Delta Lloyd, voorzitter Raad van Toezicht Woningborg N.V., lid Raad van Commissarissen Pensioenfonds Rabobank SFH Risicobeheer, extern lid ARC SAREF Hypotheekfondsen, lid Raad van Toezicht en lid Audit Committee Stichting AAN! Amstelveen, voorzitter bestuur Stichting Platform C, lid Raad van Toezicht Rabobank Amstel & Vecht, lid ledenraad <i>Pensioenfonds DNB, Bestuur</i>
M. Hendriks	Puik Pensioenadvies, eigenaar/pensioenjurist Pensioenfonds HaskoningDHV, voorzitter Raad van Toezicht Pensioenfonds Kas Bank, lid visitatiecommissie BPF Waterbouw, lid Raad van Toezicht <i>Pensioenfonds DNB, Raad van Toezicht (voorzitter)</i>
A. Hondius	DNB, beleidsmedewerker Markt Infrastructuur Stichting Osmerus Fortunis, secretaris <i>Pensioenfonds DNB, Verantwoordingsorgaan</i>
A. Jharap	Pensioenfonds SGB, bestuurder Pensioenfonds Wonen, IRM cie lid en Privacy officer Pensioenfonds SGB, Bestuurder <i>Pensioenfonds DNB, Bestuur</i>
A. Joseph	Achmea Pensioen Services, actuaris Actuarieel Instituut, docent Pensioenmagazine, redactie <i>Pensioenfonds DNB, Bestuur</i>
J. Kleverlaan	<i>Pensioenfonds DNB, Bestuur</i>
M. de Kogel	Eigen consultancy bedrijf, consultant/belastingadvies Vereniging ChristenUnie IJmond, secretaris/penningmeester Stichting Geloven in de stad Haarlem, penningmeester Shelter Haarlem, lid beleidsadviesraad <i>Pensioenfonds DNB, Verantwoordingsorgaan</i>
L. Kuypers	Gerechtshof Den Haag, raad plaatsvervanger KBC, ombudsman pensioenen <i>Pensioenfonds DNB, Verantwoordingsorgaan</i>
M. Roevros	Creating Value for People, directeur/eigenaar Pensioenfonds TNT Express, bestuurssecretaris PNO Media, projectleider <i>Pensioenfonds DNB, Bestuursbureau</i>
M. Schuit	Margreet Schuit Pensioenadvies, eigenaar <i>Pensioenfonds DNB, Bestuur</i>
I. Severijn	Boardroom support, eigenaar TKP Pensioen, fondssecretaris

Stichting Algemeen Pensioenfonds Volo, bestuurssecretaris
Pensioenfonds DNB, Bestuursbureau

D. Tiellemans DNB, afdelingshoofd Resolutie
Golfclub VGG in Hoog Soeren, kascommissie
Pensioenfonds DNB, Verantwoordingsorgaan (voorzitter)

R. van Vledder BNP Paribus Cardif NL, voorzitter Raad van Commissarissen
Pensioenfonds PNO media, voorzitter
VITP, lid monitoringscommissie
SPH, voorzitter verantwoordingsorgaan
Pensioenfonds DNB, Bestuur (voorzitter)

T. van der Wijk TKP Pensioen, fondssecretaris
Pensioenfonds DNB, Bestuursbureau

S. Zeverijn BPF Woningcorporaties, voorzitter Raad van Toezicht
OPF F. van Lanschot, voorzitter
OPF F. Robeco, lid Raad van Toezicht
Pensioenfonds Tandartsen, adviseur van bestuur
Living with hope, bestuurder
Mens en Kennis, DNB geschiktheidstrainingen
Pensioenfonds ATOS, voorzitter bestuur
Pensioenfonds DNB, Raad van Toezicht

Bijlage 3 Overzicht beleggingsportefeuille 2021

	Beleggingscategorie	Manager	Actief of passief	Separaat account of fonds	Benchmark	Strategisch gewicht (in %)	Band-breedte (in %)	Matching of return asset
Matching Portefeuille	Obligaties/LDI	Cardano	Passief	Separaat	Verplichtingen pensioenfonds	42,6%	+/- 7,5%	Matching Asset
	Inflatiegerelateerde obligaties	Cardano	Passief	Separaat	Verplichtingen pensioenfonds	10%		Matching Asset
	Hypotheke	Syntrus Achmea	Passief	Fonds	Swapcurve + spread conform quote manager	10%		Matching Asset
Return Porefeuille	Wereldwijde aandelen	Robeco	Passief	Separaat	MSCI All Countries World	37,4%	+/- 7,5%	Return Asset
	Vastgoed*	Northern Trust en CBRE	Passief	Fonds	FTSE EPRA/NAREIT Developed	0%	n.v.t.	Return Asset

* Deze allocatie is in 2021 afgebouwd. Er rest nog een kleine allocatie naar het CBRE Eurosiris fonds dat momenteel in liquidatie is. Zodra dit belang volledig is afgelost, zullen deze beleggingen volledig worden toegewezen aan de wereldwijde aandelenportefeuille.

Bijlage 4 Toeslagverlening 2014 tot en met 2021

Actieve deelnemers					
Jaar	Toeken-ning per	Financiering uit	%	Berekening	Op basis van
2014	31-12-14	premie 2014	0,58%	$100\% \times 0,58\%$	cao-stijging in 2014 = 0,58%
2015	01-01-15	alg. middelen	0,29%	$1/3 \times 0,88\%$	cpi okt 2013 tot en met sept 2014 = 0,88%; dg (staffeltrede) per 30-09-14
2015	01-01-15 (terug-werkende kracht)	depot (opslag 2015)	0,59%	$2/3 \times 0,88\%$	aanvulling tot volledige cpi okt 2013 tot en met sept 2014 = 0,88%
2016	01-01-16	alg. middelen	0,27%	$45\% \times 0,60\%$	cpi okt 2014 tot en met sept 2015 = 0,60%; lineair (= 45%) obv beleidsdg 30-09-15
2016	01-01-16 (terug-werkende kracht)	depot (opslag 2016)	0,33%	$55\% \times 0,60\%$	aanvulling tot volledige cpi okt 2014 tot en met sept 2015 = 0,60%
2017	01-01-17	alg. middelen	0,03%	$46\% \times 0,07\%$	cpi okt 2015 tot en met sept 2016 = 0,07%; lineair (= 46%) obv beleidsdg 30-09-16
2017	01-01-17	depot (opslag 2017)	0,04%	$54\% \times 0,07\%$	aanvulling tot volledige cpi okt 2015 tot en met sept 2016 = 0,07%
2018	01-01-18	alg. middelen	1,03%	$71\% \times 1,45\%$	cpi okt 2016 tot en met sept 2017 = 1,45%; lineair (= 71%) obv beleidsdg 30-09-17
2018	01-01-18	depot (opslag 2018)	0,39%	$27\% \times 1,45\%$	aanvulling tot gedeeltelijke cpi okt 2016 tot en met sept 2017 = 0,39%
2019	01-01-19	alg. middelen	1,88%	$100\% \times 1,88\%$	cpi okt 2017 tot en met sept 2018 = 1,88%
2019	01-01-19	depot (opslag 2019)	0,03%		aanvulling gemiste toeslag 2018
2020	01-01-20	alg. middelen	2,31%	$87,3\% \times 2,65\%$	cpi okt 2018 tot en met sept 2019 = 2,65%
2020	01-07-20	alg. middelen	0,10%	$74\% \times 0,14\%$	cpi okt 2019 tot en met maart 2020 = 0,14%
2021	01-07-21	alg. middelen	0,68%	$36\% \times 1,89\%$	cpi april 2020 tot en met maart 2021 = 1,89%

Gewezen deelnemers (voorwaardelijk cpi)					
Jaar	Toeken-ning per	Financiering uit	%	Berekening	Op basis van
2014	31-12-14	alg. middelen	0,29%	$1/3 \times 0,88\%$	cpi okt 2013 tot en met sept 2014 = 0,88%; dg (staffeltrede) per 30-09-14
2015	31-12-15	alg. middelen	0,27%	$45\% \times 0,60\%$	cpi okt 2014 tot en met sept 2015 = 0,60%; lineair (= 45%) obv beleidsdg 30-09-15
2016	31-12-16	alg. middelen	0,03%	$46\% \times 0,07\%$	cpi okt 2015 tot en met sept 2016 = 0,07%; lineair (= 46%) obv beleidsdg 30-09-16
2017	31-12-17	alg. middelen	1,03%	$71\% \times 1,45\%$	cpi okt 2016 tot en met sept 2017 = 1,45%; lineair (= 71%) obv beleidsdg 30-09-17

Gewezen deelnemers (voorwaardelijk cpi)					
2018	31-12-18	alg. middelen	1,88%	100% x 1,88%	cpi okt 2017 tot en met sept 2018 = 1,88%
2019	31-12-19	alg. middelen	2,31%	87,3% x 2,65%	cpi okt 2018 tot en met sept 2019 = 2,65%
2020	01-07-20	alg. middelen	0,10%	74% x 0,14%	cpi okt 2019 tot en met maart 2020 = 0,14%
2021	01-07-21	alg. middelen	0,68%	36% x 1,89%	cpi april 2020 tot en met maart 2021 = 1,89%

Gewezen deelnemers ex-DNB voor 1 januari 2003 (voorwaardelijk loon)					
Jaar	Toeken- ning per	Financiering uit	%	Berekening	Op basis van
2014	31-12-14	alg. middelen	0,19%	1/3 x 0,58%	cao-stijging in 2014 = 0,58%; dg (staffeltrede) per 30-09-14
2015	31-12-15	alg. middelen	0,52%	45% x 1,15%	cao-stijging in 2015 = 1,15%; lineair (= 45%) obv beleidsdg 30-09-15
2016	31-12-16	alg. middelen	0,66%	46% x 1,43%	cao-stijging in 2016 = 1,43%; lineair (= 46%) obv beleidsdg 30-09-16
2017	31-12-17	alg. middelen	0,85%	71% x 1,2%	cao-stijging in 2017 = 1,2%; lineair (= 71%) obv beleidsdg 30-09-17
2018	31-12-18	alg. middelen	1,60%	100% x 1,6%	cao-stijging in 2018 = 1,6%
2019	31-12-19	alg. middelen	1,92%	87,3% x 2,2%	cao-stijging in 2019 = 2,2%
2020	01-07-20	alg. middelen	2,07%	74% x 2,80%	cao-stijging in 2020 = 2,80%
2021	01-07-21	alg. middelen	1,04%	36% x 2,90%	cao stijging in 2021 = 2,90%

Gewezen deelnemers ex-PVK voor 1 januari 2005 (onvoorwaardelijk loon - aangevuld door werkgever)					
Jaar	Toeken- ning per	Financiering uit	%	Berekening	Op basis van
2014	31-12-14	alg. middelen	0,19%	1/3 x 0,58%	cao-stijging in 2014 = 0,58%; dg (staffeltrede) per 30-09-14
2014	31-12-14	premie 2014	0,39%	2/3 x 0,58%	aanvulling tot cao-stijging van 0,58%
2015	31-12-15	alg. middelen	0,52%	45% x 1,15%	cao-stijging in 2015 = 1,15%; lineair (= 45%) obv beleidsdg 30-09-15
2015	31-12-15	premie 2015	0,63%	55% x 1,15%	aanvulling tot cao-stijging van 1,15%
2016	31-12-16	alg. middelen	0,66%	46% x 1,43%	cao-stijging in 2016 = 1,43%; lineair (= 46%) obv beleidsdg 30-09-16
2016	31-12-16	premie 2016	0,77%	54% x 1,43%	aanvulling tot cao-stijging van 1,43%
2017	31-12-17	alg. middelen	0,85%	71% x 1,2%	cao-stijging in 2017 = 1,2%; lineair (= 71%) obv beleidsdg 30-09-17
2017	31-12-17	premie 2017	0,35%	29% x 1,2%	aanvulling tot cao-stijging van 1,2%
2018	31-12-18	alg. middelen	1,60%	100% x 1,6%	cao-stijging in 2018 = 1,6%
2019	31-12-19	alg. middelen	1,92%	87,3% x 2,2%	cao-stijging in 2019 = 2,2%
2019	31-12-19	premie 2019	0,28%	12,7% x 2,2%	aanvulling tot cao-stijging van 2,2%
2020	01-07-20	alg. middelen	2,07%	74% x 2,80%	cao stijging in 2020 = 2,80%
2020	01-07-20	premie 2020	0,73%	26% x 2,80%	aanvulling tot cao-stijging van 2,80%

2021	01-07-21	alg. middelen	1,04%	36% x 2,90%	cao stijging in 202 = 2,90%
2021	01-07-21	premie 2021	1,86%	64% x 2,90%	aanvulling tot cao-stijging van 2,90%

Bijlage 5 Code Pensioenfondsen

De Pensioenfederatie en de Stichting van de Arbeid hebben de Code Pensioenfondsen uitgebracht (hierna Code), waarin aanbevelingen staan voor pensioenfondsen. De Code is geen doel op zich, maar een middel voor pensioenfondsen om te voldoen aan 'goed pensioenfondsbestuur'. De Code gaat daarom uit van het principe 'comply or explain'. Afwijkingen van de Code, en de redenen daarvan, moeten gemeld worden in het jaarverslag van het pensioenfonds.

De Code is (met ingang van 2018) ingedeeld in acht thema's: Vertrouwen waarmaken; Verantwoordelijkheid nemen; Integer handelen; Kwaliteit nastreven; Zorgvuldig benoemen; Gepast belonen; Toezicht houden en inspraak waarborgen; Transparantie bevorderen. Dit overzicht is daarom ingedeeld naar deze acht thema's.

Jaarlijks onderzoekt de Monitoringcommissie Code Pensioenfondsen de (rapportage over de) naleving van de Code. Ter informatie is bijgevoegd de rapportages over 2020 – 2021. De Monitoringcommissie streeft naar minder normen en integratie van de code die de VITP uit geeft.

In het jaarverslag zal een tekst opgenomen worden waarin staat in hoeverre het pensioenfonds voldoet aan de Code. Afwijkingen van de normen van de Code worden benoemd, met daarbij een toelichting.

De RvT betreft in zijn bevindingenrapport nadrukkelijk de Code Pensioenfondsen.

Van de normen 5, 31, 33, 47, 58, 62, 64 en 65 wordt aanbevolen om in het jaarverslag te verwijzen naar de vindplaatsen van deze normen in het jaarverslag.

In de bestuursvergadering van 11 april 2022 heeft het bestuur dit overzicht vastgesteld.

Thema 1 Vertrouwen waarmaken: Zij die voor het pensioenfonds verantwoordelijkheid dragen maken het in hen gestelde vertrouwen waar. Dat blijkt vooral uit adequaat bestuur, verantwoord beleggingsbeleid en zorgvuldig risicomanagement.

Dit thema is uitgewerkt in normen over de (eind)verantwoordelijkheid van het bestuur, de missie, visie en strategie, beleids- en verantwoordingscyclus, uitvoering, monitoring en evt. bijsturing, verantwoording over beleidskeuzes en de resultaten ervan, evenwichtige belangenafweging, integraal risicomanagement, zorgen voor optimaal rendement binnen een aanvaardbaar risico, (draagvlak voor) verantwoord beleggen, noodprocedure voor spoedeisende situaties.

Het pensioenfonds voldoet aan de normen die onder dit thema genoemd worden.

De doelstelling, missie en visie en strategie, alsmede de beleids- en verantwoordingscyclus is vastgelegd in fondsdocumenten, zoals statuten, huishoudelijk reglement, ABTN, jaarkalender en beleggingsplan. Minimaal ieder kwartaal bespreekt het bestuur aan de hand van de kwartaalverslagen de uitkomsten van het beleid. Indien nodig wordt er bijgestuurd. Ook is er beleid inzake IRM, dat vastgelegd is in het Handboek IRM. Ieder kwartaal stelt het bestuur een rapportage risicomanagement op.

Beleidsbeslissingen worden door het bestuur genomen na een toets op de doelstellingen en een gedegen risico- en belangenafweging. Hiertoe is een three lines of defence model ingericht. Voor grote, strategische besluiten zal het bestuur een Eigen Risico Beoordeling uitvoeren, alvorens tot besluitvorming over te gaan.

Bestuursbesluiten worden toegelicht aan VO en RvT, en via jaarverslag, website, pensioenkranten en digitale nieuwsbrieven gecommuniceerd richting belanghebbenden. Voor wijzigingen die de deelnemers direct raken, ontvangen deelnemers een gepersonifieerde brief.

Het bestuur voert een asset liability beleid, waarbij periodiek een ALM-studie gedaan wordt. Er wordt een prudent beleggingsbeleid gevoerd, waarbij getracht wordt tegen aanvaardbare risico's een zo optimaal mogelijk rendement te behalen. Het bestuur heeft het beleid inzake Maatschappelijk Verantwoord Beleggen aangescherpt (na consultatie van de deelnemers) en houdt

rekening met dit beleid bij de keuze voor beleggingscategorieën. In 2020 en 2021 zijn er grote stappen gezet op dit gebied. In 2022 wordt een nieuw onderzoek onder de deelnemers gehouden.

In de statuten en het huishoudelijk reglement is een spoedprocedure vastgelegd.

Thema 2 Verantwoordelijkheid nemen: Het bestuur neemt zijn verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de pensioenregeling

Dit thema is uitgewerkt in normen over een heldere taak- en rolverdeling, sturings- en controlemechanismen, contractuele bepalingen bij onvoldoende presteren van dienstverleners. Het bestuur dient zicht te hebben op de keten van uitbesteding. Er moet een beheerst beloningsbeleid zijn, dat niet uitnodigt tot het nemen van meer risico dan het pensioenfonds aanvaardbaar acht. De kwaliteit van de dienstverlening dient jaarlijks geëvalueerd te worden, waarbij de kosten kritisch beoordeeld worden.

Het pensioenfonds voldoet aan de normen die onder dit thema genoemd worden.

Het bestuur heeft uitbestedingsbeleid en een contractenregister. Er zijn duidelijke uitbestedingsovereenkomsten (inclusief de kosten) en service level agreements met de uitvoeringsorganisaties, die per kwartaal rapporteren over de naleving van de afspraken. Daarnaast leveren de uitvoeringsorganisaties ISAE 3402 type II (of vergelijkbare) rapportages op, die door het bestuur worden beoordeeld. Daarbij wordt getoetst of alle dienstverlening gedekt wordt door de ISAE 3402 type II verklaringen. Het bestuur heeft effectieve afspraken gemaakt met de uitvoeringsorganisaties, ook over beëindiging van de overeenkomst, wanprestatie en aansprakelijkheden. Het bestuur is op de hoogte van de door de uitvoeringsorganisaties ingeschakelde partijen. TKP rapporteert ieder kwartaal over haar onderuitbesteding.

Het bestuur evalueert de uitvoeringsorganisaties/dienstverleners jaarlijks. Periodiek worden de uitvoeringsorganisaties uitgebreid geëvalueerd, eventueel met behulp van een externe partij. Het beloningsbeleid van de uitvoeringsorganisaties voldoet aan de eisen van beheerst beloningsbeleid. Hier worden duidelijke afspraken over vastgelegd bij inhuur van een partij. Bij de jaarlijkse evaluatie van deze partijen wordt uitgevraagd of het beloningsbeleid (nog steeds) voldoet aan de voor die partij van toepassing zijnde wet- en regelgeving.

Thema 3 Integer handelen: Het bestuur bevordert een cultuur van integriteit en compliance.

Dit thema is uitgewerkt in normen over de gedragscode, nevenfuncties, (schijn van) belangenverstrengeling en reputatierisico, de melding van incidenten en misstanden, de bekendheid van relevante wet- en regelgeving en interne regels en bewaking van de naleving daarvan.

Het pensioenfonds voldoet aan de normen die onder dit thema genoemd worden.

Het pensioenfonds beschikt over een gedragscode en integriteitsbeleid, waaraan de leden van alle fondsorganen en andere verbonden personen zich dienen te houden. Hierin zijn ook regels over nevenfuncties, persoonlijke bevoordeling en belangenverstrengeling opgenomen. Er wordt jaarlijks een risicoanalyse gedaan op integriteitsrisico's (SIRA). Jaarlijks wordt een nalevingsverklaring van de gedragscode getekend door alle verbonden personen. De compliance officer rapporteert minimaal één maal per jaar.

Bij aanvang van iedere vergadering wordt een uitvraag gedaan naar mogelijke conflicts of interests.

Het pensioenfonds beschikt ook over een regeling melding incidenten en misstanden.

Bij aanvang van werkzaamheden van een verbonden persoon, ontvangt hij/zij de relevante stukken. Daarnaast wordt regelmatig aandacht besteed aan awareness over compliance gerelateerde zaken.

De statuten sluiten uit dat bestuursleden werkzaam kunnen zijn voor DNB.

In het VO kunnen nog wel DNB-medewerkers zitting hebben, maar bij infunctietreding wordt er een toets gedaan (waarbij ook de compliance officer van het pensioenfonds en evt. de compliance

afdeling van DNB worden betrokken) of beide functies verenigbaar zijn. Daartoe zijn de afdelingen bij DNB ingedeeld in categorieën:

1. niet verenigbaar;
2. niet verenigbaar, tenzij is aangetoond dat men niet over relevante, vertrouwelijke, niet-publieke informatie kan beschikken;
3. wel verenigbaar, mits men niet over relevante, vertrouwelijke, niet-publieke informatie kan beschikken.

Het bestuur houdt zijn deskundigheid over wet- en regelgeving op peil. De uitvoeringsorganisaties informeren het bestuur regelmatig over relevante (wijzigingen in) wet- en regelgeving. Er is een totaaloverzicht van wet- en regelgeving, die van belang is voor een pensioenfonds.

Thema 4 Kwaliteit nastreven: Het fonds stelt hoge kwaliteitseisen, voert daar beleid op en is een 'lerende organisatie'.

Dit thema is uitgewerkt in normen die zien op de collectieve verantwoordelijkheid van het bestuur, de zorgvuldige besluitvorming en procedures, de onafhankelijkheid van bestuursleden die allemaal stemrecht hebben, permanente educatie, openstaan voor kritiek en leren van fouten. Het functioneren van bestuur en RvT is een continu aandachtspunt en wordt jaarlijks geëvalueerd, waarbij één keer per drie jaar een onafhankelijke derde partij wordt betrokken. Ook voor het VO is het eigen functioneren een continu aandachtspunt, dat met enige regelmaat wordt geëvalueerd.

Het pensioenfonds voldoet aan de normen die onder dit thema genoemd worden.

De voorzitter ziet toe op goede discussies en correcte besluitvorming door het bestuur. Bij iedere vergadering wordt een 'procesobservator' aangewezen, die aan het eind van iedere vergadering zijn/haar bevindingen deelt over de bestuurlijke dynamiek.

Alle bestuursleden, inclusief de onafhankelijke bestuursleden, hebben stemrecht.

Het bestuur houdt zijn kennis op peil, onder andere door themavergaderingen te organiseren (ongeveer iedere twee maanden), waarin één of enkele onderwerpen nader uitgediept worden, om tot een goede beeldvorming/discussie te komen, zonder op besluitvorming te hoeven sturen.

Er vindt ieder kwartaal overleg plaats met de RvT en het VO, waarbij het bestuur zich de opmerkingen van deze organen ter harte neemt.

Het bestuur besteedt aandacht aan lessons learned bij meldingen van potentiële incidenten of misstanden. Elk incident, ook de operationele incidenten, wordt gemeld aan de compliance officer, die dit, inclusief de opvolging ervan, opneemt in een incidentenregister, dat regelmatig door het bestuur wordt besproken.

Alle fondsorganen evalueren hun eigen functioneren minimaal jaarlijks en betrekken daar periodiek een onafhankelijke derde bij.

Thema 5 Zorgvuldig benoemen: Het fonds handelt zorgvuldig bij (her)benoeming en ontslag, en zorgt voor geschiktheid, complementariteit en diversiteit in de samenstelling van de organen van het fonds.

Dit thema is uitgewerkt in normen over de samenstelling van de fondsorganen, diversiteit en afspiegeling van belanghebbenden, continuïteit, geschiktheid, functie-eisen, zittingsduur, benoeming- en ontslagprocedures en een schorsingsprocedure.

In zowel het bestuur als het VO dienen ten minste één man en één vrouw te zitten, en één lid boven de 40 en één lid onder de 40 jaar.

Het bestuur voldoet deels aan de normen bij dit thema.

Er zijn duidelijke procedures voor de benoeming van de leden van het bestuur, VO en RvT. Bij een vacature worden functieprofielen opgesteld, op basis van een standaardprofiel aangevuld met de specifieke eisen die voor deze vacature gelden.

Het bestuur voldoet niet geheel aan de diversiteitsnorm dat er één lid onder de 40 jaar in het bestuur moet zitten. Gezien echter de samenstelling van het bestuur (zes leden (waarvan één vacature), waarvan één lid bij aanvang van haar bestuurslidmaatschap nog onder de 40 was en recent de 40 gepasseerd is) acht het bestuur dit geen groot zorgpunt. Wel is aan de voordragende partij voor de vacature binnen het bestuur verzocht om een kandidaat voor te dragen die onder de 40 is.

Met (vooralsnog) twee vrouwen en drie mannen in het bestuur, wordt wel aan de man/vrouw norm voldaan.

Binnen het VO wordt voldaan aan de diversiteitseisen (twee leden zelfs onder de 30). Met drie vrouwen en vijf mannen in het VO, wordt ook aan die norm voldaan.

Alle kandidaten voor een functie in bestuur, VO of RvT worden getoetst op het functieprofiel en geschiktheid. Kandidaat-bestuursleden worden ook door de RvT getoetst op het functieprofiel. De externe toezichthouder toetst kandidaat-bestuursleden en kandidaat-RvT-leden op geschiktheid en betrouwbaarheid.

De zittingstermijnen binnen het pensioenfonds voldoen aan de normen uit de Code. Voor benoeming worden de juiste procedures doorlopen. Ook voor ontslag zijn procedures vastgelegd die voldoen aan de Code.

Het pensioenfonds kijkt alleen voor de benoeming van leden van de RvT bewust af van de Code. RvT-leden worden benoemd door het VO, op voordracht van de RvT. Dit, omdat het bestuur niet zijn eigen toezichthouder wil benoemen. Ook kijkt het bestuur af van de norm dat het bestuur de leden van het VO benoemt. Leden van het VO worden door het VO benoemd, op voordracht van de verschillende geledingen. Dit vindt het bestuur zuiverder, zodat het niet zelf de leden van het orgaan waaraan het verantwoording aflegt benoemt.

De statuten en het huishoudelijk reglement voorzien in een schorsingsprocedure.

Thema 6 Gepast belonen: Het fonds voert een verantwoord en beheerst beloningsbeleid, gericht op kwaliteit, continuïteit en consistentie.

Dit thema is uitgewerkt in normen over beheerst duurzaam beloningsbeleid, in overeenstemming met de doelstellingen van het pensioenfonds en passend bij de onderneming waarvoor het pensioenfonds de pensioenregeling uitvoert.

De beloningen staan in redelijke verhouding tot verantwoordelijkheid, functie-eisen en tijdsbeslag. Met prestatiegerelateerde beloningen moet terughoudend omgegaan worden. De beloning voor de RvT mag een kritische opstelling niet in de weg staan.

Het bestuur voldoet aan de normen die onder dit thema genoemd worden.

Het pensioenfonds heeft een beloningsbeleid dat hieraan voldoet. Het bestuur is zich bewust van het benodigde maatschappelijke draagvlak en schenkt hier aandacht aan. Het pensioenfonds kent geen prestatiegerelateerde beloningen en kent geen ontslagvergoedingen.

Thema 7 Toezicht houden en inspraak waarborgen: Het fonds waarborgt intern toezicht op de kwaliteit en integriteit van de bedrijfsvoering.

Dit thema is uitgewerkt in normen over het interne toezicht (RvT) van het pensioenfonds en de externe accountant en actuaris van het pensioenfonds. De accountant en actuaris mogen geen andere opdrachten dan de jaarwerkcontrole voor het pensioenfonds uitvoeren.

Het pensioenfonds voldoet aan de normen die onder dit thema genoemd worden.

De RvT vervult zijn taak conform wet- en regelgeving en stelt zich onafhankelijk en constructief op. De RvT houdt toezicht op het beleid van het bestuur en de algemene gang van zaken in het fonds en draagt daardoor bij aan een beheerste en integere bedrijfsvoering. De raad heeft goedkeuringsrechten. De samenwerking tussen de fondsorganen wordt jaarlijks geëvalueerd. Het bestuur heeft regelmatig overleg met het VO waarbij het verantwoording aflegt over zijn beleid. Hierdoor ontstaat een dialoog.

In principe worden er geen andere opdrachten verstrekt aan de externe accountant en waarmerkend actuaris. De actuaris is wel aangesteld als vervuller van de actuariële sleutelfunctie. Hiervoor is een afzonderlijke opdracht verstrekt. Bij opdrachtverlening aan een accountant wordt ook meegenomen of de accountant werkzaamheden voor de werkgever verricht.

Thema 8 Transparantie bevorderen: Het fonds streeft openheid na, communiceert over missie, strategie en risico's en legt verantwoording af over gevoerd beleid.

Dit thema is uitgewerkt in normen over inzicht geven in missie, visie en strategie, beleid en besluitvormingsprocedures en realisatie van het beleid. Belanghebbenden moeten inzicht kunnen krijgen in de informatie, overwegingen en argumenten die ten grondslag liggen aan besluiten en handelingen.

Het bestuur zorgt voor een adequate klachten- en geschillenprocedure die voor belanghebbenden eenvoudig toegankelijk is. In het jaarverslag rapporteert het bestuur over de afhandeling van klachten en de veranderingen in regelingen of processen die daaruit voortvloeien.

Het pensioenfonds communiceert via het jaarverslag, de website, digitale nieuwsbrieven, de pensioenkrant en persoonlijke brieven met de deelnemers. Ook organiseert het bestuur regelmatig deelnemersbijeenkomsten (live of webinar) en houdt het enquêtes onder de deelnemers. Verder voert het pensioenfonds regelmatig campagnes om een specifieke doelgroep te benaderen en te informeren en indien nodig tot actie aan te zetten.

De achterbannen van de bestuursleden worden minimaal ieder kwartaal bijgepraat over de ontwikkelingen binnen het pensioenfonds.

Het bestuur heeft een driejarig Communicatiebeleidsplan, waaruit ieder jaar een communicatie-actieplan afgeleid wordt.

Het fonds heeft een deelnemerspanel, dat communicatie-uitingen van het fonds van tevoren toetst. Ook het verantwoordingsorgaan wordt regelmatig ingeschakeld om input te geven bij communicatie-uitingen.

In de tabel hieronder is van een achttal aanbevelingen uit de code aangegeven waar in het jaarverslag aangegeven is hoe aan deze aanbeveling is voldaan.

Norm	Code Pensioenfondsen 2018	Toelichting in Code Pensioenfondsen 2018	Vindplaats in jaarverslag
Thema Vertrouwen waarmaken: Zij die voor het pensioenfonds verantwoordelijkheid dragen maken het in hen gestelde vertrouwen waar. Dat blijkt vooral uit adequaat bestuur, verantwoord beleggingsbeleid en zorgvuldig risicomanagement.			
5	Het bestuur legt verantwoording af over het beleid dat het voert, de gerealiseerde uitkomsten van dit beleid en de beleidskeuzes die het eventueel voor de toekomst maakt. Het bestuur weegt daarbij de verschillende belangen af van de groepen die bij het pensioenfonds betrokken zijn. Ook geeft het bestuur inzicht in de risico's van de belanghebbenden op korte en lange termijn, gerelateerd aan het overeengekomen ambitieniveau.	De bedoelde verantwoording en het inzicht in de risico's maken in ieder geval deel uit van het jaarverslag, maar kunnen ook op een andere manier worden gecommuniceerd aan belanghebbenden.	Gehele jaarverslag.
Thema Zorgvuldig benoemen: Het fonds handelt zorgvuldig bij (her)benoeming en ontslag, en zorgt voor geschiktheid, complementariteit en diversiteit in de samenstelling van de organen van het fonds.			
31	De samenstelling van fondsorganen is wat betreft geschiktheid, complementariteit, diversiteit, afspiegeling van belanghebbenden en continuïteit, vastgelegd in beleid. Zowel bij de aanvang van een termijn, als ook tussentijds bij de zelfevaluatie vindt een check plaats.	Fondsorganen houden bij dit beleid rekening met opleiding, achtergrond, persoonlijkheid, geslacht en leeftijd. Het bestuur toetst de geschiktheid van bestuursleden bij het aantreden en gedurende het bestuurslidmaatschap. Ten minste eens in de drie jaar evalueert het bestuur dit beleid. Het VO en BO kunnen hierop sturen door een competentievisie te formuleren en via de (opleidings)faciliteiten die het pensioenfonds biedt. De organen en voordragende en benoemende organisaties streven de doelstellingen van deze norm krachtig na.	Zie hoofdstuk 9.
33	In zowel het bestuur als in het VO of het BO is er ten minste één vrouw en één man. Er zitten zowel mensen van boven als van onder de 40 jaar in. Het bestuur stelt een stappenplan op om diversiteit in het bestuur te bevorderen.	Het diversiteitsbeleid krijgt vorm als een groeimodel, waarin het bestuur concrete doelen stelt die binnen haalbare termijnen bereikt kunnen worden. Er kan bijvoorbeeld rekening gehouden worden met zittingstermijnen. Een jaarlijkse beoordeling is nodig, omdat de Pensioenwet voorschrijft dat het bestuur hierover rapporteert in het jaarverslag. Daarnaast is wenselijk dat het bestuur de doelstellingen en (effectiviteit van) de ingezette middelen ook evalueert over een langere termijn. De organen en voordragende en benoemende organisaties streven de doelstellingen van deze norm krachtig na.	Zie hoofdstuk 9. Het bestuur voldoet niet aan de norm dat er één lid onder de 40 moet zijn. Gestreefd wordt om de vacature binnen het bestuur in te vullen met een kandidaat die onder de 40 is.
Thema Toezicht houden en inspraak waarborgen: Het fonds waarborgt intern toezicht op de kwaliteit en integriteit van de bedrijfsvoering.			
47	Het intern toezicht betreft deze Code bij de uitoefening van zijn taak.	Het intern toezicht rapporteert jaarlijks bij voorkeur in het jaarverslag aan de hand van de acht thema's van deze Code op welke wijze de Code binnen het pensioenfonds wordt nageleefd en toegepast.	Zie bevindingenrapport RvT, hoofdstuk 17.
Thema Transparantie bevorderen: Het fonds streeft openheid na, communiceert over missie, strategie en risico's en legt verantwoording af over gevoerd beleid.			
58	Het bestuur geeft publiekelijk inzicht in missie, visie en strategie.	Het bestuur beschrijft in het jaarverslag helder en duidelijk de missie, visie en strategie van het pensioenfonds. Ook beschrijft het bestuur hierin of en in hoeverre het pensioenfonds de gestelde doelen heeft bereikt.	Zie hoofdstuk 2 en verder in het jaarverslag bij de verschillende onderwerpen. Staan ook op website.
62	Het bestuur legt zijn overwegingen omtrent verantwoord beleggen vast en zorgt ervoor dat deze beschikbaar zijn voor belanghebbenden.	N.v.t.	Zie paragraaf 12.2. Staat ook op website.
64	Het bestuur rapporteert in het jaarverslag over de naleving van de interne gedragscode (zoals bedoeld in de normen 15 en 16) en deze Code, net als over de evaluatie van het functioneren van het bestuur.	Het fonds past deze principes en normen toe of legt in het jaarverslag uit waarom het fonds afwijkt. Bij dit 'pas-toe-of-leg-uit'-principe is belangrijk dat de volgende vragen worden gesteld: • op welke manier wijkt het fonds af? • waarom wijkt het fonds af? • op welke manier kwam het besluit om af te wijken tot stand?	Zie paragraaf 9.7.

Norm	Code Pensioenfonds 2018	Toelichting in Code Pensioenfonds 2018	Vindplaats in jaarverslag
		- op welke termijn wordt (wel) aan de norm voldaan? - op welke manier is geborgd dat het besluit om af te wijken toch bijdraagt aan het bereiken van het achterliggende doel van de norm en/of versterking van het functioneren van het fonds?	
65	Het bestuur zorgt voor een adequate klachten- en geschillenprocedure die voor belanghebbenden eenvoudig toegankelijk is. In het jaarverslag rapporteert het bestuur over de afhandeling van klachten en de veranderingen in regelingen of processen die daaruit voortvloeien.	Een adequate klachten- en geschillenprocedure behelst naast een interne procedure ook de mogelijkheid om het genomen besluit voor te leggen aan de Ombudsman Pensioenen. Pensioenfonds verwijzen belanghebbenden - deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en hun nabestaanden - naar de Ombudsman Pensioenen, als hun klachten en geschillen niet kunnen worden opgelost via de interne klachten- en geschillenprocedure. De Ombudsman Pensioenen kan een onafhankelijke bemiddelende rol spelen en brengt adviezen uit over klachten en geschillen die belanghebbenden inbrengen over de uitvoering van het pensioenreglement.	Zie paragraaf 9.9. Staat ook op website.

Bijlage 6 Begrippenlijst

Actuariële analyse

In deze analyse wordt de invloed verklaard van opgetreden verschillen tussen de actuariële grondslagen en werkelijke ontwikkelingen.

Actuariële en Bedrijfstechnische Nota (ABTN)

In deze, door de wet verplicht gestelde nota, wordt het beleid van het pensioenfonds beschreven op het gebied van financiering, beleggingen, pensioenen en toeslagverlening.

Asset Liability Management (ALM)

Het in kaart brengen van de onderlinge samenhang van pensioenverplichtingen, premiebeleid en beleggingsportefeuille. Met behulp van ALM-simulatiemodellen worden beelden geschetst van de kansen en bedreigingen voor het pensioenfonds in diverse economische scenario's.

Beleidsdekkingsgraad

Het voortschrijdende gemiddelde van de actuele maanddekkingsgraden over de afgelopen twaalf maanden.

De beleidsdekkingsgraad is bepalend voor:

- het moment dat het pensioenfonds in een tekortsituatie komt, dan wel uit een tekortsituatie komt;
- de evaluatie van een eventueel herstelplan;
- het doorvoeren van eventuele kortingen;
- de indexaties.

Benchmark

Representatieve herbeleggingsindex waartegen de prestaties van de beleggingsportefeuille worden afgezet (bijvoorbeeld AEX-index, MSCI-index).

Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS)

Het Centraal Bureau voor de Statistiek heeft als taak het publiceren van betrouwbare en samenhangende statistische informatie, die inspeelt op de behoefte van de samenleving.

Central clearing

Het centraal afwikkelen van effecten- en derivatentransacties, waarbij een centrale tegenpartij (CCP) zich tussen koper en verkoper plaatst en hun verplichtingen overneemt om de tegenpartijrisico's te verminderen.

Compliance

Met dit begrip wordt aangeduid dat een organisatie werkt in overeenstemming met vigerende wet- en regelgeving. Elke financiële instelling beschikt over een compliance regeling die voorschriften bevat waaraan de in die instelling werkzame personen zich dienen te houden, alsmede voorschriften omtrent de wijze van controle op de naleving ervan. Een dergelijke regeling bevat bijvoorbeeld voorschriften omtrent de wijze waarop functionarissen voor eigen rekening in effecten mogen handelen, restricties in de omgang met zakenrelaties en de omgang met vertrouwelijke informatie.

COSO ERM

COSO ERM Framework is een Managementmodel dat is ontwikkeld door The Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO). Het model beschrijft en definieert de verschillende elementen van een intern beheersingssysteem.

Custodian

Organisatie verantwoordelijk voor de bewaarneming van en rapportage over financiële bezittingen. Daarnaast is de custodian verantwoordelijk voor de monitoring van de in de beleggingsmandaten vastgelegde afspraken.

Deelnemer

Alle deelnemers binnen het pensioenfonds, dus actief, gewezen of pensioengerechtigd, tenzij in de tekst is aangegeven dat het een beperkte groep deelnemers betreft.

Dekkingsgraad

De dekkingsgraad is de verhouding tussen de netto activa en de technische voorziening, uitgedrukt in een percentage. Dit verhoudingsgetal geeft aan in hoeverre op lange termijn de pensioenverplichtingen kunnen worden nagekomen. De netto activa zijn het saldo van het belegd vermogen, de andere activa en de schulden.

Derivaten

Van effecten afgeleide financiële instrumenten (beleggingsproducten), waarvan de waardeafhankelijk is van de waarde van andere onderliggende variabelen als valuta's, effecten en rentes. Voorbeelden zijn futures en swaps.

Duration

De gevoeligheid van een waarde voor fluctuaties in de kapitaalmarktrente, rekening houdend met de resterende looptijd van die waarde.

Eigen vermogen

Buffer om mogelijke waardedalingen van de in het pensioenfonds aanwezige middelen op te vangen. Pensioenfondsen zijn verplicht te beschikken over een voldoende grote buffer.

Feitelijke premie

De feitelijke premie is de premie zoals deze daadwerkelijk wordt geheven in het boekjaar.

Fiduciair Management

Fiduciair management is te omschrijven als een integrale en objectieve oplossing voor pensioenfondsen met verschillende behoeften binnen vermogensbeheer. Bij fiduciair management worden oplossingen aangedragen voor strategische, tactische en operationele vraagstukken in combinatie met een op maat gesneden verslaglegging.

Financieel Toetsingskader (FTK)

De door de toezichthouder uitgevoerde methodiek voor de toetsing van de financiële opzet en toestand van pensioenfondsen.

Forward contracten

Een derivaat, te weten een verbintenis tussen twee partijen die zich verbinden op een bepaald tijdstip een financieel instrument te verhandelen tegen een vooraf bepaalde prijs.

Franchise

Het deel van het salaris dat niet wordt meegenomen bij het berekenen van de pensioengrondslag.

Gedempte kostendekkende premie

De gedempte kostendekkende premie wordt berekend op basis van maximaal verwacht rendement met een ondergrens op basis van een 12 maands gemiddelde premiedekkingsgraad ter grootte van de minimaal vereiste dekkingsgraad.

Gedragscode

Een gedragscode is een expliciete beschrijving van de normen en waarden voor het gedrag van bepaalde groepen en situaties. Het doel is het waarborgen en handhaven van het vertrouwen in het pensioenfonds door belanghebbenden, door gewenst gedrag te stimuleren en ongewenst gedrag te voorkomen. De gedragscode kent daartoe algemene gedragsregels voor verbonden personen en aanvullende gedragsregels voor insiders.

Haalbaarheidstoets

De haalbaarheidstoets geeft inzicht in de samenhang tussen de financiële opzet, het verwachte pensioenresultaat en de risico's die daarbij gelden.

Herstelplan

Pensioenfondsen stellen in geval van een reservetekort een herstelplan op. Dit plan bevat de concrete maatregelen waardoor het pensioenfonds binnen een termijn van maximaal tien jaar weer beschikt over het vereist eigen vermogen.

IORP II (Institutions for Occupational Retirement Provision)

Richtlijn (EU) 2016/2341 van het Europese Parlement en de raad van de Europese unie van 14 december 2016. Deze Europese richtlijn is per 13 januari 2019 in de Nederlandse wetgeving geïmplementeerd. Voor pensioenfondsen heeft deze wetgeving vooral gevolgen op het gebied van een verdere uitwerking van het risicobeheersysteem, de inrichting van een risicobeheerfunctie, een interne auditfunctie en een actuariële functie en de uitwerking van een eigenrisicobeoordeling.

Kostendekkende premie

Pensioenfondsen zijn verplicht een kostendekkende premie te berekenen. De kostendekkende premie fungeert als (wettelijk) ijkpunt bij de beoordeling van de feitelijke premie die het pensioenfonds in rekening brengt.

De kostendekkende premie bestaat uit de actuariële benodigde premie voor de pensioenverplichtingen, een opslag die nodig is voor het in stand houden van het vereist eigen vermogen, een opslag voor uitvoeringskosten van het pensioenfonds en de premie die actuariële benodigd is voor de onvoorwaardelijke onderdelen van de regeling.

Kritische dekkingsgraad

Het niveau van de dekkingsgraad waaronder het voor het pensioenfonds niet mogelijk is om zonder korten van pensioenaanspraken en -rechten binnen de wettelijke termijn het dekkingstekort op te lossen.

LDI (liability driven investment)

Een beleggingsstrategie volgens het liability driven investment (LDI) principe, is gericht op het bereiken van voldoende activa om alle verplichtingen te dekken, zowel de huidige verplichtingen als de toekomstige verplichtingen.

Maanddekkingsgraad

De maanddekkingsgraad van het pensioenfonds wordt berekend door op balansdatum het balanstotaal minus de kortlopende schulden te delen op de technische voorzieningen zoals opgenomen in de balans.

Marktwaaarde

De marktwaaarde is het bedrag waarvoor een recht of een verplichting kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde partijen, die tot een transactie bereid en onafhankelijk van elkaar zijn.

Matching portefeuille/ Return portefeuille

De matching portefeuille is het deel van de beleggingsportefeuille dat is ingericht om de rentegevoeligheid van de activa met de rentegevoeligheid van de passiva van een pensioenfonds af te dekken. De return portefeuille is het deel van de beleggingsportefeuille dat is ingericht om extra rendement te genereren.

Middelloon(regeling)

Bij een middelloonregeling hangt het uiteindelijke pensioen af van het aantal jaren dat een deelnemer bij de werkgever in dienst is geweest en het salarisverloop tijdens deze werkzame periode.

Ontwikkelde markten

Economisch goed ontwikkelde en stabiele markten, die openstaan voor buitenlandse investeerders en waar investeringen efficiënt en transparant gedaan kunnen worden.

Het gaat daarbij bijvoorbeeld om markten in Noord-Amerika, West-Europa, Australië en Japan.

Opkomende markten

Markten die eerder achterbleven bij de economische ontwikkeling, maar waarvan de vooruitzichten nu goed zijn. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om markten in Midden- en Zuid-Amerika, Midden- en Oost-Europa, het Verre Oosten en Zuid-Afrika.

Pensioen 1-2-3

Informatie over de belangrijkste onderdelen van de pensioenregeling, die in lagen wordt aangeboden: laag 1 op hoofdlijnen, laag 2 met iets meer uitleg en laag 3 gedetailleerde informatie.

Pensioenaanspraak

Een recht op toekomstige pensioenuitkeringen.

Pensioendashboard

Een internettoepassing waarmee deelnemers inzicht hebben in hun opgebouwde pensioenrechten en

berekeningen kunnen maken op basis van (mogelijke) veranderingen in persoonlijke en/of werksituatie.

Pensioenfederatie

De Pensioenfederatie is de overkoepelende belangenbehartiger van bijna alle Nederlandse pensioenfondsen. Zij vertegenwoordigt namens 189 pensioenfondsen de belangen van 5,9 miljoen deelnemers, 3,6 miljoen pensioengerechtigden en 9,7 miljoen gewezen deelnemers.

Pensioengrondslag

Het gedeelte van het salaris van de deelnemer waarover hij of zij pensioen opbouwt. Pensioenopbouw vindt alleen plaats over dat deel van het salaris dat ligt tussen de franchise en het in dat jaar geldende maximum pensioengevend salaris.

Pensioenresultaat

Een per scenario als percentage uitgedrukt quotiënt met in de teller de som van de verwachte uitkeringen ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen en in de noemer de som van de verwachte uitkeringen ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen, zonder toepassing van vermindering van pensioenaanspraken en pensioenrechten en met toepassing van jaarlijkse toeslagverlening ter hoogte van de scenarioprijsinflatie.

Pensioenrecht

Een recht op ingegane pensioenuitkeringen.

Pensioenwet

De Pensioenwet heeft tot doel de waarborgen te verschaffen voor financiële zekerheid, individuele zekerheid en uitvoeringszekerheid.

Prognosetafels

Prognosetafels geven de gemiddelde waargenomen overlevings- en sterftefrequenties binnen de Nederlandse bevolking weer over een afgelopen vijfjarige periode en projecteren die naar de toekomst op basis van de in het verleden waargenomen en naar de toekomst doorgetrokken trends in deze frequenties. Zij worden gebruikt bij het berekenen van pensioenpremies en de waardering van de pensioenverplichtingen. Er zijn voor mannen en vrouwen aparte prognosetafels afgeleid: GBM en GBV. De prognosetafels worden verder aangeduid met jaartallen die de waarnemingsperiode aangeven, bijvoorbeeld GBM en GBV 2020.

Raad van toezicht

Een intern toezichthoudend orgaan, dat toezicht houdt op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het pensioenfonds.

Reële dekkingsgraad

De reële dekkingsgraad wordt berekend als de beleidsdekkingsgraad gedeeld door de toekomst bestendige indexatie grens.

Renterisico

Het risico dat rentefluctuaties - als gevolg van ontoereikende afstemming tussen rentegevoelige activa en passiva op het gebied van rentelooptijden en rentevoet - leiden tot ongewenste effecten op balans en resultaat.

Rentetermijnstructuur (RTS)

Maandelijks door toezichthouder DNB gepubliceerde marktrente met een looptijd van 1 tot 60 jaar, waarmee de toekomstige kasstromen van de verplichtingen worden verdisconteerd.

Reservetekort

Situatie dat de middelen ontoereikend zijn om naast de voorziening pensioenverplichtingen en de reserve voor algemene risico's, ook nog de vereiste reserve beleggingsrisico's, de reserve voorgenomen pensioen-aanpassing en eventuele andere reserves te dekken.

Risicobudget

Het risicobudget is een maatstaf voor de (met 95% statistische waarschijnlijkheid) maximale afwijking van de dekkingsgraad van het pensioenfonds. Dit wordt afgeleid van langetermijn veronderstellingen over de risicograad van de beleggingsrendementen ten opzichte van de nominale verplichtingen. Hiervoor dienen

onder meer als input lange periode reeksen over waardeontwikkelingen in de diverse beleggingscategorieën die onderdeel uitmaken van de strategische normportefeuille.

Risicopremie

Premie voor risicodekking.

SDG (Sustainable Development Goals)

De 193 lidstaten van de Verenigde Naties hebben deze ontwikkelingsagenda voor 2015 – 2030 vastgesteld. De agenda bestaat uit 17 doelen, de SDG's. Zij gelden in alle landen en voor alle mensen.

Securities lending

Het uitlenen van aandelen en obligaties voor een vastgestelde periode aan derden in ruil voor een geldelijke vergoeding. Doordat het economische eigendom bij de uitlener blijft, wordt er geen koersrisico gelopen.

S-toets (solvabiliteitstoets)

Toets in het kader van het financieel toetsingskader. Naast het benodigde vermogen uit de minimumtoets dient in deze toets ook een buffer te worden aangehouden om bij tegenvallende beleggingsresultaten aan het einde van een jaar voldoende vermogen te hebben om op dat moment weer aan de minimumtoets te kunnen voldoen. Als uitgangspunt voor de toets geldt de aanname dat zich gedurende het jaar na balansdatum een ongunstig scenario voltrekt en dat één jaar na balansdatum de aanwezige verplichtingen aan een andere pensioenuitvoerder moeten kunnen worden overgedragen op marktconforme condities.

Strategische allocatie

De verdeling van beleggingen over verschillende beleggingscategorieën, zoals bijvoorbeeld aandelen, vastrentende waarden en vastgoed. Ook wel beleggingsportefeuille.

Strategische normportefeuille

De strategische normportefeuille is een schaduwportefeuille waarin het pensioengeld in theorie belegd zou kunnen worden. De normportefeuille is dan ook, net als de werkelijke portefeuille, omgeven met regels en afspraken. De normportefeuille bestaat uit meerdere beleggingscategorieën, bijvoorbeeld aandelen en vastrentende waarden. Elke categorie heeft een bepaalde gewicht. Verder wordt per categorie een 'belegbare' index afgesproken die als vergelijkingsmaatstaf geldt.

Swap

Een swap is een derivaat waarbij een partij een bepaalde kasstroom of risico wisselt tegen dat van een andere partij. Deze twee componenten worden ook wel de 'legs' van de transactie genoemd. Swaps zijn derivaten, dat wil zeggen dat ze afgeleide producten zijn.

Toekomstbestendig indexeren

Bij een beleidsdekkingsgraad boven 110% mag (gedeeltelijk) toeslag verleend worden, mits er genoeg vermogen beschikbaar is om de nu te verlenen toeslag naar verwachting ook in de toekomst te kunnen realiseren. Bij een beleidsdekkingsgraad lager dan 110% mag geen toeslag worden verleend.

Toekomst Bestendige indexatiegrens (TBI-grens)

De TBI-grens is de beleidsdekkingsgraad die wettelijk minimaal nodig is om pensioenen volledig te kunnen indexeren.

Toeslagverlening

Om de koopkracht van pensioenen niet achteruit te laten gaan, kunnen pensioenen worden aangepast (geïndexeerd). Dit houdt in dat er een toeslag wordt gegeven op pensioenaanspraken en -rechten. Bij een voorwaardelijke toeslagverlening is deze afhankelijk van de financiële situatie van het pensioenfonds.

Uitvoeringsovereenkomst

De overeenkomst tussen een werkgever en een pensioenfonds over de uitvoering van één of meer pensioenregelingen.

Uniform pensioenoverzicht (UPO)

Een overzicht van de pensioenaanspraken dat jaarlijks aan de actieve deelnemers en pensioengerechtigden wordt gestuurd en eens per drie jaar aan gewezen deelnemers.

Verantwoordingsorgaan

Een orgaan waarin de actieve deelnemers, de pensioengerechtigden, eventueel de gewezen deelnemers en de financieel betrokken werkgever zijn vertegenwoordigd en waaraan het bestuur verantwoording aflegt. Het oordeel van het verantwoordingsorgaan over het handelen van het bestuur wordt opgenomen in het jaarverslag.

Waardeoverdracht(en)

Het naar een andere pensioenregeling overdragen van de waarde van het opgebouwde pensioenrecht.

Colofon

Uitgegeven door

Stichting Pensioenfonds van De Nederlandsche Bank NV
Westeinde 1, 1017 ZN Amsterdam
Stichtingenregister Amsterdam nummer 41199645

Correspondentieadres:

Postbus 501

9700 AM Groningen

Telefoon 050 582 79 79

Website www.dnbpensioenfonds.nl

E-mailadres dnbpensioeninfo@tkppensioen.nl

Stichting Pensioenfonds van
De Nederlandsche Bank NV

